

AKADEMIA
EKONOMICZNO-HUMANISTYCZNA
W WARSZAWIE

**AKADEMIA EKONOMICZNO – HUMANISTYCZNA
W WARSZAWIE**

Mateusz Ficygowski

ROZPRAWA DOKTORSKA

**Rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz społecznej odpowiedzialności
przedsiębiorstw w ochronie praw wierzycieli sp. z o.o.**

Promotor:

prof. AEH dr hab. Paweł Sitek

Promotor pomocniczy:

dr Paweł Gołębiewski

WARSZAWA, grudzień 2023 r.

OŚWIADCZENIE

- I. Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że złożona rozprawa doktorska na temat „Rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w ochronie praw wierzycieli sp. z o.o.” została przygotowana przeze mnie przy wykorzystaniu wykazanej w tej rozprawie literatury przedmiotu i materiałów źródłowych.
- II. Oświadczam jednocześnie, że rozprawa ta nie narusza praw autorskich, dóbr osobistych chronionych prawem cywilnym oraz nie zawiera informacji i danych uzyskanych w sposób niedozwolony prawem i nie była dotychczas przedmiotem żadnej procedury, związanej z uzyskaniem dyplomów lub tytułów zawodowych uczelni wyższej.
- III. Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja rozprawy doktorskiej jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.
- IV. Wyrażam zgodę na udostępnianie egzemplarza mojej rozprawy doktorskiej w czytelni Biblioteki Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie.

Data _____

czytelny własnoręczny podpis autora rozprawy

Oświadczenie promotora rozprawy:

Niniejsza rozprawa jest gotowa do oceny przez recenzentów.

Data _____

czytelny własnoręczny podpis promotora rozprawy

Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna

w Warszawie

Wydział Nauk Społecznych

Mateusz Ficygowski

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.: „Rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w ochronie praw wierzycieli sp. z o.o.”, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. prof. AEH Pawła Sitka (promotor) i dr. Pawła Gołębińskiego (promotor pomocniczy)

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością została uregulowana w kodeksie spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 1705). Struktura spółki opiera się na zasadzie posiadania kapitału zakładowego. Kapitał ten jest tworzony poprzez wkłady wniesione przez założycieli, którzy w zamian otrzymują udziały w spółce. Kapitał zakładowy reprezentuje wartość monetarną przedmiotów majątkowych wniesionych do spółki przez wspólników. Wkłady mogą przyjąć formę pieniężną lub niepieniężną (aport). Obecnie, warunkiem wystarczającym dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest posiadanie kapitału zakładowego o wysokości 5000 zł, niezależnie od rodzaju i zakresu prowadzonej działalności. Jednak w praktyce może się zdarzyć, że wysokość kapitału zakładowego nie jest adekwatna do rozmiarów prowadzonej działalności przez spółkę. Należy jednak zaznaczyć, że polski system prawny nie przewiduje mechanizmów dostosowywania wysokości kapitału zakładowego do skali działalności spółki. Obowiązujące przepisy nakładają jedynie obowiązek utrzymania równowagi między kapitałem zakładowym a wartością majątku spółki uwzględnioną w bilansie.

Przedmiotem badań jest rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR (Corporate Social Responsibility) w ochronie praw wierzycieli spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Badanie koncentruje się na analizie wpływu podwyższenia kapitału zakładowego na ochronę praw wierzycieli. Podwyższenie kapitału zakładowego polega na zwiększeniu wartości kapitału własnego firmy poprzez emisję nowych udziałów lub przez podwyższenie wartości już istniejących udziałów. To zwiększenie kapitału może wpłynąć na zdolność spółki do uregulowania swoich zobowiązań wobec wierzycieli, zwiększając ich pewność otrzymania należnych płatności.

Drugim aspektem badania jest rola praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli. Praktyki CSR odnoszą się do działań podejmowanych przez firmę w celu uwzględnienia społecznych i

środowiskowych aspektów w prowadzeniu działalności. Praktyki CSR mogą obejmować odpowiedzialne zarządzanie łańcuchem dostaw, dbanie o środowisko naturalne, angażowanie się społecznie czy przestrzeganie zasad etycznych. Badanie ma na celu zbadanie, w jaki sposób praktyki CSR mogą wpływać na ochronę praw wierzycieli poprzez minimalizację ryzyka finansowego, budowanie zaufania i zwiększanie stabilności finansowej spółki.

Podstawowe problemy badawcze związane z rolą podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z ograniczoną odpowiedzialnością obejmują:

1. Wpływ podwyższenia kapitału zakładowego na ochronę praw wierzycieli: Badanie skupia się na analizie, w jaki sposób zwiększenie kapitału zakładowego wpływa na zdolność spółki do spełnienia swoich zobowiązań wobec wierzycieli. Czy większy kapitał zakładowy wpływa na większe zaufanie wierzycieli i minimalizację ryzyka finansowego?
2. Skuteczność praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli: Badanie skupia się, czy praktyki CSR mają większy wpływ na ochronę praw wierzycieli. Czy istnieją działania CSR, takie jak etyczne zarządzanie, transparentność finansowa czy inwestowanie w społeczność lokalną, które przyczyniają się do zwiększenia pewności wierzycieli co do możliwości spółki do uregulowania swoich zobowiązań?
3. Regulacje prawne dotyczące kapitału zakładowego i praktyk CSR: Badanie analizuje obowiązujące przepisy prawne regulujące kapitał zakładowy spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz przepisy dotyczące praktyk CSR. Czy istnieją uregulowania prawne, które nakładają obowiązki w zakresie kapitału zakładowego lub praktyk CSR mające na celu ochronę praw wierzycieli?
4. Porównanie skuteczności podwyższania kapitału zakładowego i praktyk CSR: Badanie porównuje, który z tych dwóch mechanizmów ma większy wpływ na ochronę praw wierzycieli i minimalizację ryzyka finansowego. Czy istnieją różnice między nimi pod względem efektywności?
5. Potencjalne wyzwania i ograniczenia: Badanie identyfikuje potencjalne wyzwania i ograniczenia związane z podwyższaniem kapitału zakładowego oraz wdrażaniem praktyk CSR w kontekście ochrony praw wierzycieli. Czy istnieją czynniki, które mogą utrudnić skuteczne stosowanie tych mechanizmów?

Analiza tych kwestii może pomóc w zrozumieniu, jakie środki i mechanizmy są najbardziej efektywne w ochronie praw wierzycieli spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz jakie regulacje prawne mogą wpłynąć na ten proces.

W niniejszej pracy zastosowano następujące metody badawcze: metodę dogmatyczną, zgodnie z którą dokonano analizy aktów prawnych oraz dorobku literatury przedmiotu oraz metodę analizy orzecznictwa i doktryny, która pozwoliła na porównanie wypracowanej judykatury oraz określenie, w jaki sposób kształtuje się praktyka sądowa oraz w jaki sposób spółka z ograniczoną odpowiedzialnością funkcjonuje w oparciu o kapitał zakładowy w ochronie praw wierzycieli. Dodatkowo w pracy wykorzystana została również metoda historyczna, co pozwoliło w sposób prawidłowy i kompleksowy zrozumieć między innymi ewolucję spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak również metod i praktyk w stosowaniu CSR. W rozdziałach omawiających zagadnienia dotyczące ochrony praw wierzycieli zastosowano metodę opisową i metodę syntezy aktów normatywnych, w tym Konstytucji, ustaw i innych źródeł. Wykorzystane w pracy metody badawcze pozwoliły w sposób rzetelny dokonać analizy regulacji prawnych i ich krytycznej oceny.

Zawartość pracy badawczej skupia się na badaniu roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. Praca opiera się na przeglądzie literatury, analizie danych i dyskusji wyników badań. Na podstawie zebranych danych, przedstawiane są wnioski i rekomendacje dotyczące skutecznych strategii biznesowych oraz polityki regulacyjnej mających na celu ochronę praw wierzycieli. Praca badawcza ma na celu dostarczenie praktycznych wskazówek dla firm oraz wkład do teorii i praktyki związanej z ochroną praw wierzycieli w kontekście spółek z o.o.

Academy of Economics and Humanities
in Warsaw
Faculty of Social Sciences
Mateusz Ficygowski

Summary of the doctoral dissertation titled "The Role of Increased Share Capital and Corporate Social Responsibility in Protecting Creditors' Rights in Limited Liability Companies," prepared under the supervision of dr. hab. Prof. AEH Paweł Sitek (supervisor) and Dr. Paweł Gołębiowski (assistant supervisor).

The Limited Liability Company is regulated by the Commercial Companies Code (Journal of Laws of 2023, item 1705). The structure of the company is based on the principle of having share capital. This capital is formed by contributions made by the founders, who in return receive shares in the company. The share capital represents the monetary value of assets contributed to the company by the partners. Contributions can take the form of cash or non-monetary items (contribution in kind). Currently, a sufficient condition for a Limited Liability Company is to have a share capital of 5000 PLN, regardless of the type and scope of the conducted business. However, in practice, it may happen that the amount of share capital is not adequate for the size of the company's operations. It should be noted that the Polish legal system does not provide mechanisms to adjust the amount of share capital to the scale of the company's operations. The existing regulations only impose an obligation to maintain a balance between the share capital and the value of the company's assets reflected in the balance sheet.

The research focuses on the role of increasing share capital and Corporate Social Responsibility (CSR) practices in safeguarding creditors' rights in limited liability companies. The study centers on analyzing the impact of raising share capital on creditor rights. Increasing share capital involves enhancing the company's equity by issuing new shares or increasing the value of existing shares. This augmentation in capital can influence the company's ability to meet its obligations to creditors, thereby enhancing their confidence in receiving due payments.

The second aspect of the research involves the role of CSR practices in protecting creditors' rights. CSR practices refer to actions taken by a company to incorporate social and environmental aspects into its operations. These practices may encompass responsible supply chain management, environmental stewardship, community engagement, or adherence to ethical principles. The study aims to explore how CSR practices can impact creditor rights by minimizing financial risk, building trust, and enhancing the financial stability of the company.

The primary research issues related to the role of increased share capital and CSR practices in protecting creditors' rights in limited liability companies include:

1. Impact of increased share capital on creditor rights protection: The study focuses on analyzing how augmenting share capital affects the company's ability to fulfill its obligations to creditors. Does larger share capital foster greater creditor trust and minimize financial risk?
2. Effectiveness of CSR practices in protecting creditor rights: The research examines whether CSR practices have a more significant impact on safeguarding creditor rights. Are there CSR actions, such as ethical management, financial transparency, or investment in the local community, that contribute to enhancing creditor confidence in the company's ability to meet its obligations?
3. Legal regulations concerning share capital and CSR practices: The study scrutinizes the existing legal provisions governing the share capital of limited liability companies and regulations related to CSR practices. Do legal regulations impose obligations concerning share capital or CSR practices aimed at protecting creditors' rights?
4. Comparison of the effectiveness of increasing share capital and CSR practices: The research compares which of these mechanisms has a greater influence on protecting creditor rights and minimizing financial risk. Are there discernible differences in their effectiveness?
5. Potential challenges and limitations: The study identifies potential challenges and limitations associated with increasing share capital and implementing CSR practices concerning the protection of creditors' rights. Are there factors that might impede the effective application of these mechanisms?

The analysis of these issues can help understand which measures and mechanisms are most effective in safeguarding creditors' rights in limited liability companies, as well as how legal regulations may impact this process.

This study employs the following research methods: the dogmatic method, used for the analysis of legal acts and literature in the field, and the method of analyzing case law and doctrine, allowing comparison of established jurisprudence and determining how judicial practice shapes and influences the functioning of limited liability companies based on share capital in protecting creditors' rights. Additionally, the historical method is applied, aiding in a comprehensive understanding of the evolution of limited liability companies and methods/practices in CSR application.

In chapters addressing creditor rights protection, descriptive and synthetic methods of normative acts, including the Constitution, laws, and other sources, are used. These research methods enable a thorough analysis and critical assessment of legal regulations.

The research content primarily focuses on examining the role of increased share capital and CSR practices in safeguarding creditors' rights in limited liability companies. Based on literature reviews, data analysis, and research outcomes discussions, the study presents conclusions and recommendations regarding effective business strategies and regulatory policies for creditor protection. Ultimately, this research aims to provide practical guidance for companies and contribute to the theory and practice concerning creditor rights protection within the context of limited liability companies.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

k.c.	–	kodeks cywilny
k.h.	–	kodeks handlowy
k.p.	–	kodeks pracy
k.p.a.	–	kodeks postępowania administracyjnego
k.p.c.	–	kodeks postępowania cywilnego
k.s.h.	–	kodeks spółek handlowych

2. Inne

KRS	–	Krajowy Rejestr Sądowy
NIP	–	Numer identyfikacji podatkowej
REGON	–	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
sp. z o.o.	–	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
CSR	–	Corporate Social Responsibility
ESG	–	Environmental Social Governance
SGGs	–	Sustainable Development Goals
CSRD	–	Corporate Sustainability Reporting Directive
MŚiP	–	Sektor Małych i Średnich Przedsiębiorstw
GRI	–	Global Reporting Initiative
NFRD	–	Non-Financial Reporting Directive
OECD	–	Organisation for Economic Co-operation and Development
UE	–	Unia Europejska
EOG	–	Europejski Obszar Gospodarczy
GIIF	–	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GUS	–	Główny Urząd Statystyczny
KE	–	Komisja Europejska
KNF	–	Komisja Nadzoru Finansowego
MSP	–	segment małych i średnich przedsiębiorstw
PCz	–	Państwa Członkowskie
PE	–	Parlament Europejski

TFUE	–	Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TUE	–	Traktat o Unii Europejskiej
art.	–	artykuł
n.	–	następny
nr	–	numer
pkt	–	punkt
por.	–	porównaj
Poz.	–	pozycja
Przyp.	–	przypis
s.	–	strona
ss.	–	strony
t.	–	tom
t. jedn.	–	tekst jednolity
ust.	–	ustęp
w. zw.	–	w związku
z późn. Zm.	–	z późniejszymi zmianami
ze zm.	–	ze zmianami
zob.	–	zobacz

3. Organy orzekające

TS	–	Trybunał Stanu
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
WSA	–	Wojewódzki Sąd Administracyjny

4. Czasopisma

Dz.Urz. UE	–	Dziennik Urzędowy UE
Dz.U.	–	Dziennik Ustaw
Dz.Urz	–	Dziennik Urzędowy
OSN	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich

OSPika	–	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiG	–	Państwo i Gospodarka
PiP	–	Państwo i Prawo
PPH	–	Przegląd Prawa Handlowego
PUG	–	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	10
WSTĘP	15
ROZDZIAŁ I PRAWNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA SP. Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	23
1.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	23
1.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	26
1.3. WYMOGI FORMALNE POWSTANIA SPÓŁKI Z O.O.	32
1.4. ORGANY SPÓŁKI Z O.O.	35
1.5. TREŚĆ, FORMA I ELEMENTY UMOWY SPÓŁKI Z O.O.	41
1.6. STRUKTURA KAPITAŁOWA SPÓŁKI Z O.O. I ROLA KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO	45
1.7. WNIESIENIE WKŁADU NA KAPITAŁ ZAKŁADOWY – RODZAJE	49
1.8. PRAKTYCZNE ASPEKTY ZARZĄDZENIA DOPŁAT OD WSPÓLNIKÓW SP. Z O.O.	52
1.9. PRAWO DO ZYSKU ORAZ JEGO GRANICE, MOŻLIWOŚĆ PRZEZNACZENIA ZYSKU NA KAPITAŁ ZAKŁADOWY	56
1.10. STATUS PRAWNY WSPÓLNIKA W SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ ORAZ PRAWA I OBOWIĄZKI WSPÓLNIKÓW	63
1.11. PODSUMOWANIE	70
ROZDZIAŁ II PROCEDURY PODWYŻSZENIA KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO W SPÓŁCE Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	72
2.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	72
2.2. WIDELKOWE PODWYŻSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO	74
2.3. PODWYŻSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO POPRZEZ UDZIELENIE POŻYCZKI PRZEZ WSPÓLNIKA – KONWERSJA WIERZYTELNOŚCI	79
2.4. PODWYŻSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO BEZ ZMIANY UMOWY SPÓŁKI — PROBLEM PRAWA PIERWSZEŃSTWA	84
2.5. SKUTKI PODWYŻSZANIA KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO W TRYBIE ZMIANY UMOWY SPÓŁKI Z O.O.	89
2.6. SKUTKI PRAWNE ZŁOŻENIA NIEPRAWDZIWEGO OŚWIADCZENIA O WNIESIENIU WKŁADÓW W OPARCIU O PRZEPISY KSH	95
2.7. ZASKARŻENIE UCHWAŁY O PODWYŻSZENIU KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO	98
2.8. UJĘCIE W KSIĘGACH RACHUNKOWYCH PODWYŻSZENIA KAPITAŁU SPÓŁKI Z O.O.	102
2.9. ASPEKTY PODATKOWE PODWYŻSZENIA KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO (PCC)	105
2.10. PODSUMOWANIE	108
ROZDZIAŁ III ISTOTA RAPORTOWANIA SPOŁECZNEGO CSR W PERSPEKTYWIE KORZYŚCI DLA PRZEDSIĘBIORSTWA	110
3.1. UWAGI WPROWADZAJĄCE	110
3.2. ROZWÓJ RAPORTOWANIA CSR	112
3.3. DEFINICJA SIATKI POJĘCIOWEJ ZWIĄZANEJ Z CSR	115
3.4. CSR A KORZYŚCI DLA BIZNESU	118
3.5. ROZWÓJ RAPORTOWANIA NIEFINANSOWEGO I KONCEPCJI ODPOWIEDZIALNEGO BIZNESU W PRAWIE MIĘDZYKRAJOWYM	124

3.6. DYREKTYWA 2014/95/UE JAKO KLUCZOWY AKT PRAWNY W ZAKRESIE RAPORTOWANIA NIEFINANSOWEGO	130
3.7. PRZYSZŁE ROZWIĄZANIA LEGISLACYJNE NA GRUNCIE PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ	135
3.8. CSR W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ	138
3.8.1. CSR W DANII	140
3.8.2. CSR W RUMUNII.....	142
3.8.3. CSR W HISZPANII.....	144
3.8.4. CSR W WIELKIEJ BRYTANII	146
3.8.5. CSR W IRLANDII.....	148
3.8.6. CSR W CZECHACH	150
3.8.7. CSR NA WĘGRZECH.....	152
3.8.8. CSR W NORWEGII	154
3.8.9. CSR W SZWECJI.....	156
3.8.10. CSR W STANACH ZJEDNOCZONYCH.....	157
3.8.11. CSR WE FRANCJI.....	159
3.8.12. CSR W NIEMCZECH.....	161
3.8.13. CSR W AUSTRII.....	163
3.9. EWOLUCJA RAPORTOWANIA NIEFINANSOWEGO W POLSCE.....	165
3.10. RAPORTOWANIE NIEFINANSOWE W PERSPEKTYWIE OBECNIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW POLSCE.....	171
3.11. REKOMENDACJE LEGISLACYJNE	175
3.12. PODSUMOWANIE.....	178
ZAKOŃCZENIE	181
BIBLIOGRAFIA.....	188

Wstęp

Struktura spółki z ograniczoną odpowiedzialnością opiera się na zasadzie posiadania kapitału zakładowego. Kapitał ten jest tworzony poprzez wkłady wniesione przez założycieli, którzy w zamian otrzymują udziały w spółce. Kapitał zakładowy reprezentuje wartość monetarną przedmiotów majątkowych wniesionych do spółki przez wspólników. Wkłady mogą przyjąć formę pieniężną lub niepieniężną (aport). Obecnie, warunkiem wystarczającym dla spółki z o.o. jest posiadanie kapitału zakładowego o wysokości 5000 zł, niezależnie od rodzaju i zakresu prowadzonej działalności. Jednak w praktyce może się zdarzyć, że wysokość kapitału zakładowego nie jest adekwatna do rozmiarów prowadzonej działalności przez spółkę. Należy jednak zaznaczyć, że polski system prawny nie przewiduje mechanizmów dostosowywania wysokości kapitału zakładowego do skali działalności spółki. Obowiązujące przepisy nakładają jedynie obowiązek utrzymania równowagi między kapitałem zakładowym a wartością majątku spółki uwzględnioną w bilansie.

Przedmiotem badań jest rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR (Corporate Social Responsibility) w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. Badanie koncentruje się na analizie wpływu podwyższenia kapitału zakładowego na ochronę praw wierzycieli. Podwyższenie kapitału zakładowego polega na zwiększeniu wartości kapitału własnego firmy poprzez emisję nowych udziałów lub innych instrumentów finansowych. To zwiększenie kapitału może wpłynąć na zdolność spółki do uregulowania swoich zobowiązań wobec wierzycieli, zwiększając ich pewność otrzymania należnych płatności.

Drugim aspektem badania jest rola praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli. Praktyki CSR odnoszą się do działań podejmowanych przez firmę w celu uwzględnienia społecznych i środowiskowych aspektów w prowadzeniu działalności. Praktyki CSR mogą obejmować odpowiedzialne zarządzanie łańcuchem dostaw, dbanie o środowisko naturalne, angażowanie się społecznie czy przestrzeganie zasad etycznych. Badanie ma na celu zbadanie, w jaki sposób praktyki CSR mogą wpływać na ochronę praw wierzycieli poprzez minimalizację ryzyka finansowego, budowanie zaufania i zwiększanie stabilności finansowej spółki. Przeanalizowanie roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. ma na celu dostarczenie wglądu w efektywność tych działań i identyfikację najlepszych praktyk, które mogą przyczynić się do budowania zaufania wierzycieli, minimalizacji ryzyka finansowego oraz zabezpieczenia interesów zarówno spółki, jak i wierzycieli.

Podstawowe problemy badawcze związane z rolą podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. obejmują:

1. Wpływ podwyższenia kapitału zakładowego na ochronę praw wierzycieli: Badanie skupia się na analizie, w jaki sposób zwiększenie kapitału zakładowego wpływa na zdolność spółki do spełnienia swoich zobowiązań wobec wierzycieli. Czy większy kapitał zakładowy wpływa na większe zaufanie wierzycieli i minimalizację ryzyka finansowego?
2. Skuteczność praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli: Badanie skupia się, czy praktyki CSR mają największy wpływ na ochronę praw wierzycieli. Czy istnieją działania CSR, takie jak etyczne zarządzanie, transparentność finansowa czy inwestowanie w społeczność lokalną, które przyczyniają się do zwiększenia zaufania wierzycieli i minimalizacji ryzyka finansowego?
3. Wpływ praktyk CSR na warunki finansowania: Badanie skupia się na analizowaniu, czy wdrożenie praktyk CSR i zwiększenie kapitału zakładowego wpływa na zdolność spółki do pozyskiwania finansowania w korzystnych warunkach. Czy firmy, które skutecznie wdrażają praktyki CSR, mają większy dostęp do różnych źródeł finansowania i korzystają z lepszych warunków finansowych?
4. Wymogi regulacyjne i społeczne a ochrona praw wierzycieli: Badanie skupia się na roli wymogów regulacyjnych i oczekiwań społecznych w ochronie praw wierzycieli. Jakie są najważniejsze przepisy prawne i trendy społeczne, które wpływają na wdrażanie praktyk CSR i podwyższanie kapitału zakładowego w kontekście ochrony interesów wierzycieli?
5. Znaczenie wizerunku i zaufania dla ochrony praw wierzycieli: Badanie może badać, jak znaczenie wizerunku i zaufania ma wpływ na ochronę praw wierzycieli. Czy pozytywny wizerunek firmy, wynikający z wdrożenia praktyk CSR i podwyższenia kapitału zakładowego, przekłada się na większe zaufanie wierzycieli i minimalizację ryzyka finansowego?

Problemy badawcze stanowią punkt wyjścia do głębszej analizy i zrozumienia roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w kontekście ochrony praw wierzycieli spółek z o.o.

Podwyższenie kapitału zakładowego ma znaczenie w kontekście ochrony praw wierzycieli spółki. Stanowi ono środek zaradczy mający na celu zwiększenie zabezpieczenia roszczeń wierzycieli, poprzez zwiększenie kapitału dostępnego dla ich ewentualnego zaspokojenia.

Procedura podwyższenia kapitału zakładowego może być przeprowadzona na różne sposoby, w zależności od przepisów i regulacji dotyczących spółek. Najczęściej spotykanymi metodami są:

- Emisja nowych udziałów: Spółka może zdecydować się na emisję nowych udziałów i zaoferować je istniejącym lub nowym wspólnikom. W zamian za te udziały, wspólnicy wniosą nowe wkłady pieniężne lub niepieniężne, które zwiększą kapitał zakładowy spółki.
- Wpłata dodatkowych wkładów przez wspólników: Istniejący wspólnicy mogą zdecydować się na dobrowolne wpłacenie dodatkowych wkładów pieniężnych lub niepieniężnych do kapitału zakładowego spółki.

Celem badań jest zbadanie roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. W ramach badań dąży się do osiągnięcia następujących celów:

1. Zrozumienie wpływu podwyższenia kapitału zakładowego na ochronę praw wierzycieli: Celem jest zbadanie, w jaki sposób zwiększenie kapitału zakładowego wpływa na zdolność spółek z o.o. do zapewnienia ochrony interesów wierzycieli. Badanie ma na celu ustalenie, czy większy kapitał zakładowy przekłada się na większe zaufanie wierzycieli i minimalizację ryzyka finansowego.
2. Analiza efektywności praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli sp. z o.o.: zbadanie, jak CSR może przyczynić się do ochrony interesów wierzycieli spółek z o.o. Celem jest ustalenie, jak działania CSR, takie jak odpowiedzialne zarządzanie, etyczne zachowanie czy zaangażowanie społeczne, są najskuteczniejsze w minimalizowaniu ryzyka finansowego i budowaniu zaufania wierzycieli.
3. Ocena wpływu praktyk CSR i podwyższenia kapitału zakładowego na warunki finansowania: Celem jest zbadanie, czy wdrażanie praktyk CSR i podwyższanie kapitału zakładowego ma wpływ na zdolność spółek z o.o. do pozyskiwania finansowania w korzystnych warunkach. Badanie ma na celu ustalenie, czy spółki, które skutecznie wdrażają praktyki CSR, mają lepszy dostęp do różnych źródeł finansowania i korzystają z lepszych warunków finansowych.
4. Analiza roli wymogów regulacyjnych i społecznych w ochronie praw wierzycieli: Celem jest zbadanie, jakie przepisy prawne i oczekiwania społeczne mają wpływ na wdrażanie praktyk CSR i podwyższanie kapitału zakładowego w celu ochrony interesów wierzycieli. Badanie ma na celu ocenę znaczenia tych wymogów dla firm i ich skuteczności w minimalizowaniu ryzyka finansowego.
5. Zrozumienie znaczenia wizerunku i zaufania dla ochrony praw wierzycieli: Celem jest zbadanie, jak pozytywny wizerunek spółki, wynikający z wdrażania praktyk CSR i podwyższania kapitału zakładowego, wpływa na zaufanie wierzycieli i minimalizację

ryzyka finansowego. Badanie ma na celu ocenę znaczenia tych czynników dla ochrony interesów wierzycieli spółek z o.o.

W oparciu o przedstawione problemy badawcze zostały sformułowane następujące tezy badawcze dotyczące roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o.:

1. Podwyższenie kapitału zakładowego przyczynia się do zwiększenia zaufania wierzycieli i minimalizacji ryzyka finansowego spółek z o.o.
2. Wdrażanie praktyk CSR ma pozytywny wpływ na ochronę praw wierzycieli, poprzez budowanie pozytywnego wizerunku spółki i zwiększenie zaufania ze strony wierzycieli.
3. Podwyższenie kapitału zakładowego oraz wdrażanie praktyk CSR przyczyniają się do poprawy warunków finansowania spółek z o.o. i zapewnienia stabilności finansowej.
4. Wymogi regulacyjne i społeczne mają istotny wpływ na wdrażanie praktyk CSR i podwyższanie kapitału zakładowego w celu ochrony praw wierzycieli spółek z o.o.
5. Pozytywny wizerunek firmy i zaufanie wierzycieli są istotnymi czynnikami w minimalizowaniu ryzyka finansowego i zabezpieczaniu interesów wierzycieli.

Tezy badawcze stanowią podstawę do dalszej analizy i badania wpływu podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR na ochronę praw wierzycieli spółek z o.o., a ich potwierdzenie lub obalenie pozwoli na lepsze zrozumienie tego zagadnienia i opracowanie odpowiednich strategii biznesowych oraz polityk w celu zabezpieczenia interesów wierzycieli.

Podwyższenie kapitału zakładowego ma istotne znaczenie dla ochrony praw wierzycieli, ponieważ zwiększa dostępne środki, które mogą być wykorzystane do spłaty ewentualnych zobowiązań. Większy kapitał zakładowy oznacza, że spółka ma większe zasoby finansowe do zabezpieczenia swoich zobowiązań i minimalizowania ryzyka niewypłacalności. Warto zauważyć, że podwyższenie kapitału zakładowego powinno być przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz procedurami określonymi w statucie spółki. Rzetelność i przejrzystość tych procedur stanowią podstawę dla ochrony zarówno interesów spółki, jak i jej wierzycieli.

Ponadto spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, wykorzystując Społeczną Odpowiedzialność Biznesu (CSR) jako skuteczne narzędzie, może skierować swoje działania w stronę realizacji celów związanych ze zrównoważonym rozwojem. Poprzez aktywną współpracę z interesariuszami, takimi jak klienci, pracownicy i społeczność lokalna, oraz podejmowanie

działań mających na celu minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko naturalne i społeczność, spółka może zwiększyć swoją wartość i zdobyć zaufanie klientów oraz inwestorów.

Wdrażanie polityki CSR przez spółkę z o.o. przynosi szereg korzyści. Przede wszystkim pomaga w budowaniu pozytywnego wizerunku firmy, co wpływa na reputację i zaufanie klientów. Spółka, która angażuje się w działania społeczne, środowiskowe i etyczne, wykazuje odpowiedzialność i troskę o otoczenie, co może przyciągnąć większą liczbę klientów i utrzymać ich lojalność. Ponadto podejmowanie działań CSR może przyczynić się do zwiększenia motywacji i zaangażowania pracowników. Pracownicy, którzy czują, że ich firma działa odpowiedzialnie i społecznie, często są bardziej zaangażowani w swoje obowiązki, co wpływa na efektywność pracy i długoterminowy rozwój firmy.

Implementacja praktyk CSR może również przyczynić się do minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Spółka może dążyć do ograniczania emisji szkodliwych substancji, oszczędzania energii, redukcji odpadów czy wspierania zrównoważonych metod produkcji. Działania te nie tylko przynoszą korzyści dla środowiska, ale także mogą przynieść oszczędności kosztów operacyjnych w dłuższej perspektywie. Podejmowanie działań CSR może również prowadzić do zwiększenia innowacyjności i jakości produktów i usług. Skoncentrowanie się na aspektach zrównoważonego rozwoju może wymagać wprowadzenia nowych technologii, procesów czy strategii, co przyczynia się do rozwoju firmy i zwiększenia jej konkurencyjności na rynku.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, poprzez wprowadzenie praktyk CSR, może zbudować pozytywny wizerunek firmy, zwiększyć lojalność klientów i inwestorów, minimalizować koszty związane z negatywnym wpływem na środowisko, zwiększać efektywność i rentowność firmy, oraz wspierać zrównoważony rozwój społeczny i środowiskowy. Działania CSR mogą przyczynić się do tworzenia większej wartości społecznej, angażując się w inicjatywy społeczne, wspieranie lokalnych społeczności, promowanie równości i różnorodności oraz tworzenie miejsc pracy o odpowiednich warunkach.

Wdrażanie strategii zrównoważonego rozwoju i aktywne zaangażowanie interesariuszy może również przynieść korzyści finansowe. Firmy, które inwestują w praktyki CSR, często przyciągają uwagę inwestorów odpowiedzialnych, którzy preferują wspieranie firm o pozytywnym wpływie społecznym i środowiskowym. Dzięki temu spółka może zyskać dostęp do dodatkowych źródeł finansowania, zwiększyć swoją wartość rynkową oraz osiągnąć trwały sukces w długoterminowej perspektywie. Warto podkreślić, że wdrażanie polityki CSR powinno być autentyczne i konsekwentne, oparte na wartościach i etyce biznesowej. Spółka powinna angażować się w odpowiednie działania, monitorować ich skuteczność i raportować o postępach w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Transparentność i uczciwość w działaniach

CSR budują zaufanie zarówno wśród klientów, jak i społeczności, umacniając pozycję spółki na rynku.

W ramach struktury pracy została zastosowana trzyrozdziałowa klasyfikacja, mająca na celu dogłębne omówienie istotnych zagadnień dotyczących spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (spółek z o.o.), kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej.

Rozdział pierwszy skupia się na charakterystyce spółki z o.o. i przedstawia szeroki zakres informacji związanych z jej strukturą organizacyjną, organami spółki oraz funkcjami, jakie pełni kapitał zakładowy. Opisuje proces powstawania spółki z o.o., kapitału zakładowego poprzez wkłady wniesione przez założycieli oraz przyznawanie udziałów w zamian. Ponadto analizuje minimalną wysokość kapitału zakładowego, która jest wymagana do rozpoczęcia działalności przez spółkę z o.o. oraz przedstawia się różnorodne aspekty związane z zarządzaniem kapitałem zakładowym.

W rozdziale drugim została omówiona rola kapitału zakładowego w kontekście ochrony praw wierzycieli spółki z o.o. Omawiane są przepisy prawne dotyczące zabezpieczania interesów wierzycieli oraz możliwości zwiększenia kapitału zakładowego w celu zapewnienia większej ochrony dla potencjalnych wierzycieli. Szczególną uwagę poświęca się mechanizmom i procedurom związanym z podwyższeniem kapitału zakładowego, które mogą służyć jako dodatkowe zabezpieczenie dla wierzycieli spółki. Przedstawia także korzyści, jakie mogą wynikać zarówno dla spółki, jak i dla jej wierzycieli, z podwyższenia kapitału zakładowego.

Rozdział trzeci omawia praktyki CSR (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu) i korzyści z ich stosowania w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Polsce oraz wybranych krajach Unii Europejskiej. Omawiane są zalety i korzyści wynikające z wdrażania polityki CSR przez spółki z o.o. oraz wpływ tych działań na budowanie pozytywnego wizerunku, zaangażowanie pracowników, zyski finansowe i zrównoważony rozwój społeczny i środowiskowy. Przedstawiane są również przykłady konkretnych inicjatyw CSR prowadzonych przez spółki w różnych krajach UE, aby zilustrować różnorodność praktyk i podejść w tym obszarze.

W niniejszej pracy zastosowano następujące metody badawcze: metodę dogmatyczną, zgodnie z którą dokonano analizy aktów prawnych oraz dorobku literatury przedmiotu oraz metodę analizy orzecznictwa i doktryny, która pozwoliła na porównanie wypracowanej judykatury oraz określenie, w jaki sposób kształtuje się praktyka sądowa oraz w jaki sposób spółka z ograniczoną odpowiedzialnością funkcjonuje w oparciu o kapitał zakładowy w ochronie praw wierzycieli. Dodatkowo w pracy wykorzystana została również metoda historyczna, co pozwoliło w sposób prawidłowy i kompleksowy zrozumieć między innymi ewolucję spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak również metod i praktyk w stosowaniu CSR W rozdziałach omawiających

zagadnienia dotyczące ochrony praw wierzycieli zastosowano metodę opisową i metodę syntezy aktów normatywnych, w tym Konstytucji, ustaw i innych źródeł. Wykorzystane w pracy metody badawcze pozwoliły w sposób rzetelny dokonać analizy regulacji prawnych i ich krytycznej oceny. W trzecim rozdziale pracy zastosowano metodę badawczą komparatystyki, aby dokładnie zanalizować praktyki CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej. Wybrane kraje zostały opisane pod względem tego, w jaki sposób funkcjonuje CSR w ich systemach prawnych i biznesowych, jakie są tam stosowane standardy i regulacje, oraz jakie inicjatywy są podejmowane przez spółki z o.o. w obszarze CSR. W ramach analizy komparatystycznej skupiono się na omówieniu różnych aspektów CSR w poszczególnych krajach, takich jak podejście do ochrony środowiska, etyka biznesu, zrównoważony rozwój społeczny i innowacje społeczne. Przykładowe kraje mogą obejmować Niemcy, Francję, Holandię, Szwecję i inne, które są znane ze swojego zaangażowania w rozwój i wdrażanie praktyk CSR. W trakcie badań dokonano analizy kluczowych dokumentów, takich jak Dyrektywa 2014/95/UE, która dotyczy obowiązkowego ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże spółki i grupy spółek. Dyrektywa ta wprowadza standardy raportowania CSR dla przedsiębiorstw, które muszą uwzględniać aspekty środowiskowe, społeczne i związane z pracownikami, prawa człowieka, walkę z korupcją oraz różnorodność w zarządach spółek. Przy wykorzystaniu tych informacji, w trzecim rozdziale pracy przedstawiono szczegółowy opis praktyk CSR w wybranych krajach UE, analizując zarówno przepisy prawne, jak i dobrowolne inicjatywy podejmowane przez spółki z o.o. w celu realizacji celów zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu.

W ramach pracy zostały sformułowane następujące hipotezy, które stanowiły podstawę badawczą i orientacyjną dla przeprowadzenia analizy:

- Wdrażanie praktyk CSR przez spółki z o.o. przyczynia się do budowania pozytywnego wizerunku firmy, zwiększenia lojalności klientów oraz inwestorów.
- Podejmowanie działań związanych z CSR może przyczynić się do wzrostu efektywności i rentowności spółki z o.o. w dłuższej perspektywie, poprzez minimalizowanie kosztów związanych z negatywnym wpływem na środowisko naturalne oraz zwiększanie innowacyjności i jakości produktów i usług.
- Kapitał zakładowy stanowi istotny czynnik ochrony praw wierzycieli spółki z o.o., a jego podwyższenie może zwiększyć bezpieczeństwo interesów wierzycieli.
- Praktyki CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej różnią się pod względem podejścia, regulacji i inicjatyw, co wynika z różnic kulturowych, prawnych i społeczno-gospodarczych.

- Dyrektywa 2014/95/UE w zakresie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności ma istotny wpływ na rozwój i implementację praktyk CSR w spółkach z o.o. w Unii Europejskiej.
- Spółki z o.o., które skupiają się na wdrażaniu praktyk CSR, mają większe szanse na przyciąganie i zatrzymywanie wysoko wykwalifikowanych pracowników, co przekłada się na zwiększoną wydajność i konkurencyjność firmy.
- Praktyki CSR mają pozytywny wpływ na relacje z dostawcami i kontrahentami, przyczyniając się do budowania długoterminowych i partnerskich relacji biznesowych.
- Współpraca spółek z o.o. z lokalną społecznością w ramach działań CSR może przyczynić się do zwiększenia zaangażowania i lojalności lokalnych klientów, co przekłada się na wzrost sprzedaży i rozwoju rynkowego.
- Implementacja praktyk CSR może wpływać na decyzje inwestycyjne i preferencje inwestorów, którzy coraz częściej przywiązują wagę do aspektów społecznych, środowiskowych i zrównoważonego rozwoju przy wyborze swoich partnerów biznesowych.
- Wprowadzenie strategii zrównoważonego rozwoju opartej na praktykach CSR może przyczynić się do długofalowego sukcesu i trwałej konkurencyjności spółki z o.o., umożliwiając dostosowanie się do zmieniających się oczekiwań rynku i społeczeństwa.

Te hipotezy stanowiły punkt wyjścia dla przeprowadzonych analiz, badań porównawczych i dyskusji, mających na celu weryfikację i ocenę wpływu praktyk CSR oraz kapitału zakładowego na rozwój i ochronę interesów spółek z o.o. oraz ich stosunku do wierzycieli.

Zawartość pracy badawczej skupia się na badaniu roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. Praca opiera się na przeglądzie literatury, analizie danych i dyskusji wyników badań. Na podstawie zebranych danych, przedstawiane są wnioski i rekomendacje dotyczące skutecznych strategii biznesowych oraz polityki regulacyjnej mających na celu ochronę praw wierzycieli. Praca badawcza ma na celu dostarczenie praktycznych wskazówek dla firm oraz wkład do teorii i praktyki związanej z ochroną praw wierzycieli w kontekście spółek z o.o.

ROZDZIAŁ I PRAWNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA SP. Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

1.1. Uwagi wprowadzające

Szczególnie popularną spółką w Polsce jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Wynika to z kilku okoliczności, które są istotne zwłaszcza z punktu widzenia wykonywania działalności gospodarczej. Powstanie takiego podmiotu wiąże się z ograniczeniem odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki i to już od samego momentu jej rejestracji. Ponadto niezwykle ważne jest zagadnienie, jakie muszą wypełnić wspólnicy w celu powołania spółki do życia.

Szczególne znaczenie przy tworzeniu spółki z o.o. nabiera ochrona kapitału zakładowego jako istotną cechą ochrony bytu tego rodzaju podmiotu gospodarczego, a konsekwencji także i rozwoju. Działania takie sprzyjają zabezpieczeniu praw potencjalnych wierzycieli spółki, jak również zmierzają do zapewnienia wspólnikom uzyskania dochodów z tytułu posiadanych wkładów. Założenia te zostały poddane analizie poprzez przeprowadzenie docieklivosti literatury, jak i aktów normatywnych, z którego punktu widzenia tematyki zostały uznane za szczególnie ważne. Na uwagę zasługuje poruszenie zagadnienia art. 151 ustawy Kodeks spółek handlowych (zwanej dalej „k.s.h.”), z którego wynika, iż sp. z o.o. jest podmiotem o charakterze kapitałowym, który może być utworzony przez jedną lub wiele osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym.

Ważnym aspektem funkcjonowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest jej kapitał zakładowy, który musi zostać wniesiony w celu powołania spółki. Podpisanie umowy spółki stanowi jedynie początek procesu, w którym powstaje spółka w organizacji. W tej sytuacji wspólnicy są zobowiązani do pokrycia pełnych wkładów, a jeśli ustalili, że spółka będzie posiadać nadwyżkę bilansową, także do wniesienia tzw. agio.

Niniejszy rozdział ma na celu dokładną analizę sposobu prowadzenia działalności spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (spółki z o.o.) poprzez szczegółowe omówienie wymogów formalnych, z jakimi przedsiębiorcy muszą się zmierzyć podczas zakładania takiej spółki. Ze względu na ograniczony zakres, skupia się głównie na najważniejszych cechach charakterystycznych dla spółki z o.o. oraz głównych problemach z nimi związanych. Dzięki syntetycznym rozważaniom możliwe jest pełne zrozumienie prawnie dopuszczalnych formalności, które należy spełnić podczas tworzenia spółki z o.o. w ramach polskiego prawa.

Podstawową metodą badawczą stanowi metoda formalno-dogmatyczna, opierająca się na analizie tekstów aktów prawnych, jest to przede wszystkim zgłębianie i analizowanie dorobku

literatury przedmiotu, wykorzystanie są również orzeczenia Sądów powszechnych. Na sformułowanie problemów badawczych, konieczne było znalezienie odpowiedzi na szereg pytań, które identyfikują poszczególne elementy, warunkujące osiągnięcie głównego celu pracy.

W kontekście rozpoczęcia działalności oraz wymogów formalnych rozpoczęcia funkcjonowania sp. z o.o. zostały postawione następujące hipotezy badawcze:

- Istnienie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością ma istotne znaczenie dla ochrony jej bytu i rozwoju;
- Kapitał zakładowy stanowi istotny element ochrony prawnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zapewniający stabilność i rozwój tego rodzaju podmiotu gospodarczego;
- Mechanizm ograniczonej odpowiedzialności w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością chronią prywatny majątek wspólników przed potencjalnymi roszczeniami wierzycieli;
- Ustalanie regulaminu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pozwala na dokładne uregulowanie kwestii zarządzania, podziału zysków i innych istotnych aspektów wewnętrznych spółki;
- Wspólnik może ponosić odpowiedzialność za zobowiązania spółki w zakresie swojego udziału lub wkładu;
- Obowiązkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest prowadzenie bieżących spraw spółki, podejmowanie decyzji operacyjnych oraz reprezentowanie spółki na zewnątrz;
- Organy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, takich jak zarząd i rada nadzorcza, ma na celu zapewnienie skutecznego zarządzania i nadzoru nad działalnością spółki.

Niniejszy rozdział przedstawia istotę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz charakterystyczne cechy, które odróżniają ją od innych spółek kapitałowych regulowanych przez prawo handlowe. Skupia się na kwestiach związanych z kapitałem zakładowym, jego charakterem prawnym i funkcją.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest popularną formą prowadzenia działalności gospodarczej. Jej istota polega na osiąganiu zysku poprzez prowadzenie działalności zarobkowej, a odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki jest ograniczona do wysokości ich wniesionego kapitału zakładowego. W przypadku niepowodzeń finansowych spółki, wierzyciele mają prawo dochodzić swoich roszczeń jedynie z majątku spółki, a nie z prywatnego majątku wspólników.

Spółka z o.o. wyróżnia się kilkoma istotnymi cechami w porównaniu do innych spółek kapitałowych. Przede wszystkim, minimalny wymagany kapitał zakładowy jest niższy niż w przypadku spółki akcyjnej (SA), co czyni ją bardziej dostępną dla mniejszych przedsiębiorców. Ponadto spółka z o.o. nie podlega takim samym wymogom publikacji informacji finansowych jak spółka akcyjna, co daje większą prywatność i elastyczność w prowadzeniu działalności.

Kapitał zakładowy spółki z o.o. jest sumą wkładów wniesionych przez wspólników w postaci pieniężnej lub niepieniężnej. Ma on charakter prawnego zabezpieczenia dla wierzycieli spółki. Kapitał zakładowy pełni również funkcję zapewnienia spółce środków finansowych na prowadzenie działalności i pokrycie ewentualnych strat.

Ważne jest zrozumienie procesu podwyższenia kapitału zakładowego, który może odbywać się poprzez emisję nowych udziałów lub podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów. Ta operacja może być niezbędna, gdy spółka potrzebuje dodatkowych środków finansowych na rozwój, inwestycje lub spłatę zobowiązań. Podwyższenie kapitału zakładowego jest związane z określonymi procedurami, takimi jak zgoda wspólników lub zgoda sądu, w zależności od wartości. Podwyższenia kapitału zakładowego wiąże się z określonymi procedurami, takimi jak zgoda wspólników lub zgoda sądu, w zależności od wartości podwyższenia. Jest to istotne zabezpieczenie dla wierzycieli, ponieważ zwiększenie kapitału zakładowego przekłada się na większe środki dostępne dla spółki w celu regulowania zobowiązań. W rezultacie, w przypadku trudności finansowych, spółka z o.o. ma większe możliwości spłaty długów i minimalizowania ryzyka niewypłacalności.

Problematyka wkładów do spółki z o.o. odnosi się do sposobu, w jaki wspólnicy wnoszą swoje wkłady do kapitału zakładowego. Wkłady mogą przybierać formę pieniężną, np. wkładów gotówkowych, a także niepieniężną, taką jak wkłady w postaci nieruchomości, maszyn czy know-how. Wartości tych wkładów muszą być właściwie wycenione i odzwierciedlać ich rzeczywistą wartość rynkową. Ta dokładność wyceny jest ważna dla zapewnienia uczciwości wobec wszystkich wspólników oraz ochrony praw wierzycieli, które mogą polegać na wiarygodnych informacjach dotyczących majątku spółki.

Ponadto w niniejszym rozdziale zostanie omówiona tematyka umowy spółki z o.o., jaką ustawodawca reguluje, oraz co obligatoryjnie powinno się znaleźć w jej treści, oraz czy nieuwzględnienie w umowie któregośkolwiek z punktów znajdujących się w przepisie art. 157 ksh, będzie skutkowało odmową zarejestrowania spółki przez sąd rejestrowy?

1.2. Ogólna charakterystyka spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.) cieszy się dużym zainteresowaniem i jest jedną z najczęściej zakładanych form spółek prawa handlowego, co wynika z kilku kluczowych czynników. Przede wszystkim, atrakcyjność spółki z o.o. wynika z możliwości ograniczenia osobistej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki. Ta cecha przyciąga przedsiębiorców, którzy chcą prowadzić działalność gospodarczą, jednocześnie minimalizując ryzyko finansowe. Ponadto niski minimalny kapitał zakładowy spółki z o.o., ustalony na poziomie 5 000 zł, czyni ją bardziej dostępną dla szerokiego spektrum przedsiębiorców. To znacznie obniża barierę wejścia, umożliwiając nawet mniejszym firmom korzystanie z tej formy prowadzenia działalności. Spółka z o.o. oferuje również elastyczność w zakresie celów działalności, które mogą być legalnie realizowane. W zgodzie z prawem może zostać założona w celu prowadzenia różnorodnych rodzajów działalności gospodarczej. Ta elastyczność umożliwia przedsiębiorcom dostosowanie spółki z o.o. do ich konkretnych potrzeb i sektora rynku, w którym chcą działać¹.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.) może zostać założona w formie jednoosobowej, gdzie jednym wspólnikiem jest osoba fizyczna lub osoba prawna. W przypadku spółki jednoosobowej istnieje jednak zakaz tworzenia spółki z o.o. wyłącznie przez inną jednoosobową spółkę z o.o., zgodnie z przepisem art. 151 § 2 Kodeksu spółek handlowych. Spółka z o.o. należy do kategorii spółek kapitałowych i posiada odrębną osobowość prawną. Różni się to od spółek osobowych prawa handlowego, takich jak spółka jawna czy spółka partnerska, które posiadają jedynie zdolność prawną. Nadanie osobowości prawnej spółce z o.o. umożliwia jej bycie odrębnym podmiotem prawnym, zdolnym do nabywania praw i zobowiązań oraz uczestniczenia w obrocie prawnym. Ta cecha zapewnia spółce z o.o. niezależność i stabilność prawną w ramach prowadzenia działalności gospodarczej.

Najważniejszą korzyścią i przyciągającym czynnikiem dla potencjalnych interesantów jest brak osobistej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zgodnie z art. 151 § 4 k.s.h.. Wspólnicy ponoszą ryzyko jedynie w zakresie swoich wniesionych wkładów na pokrycie kapitału zakładowego oraz ewentualnych innych świadczeń, do których zobowiązali się na podstawie umowy spółki².

Mimo że spółka z o.o. jest najczęściej wybieraną formą spółki, jest ona stosunkowo formalna w swojej strukturze. Proces jej utworzenia przebiega dwuetapowo. W momencie zawarcia umowy spółki z o.o. powstaje tzw. "spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji" zgodnie z

---

¹Por. K. Kruczałak (w:).J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kruczałak, W. Opalski, W. Popiołek, W. Pyziół, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. K. Kruczałak, Warszawa 2001, s. 2.

²A.P. Balcerzak, A. Syrocka-Sijka, *Dobre praktyki przedsiębiorczości akademickiej. Kompendium wiedzy, studium przypadków*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Toruniu, Toruń 2011, s. 59-63.

art. 161 § 1 k.s.h.. Spółka w organizacji jest reprezentowana przez zarząd lub pełnomocnika. Zawarcie umowy spółki oznacza złożenie przez wszystkich współników oświadczeń woli w formie przewidzianej w art. 157 k.s.h., czyli w formie aktu notarialnego. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji posiada zdolność prawną i może nabywać prawa, zaciągać zobowiązania oraz podejmować czynności prawne. Może prowadzić działalność nawet przed jej wpisem do rejestru przedsiębiorców. Spółka w organizacji jest tymczasowym podmiotem prawnym, który ma na celu przejście na drodze formalności do powstania pełnoprawnej spółki z o.o. jako osoby prawnej. Przepis art. 168 Kodeksu spółek handlowych reguluje tymczasowość spółki w organizacji i stanowi, że jeśli zawiązanie spółki nie zostanie zgłoszone do sądu rejestrowego w terminie 6 miesięcy, spółka ulega rozwiązaniu³.

W kontekście spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji art. 161 § 2 k.s.h. szczegółowo reguluje sposób reprezentacji spółki. Powołanie zarządu spółki musi nastąpić przed dokonaniem jej wpisu do rejestru sądowego. Jest to kluczowy warunek dla prawidłowego ustanowienia spółki. Z praktycznego punktu widzenia, kiedy spółka znajduje się w fazie organizacji, konieczne jest mianowanie reprezentantów, którzy będą uprawnieni do podejmowania wszelkich niezbędnych decyzji dotyczących prowadzonej działalności, takich jak założenie rachunku bankowego czy podpisanie umów dotyczących wynajmu biur lub magazynów.

Podstawową zasadą jest, że członkowie zarządu spółki są powoływani przez uchwałę współników, przy bezwzględnej większości głosów. Jednak członkowie zarządu mogą być również powołani w umowie spółki, a zmiana w tym zakresie nie wymaga zmiany samej umowy - tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z 5 lutego 1998 r., III CKN 363/97, OSNC 1998, Nr 10, poz. 159. Umowa spółki może również przewidywać inny szczególny sposób powołania członków zarządu, na przykład przez większościowego współnika lub przez radę nadzorczą.

Zgodnie z przepisem artykułu 161 k.s.h., zarząd jest organem uprawnionym do reprezentowania spółki w fazie organizacji. Jednak przepis ten nie określa dokładnie, w jaki sposób powinna być realizowana ta reprezentacja. W przypadku braku wyraźnych ustaleń w umowie spółki, zarząd będzie reprezentował spółkę zgodnie z zasadami określonymi w ustawie. W przypadku jednoosobowej spółki z o.o. będzie to jeden członek zarządu, a w przypadku spółki wieloosobowej - dwóch członków zarządu lub jeden członek zarządu wraz z prokurentem.

Odwołanie członka zarządu może nastąpić nawet przed wpisem spółki do rejestru, a taka zmiana nie wymaga konieczności dokonywania zmian w umowie spółki. W celu uniknięcia wątpliwości dotyczących konieczności zmiany umowy w przypadku zmiany lub odwołania członków zarządu zaleca się dołączenie odpowiedniego zapisu do umowy, np. "Do pierwszego

---

³ M. Koralewski, *Spółka z o.o. od utworzenia do likwidacji*, Wydawnictwo ODDK, Warszawa 2020 r., s. 49-70.

zarządu zostają powołani" lub "Członkami pierwszego zarządu ustanawia się". Należy jednak pamiętać, że spółka w organizacji jest tymczasową formą, dlatego zarząd nie jest wpisywany do publicznego rejestru⁴.

O ustaniu odpowiedzialności reguluje art. 161 § 3 k.s.h., w stosunku do samej spółki, a nie osób trzecich. Odpowiedzialność ustaje z chwilą zatwierdzenia ich czynności przez zgromadzenie wspólników w drodze uchwały po wpisaniu spółki do rejestru. Zgodnie bowiem z przepisem art. 13 k.s.h., za zobowiązania spółki, odpowiadają solidarnie spółka, oraz osoby, które działały w jej imieniu⁵.

Uprawniony do dokonywania zgłoszenia do rejestru sądowego jest obowiązany zarząd spółki. Z tego też wynika, że bez prawidłowego ustanowienia organu zarządu – nie będzie możliwe zawiązanie spółki w rejestrze. Właściwym sądem do zawiązania spółki, jest sąd właściwy ze względu na siedzibę spółki. Określa to art. 694² KPC. W wyniku wejścia w życie ZmKrRejSU2018 sądem rejestrowym jest miejsce siedziby podmiotu. Pojęcie miejsca należy rozumieć miejscowość, w której ma siedzibę organ zarządzający, chyba że ustawa lub oparty na niej statut stanowi inaczej⁶. Sądem właściwym jest sąd rejonowy (sąd gospodarczy), właściwy ze względu na wpisaną w rejestrze siedzibę podmiotu. Zgodnie z przepisami KRSU, wniosek o wpis spółki składa się na urzędowym formularzu. Sąd Rejestrowy nie może odmówić dokonania wpisu w przypadku drobnych uchybień. Aby uchybienia zostały uznane za drobne muszą łącznie spełniać trzy przesłanki. 1) nie mogą naruszać interesu spółki, 2) nie mogą naruszać interesu publicznego oraz 3) nie mogą być usunięte bez poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów.⁷

Do zawarcia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, konieczne jest spełnienie kilku istotnych warunków:

- Zawarcie umowy spółki: Jest to niezbędny krok w procesie zakładania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Umowa spółki określa prawa i obowiązki wspólników oraz reguluje zasady funkcjonowania spółki.
- Pokrycie całego kapitału zakładowego przez wspólników: Wspólnicy spółki z o.o. muszą wносить wkłady pieniężne lub niepieniężne o określonej wartości, które stanowią kapitał zakładowy. Wpłacenie pełnej kwoty kapitału jest konieczne i gwarantuje zabezpieczenie dla wierzycieli spółki.

---

⁴ A. Nowacki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom I. Komentarz do art. 151–226 KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2017 r., s 24-56.

⁵ A. Nowacki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom I. Komentarz do art. 151–226 KSH*, s. 37-70, op.cit.

⁶ A. Góra-Błaszczkowska, *Kodeks postępowania cywilnego*. Tom I–II. Komentarz, Lex/el, 2020 r. s. 70 i n.

⁷ W. Pyziół, W. Szumański, A. Weiss, *Prawo spółek*, Lex/el, 2006 r., s. 316.

- Powołanie organów: Spółka z o.o. musi powołać zarząd, który będzie odpowiedzialny za zarządzanie codziennymi sprawami spółki. Jeżeli umowa spółki lub przepisy prawne przewidują, spółka może również powołać radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, które pełnią funkcję kontroli i nadzoru nad działalnością spółki.
- Wpis spółki do KRS: Ostatecznym etapem jest dokonanie wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Wpis ten potwierdza istnienie i legalność spółki oraz umożliwia jej działalność na rynku. Spółka staje się oficjalnie zarejestrowanym podmiotem prawnym.

Szczególnie ważną kwestią jest zawarcie umowy spółki. Bowiem do zgłoszenia spółki do KRS należy oświadczenie wszystkich członków zarządu potwierdzające wniesienie przez wspólników wkładów na kapitał zakładowy pod rygorem odpowiedzialności karnej (art. 587 § 1 k.s.h.). Należy również dołączyć dowód ustanowienia organów z wyszczególnieniem składu osobowego. Ważną kwestią jest, że już na etapie zawierania umowy spółki, można dokonać powołania organu w umowie spółki (art. 167 § 3 k.s.h.). W praktyce nie jest to korzystny zapis, ze względów niezależnych (śmierć) lub zależnych (odwołanie), a od spółki wymaga się wówczas konieczność zmiany umowy spółki oraz sporządzenie aktu notarialnego obejmujące zmiany⁸.

Atrybut posiadania osobowości prawnej wiąże m.in. możliwość uczestniczenia sp. z o.o. w innych spółkach np.: jako wspólnik zarówno spółki jawnej, jak i cywilnej. W takim przypadku zarząd spółki z o.o. reprezentuje spółkę oraz wykonuje prawa, jakie jej przysługują. Wspólnikiem spółki z o.o. mogą być osoby fizyczne jak i osoby prawne. (np.: inna spółka z o.o.). Dane wspólników są wpisywane do księgi udziałów (nazwisko, imię oraz adres, firma (nazwa) wraz z siedzibą – gdy wspólnik jest osobą prawną). Zgodnie z treścią przepisu art. 151 § 1 k.s.h.. spółka z o.o. może zostać utworzona przez jedną lub więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym, chyba że ustawa stanowi inaczej. Chodzi tu o cel, który nie jest uznawany za niezgodny z prawem. Innymi słowy, wszystko, co nie jest zakazane jest dozwolone. Cel może być zarówno gospodarczy, jak i niegospodarczy. Pamiętać również należy, że kodeks spółek handlowych pozwala również, na zawiązanie spółki w celu realizacji innych zadań takich jak kulturalnych czy dydaktycznych, a nawet charytatywnych⁹. A. Kidyba podkreślił, iż pomimo pozornej nazwy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pozornie wskazuje ona na ograniczenie odpowiedzialności. W rzeczywistości spółka odpowiada całym swoim majątkiem, a wspólnicy ponoszą ryzyko do wartości wkładów wniesionych do spółki¹⁰. Wspólnicy mają ograniczony wpływ na bezpośrednie

⁸ R.L., Kwaśnicki (red), *spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 r. s. 48-60.

⁹ A.M. Dereń, *Prawo gospodarcze*, oficyna wydawnicza PWSZ w Nysie, Nysa 2005 r., s. 88-96.

¹⁰ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1-300 k.s.h.*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011, s. 604.

kierowanie sprawami spółki. Ograniczenie odzwierciedla nie tylko odpowiedzialność za zobowiązania spółki, ale przede wszystkim w ustawowych uprawnieniach zarządczych.

Nazwa stanowi kluczowy element identyfikacyjny dla osoby prawnej, jaką jest firma. Przepisy prawne, takie jak art. 160 § 1, art. 300⁸ § 1 i art. 305 § 1 k.s.h., dają szeroką swobodę w wyborze nazwy firmy, jednakże należy uwzględnić zasady prawa, zwłaszcza te określone w art. 43³ oraz art. 43⁵ § 3 Kodeksu cywilnego¹¹.

Nazwa spółki z o.o. może być dowolna, prawo również dopuszcza użycie - „Spółka z o.o.”, bądź „sp. z o.o.”. Swoboda kształtowania nazwy jest istotnym zagadnieniem na etapie tworzenia spółki. Wybór nazwy jest decyzją spółki ze względu na budowanie marki oraz relacji. Umowa spółki z o.o. powinna zostać zawarta w formie aktu notarialnego.

W przypadku innych spółek prawa handlowego, takich jak spółka jawna, czy spółka partnerska, zawarcie umowy spółki nie jest wymagane w formie aktu notarialnego. W tych typach spółek umowę można zawrzeć w formie pisemnej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Warto jednak zaznaczyć, że niezależnie od formy zawarcia umowy spółki, zawsze ważne jest sprecyzowanie i uregulowanie istotnych kwestii dotyczących struktury, zasad działania oraz praw i obowiązków wspólników.

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością umowa spółki powinna zawierać informacje dotyczące:

1. Firmy i siedziby spółki: Umowa powinna określić nazwę (firmę) spółki oraz jej siedzibę. Wybór nazwy podlega pewnym ograniczeniom i musi spełniać pewne standardy prawa.
2. Przedmiotu działalności spółki: Umowa powinna precyzować zakres i charakter działalności gospodarczej, jaką spółka będzie prowadzić.
3. Wysokości kapitału zakładowego: Umowa powinna określać minimalną wysokość kapitału zakładowego spółki, która wynosi 5 000 złotych. Może również wskazywać wyższą kwotę.
4. Możliwości posiadania więcej niż jednego udziału przez wspólnika: Umowa może zawierać postanowienia dotyczące możliwości posiadania przez wspólnika więcej niż jednego udziału w spółce.
5. Liczby i wartości nominalnej udziałów: Umowa powinna określać liczbę udziałów oraz ich wartość nominalną, które są objęte przez poszczególnych wspólników.
6. Czasu trwania spółki: Jeśli spółka ma określony czas trwania, umowa powinna wskazywać ten okres lub określić inne warunki, na których spółka ulegnie rozwiązaniu.

---

¹¹ M. Załucki, *Komentarz prawa cywilnego*, wyd. 3, wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r. komentarz do artykułu 43⁵KC.

Wszystkie te informacje są istotne dla funkcjonowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i powinny być zawarte w umowie spółki zgodnie z wymogami Kodeksu spółek handlowych¹².

Zgodnie z przepisem art. 157 § 1 k.s.h., umowa spółki (akt założycielski) powinna zawierać niezbędną minimalną treść. Niewłączenie któregokolwiek z tych elementów będzie skutkowało odmową rejestracji spółki przez sąd rejestrowy. Oprócz wymienionych wcześniej sześciu elementów umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mogą również zostać zawarte w umowie postanowienia obligatoryjne, których skuteczność zależy od ich zamieszczenia w umowie. Są to:

- Jeżeli czas trwania spółki ma być oznaczony, powinien być wskazany w umowie;
- Wymienienie wspólników wnoszących aporty, z określeniem przedmiotów aportu oraz wartości nominalnej objętych w zamian udziałów;
- Określenie szczególnych korzyści przyznanych wspólnikowi lub nałożonych obowiązków wobec spółki.

Te postanowienia obligatoryjne mogą mieć istotny wpływ na relacje między wspólnikami oraz na funkcjonowanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Ich uwzględnienie w umowie spółki jest istotne dla jej skuteczności i prawidłowego funkcjonowania.

Nieuwzględnienie postanowień warunkowych znajdujących się w umowie uważa się, że czas trwania spółki jest nieograniczony, wkłady na kapitał zakładowy zostały pokryte wkładem pieniężnym, a wspólnikowi nie zostały przyznane szczególnych korzyści ani obowiązków w znaczeniu art. 159 ksh. Umowa spółki z o.o. spełnia podwójną funkcję. Z jednej strony, umowa zawiera oświadczenia woli wspólników o zawiązaniu spółki, zaś z drugiej strony zawiera ona kontynuację spółki, regulując jej organizację oraz sposób działania¹³. Jest to dominujące stanowisko orzecnicze, charakteryzujące umowę spółki jako umowę organizacyjno-obligacyjną¹⁴.

Wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, mają wybór pokrycia kapitału zakładowego pomiędzy wkładem pieniężnym lub niepieniężnym (aport). Podstawową zasadą jest,

---

¹² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 739).

¹³ (por. wyr. SN z 7.8.2001 r., I PKN 856/00, OSNAPiUS 2003, Nr 13, poz. 310; wyr. SN z 27.2.2003 r., I CKN 1811/00, Glosa 2005, Nr 3, s. 31 i n., z aprobującą glosą L. Gasińskiego, *Charakter prawny*, s. 31 i n.; wyr. SN z 4.2.2011 r., III CSK 198/10, Legalis; wyr. SN z 20.4.2011 r., I CSK 391/10, Legalis) oraz w doktrynie (S. Sołtysiński, w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, t. 3, 2013, art. 304, Nb 7; A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, t. 1, 2012, s. 75, Nb 52 i n.; zob. częściowo krytyczne uwagi do powyższego M. Romanowski, *Umowa spółki*, w: SSP, t. 16, 2016, s. 164–166, a w szczególności odmiennie A.W. Wiśniewski, w: Opalski, *Komentarz KSH*, t. 2A, 2018, s. 132–134, Nb 14–20.

¹⁴ Z. Jara (red), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2020 r. s. 278 i n.

żeby wkład był realny oraz miał wartość rzeczywistą. Warto dodać, że przy zakładaniu spółki wykorzystując wzorzec umowy, wówczas kapitał zakładowy może być wniesiony tylko poprzez wkłady pieniężne. Wkłady na pokrycie objętych udziałów powinny być wniesione w jednostkach pieniężnych wyrażającą wartość nominalną w złotych. Odstępstwo od powyższego przewiduje przepis artykułu 158 ksh, dopuszczając wniesienie wkładu niepieniężnego. Dopuszczalność wniesienia aportu powinna być wyraźnie sformułowana w umowie spółki. Jeżeli brak jest takich postanowień, uważa się, że wspólnicy są zobowiązania do wniesienia wkładów wyłącznie pieniężnego¹⁵.

1.3. Wymogi formalne powstania spółki z o.o.

Wymogi formalne dotyczące powstania spółki z o.o., które są ustalone w przepisie art. 163 Kodeksu spółek handlowych (ksh), obejmują sekwencję czynności, które muszą zostać wykonane w celu prawidłowego utworzenia spółki z o.o. jako osoby prawnej. Proces ten rozpoczyna się od zawarcia umowy spółki i kończy się wpisem spółki do rejestru. Pomiędzy tymi dwiema czynnościami wspólnicy muszą wносить wkłady na pokrycie całego kapitału zakładowego, w tym nadwyżkę (agio), jeśli wspólnicy objęli udziały za cenę wyższą niż wartość nominalna, chyba że umowa spółki została zawarta z wykorzystaniem wzorca umowy¹⁶.

Umowa spółki z o.o. jest podstawowym dokumentem, który określa prawa i obowiązki wspólników, strukturę zarządzania, podział zysków i strat oraz inne istotne kwestie związane z funkcjonowaniem spółki. Umowa ta powinna być sporządzona na piśmie i podpisana przez wszystkich wspólników. Zawarcie umowy spółki jest kluczowym momentem, w którym wspólnicy deklarują swoją wolę utworzenia spółki i określają jej zasady funkcjonowania. Następnie wspólnicy muszą wносить wkłady na pokrycie kapitału zakładowego. Wkłady mogą być w postaci pieniężnej lub niepieniężnej (np. nieruchomości, maszyn lub know-how). Wysokość kapitału zakładowego musi być określona w umowie spółki, a wkłady wspólników powinny pokryć tę kwotę. Jeśli udziały są objęte za cenę wyższą niż ich wartość nominalna, wspólnicy muszą również wносить nadwyżkę (agio), chyba że umowa spółki została zawarta przy użyciu wzorca umowy, w którym to przypadku nadwyżka nie jest wymagana.

Ostatecznym etapem jest wpis spółki z o.o. do rejestru przedsiębiorców. W celu dokonania wpisu należy złożyć stosowne dokumenty w odpowiednim sądzie rejestrowym, takie jak umowa

---

¹⁵ W. Popiołek (red), G. Gorczyński, P. Piniór, W. Wyrzykowski, P. Zawiejski, *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, Lex/el, Warszawa 2014 r. s. 91 i n.

¹⁶ A. Szajkowski, M. Tarska, [w:] S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 17A: *Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2010, s. 122; M. Tarska, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Istota – Ustrój – Funkcjonowanie*, Warszawa 2003, s. 15; R. Pabis, *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 4.

spółki, wnioski o wpis i inne wymagane dokumenty. Po pozytywnym rozpatrzeniu dokumentów i dokonaniu wpisu spółka z o.o. uzyskuje status osoby prawnej. Zawarcie umowy spółki z o.o. zaczyna proces jej powstawania (w przypadku jednoosobowej spółki z o.o. wówczas będzie to akt założycielski sporządzony przez jej jedyne go wspólnika, art. 4 § 2 k.s.h.). Podobnie przepisy k.s.h., jak i k.c. nie definiują pojęcia "umowa", jednak w piśmiennictwie wyraża się, iż umowa obejmuje zgodny zamiar stron, który jest nakierowany na doprowadzenie do wywołania powstania, zmiany lub ustania skutków prawnych¹⁷.

Ustawodawca wskazał, że poprzez zawarcie umowy spółki wspólnicy są zobowiązani do dążenia do wspólnego celu przez wniesienie wkładów lub jeżeli umowa albo statut spółki tak stanowi, również do współdziałania w określony sposób (art. 3 k.s.h.). Natomiast niezbędne elementy umowy spółki z o.o. zostały określone w przepisie art. 157 § 1 k.s.h. do zawarcia umowy spółki z o.o. następuje w drodze:

- zgodnych oświadczeń woli obejmujące elementy określone w art. 157 § 1 k.s.h.;
- w formie przewidzianej w art. 157 § 2 k.s.h. tj. w formie aktu notarialnego.

Umowę spółki podpisują wszyscy wspólnicy, którzy są wskazani niej. Brak podpisu, chociażby jednej ze stron umowy (wspólnika) powoduje, że do zawarcia umowy nie dochodzi, ponieważ brak jest oświadczeń wszystkich stron. Warte uwagi jest również to, że podpisanie umowy spółki w formie innej niż przewidzianej w §2 omawianego artykułu - aktu notarialnego prowadzić będzie do nieważności takiej umowy. Zgodnie bowiem z przepisem art. 73 § 2 k.c. w zw. z art. 2 ks.h., jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej inną niż pisemna formę szczególną, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Następnie z chwilą zawarcia umowy spółki i dopełnienia wszelkich formalności z nią związanych – powstaje spółka z o.o. w organizacji.

Kolejnym ważnym ogniwem do powstania spółki z o.o., jest wniesienie przez wszystkich wspólników wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego, a w przypadku objęcia udziału za cenę wyższą od wartości nominalnej, również wniesienie nadwyżki, jeszcze przed wpisem do rejestru¹⁸. Wspólnicy zobowiązują się w umowie spółki z o.o., do wniesienia wkładów. Umowa określa liczbę oraz wartość nominalną udziałów objętych przez konkretnych wspólników (art. 157 § 1 pkt 5 k.s.h.). Warte uwagi jest, że w przypadku spółki, której umowę zawarto za pomocą wzorca umowy (art. 157¹ k.s.h.), wówczas pokrycie kapitału zakładowego może nastąpić po wpisaniu do rejestru, lecz nie później niż w terminie 7 dni od dnia wpisu (art. 158 § 1¹ k.s.h.).

---

¹⁷T. Mróz, w: E. Smoktunowicz, *Wielka Encyklopedia Prawa*, Gandalf, Białystok–Warszawa 2000, s. 1070.

¹⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23.04.2014 r. sygn. I ACa 26/14. Lex/el.

Wkładem jest oznaczone w umowie spółki świadczenie wspólnika w celu dokonania pokrycia objętego udziału oznaczonego w umowie. Ustawodawca w kodeksie spółek handlowych nie określa co może być wkładem do spółki z o.o., ale zawiera tzw. negatywną definicję określając co nie może być wkładem. Zgodnie z tym przepisem wkładem do spółki nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy czy usług. Z wykładni wynika, że może to być jedynie prawo majątkowe zbywalne¹⁹. Wkłady zasadniczo dzielą się na pieniężne oraz niepieniężne²⁰.

Przebieg procesu powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zarysowany w przepisie art. 163 Kodeksu spółek handlowych, odzwierciedla kolejne etapy tworzenia spółki. Proces ten rozpoczyna się od zawarcia umowy spółki i kończy się wpisem spółki do rejestru. Niektóre kroki pośrednie mogą jednak mieć różną kolejność. Zgodnie z art. 161 § 2 k.s.h., spółka może funkcjonować w organizacji bez zarządu. Oznacza to, że powołanie członków zarządu może nastąpić zarówno przy zawarciu umowy spółki, jak i w późniejszym terminie. Umowa spółki może określać zobowiązujący charakter wniesienia wkładów, jednak powinny być one wniesione przed zgłoszeniem spółki do rejestru. Zgodnie z art. 164 § 1 k.s.h., to członkowie zarządu dokonują zgłoszenia do sądu rejestrowego, a zgodnie z art. 163 pkt 2 i art. 167 § 1 pkt 2 k.s.h., wkłady na pokrycie objętych udziałów powinny być wniesione przed rejestracją. W przypadku konieczności przyjęcia wkładów na pokrycie kapitału zakładowego jest to zwykle zadaniem zarządu. Niemniej jednak, stanowisko w doktrynie nie wyklucza możliwości, że przyjęcie wkładów może zostać dokonane przez pełnomocnika²¹. Najpóźniej przed zgłoszeniem do rejestru spółki należy także ustanowić obligatoryjny organ nadzoru, tak jak wymaga tego art. 213 § 2 k.s.h., czyli radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, zgodnie z ustawą lub umową spółki.

Z chwilą wpisu do rejestru, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przestaje istnieć jako spółka w organizacji i staje się formalnie zarejestrowaną spółką z o.o., posiadającą osobowość prawną. W tym momencie uzyskuje pełne uprawnienia i zobowiązania przewidziane dla spółki z o.o. Zgodnie z zasadą ciągłości spółki, wyrażoną w przepisie art. 12 Kodeksu spółek handlowych, prawa i obowiązki spółki w organizacji automatycznie przechodzą na spółkę zarejestrowaną. Oznacza to, że nie ma konieczności dokonywania odrębnych czynności prawnych w celu przeniesienia tych praw i obowiązków na spółkę zarejestrowaną. W praktyce, wszystkie czynności prawne i umowy zawarte przez spółkę w organizacji zachowują swoją ważność i obowiązywalność po wpisie do rejestru. Dzięki tej zasadzie spółka z o.o. ma kontynuację swojego istnienia i działań zarówno w fazie organizacji, jak i po rejestracji. Przejście z fazy organizacji do

---

¹⁹A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz KSH*, t. II, C.H.Beck, Warszawa 2005, s. 173.

²⁰J. Bartosiak, *Strona Internetowa jako apart – zagadnienia praktyczne*, PPH Warszawa 2014, Nr 4, s. 51.

²¹ Wyrok Sądu Najwyższego w Warszawie, z dnia 25 lutego 2010 r., I CSK 384/09 Lex/el.

zarejestrowanej spółki z o.o. odbywa się płynnie, bez konieczności przenoszenia lub ponownego zawierania umów czy innych czynności prawnych.²².

Ważne jest zrozumienie, że proces powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może nieco się różnić w zależności od konkretnych okoliczności i postanowień umowy spółki. Przepisy Kodeksu spółek handlowych dostarczają ogólnych wytycznych, które muszą być uwzględnione, ale szczegóły mogą być dostosowane w zależności od potrzeb i decyzji wspólników.

1.4. Organy spółki z o.o.

Jako osoba prawna spółka z o.o. działa poprzez swoje organy. Działanie organu jest uważane za działania samej spółki. Prowadzenie spraw spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, opiera się na pracy organów: Zarządu, Rady Nadzorczej (lub komisji rewizyjnej). Zgromadzenie wspólników podejmuje uchwały w kwestiach ważnych, ze względu na istnienie czy cel spółki, jednak nie w sprawach bieżących – te sprawy są powierzone organowi spółki, jakim jest zarząd. Organ ten posiada pełne kompetencje do reprezentowania spółki. Zgromadzenie wspólników jest najważniejszym z organów, jednak w praktyce najrzadziej podejmuje decyzje. Wspólnicy spotykają się na zwyczajnych lub nadzwyczajnych zgromadzeniach wspólników z zastrzeżeniem, że zwyczajne zgromadzenie wspólników powinno odbyć się raz w roku w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego (art. 231 §1 k.s.h.). Podejmowane uchwały na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników rozpatruje i zatwierdza sprawozdania zarządu z działalności oraz sprawozdania finansowe za poprzedni rok obrotowy, podejmuje uchwałę o podziale zysku lub straty oraz udziela absolutorium. Do podjęcia innych decyzji o istotnym znaczeniu dla spółki zwołuje się wówczas nadzwyczajne zgromadzenie wspólników. Natomiast, w porównaniu do pozostałych organów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, powołanie rady nadzorczej czy komisji rewizyjnej jest fakultatywne. Kodeks spółek handlowych przewiduje obligatoryjne powołanie jednego z tych organów, gdy spełnione zostaną warunki: - kapitał zakładowy spółki przewyższa kwotę 500 000 zł, - wspólników spółki jest więcej niż 25.

Wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, podejmują istotne decyzje dotyczące istnienia lub celu spółki poprzez uchwały zgromadzenia wspólników. Jednakże, w sprawach bieżących, takie kompetencje są powierzone organowi spółki, jakim jest zarząd. Zarząd posiada

---

²² Nie zachodzi np. jakakolwiek potrzeba uzyskania zgody wierzyciela na przejęcie długu (art. 519 § 2 KC). Wyrażona zasada kontynuacji powoduje brak podstaw do przyjmowania sukcesji uniwersalnej, skoro nie dochodzi do przejścia praw i obowiązków z jednego podmiotu na drugi. Oczywiście konieczne będzie jednak sprostowanie brzmienia firmy, np. we wpisie do ksiąg wieczystych czy rejestru zastawów itp. – ma to już jednak charakter czysto deklaratoryjny.

pełnomocnictwo do reprezentowania spółki w pełnym zakresie. Zgromadzenie wspólników jest najważniejszym organem spółki z o.o., jednak w praktyce rzadko podejmuje decyzje. Spotkania wspólników odbywają się na zwyczajnych lub nadzwyczajnych zgromadzeniach wspólników. Zgromadzenie wspólników zwyczajne powinno odbyć się raz w roku, w terminie sześciu miesięcy po zakończeniu roku obrotowego (art. 231 § 1 k.s.h.). Podczas tego zgromadzenia wspólników rozpatrywane są i zatwierdzane sprawozdania zarządu z działalności oraz sprawozdania finansowe za poprzedni rok obrotowy. Ponadto podejmowane są uchwały dotyczące podziału zysku lub straty oraz udzielane jest absolutorium²³.

Natomiast w przypadku decyzji o istotnym znaczeniu dla spółki, konieczne jest zwołanie nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników. Powołanie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej jest opcjonalne i zależy od spełnienia określonych warunków. Przepisy Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.) przewidują obowiązkowe powołanie jednego z tych organów, jeżeli kapitał zakładowy spółki przekracza kwotę 500 000,00 zł lub liczba wspólników przekracza 25. W ten sposób zasady funkcjonowania organów spółki z o.o. są uregulowane w przepisach prawa, zapewniając odpowiednią strukturę decyzyjną i kontrolną wewnątrz spółki.

Do powstania sp. z o.o. obligatoryjnym organem jest zarząd. Jego powołanie jest jednym z warunków powstania spółki z o.o. Zarząd odpowiada za prowadzenie bieżącej działalności spółki i zajmuje się jej wszystkimi aspektami. Jego działania koncentrują się na podejmowaniu decyzji, organizowaniu i realizacji działań związanych z działalnością spółki. Zadania zarządu sprowadzają się głównie do czynności faktycznych i organizacyjnych, jednak mogą również obejmować czynności prawne. Zarząd odpowiada za prowadzenie spraw spółki, zgodnie z jej przedmiotem działalności. Jego funkcje obejmują podejmowanie decyzji, wydawanie opinii oraz organizację działalności spółki. Organ zarządu reprezentuje spółkę, działając w jej imieniu i podejmując oświadczenia woli w ramach reprezentacji biernej i czynnej. Reprezentacja bierne odnosi się do przyjmowania pism skierowanych do spółki, natomiast reprezentacja czynna dotyczy składania oświadczeń woli w imieniu spółki. Liczba członków zarządu spółki zależy od postanowień umowy spółki. Zarząd może składać się z jednej osoby (zarząd jednoosobowy) lub z większej liczby członków (zarząd wieloosobowy). Liczebność zarządu jest określana umownie. W przypadku nieokreślenia liczby członków zarządu w umowie może wystąpić sytuacja tzw. zarządu kadłubowego, który nie stanowi organu spółki z o.o. Zgodnie z przepisami prawa, zarząd kadłubowy nie posiada pełnych uprawnień organu spółki. W praktyce zarząd pełni istotną rolę w

---

²³ R. Tanajewska, *Charakter prawny zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przepisach kodeksu spółek handlowych*, s. 78-85, UWM, Białystok 2013 r. s. 65 i n.

codziennym funkcjonowaniu spółki, podejmując decyzje i reprezentując jej interesy. Jego działania są ściśle uregulowane przepisami prawa i zależą od postanowień umowy spółki²⁴.

Oprócz zarządu, w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością funkcjonuje również rada nadzorcza. Rada nadzorcza pełni istotną rolę w zakresie nadzoru nad działalnością spółki, sprawując kontrolę i wyręczając wspólników w wykonywaniu kontroli nad spółką. Zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, podstawowym zadaniem rady nadzorczej jest sprawowanie nadzoru nad działalnością spółki we wszystkich jej dziedzinach (art. 219 § 1 k.s.h.). Rada nadzorcza ma jednak ograniczone uprawnienia i nie może wydawać wiążących poleceń zarządowi w sprawach prowadzenia spółki (art. 219 § 2 k.s.h.)²⁵.

Rada nadzorcza składa się z trzech członków, a liczba członków może być dostosowana do praktycznych aspektów i potrzeb spółki, nie ma jednak górnej granicy ustalonej w przepisach k.s.h. Członkowie rady nadzorczej są powoływani przez zgromadzenie wspólników na roczną kadencję (art. 215 § 1 k.s.h.) i mogą być odwołani w dowolnym momencie przez uchwałę wspólników (art. 216 § 1 k.s.h.). Rada nadzorcza działa w interesie zarówno wspólników, jak i spółki, pełniąc funkcję kontrolną. Jej zadaniem jest wyręczanie wspólników w sprawowaniu kontroli nad działalnością spółki. Zgodnie z art. 219 § 1 k.s.h., rada nadzorcza ma prawo do badania dokumentów spółki, żądania sprawozdań oraz wyjaśnień od członków zarządu i pracowników spółki, a także do przeprowadzania rewizji stanu majątku spółki. Zarząd i pracownicy spółki nie mogą odmówić ani uniemożliwić członkom rady wykonywania ich funkcji nadzorczych. Członkowie rady nadzorczej są zobowiązani do staranności wynikającej z charakteru ich działalności²⁶.

Warto zaznaczyć, że rada nadzorcza nie prowadzi spraw spółki, lecz nadzoruje jej działalność. Zgodnie z orzecznictwem, rada nadzorcza nie może wydawać wiążących poleceń zarządowi w sprawach prowadzenia spółki (art. 219 § 2 k.s.h.). Przykładem takiego stanowiska jest wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z 31 grudnia 2015 r. (VIII FC 189/15). W praktyce rada nadzorcza pełni istotną rolę w zapewnieniu skutecznego nadzoru nad działalnością spółki, dbając o przestrzeganie prawidłowości i zgodności z przepisami prawa. Jej działania są uregulowane przepisami Kodeksu spółek handlowych i zależą od umowy spółki²⁷.

Warto również wspomnieć, iż w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w której kapitał zakładowy przekracza kwotę 500 000,00 zł i liczba wspólników przekracza 25, należy powołać komisję rewizyjną lub radę nadzorczą jako organu opcjonalnego. W większych spółkach ich rolę

²⁴ M. Borkowski, *Zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018 r. s. 21-45.

²⁵ D. Fleszer, *Rada nadzorcza spółki komunalnej z udziałem jednostki samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r. s. 15-21.

²⁶ P. Chmielnicki, B. Paxford, A. Szplit, *Rady nadzorcze. Wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, Difin, Warszawa 2016 r. s. 45-87.

²⁷ Wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z 31.12.2015 r. sygn. VIII FC 189/15. Legalis.

często przejmują firmy audytorskie. Komisja rewizyjna, regulowana przez ustawodawcę, ma kompetencje bardziej ograniczone niż rada nadzorcza.

Podstawowymi zadaniami komisji rewizyjnej w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest ocena sprawozdań zarządu z działalności spółki oraz sprawozdań finansowych za poprzedni rok obrotowy. Ponadto komisja rewizyjna ocenia wnioski zarządu dotyczące podziału zysku lub pokrycia strat. Komisja ma również uprawnienia do zwołania zwyczajnego zgromadzenia wspólników w przypadku, gdy zarząd nie spełnia obowiązku zwołania go w terminie przewidzianym w przepisach prawa handlowego lub umowie spółki. Może również zwołać nadzwyczajne zgromadzenie wspólników, jeśli uzna to za konieczne, a zarząd nie zwoła go w ciągu dwóch tygodni od wniosku komisji.

Należy zaznaczyć, że komisja rewizyjna nie ma uprawnień do reprezentowania spółki. Prawo do reprezentacji przysługuje radzie nadzorczej na podstawie przepisu art. 210 k.s.h. lub pełnomocnikowi powołanemu uchwałą zgromadzenia wspólników. Sąd Najwyższy w swoim wyroku z 2 lutego 2000 r. potwierdził, że komisja rewizyjna nie może posiadać uprawnień do reprezentacji spółki²⁸.

Ponadto fundamentalną zasadą organizacji spółki z o.o. jest zakaz łączenia stanowisk. Taki system prowadzi do zapewnienia spółce niezależności co do prowadzenia spraw spółki poprzez rozdzielanie tych funkcji w wymiarze organizacyjnym. Zakaz łączenia stanowisk jest konsekwencją powołania zarządu jako odrębnego organu, jakim jest rada nadzorcza. Zarządowi przypisuje się kompetencje wyłącznie do prowadzenia spraw spółki, zaś radzie – zadań nadzorczych pozbawiając jednocześnie kompetencje do prowadzenia spraw spółki pozostawiając tę kwestię wyłącznie organowi zarządcemu. Ustawodawca w przepisie artykułu 214 k.s.h., miał na celu zapobieżenie konfliktom interesu w roli nadzorującego i nadzorowanego²⁹. Ponieważ trudno byłoby zapewnić bezstronny nadzór względnie osób powiązanych silnie z zarządzeniem spółką, jak i kontrahentami spółki. Odmiennie charakteryzuje się system monistyczny, który jest w prostej spółce akcyjnej, który przewiduje możliwość jednolitego organu, jakim jest rada dyrektorów. W spółce z o.o., gdzie znajduje się system dualistyczny – zakaz łączenia stanowisk staje się jednym z centralnych normatywnych wskaźników pomimo wyodrębnienia członków zarządu i rady nadzorczej. Przepis artykułu 214 k.s.h., nie chroni w pełni przed wpływem organu zarządczego wobec rady nadzorczej. Organy spółki są to instrumenty, które pozwalają realizować wspólny cel. Zarząd mógłby dobierać przychylnie im osoby wpływając jednocześnie na członków rady bądź inne osoby. Tak samo w radzie mogliby znaleźć się byli członkowie zarządu zaś

---

²⁸ Wyrok Sądu Najwyższego w Rzeszowie z 02.02.2000 r. sygn. II UKN 360/99. Legalis.

²⁹S. Sołtyśński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, A. Herbet, *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*. Komentarz do artykułów 151-300. Tom II, Lex/el, 2014 r.

członkowie rady mogą otrzymywać wynagrodzenie od wyników spółki, co może osłabić motywację oraz pogląd na spółkę. W tych przypadkach członkowie rady nadzorczej znajdują się w konflikcie interesów, któremu nie przeciwdziała art. 214 k.s.h.³⁰.

Zakaz łączenia stanowisk jest jedną z technik, które zapobiegają konfliktom interesów. Wśród sposobów wyróżnia się: zakaz dokonywania pewnych czynności, zakaz przekazywania kompetencji, obowiązek do ujawniania konfliktów interesów, prawo do kontroli sądowej wydanej decyzji, jawność dokonywania czynności itp. Zakres osób objętych zakazem zarysował się na podział:

- Osoby, które pełnią funkcję członków zarządu, likwidatorów, kierowników oddziału lub zakładu,
- osoby zatrudnione w spółce jako księgowi, Adwokaci lub radcy prawni,
- osoby podległe członkom zarządu lub likwidatorom,
- funkcjonariusze spółek zależnych.

Zakaz, który został skierowany do członków zarządu, prokurentów, likwidatorów, kierowników oddziału obejmuje wszystkich członków bez względu na rodzaj stosunków prawnych łączących ich ze spółką. Ustawodawca miał na celu zapobieganie by w skład organów, wchodziły tylko osoby na określonych stanowiskach, których pełnienie podlega nadzorowi rady nadzorczej. Przepis art. 214 k.s.h., nie obejmuje wprost pracowników spółki, którzy mogliby być objęci zakazem łączenia stanowisk. Jednakże § 1 rzeczonoego artykułu wymienia osoby, które są zatrudnione w spółce, z racji którego zajmowane stanowisko może wiązać ze spółką stosunek pracy. Natomiast § 2 określa posługując się pojęciem, do której zaliczają się osoby bezpośrednio podlegające członkom zarządu lub likwidatorom. Oznacza to podległości, podporządkowaniem oraz kierownictwem w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.³¹.

W doktrynie, pojęcie osób podlegających członkom zarządu lub likwidatorom jest nieostre i wywołuje wątpliwości na tle interpretacyjnym. Ustalenie podporządkowania wymaga szczegółowej analizy struktury przedsiębiorstwa (regulaminy, umowy o prace, statuty itp.) Oznacza to, że im mniej sprecyzowane struktury, tym większe wątpliwości one wywołują. Pogląd zakresu obowiązywania przepisu art. 214 k.s.h., na tle czytelnych sporów znacznie uwidacznia się w doktrynie rozbieżności w kwestii skutków naruszeń obowiązującego rzeczonoego przepisu. Czynność skutkująca naruszenie zakazu łączenia stanowisk jest uznawana za sprzeczną.

---

³⁰ A. Opalski, *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIA. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 151–226*, Lex/el op.cit.

³¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz.U. 2023 poz. 1465).

Nieważność jest stwierdzana w trybie powództwa. W judykaturze przyjmuje się, że uchwały sprzeczne z obowiązującymi przepisami, uznaje się za ważne aż do prawomocnego stwierdzenia ich nieważności³². Ten pogląd daje możliwość zajmowania stanowiska nawet przez wiele lat, nierzadko nawet do końca kadencji, co tym bardziej wzbudza kontrowersje co do artykułu 214 k.s.h.³³. Zapobieganie jednoczesnemu pełnieniu skonfliktowanych ról jest istotne dla utrzymania stabilności stosunków korporacyjnych. Nie można jednak całkowicie przyjąć poglądu, który twierdzi, że jeśli członek rady nadzorczej objął jedno z stanowisk wymienionych w przepisie art. 214 k.s.h., to automatycznie oznacza to wygaśnięcie jego mandatu w radzie. Ten argument nie został dostatecznie przekonująco uzasadniony³⁴.

W odniesieniu do liczby członków organu wynikającego z nakazu kolegialności powiązanych ściśle z mandatem – członkowie powinni wykonywać swoje zadania z jednoczesnym zakazem ich delegowania na inne osoby. Wobec zasadniczo fakultatywnego charakteru rady nadzorczej kodeks nie określa maksymalnej podobnie jak do zarządy liczby maksymalnej członków tych organów. Naturalną granicą powiększania liczby członków, należy mieć na uwadze przede wszystkim konsekwencje nadmiernej jej liczebności. Powstające problemy między innym obniżenia operatywności czy zdolności do efektywnego realizowania zadań oraz zwiększone koszty i zawłość odpowiedzialności za podejmowanie błędnych decyzji. Ilość członków rady powinna być podyktowana dostosowaniem do realizowanej działalności spółki oraz struktur i potrzeb wspólników. W przeważającej mierze rada nadzorcza nie przekracza dziesięciu członków³⁵. Jednak przyjmuję się, że rada powinna liczyć nieparzystą liczbę członków, co umożliwia to podejmowanie decyzji a przy braku postanowień w umowie spółki rada powinna zostać oznaczona w uchwale wspólników.

Kodeks spółek handlowych określa, że członkowie rady są powoływani i odwoływani uchwałą wspólników. (art. 215 § 1 k.s.h.), chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Uchwała zapada bezwzględną większością głosów, jak również chyba, że umowa spółki stanowi inaczej. Zaostrzenie w umowie spółki co do większości potrzebnej w uchwale spółki w przedmiocie odwołania członka rady może okazać się zabiegiem problematycznym w późniejszym etapie w efekcie rada mogłaby działać na szkodę w razie niemożności odwołania. Wspólnicy spółki

---

³² Sąd Najwyższy z dnia 18.09.2013 roku sygn. III CZP 13/13 Legalis

³³S. Sołtysiński, P. Moskwa, *Prawo spółek kapitałowych*, t. 17B, Lex/el 2016 r., s. 626-627.

³⁴ (Rodzyńkiewicz, Komentarz KSH, 2014, s. 404; K. Strzelczyk, w: Siemiątkowski, Potrzeuszcz, Komentarz KSH, t. 2, 2011, s. 386; A. Kidyba, Zakaz łączenia, s. 20; tenże, Spółka z o.o., 2014, s. 602; niejasno tenże, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 KSH, 2016, art. 214, pkt 1,4; A. Szumański, w: Sołtysiński i in., Komentarz KSH, t. 2, 2014, s. 551; A. Rachwał, w: SPH, t. 2, 2012, s. 787; R. Pabis, w: Bieniak i in., Komentarz KSH, 2015, s. 689–690; tenże, Spółka z o.o., 2006, s. 352; R.L. Kwaśnicki, w: Kwaśnicki, Spółka z o.o., 2005, s. 305; D. Kulgawczuk, R.L. Kwaśnicki, Zakaz, s. 10–11.).

³⁵ A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: Sołtysiński i in., *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, Lex/el Warszawa 2014 r., t. 2, s. 553.

tworząc umowę, dysponują swobodą jej kształtowania w zakresie powoływania i odwoływania członków rady. Umowa nie może przewidywać powierzenia zarządowi do powoływania członków lub osobom, które są zależne od zarządu³⁶. Wniosek ten jest wciąż aktualny pomimo zasadniczo fakultatywnego wyboru rady³⁷.

Jeżeli udziały w spółce są uprzywilejowane co do głosu (art. 174 §3 k.s.h.) wówczas, powołanie rady rozciąga się na ich wybór. Daleko idącym wariantem jest przyznanie do powołania rady tylko części wspólników posiadających określone udziały³⁸. Kodeks spółek handlowych nie ogranicza prawa do ukształtowania tak umowy spółki. Nawet całkowite ograniczenie wspólników do powołania w skład rady pozostaje w systemie prawnym zabiegiem legalnym³⁹. Ograniczenie uprawnień wspólników do powołania członków rady nadzorczej jest legalne w ramach systemu prawnego, pod warunkiem że nie narusza to umowy spółki ani nie stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli obowiązek powołania rady nadzorczej wynika zarówno z umowy spółki, jak i z przepisów ustawy, to na osobie uprawnionej do dokonania tych nominacji spoczywa obowiązek wyznaczenia osób uprawnionych do zasiadania w radzie nadzorczej. Wspólnik nie może wykorzystać tego prawa jako swojego osobistego przywileju ani jako uzależnionego od liczby posiadanych udziałów.

Umowa spółki może przewidywać uzupełnienie składu rady w drodze kooptacji, w przypadku gdy mandat wygaś z przyczyn nadzwyczajnych takich jak śmierć, utrata kwalifikacji itp. Kooptacja pozwala na utrzymanie zdolności do działania przez radę w przypadku, gdy zabraknie funkcjonariuszy poniżej ustawowego lub umownego minimum. Zabezpieczając przed zdekompletowaniem organu ustalając liczbę organu „widełkowo”. Jednak nie rozwiązuje to problemu, w przypadku wygaśnięcia mandatu członka rady⁴⁰.

1.5. Treść, forma i elementy umowy spółki z o.o.

Ustawodawca w przepisie artykułu 157 k.s.h. określił minimalną obligatoryjną treść, którą musi zawierać umowa spółki z o.o. W treści umowy spółki enumeratywnie jak wynika z powyższego artykułu powinno się znaleźć 6 wyszczególnionych elementów. Tymi elementami są:

---

³⁶R. Pabis, w: Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2015 r.

³⁷por. A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: Sołtyński i in., *Komentarz KSH*, t. 2, 2014, s. 553–554; A. Szumański, w: SPP, t. 17A, 2015, s. 539; K. Strzelczyk, w: Siemiątkowski, Potrzeuszcz, *Komentarz KSH*, t. 2, 2011, s. 388; Rodzyńkiewicz, *Komentarz KSH*, 2014, s. 405; M. Chomiuk, w: Jara, *Komentarz aktualizowany KSH*, 2016, art. 215, pkt 10; R. Pabis, w: Bieniak i in., *Komentarz KSH*, 2015, s. 690; tenże, *Spółka z o.o.*, 2006, s. 360; Kidyba, *Spółka z o.o.*, 2014, s. 608–609; Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka*, 2013, s. 615–616; P. Pinior, *Nadzór*, s. 415; R.L. Kwaśnicki, *Status*, s. 14–15).

³⁸A. Kidyba, *Komentarz kodeksu spółek handlowych art. 1–300*, art. 215, pkt 2,3, Lex/el, Warszawa 2016 r.

³⁹A. Opalski, *Rada nadzorcza w spółce*, Lex/el, 2014 r. s. 114–116.

⁴⁰J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: Strzępka, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, Warszawa 2015 r., s. 551–552.

1) firma, 2) siedziba, 3) przedmiot działalności, 4) wysokość kapitału zakładowego, 5) ustalenie, czy wspólnik spółki, może mieć więcej niż jeden udział, 6) ustalenie liczby oraz wartości nominalnej udziałów⁴¹. Skutkiem nieuwzględnienia poszczególnych elementów, będzie odmowa rejestracji spółki przez sąd rejestrowy.

Forma umowy spółki jest co do zasady zawierana w formie aktu notarialnego. Ustawodawca wprowadził możliwość zawarcia umowy spółki przy wykorzystaniu wzorca umowy, udostępnianego w systemie teleinformatycznym. Wzorzec jest określany przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. Czyniąc to, ma na uwadze potrzebę usprawniania przy zakładaniu spółek, oraz postępowań przy rejestracji. Warte uwagi jest, że w przypadku zawiązania spółki przez jedyne go wspólnika – wówczas wzorzec umowy jest wykorzystywany jako akt założycielski spółki jednoosobowej. We wzorcu powinny znaleźć się zapisy takie jak: określenie siedziby spółki, ze wskazaniem na miejscowość oraz terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podobnie też, należy dokonać wyboru przedmiotu działalności spółki⁴².

Wzorzec umowy spółki przewiduje tylko podział kapitału zakładowego na równe udziały oraz niepodzielne. Wybranie takiego sposobu daje wymierne korzyści takie jak: 1) wszelkie formalności można załatwić przez Internet, 2) wszystkie potrzebne dokumenty do rejestracji znajdują się w formularzu, 3) niższe opłaty m.in. uniknięcie kosztów taksy notarialnej, niższa opłata sądowa. Jednak poza korzyściami płynącymi z zawarcia umowy poprzez wzorzec, są również pewne ograniczenia: 1) mniejsze możliwości kształtowania umowy spółki, 2) rok obrotowy będzie równy kalendarzowemu, 3) kapitał może być pokryty wyłącznie wkładem pieniężnym.

Umowa spółki inicjuje proces jej powstawania. W piśmiennictwie przyjmuje się, że umowa jest to zgodny zamiar stron do powstania, zmiany lub ustania skutków prawnych. Powinna być zawarta w formie aktu notarialnego, czyli z podpisami wszystkich wspólników wymienionych w tymże akcie, pod rygorem bezwzględnej nieważności. Niedochowanie formy aktu notarialnego skutkuje, że sąd rejestrowy odmawia wpisu spółki do rejestru, ze względu na nieważność umowy. Jeżeli fakt niezachowania formy aktu notarialnego, zostanie stwierdzony po wpisie do rejestru, wówczas sąd rejestrowy wezwie do usunięcia braków formalnych pod rygorem grzywny (art. 172 k.s.h.). Jeżeli spółka nie usunie braków, sąd może nałożyć karę grzywny według zasad określonych w przepisie art. 24 KRSU⁴³. Grzywny są nakładane na osoby zobowiązane do usunięcia braków formalnych tj. osoby uprawnione do reprezentacji spółki. Przed wpisem do rejestru, niezachowanie formy notarialnej umowy spółki, skutkuje, że sąd nie wzywa do usunięcia

---

⁴¹Ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 739).

⁴² A. Niewęglowski, S. Kidyba, A. Kidyba, *Rejestracja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z wykorzystaniem wzorca umowy*, Lex/el, 2021 r. s. 57 i n,

⁴³ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, (Dz.U. 2023 poz. 685).

braków formalnych, jest to zatem nieusuwalny brak. Uchybiając przepisom, oznacza że umowa staje się nieważna i nie może wywoływać zamierzonych skutków prawnych. Podyktowane jest to bezpieczeństwem obrotu oraz ochroną interesów uczestników oraz wierzycieli⁴⁴.

Funkcja, jaką realizuje forma aktu notarialnego przy zawarciu umowy spółki, pełni funkcje ochronną pod adresem osób trzecich. Akt notarialny jest również dowodem, że czynność zaplanowana przez wspólników została dokonana, zatem usuwa wszelkie wątpliwości co do treści, która została zawarta w umowie. Jeżeli treść umowy, jest sprzeczna z prawem, notariusz może odmówić sporządzenia aktu notarialnego dbając o bezpieczeństwo prawa⁴⁵. Wymienieni w umowie spółki wspólnicy, zawierając przed notariuszem umowę spółki – muszą podpisać ją wszyscy wspólnicy.

Podanie w umowie nazwy firmy jest jednym z obligatoryjnych wymogów umowy spółki. Obok nazwy powinno zawierać również dodatkowe oznaczenie tj. „w organizacji”, „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”, „sp. z o.o.” zwane dodatkiem. Miejscowością spółki, jest Polska, inaczej nie byłoby możliwości rejestracji jej w rejestrze sądowym. Ustawodawca w przepisach ksh, nie unormował kryteriów, według jakich wspólnicy powinni dokonać wyboru siedziby spółki. W literaturze wskazuje się, że w umowie spółki należy określić siedzibę (miejscowość), w której będzie miał siedzibę zarząd spółki lub, gdzie będzie zlokalizowany główny organ spółki⁴⁶. Zgodnie bowiem z artykułem 41 kodeksu cywilnego, siedzibą spółki osoby prawnej jest miejscowość, w której siedzibę ma jej organ zarządzający⁴⁷. W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest to zarząd spółki. Przepis daje wskazówkę, w której siedzibą spółki, jest miejscowość jej organu zarządzającego. To jednak należy mieć na uwadze, że wspólnicy spółki w umowie spółki mogą wskazać inną siedzibę poza granicami Polski. Zatem należy rozumieć, że art. 157 § 1 k.s.h., wskazują na miejscowość, a nie adres. Wykładnię tę uzasadnia przepis art. 166 § 1 pkt k.s.h., zgodnie z którym nie ma obowiązku podawania w umowie spółki adresu, gdyż każda zmiana ulicy, numeru – odpowiadać będzie się za koniecznością zmiany umowy spółki.

Obok siedziby spółki, należy również dodać do umowy spółki z o.o. – przedmiot działalności. Za przedmiot działalności należy rozumieć określone przez wspólników oraz wyznaczone przez nich w umowie spółki, dopuszczalne ramy działalności powołane w strukturze organizacyjnej wyznaczający zakres działalności ukształtowany wolą wspólników⁴⁸. Przedmiot działalności spółki indywidualizuje działalność tak, aby osoby trzecie z łatwością mogły rozpoznać. Ponadto

---

⁴⁴R. Wrzecień, *Czynności notarialne w prawie spółek*, Warszawa 2008 r., s. 78-94.

⁴⁵J. Feliński, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wydawnictwo Sigma, Warszawa 2021 r., s. 51-82.

⁴⁶A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2014 r., s. 83.

⁴⁷Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U. 2023 poz. 1610).

⁴⁸Wyrok Sąd Najwyższego z 2.2.2006 r., II CK 401/05, Legalis.

określenie działalności w umowie, daje możliwość sądowi rejestrowemu na stwierdzenie legalności proponowanej działalności zgłoszonej do rejestru. W judykaturze początkowo uznawano, że określenie przedmiotu działalności dopuszczalne było bardzo ogólnikowo takie jak: produkcja, handel itp. Wyrok SN z 9.11.1988 r., III CZP 92/88 *Legalis*. Odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy z 21.04. 1989 r. III CZP 24/89, określając, że przedmiot działalności powinien być skonkretyzowany określając rodzaj działalności tak, by było możliwe zbadanie, czy spółka prowadzi działalność zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. W praktyce również, takie określenie działalności wyznacza członkowi zarządu zakres granic zakazu konkurencji wynikającego z lojalności wobec wspólnika.

Kolejnym obligatoryjnym warunkiem w umowie spółki z o.o. jest określenie wysokości kapitału zakładowego wskazane. Wysokość powinna być określona wprost a wkład powinien być wniesiony w całości przez wspólników przed wpisem spółki do rejestru. Minimalna wysokość to 5 000 zł, natomiast przepisy ksh nie określają jej górnej granicy. Z funkcji, jaką pełni kapitał zakładowy, jest to funkcja gwarancyjna, wynikające z tego, że kapitał jest nienaruszalnym depozytem z przeznaczeniem na ewentualne zaspokojenie wierzycieli. Jak również kapitał zakładowy, jest to informacja o tym, ile dana spółka posiada kapitału. W postanowieniu umowy należy wskazać ile dany wspólnik obejmuje udziałów oraz czy może posiadać więcej niż jeden udział. Z czym wiąże się, określenie liczby oraz wartości nominalnej udziałów w umowie spółki.

Fakultatywnym zapisem jest, określenie w umowie czasu, na jaki spółka zostaje zawiązana. Nie określenie czasu, uznaje się, że spółka zostaje zawiązana na czas nieokreślony. Określenie daty trwania spółki należy ściśle oznaczyć w umowie spółki np.: do 31 grudnia 2030 roku, lub do 10 dnia 2025 roku. Możliwy jest również zapis, „z chwilą osiągnięcia określonego wieku przez jednego ze wspólników spółki, z chwilą śmierci, wygaśnięcia kontraktu itp”. Warto do dodania jest również, że zawarcie umowy spółki na czas określony nie zwalnia wspólników od możliwości rozwiązania spółki przed określonym w umowie terminie. Skrócenie, przedłużenie bądź usunięcie zapisu o czasie trwania spółki w organizacji, czyli przed wpisem do rejestru, wymaga zmiany umowy⁴⁹.

Praktyką w umowach spółki z o.o. jest powołanie członków zarządu jako pierwszy organ sp. z o.o. Brak takiego zapisu powoduje, że członkowie zarządu będą powołani uchwałą wspólników bądź przez inną osobę lub organ. Zarząd jako obligatoryjny organ spółki z o.o. następuje w umowie spółki, która reguluje również jej ustrój. Jest to zatem warunek do powstania spółki i należy to rozumieć jako powołanie członków zarządu. Powołanie zarządu w umowie spółki oznacza, że spółka jest natychmiast reprezentowana. Zarząd zgłasza spółkę do rejestru sądowego,

---

⁴⁹ A. Bieniak, M. Bieniak, *Umowy, pisma korporacyjne i procesowe z zakresu obsługi spółki z o.o. z objaśnieniami*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r., s. 72-123.

wcześniej egzekwując wymagane do powstania spółki wkłady na kapitał zakładowy od wspólników. Ustawodawca w przepisach kodeksu spółek handlowych, nie zastrzegł, w jaki sposób wspólnicy dokonują wyboru na członków zarządu. Wspólnicy wybierają członków dodając zapis w akcie notarialnym, że akt ten, stanowi protokół pierwszego zgromadzenia wspólników⁵⁰.

Treść umowy spółki w praktyce rzadko zdarza się być ograniczona tylko do minimalnych postanowień. Umowy spółek, zawierające większą ilość wspólników bądź dopuszczające możliwość wniesienia wkładów niepieniężnych z reguły są obszerniejsze, zawierające wiele postanowień fakultatywnych oraz o charakterze korporacyjnym. W szczególności modyfikacji najczęściej ulega skład oraz sposób powoływania, jak i odwoływania członków organów spółki, sposób reprezentacji spółki poprzez jednoosobowy zarząd lub wieloosobowy. Te i wiele innych postanowień – wspólnicy mogą uregulować w umowie spółki jako postanowienia fakultatywne mające charakter korporacyjny. Wspólnicy regulują bardzo szczegółowo kwestie dodatkowych zobowiązań względem wszystkich lub tylko niektórych wspólników o charakterze obligacyjnym. W szczególności dotyczące zasad współpracy, udziałów, głosowania oraz obsad organów na stanowiska w spółce itp. Porozumienia te wiążą wspólników, jak również są istotne z punktu widzenia dochodzenia roszczeń wobec wspólników⁵¹.

1.6. Struktura kapitałowa spółki z o.o. i rola kapitału zakładowego

Kapitał zakładowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest określany w umowie oraz jest wyrażony w polskich złotych. Wielkość łącznego zobowiązania wspólnika do wniesienia wkładu do spółki odpowiada sumie wartości nominalnej wszystkich udziałów wspólników w kapitale zakładowym. Kapitał zakładowy co do zasady nie stanowi wiarygodnej informacji co do faktycznej wysokości majątku samej spółki. Z chwilą wniesienia do spółki kapitału zakładowego przez wspólników jest on do dyspozycji organów, a jego ochrona przed ewentualnym zagrożeniem odpowiedzialności od strony wierzycieli sprowadza się do pewnych wymagań formalnych⁵².

Według przepisów kodeksu spółek handlowych jest księgowany w bilansie spółki po stronie pasywów, odzwierciedla on zadeklarowanych w umowie spółki wkładów. Informuje o zasobach spółki oraz sposobach jego pozyskiwania. Pasywa pozwalają ujawnić źródła pochodzenia majątkowego jednostki, w uproszczeniu pochodzą od wspólników i wierzycieli spółki a ujawnienie kapitału wskazuje na dysponenta tego kapitału, którym jest spółka. Co do zasady,

---

⁵⁰A. Szajkowski, M. Tarska, *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2014 r., Lex/el., t. II, s. 202.

⁵¹B. Nowakowski, R. Mroczkowska, *Spółka z o.o. Dokumentacja wewnętrzna z komentarzem. Wzory uchwał, umów, pozwów, wniosków, ogłoszeń i innych pism*, Wydawnictwo ODDK, Gdańsk 2020 r., s. 145-160.

⁵²M. Żurek, *Reforma regulacji prawnej kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Problematyka ochrony wierzycieli*, C. H. Beck, Warszawa 2018 r., s. 83-92.

wspólnicy udostępniają kapitał spółce na czas nieokreślony. Na ewentualny zwrot mogą liczyć podczas likwidacji spółki (art. 286 k.s.h.), chyba że wcześniej stracą status wspólników (art. 199 k.s.h.).

Przepisy kodeksu spółek handlowych oprócz kapitału zakładowego określają, że spółka może tworzyć inne kapitały/fundusze. Zasadniczo można wyróżnić: kapitał własny, kapitał zapasowy, kapitał rezerwowy⁵³.

Kapitał własny spółki, jest ujmowany po stronie pasywów, jest nazywany kapitałem własnym, ponieważ powstał z wkładów wspólników (kapitał zakładowy) i z wypracowanych przez spółkę zysków (kapitał rezerwowy, zapasowy oraz pozostałe fundusze). Na podstawie przepisów ksh, nie ma obowiązku tworzenia w spółce innych funduszy poza kapitałem zakładowym⁵⁴. Kolejnym Funduszem, który jest fakultatywnym w sp. z o.o. jest kapitał zapasowy. Tworzony jest z nadwyżek wartości wkładów ponad wartość nominalnym udziałów, dopłat wspólników, wyrównań wartości udziałów oraz przewidzianych w umowie spółki – uchwałą wspólników odpisów z zysku (art. 192 k.s.h.). Kapitał ten jest kapitałem rezerwowym, służącym do pokrycia strat bilansowych wykazanych w sprawozdaniu finansowym. Kapitał ten może być również przeznaczony na wypłatę dywidendy, chyba że umowa spółki bądź ustawa stanowią inaczej, jak również może być przeznaczony na podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z o.o. ze środków własnych⁵⁵. W stosunku do agio (art. 154 § 3 k.s.h.) jest zakaz zwrotu na rzecz wspólników w postaci dywidendy. Kolejnym kapitałem, który spółka z o.o. może utworzyć jest to kapitał rezerwowy. Jest tworzony fakultatywnie, a podstawą do jego utworzenia jest umowa spółki lub ustawa. Nie mogą one być wypłacane wspólnikom w postaci dywidendy a wypłata jest możliwa, gdy wówczas zostaną przeniesione do innych pozycji w bilansie spółki⁵⁶.

Kapitał zakładowy spółki ma zasadniczo dwie podstawowe funkcje: 1) finansowanie przedmiotu działalności spółki, określonego w umowie, 2) ochrona wierzycieli. Zaś charakter prawny kapitału zakładowego w literaturze przedmiotu określany jest mianem 1) korporacyjnej, 2) gospodarczej, 3) gwarancyjnej. Z praktycznego punktu widzenia nie są najważniejsze funkcje, ale zasady rządzące kapitałem zakładowym, bowiem w ocenie zasad pozwala na stwierdzenie, jakie kapitał zakładowy ma pełnić funkcje⁵⁷. W odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – kapitał zakładowy ma szczególne znaczenie. Stanowi on bowiem pierwotny majątek spółki i jest podstawą do zabezpieczenia wierzycielom spółki. Zakazane jest zwalnianie

---

⁵³ Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2013 r., s. 71 i n.

⁵⁴ Weber, M. Kufel (red.), *Wprowadzenie do rachunkowości spółek. Bilansowanie majątku i kapitałów*, Wydawnictwo Park, Bielsko-Biała 2010 r., s. 80 i n.

⁵⁵ Z. Jara, *Kodeks spółek handlowych Komentarz*, s. 512-523, op.cit.

⁵⁶ L. Poniatowska, *Rezerwy kapitałowe i ich znaczenie w działalności jednostki gospodarczej*, Warszawa 2018 r. s. 78.

⁵⁷ T. Siemiątkowski, R. Patrzyszcz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 165, Warszawa 2011 r.

wspólników od obowiązku wniesienia wkładu a wspólnik nie może potrącać swoich wierzytelności wobec spółki. Wkład wniesiony zostaje tylko i wyłącznie do dyspozycji prawnej i faktycznej zarządu spółki. Wspólnik ponadto ponosi odpowiedzialność za wady, gdy kapitał został wniesiony w postaci aportu. Dalszą odpowiedzialność regulują przepisy artykułu 292 k.s.h. za składanie fałszywych oświadczeń o pokryciu kapitału zakładowego.

Kapitał zakładowy, zgodnie z postanowieniami art. 152 k.s.h., jest podzielony na udziały, które stanowią zarówno dowód uczestnictwa w spółce, jak i określają status wspólnika. Wartość kapitału zakładowego jest precyzyjnie określona w umowie spółki i stanowi nieodzowną przesłankę statusu wspólnika. Równocześnie suma udziałów, które przynależą do danego wspólnika, definiuje jego pozycję prawną oraz udział w zyskach, zgodnie z przepisami art. 153 k.s.h.

Status wspólnika nie ogranicza się jedynie do sumy udziałów, ale obejmuje także specjalne uprawnienia i korzyści, które wynikają z dokonanych wkładów. Minimalna wysokość wkładu na kapitał zakładowy została określona w przepisach jako 5 000 złotych, zgodnie z art. 154 § 1 k.s.h. Wartość ta musi być wyrażona wprost w umowie spółki jako kwota w złotych. Przykładowo, w przypadku kapitału zakładowego wynoszącego 5 000 złotych, jest to kwota, która nie może być wyrażona w innej walucie, takiej jak euro, ani uzależniona od kursów wymiany. Zasada ta wynika z konieczności zachowania stałości kapitału zakładowego oraz precyzyjnego określenia udziałów każdego wspólnika. Zawarcie w umowie spółki określenia kapitału zakładowego w formie widełek, np. od 5 000 zł do 50 000 zł, jest niezgodne z zasadami uregulowanymi w przepisach Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.). Wspólnicy spółki nie są ograniczeni górną granicą kapitału zakładowego, co oznacza, że nie istnieje ustalona maksymalna wartość⁵⁸. Niemniej jednak, wysokość kapitału zakładowego powinna być odpowiednia, adekwatna i dostosowana do planowanej działalności spółki oraz jej potrzeb finansowych. Ustalanie kapitału zakładowego w formie widełek, tj. z zakresem wartości, może prowadzić do niejasności i nieprecyzyjności w umowie spółki. Dlatego zgodnie z obowiązującymi przepisami, wartość kapitału zakładowego powinna być dokładnie i jednoznacznie określona w złotych. Przykładowo, można podać, że kapitał zakładowy wynosi dokładnie 20 000 zł lub 30 000 zł.

Kapitał zakładowy spółki nie stanowi niezmiennej depozytu, ani też nie jest w zasadzie gwarancją dla wierzycieli w przypadku egzekwowania roszczeń. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki, jako bytu prawnego, rozciąga się na całość jej majątku. W toku prowadzenia działalności, spółka wykorzystuje wniesione wkłady, które mogą ulec zmianie lub nawet całkowitemu wyczerpaniu. Kapitał zakładowy nie stanowi zabezpieczenia przed ewentualną utratą majątku w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. W konsekwencji kapitał zakładowy nie

---

⁵⁸ A. Opalski, Komentarz kodeksu spółek handlowych t. 2A, s. 64, C. H. Beck, Warszawa 2018 r.

chroni przed utratą majątku w następstwie prowadzonej działalności. Informacje na temat jaki spółka posiada majątek, wierzyciele mogą dowiedzieć się ze sprawozdań finansowych, które spółka składa w rejestrze KRS. Na tej podstawie wierzyciele uzyskują informacje na temat wypłacalności spółki czy zdolności kredytowej. Sama informacja w umowie spółki, informująca, że spółka posiada kapitał zakładowy w wysokości 1 000 000 zł, nie stanowi o tym, czy spółka rzeczywiście dysponuje takim majątkiem (art. 189 §2 k.s.h.). Dla wierzycieli spółki, najważniejsze jest posiadanie przez spółkę majątku odpowiadającego rzeczywistej wysokości kapitału zakładowego, również czy spółka ma płynność finansową, której kapitał zakładowy co do zasady tego nie gwarantuje⁵⁹.

Wkłady na kapitał zakładowy do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mogą być zarówno pieniężne, jak i niepieniężne (aport. Przepis artykułu 158 obejmuje wkład niepieniężny. Definicję negatywną zawiera przepis art. 14 § 1 k.s.h, stanowiący, że przedmiotem wkładu do spółki nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy lub usług. Wniesienie wkładów jest realizacją postanowieniami umowy obowiązków wspólników, którzy zadeklarowali się dążyć do wspólnego celu działalności, deklarując w umowie spółki wniesienie wkładów na kapitał zakładowy. Aport w umowie powinno być w sposób wyczerpujący określony, aby umożliwić wierzycielom oraz osobom zainteresowanym ocenę poglądu co do wypłacalności spółki. Jak również kontrolę zdolności aportowej przez Sąd Rejestrowy (art. 23 ust. 2 KRSU)⁶⁰. W umowie spółki powinno znaleźć się przede wszystkim: 1) dopuszczalność wniesienia wkładu niepieniężnego, 2) przedmiot, jakim jest wkład niepieniężny, 3) dane dotyczące osoby wnoszącej wkład niepieniężny, 4) liczbę wartości nominalnych objętych w zamian udziałów. W praktyce jednak niemal każda umowa spółki zawiera dopuszczalność wniesienia wkładów niepieniężnych. Pominięcie tego zapisu oznacza, że zastosowanie będzie miała zasada kodeksowa, tzn. dopuszczalne są wyłącznie wkłady pieniężne⁶¹. Przeszacowanie wartości aportu, prowadzi będzie, że kapitał zakładowy nie znajduje w pełni pokrycia we własnym kapitale. To zaś rodzi obowiązek jego wyrównania. Roszczenie wyrównawcze jest objęte obowiązkiem świadczenia pieniężnego, nie może ono być zastąpione innym wkładem niepieniężnym⁶². Odpowiedzialność wyrównawczą według przepisu artykułu 175 ksh. odnosi się do przeszacowania aportu, który wspólnik wnosi do spółki. Wartość zbywca aportu jest określana w dniu zawarcia umowy spółki⁶³.

---

⁵⁹S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, A. Herbet, *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*. Komentarz do art. 151-300 t. II, Lex/el, Warszawa 2014 r.

⁶⁰Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. 2023 poz. 685).

⁶¹ U. Promińska (red), *wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, C.H.Beck, Warszawa 2017 r., s. 37-51.

⁶² Podobnie T. Siemiątkowski, w: SPP, t. 17A, 2015, s. 679, Nb 28; odmiennie wydaje się A. Szumański, w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, t. 1, 2012, art. 14, s. 289.

⁶³ T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Spółka z o.o.*, Warszawa 2010, r., s. 293.

W treści umowy spółki musi jasno wynikać, jaka będzie wysokość kapitału zakładowego, oraz wkłady, jakie zobowiązali się wnieść wspólnicy do spółki, stanowiąc tym samym formę współdziałania. Wspólnicy są obowiązani do utrzymywania kapitału na odpowiednim poziomie ustalonym w treści umowy. Ciekawą formą kapitału zakładowego jest pożyczka, jaką wspólnik udziela spółce. Zgodnie z przepisami art. 14 § 3 ksh. – wierzytelność wspólnika, uważa się za jego wkład do spółki, w przypadku, gdy spółka zostanie wprowadzona w stan upadłości w terminie dwóch lat od dnia zawarcia umowy pożyczki. Stąd też udzielenie pożyczki spółce nie musi wiązać się jednocześnie z jej dobrym standingiem finansowym. Takie działania mogą doprowadzić w szeregi udziałowców spółki.

Zasada utrzymania kapitału na właściwym poziomie ustalonym przez wspólników nabiera szczególnego znaczenia, gdy zostaną rozważone jej funkcjonowanie. Przepisy ksh, są bezwzględnie obowiązujące, zasada ta określa obszary i możliwości ochrony kapitału. Nader istotne są przepisy stanowiące o zakazie dokonywania zwrotu wkładów udziałowcom w trakcie trwania spółki. Przepis art. 189 § 1 ksh, jasno odzwierciedla tę zasadę, określając, że wszyscy wspólnicy spółki z o.o. są objęci zakazem, bez względu na wysokość oraz udziałów w kapitale zakładowym. Bez znaczenia jest fakt, czy wspólnikiem jest osoba fizyczna czy osoba prawna czy też jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej. Pojęcie zwrotu wkładów jest szeroko rozumiane. Uznać należy, że każdy bezpośredni lub pośredni transfer faktyczny majątku spółki do majątku wspólników, który obejmuje wkład niesiony do spółki przez wspólnika. Jedynym wyjątkiem, jaki ustawodawca przewidział, jest zwrot wkładu w wyniku umorzenia udziałów wspólnika, lub w momencie, kiedy zostanie obniżony kapitał zakładowy. Ma to podstawę, w tym, że taki zwrot może być dopiero przeprowadzony w przewidzianych w ksh procedurach, mających gwarantować ochronę wierzycieli spółki⁶⁴. Wynika to z zasady, w której spółka może dokonać wypłaty na rzecz wspólnika, tylko w zakresie dopuszczalnym przez prawo. Wyr. SA w Szczecinie z 16.02.2016 r. sygn. I ACA 751/15⁶⁵. Odpowiedzialność Wolników jest subsydiarna wobec odbiorcy oraz członka organu. Przy czym jednak na wierzycielu nie ciąży obowiązek w sposób kwalifikowany, że nie jest on w stanie uzyskać zaspokojenia roszczenia⁶⁶.

1.7. Wniesienie wkładu na kapitał zakładowy – rodzaje

---

⁶⁴ M. Żurek, *Reforma regulacji prawnej kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Problematyka ochrony wierzycieli*, s. 97-107. Op.cit.

⁶⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia, 16.02.2016 roku sygn. akt. I ACa 751/15, Lex/el.

⁶⁶ P. Piniór, *Nadzór wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2012 r., s. 116-134.

Wkłady na pokrycie kapitału zakładowego w spółce z o.o., co do zasady są wnoszone w jednostkach pieniężnych. Wspólnicy w treści umowy spółki mogą uzgodnić dopuszczalność wniesienia wkładów niepieniężnych, to jednak podstawową funkcją przepisu art. 158 k.s.h., jest zagwarantowanie, aby wkład do spółki był realny i miał rzeczywistą wartość⁶⁷.

Wspólnicy w spółce z o.o., mają wybór pomiędzy wniesieniem wkładu pieniężnego oraz niepieniężnego zwanego aportem. Ustawodawca w kodeksie spółek handlowych nie zawarł legalnej definicji „wkładu” to jednak przepis art. 14 § 1 k.s.h., zawiera definicję negatywną, zgodnie z którą: przedmiotem wkładu nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy oraz usług. Wniesieniem wkładu do spółki jest realizacją zobowiązań wspólników na rzecz spółki, w której zobowiązali się w umowie wnieść na rzecz spółki, deklarując wniesieniem wkładu na pokrycie obejmowanych udziałów w kapitale zakładowym⁶⁸.

Szczególną uwagę w tym miejscu należy zwrócić na ryzyko wkładów niepieniężnych, które nie mają zdolności aportowej, przeszacowanych czy wadliwych lub nawet bezwartościowych. Przeszacowanie wkładów czy wadliwe wkłady niepieniężne stanowią zagrożenie interesom spółki a tym samym wierzycielom, jak i innym wspólnikom spółki. Naruszają one zasadę realnego pokrycia kapitału zakładowego narażając na szkodę interesów innych wspólników spółki, działali w nadziei, iż każdy z poszczególnych wspólników będzie wypełniał należycie swoje zobowiązania finansowe względem spółki. Stąd ustawodawca przepisami k.s.h., przewidział surowe reguły dopuszczalności oraz szczegółowego określenia aportu w umowie spółki art. 158 § 1 k.s.h., jak także zasad jego wnoszenia, które zostały określone w przepisie art. 158 § 3 i art. 163 k.s.h., jak również warto wspomnieć o odpowiedzialności za wady art. 14 § 2 k.s.h., oraz jak mowa powyżej – przeszacowanie, o którym mowa w art. 175 k.s.h. Roszczenie wyrównawcze jest objęte obowiązkiem świadczenia pieniężnego oraz co ważne nie może być zastąpione innym świadczeniem niepieniężnym⁶⁹.

Ponadto kolejną odpowiedzialnością cywilnoprawną wspólnika wobec spółki reguluje przepis art. 291 k.s.h., tzn. za złożenie fałszywych oświadczeń woli o pokryciu kapitału zakładowego, jak również art. 292 k.s.h., szkodę wyrządzoną spółce podczas jej tworzenia. Warto zauważyć, iż restrykcje dotyczące aportu w spółce z o.o. są mniej restrykcyjne aniżeli odpowiednie uregulowania odnośnie spółki akcyjnej.

Na uwagę również zasługuje wkład mieszany, kiedy wspólnik na pokrycie udziału wnosi część w formie wkładu niepieniężnego, a drugą część w formie pieniężnej. Właściwym

⁶⁷ P. Musioł, A. Pawlak- Jaszczak, *Wniesienie nieruchomości do spółki kapitałowej*, źródło online, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.norekwspolnicy.pl%2Fupload%2Ffiles%2FKNIW_Wniesienie_nieruchomoe_ci_do_spE_a_ki_kapitaa_owej_Przemysa_aw_Musi_oa_Agata_Pawlak_Jaszczak.pdf&cliclen=207353. (dostęp 14.03.2022 r.).

⁶⁸A. Kidyba, *Sp. z o.o.*, C.H.beck, Warszawa 2010, s. 210 i n.

⁶⁹T. Siemiątkowski, w: SPP, t. 17A, 2015, s. 679, Nb 28. op.cit.

określeniem jest tu „aport mieszany”, ponieważ wkład na pokrycie w części pieniężnej oraz niepieniężnej jest wkładem aportowym, do którego również mają zastosowania przepisy k.s.h. o aportach, a nie o wkładach pieniężnych⁷⁰.

W tym miejscu warto wspomnieć o charakterze wad wkładu niepieniężnego na kapitał zakładowy. W doktrynie panuje zgodne przekonanie, iż wady należy rozumieć jako wady fizyczne, jak również wady prawne⁷¹. Nie ma przeszkód, aby wady wkładów rozumieć jak pojmuje się wady w przepisach kodeksu cywilnego, dotyczącej rękojmi za wady rzeczy sprzedanej (art. 556 i in. Kodeksu Cywilnego)⁷². Z kolei jednak odmienne stanowisko zostało przyjęte przez judykaturę w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie – gdzie przyjął, iż wada fizyczna będzie sprowadzać się zasadniczo do sytuacji, w której rzecz będzie niekompletna, niesprawna lub nawet w całości niezdolna do użytku zgodnie z zakładanym przeznaczeniem przepisów o rękojmi⁷³. Z kolei wady prawne, będą dotyczyły sytuacji, w której wkład stanowił własność osoby trzeciej lub był obciążony prawem osoby trzeciej.

Ustawodawca w przepisie art. 14 § 1 k.s.h, wymienił, iż świadczenie pracy bądź usług oraz prawa niezbywalne nie posiadają zdolności aportowej. Oczywiście chodzi tutaj o ustanowienie prawa niezbywalnego na rzecz spółki, nie zaś przeniesienie tego prawa na spółkę. Za niedopuszczalne uznać należy zatem wkład polegający na ustanowieniu na rzecz spółki prawa rzeczowego w postaci użytkowania⁷⁴. Zakaz, jaki wynika z dyspozycji art. 14 § 1 k.s.h., dotyczy zarówno świadczeń dokonywanych na etapie tworzenia spółki z o.o., jak również po jej rejestrze w sądzie rejestrowym. Należy mieć na uwadze, iż zgodnie z art. 158 § 2 k.s.h. – wynagrodzenia za usługi świadczone podczas tworzenia spółki, nie można wypłacać ze środków wpłaconych na pokrycie kapitału zakładowego, jak również zaliczyć na poczet wkładu, *Lege non distiguende*, zabronione jest więc zatem zarówno rozliczanie wynagrodzenia za usługi świadczone podczas tworzenia spółki wkładem pieniężnym, jak i wkładem niepieniężnym⁷⁵.

Wątpliwości może budzić, czy wierzytelność przysługująca wspólnikowi posiada zdolność aportową. Czy zatem zgodnie z art. 509 § 1 k.c., który stanowi: „Wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to

---

⁷⁰ Cf. A. Herbet, op. cit., s. 215; P. Davies, J. Rickford, *An Introduction to the New Companies Act*, [w:] „European Company and Financial Law Review” vol. 1, 2008, s. 54.

⁷¹ W. Popiołek, *Komentarz do art. 14 KSH*, Lex Polonica 2014 r.

⁷² K. Osajda, W. Borysiak, *Kodeks Cywilny. Komentarz*, C.H.Beck 2021, art. 556., zob. również zob. J.P. Naworski, *Komentarz do art. 14 KSH*, LexPolonica 2014; A. Kidyba, *Komentarz do art. 14 KSH*, LEX/el. 2015

⁷³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9.6.2010 r., I ACa 21/10, Legalis.

⁷⁴ Odmienne stanowisko SN, wyrażone w tej kwestii w wyr. z 26.4.1991 r. (III CZP 32/91, OSNC 1992, Nr 1, poz. 7), utraciło aktualność z chwilą wejścia w życie przepisów KSH (zob. A. Kidyba, *KSH. Komentarz*, t. 1, 2011, art. 14.

⁷⁵ J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, M. Wawer, R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych, komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2022, kom. do art. 14.

ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania”⁷⁶. Z kolei wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie określił, iż „jest „innym zdarzeniem” zobowiązującym do przeniesienia wierzytelności w rozumieniu art. 510 §1 k.c. Jednak problem ustalenia zdolności aportowej wierzytelności w istocie dotyczy ustalenia właściwej relacji: przepisów kodeksu spółek handlowych dotyczących zdolności aportowej wierzytelności (art. 14 §1 k.s.h.) do regulacji kodeksu cywilnego dotyczącej przelewu wierzytelności (art. 509 § 1 k.c.)”⁷⁷. Na mocy art. 2 ksh, jeżeli wymaga tego właściwość stosunku prawnego – stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. W doktrynie przyjmuję się, że w braku regulacji k.s.h. tzn. w braku co do danej sytuacji podstaw do podjęcia regulacji, wówczas za taką przyjmuje się, że zastosowanie mają kc. Zatem zastosowanie art. 14 k.s.h., nie jest regulacją, którą można by uznać za kompletną, dotyczącą zdolności aportowej, oraz wyłączającą zastosowanie art. 514 k.c., służący ochronie wierzycieli⁷⁸.

1.8. Praktyczne aspekty zarządzenia dopłat od wspólników sp. z o.o.

Wspólnicy sp. z o.o., mogą zostać zobowiązani do świadczeń pieniężnych na rzecz spółki, tylko wówczas, gdy obowiązek ten wynika z umowy spółki. Zmiana umowy spółki rodzi obowiązek zgody praktycznie wszystkich wspólników spółki, ponieważ zwiększa ich świadczenia na rzecz spółki. Dopłaty są jednym ze sposobów dofinansowania sp. z o.o. Uzyskane w ten sposób środki na rzecz spółki są przeznaczone na zasilenie kapitału zapasowego oraz mogą one być wykorzystywane przez spółkę do realizacji zaplanowanych inwestycji lub na pokrycie strat. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12.01.2010 roku sygn. III CZP 117/09, stwierdził, że uzyskane w wyniku dopłat środki mogą być przeznaczone właśnie na pokrycie strat lub na cele realizacji zaplanowanych inwestycji⁷⁹.

Atrakcyjność dopłat wynika z prostego sposobu jego przeprowadzenia. Wystarczy uchwała zgromadzenia wspólników, termin, który może być dopasowany do wspólników oraz cel, który w zasadzie może być obrany dowolnie. Według doktryny dopłaty są to wkłady na rzecz spółki określone w umowie spółki art. 177 § 1 k.s.h.. lub oznaczone uchwałą wspólników art. 178 § 1 k.s.h. o charakterze pieniężnym, (fakultatywnie) zwrotnym w dozwolonych w ustawie granicach. Dopłaty powiększają majątek spółki zwiększając majątek własny spółki, ale nie powiększają kapitału zakładowego. Również, nie przewidują zwiększenia udziałów

---

⁷⁶E. Gniewek, P. Machnikowski, Kodeks cywilny. Komentarz, C.H.Beck, Warszawa 2021, kom. do art. 509 § 1

⁷⁷Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 7.9.2012 r. (VI ACa 513/12, Legalis).

⁷⁸M. Żurek, *Reforma regulacji prawnej kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Problematyka ochrony wierzycieli*, C.H. Beck, Warszawa 2018 r. s. 128 i nast.

⁷⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.01.2010 roku sygn. III CZP 117/09, Lex/el.

wspólników⁸⁰. Dopłaty w pewnym stopniu są zbliżone do wkładów wspólników, ze względu na realne powiększenie majątku wobec spółki. Są drugim, obok wkładów -zobowiązaniem wspólników wobec spółki. Podstawową cechą instytucji dopłat jest ich czasowy charakter. Ustawodawca w przepisie art. 179 § 1 k.s.h. przewidział możliwość ich zwrócenia, jeżeli nie ma potrzeby ich pobierania na pokrycie strat wykazanej w sprawozdaniu finansowym. Zatem dopłaty nie są źródłem na trwale związanym z finansowaniem działalności spółki. Różnią się od wpłat na udziały tym, że są bezwzględnie bezzwrotne oraz nie powodują zwiększenia kapitału zakładowego spółki⁸¹.

Kapitał zapasowy spółki z o.o. nie ma charakteru obligatoryjnego a wysokość kapitału nie podlega rejestracji do sądu rejestrowego. Cel, na jaki tworzy się kapitał zapasowy to m.in. pokrycie strat, które podczas działalności spółki mogą powstać. Chodzi przede wszystkim o utrzymanie przez spółkę wolnych środków z możliwością przeznaczeni na pokrycie strat. Granice dopłat powinny być uregulowane w umowie spółki. Oznaczenie to powinno zawierać maksymalną wysokość dopłaty, poprzez wskazanie liczbowo wysokości w stosunku do udziałów. Czyli jako iloczyn albo iloraz wartości nominalnej udziałów wspólników⁸². Podstawą obowiązku dopłat jest umowa spółki oraz stosowne postanowienie, uwzględniające zasady art. 177 k.s.h.⁸³. o obowiązku dopłat przez wspólników. Obowiązek dopłat, jaki wynika z umowy, nie zawsze rodzi roszczenia do wniesienia przez wspólników dopłat, które może, ale nie musi urzeczywistnić się w czasie trwania spółki. Takie roszczenie powstaje w momencie, kiedy w umowie spółki zostaną zawarte takie informacje, które jasno określają termin oraz wysokość dopłat. Z żądaniem wniesienia dopłat do spółki występuje zarząd⁸⁴.

Szczególne różnice pomiędzy dopłatami a pożyczką różnią się przede wszystkim tym, że dopłaty mają charakter pieniężny oraz są świadczone obowiązkowo przez wspólników na rzecz spółki, względnie fakultatywnie zwrotna. Natomiast umowa pożyczki ich przedmiotem są rzeczy oznaczone co do gatunku. Zwrot pożyczki ma charakter bezwzględny a pożyczkodawca może zobowiązać pożyczkobiorcę do ustanowienia zabezpieczenia. Takiego obowiązku wspólnik wobec spółki nie może żądać. Pożyczki wspólników są indywidualnym uzgodnieniem i mogą być udzielane przez wszystkich wspólników lub tylko niektórych. Dopłaty wynikają z umowy spółki i uchwały wspólników jako obowiązek nakładany do uiszczenia przez wspólników równomiernie do posiadanych do ich udziałów. Wspólnik dokonujący wpłaty, nie ma żadnego roszczenia wobec

---

⁸⁰E. Mentel-Wyrzychowska, *Praktyczne aspekty zarządzenia dopłat w spółce z o.o.*, Gofin, Gorzów Wielkopolski 2020 r. s. 110 i n.

⁸¹Z. Jara, *kodeks spółek handlowych Lex/el op.cit.*

⁸²A. Herbet, *Prawo spółek kapitałowych system prawa prywatnego*, C.H.Beck, Warszawa 2015 r., t. 17A, s. 477.

⁸³A. Kidyba, komentarz kodeksu spółek handlowych art. 177, Lex/el, 2019 r.

⁸⁴A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C.H.Beck, 2014 r., t. 2, s. 273.

spółki o jej zwrot, chyba że została powzięta uchwała o zwrot dopłat⁸⁵. Dopłaty powinny być nakładane oraz uiszczane przez wspólników równomiernie do posiadanych udziałów. Zasada proporcjonalności ma charakter bezwzględny, obowiązuje odnośnie do uregulowań obowiązku dopłat wynikającego z umowy spółki, jak również do uchwały wspólników, określającej wysokość oraz termin dopłat, zaś względny charakter wynika z art. 177 § 2 k.s.h., który przewiduje możliwość nałożenia dopłat wyłącznie na jednego z kilku wspólników⁸⁶.

Przewidziany w wymóg dopłat w umowie spółki z o.o., realizują się dopiero po podjęciu uchwały przez wspólników, bezwzględną większością głosów, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Nie ma konieczności wymogu zgody wszystkich wspólników, ponieważ uchwała wspólników określająca wysokość i termin dopłat nie należy do uchwał zwiększających świadczenia wspólników w rozumieniu art. 246 § 3 k.s.h.⁸⁷. Jeżeli umowa spółki przewiduje określony harmonogram, określający termin oraz wysokość dopłat, wówczas zarząd będzie mógł rościć do wspólników o wniesienie dopłat wynikającej z uregulowań umowy. Z chwilą podjęcia uchwały o dopłatach staje się wymagane roszczenie spółki o ich wniesienie. Warunkiem żądania jest ziszczenie się uregulowanych w umowie zdarzeń o dopłatach. Zarząd zaś jest obowiązany do wykorzystania wszelkich środków prawnych do uzyskania przez spółkę uchwalonych dopłat. Brak jest przy tym swobodnego uznania organu zarządu, zarząd kieruje do uiszczenia dopłat do wszystkich wspólników. Wynika to z tego, że zarząd nie ma swobodnego uznania, poddania własnej ocenie zasadności żądania co do terminów i wysokości uchwalonych dopłat. Brak możliwości również odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub zrezygnowania z dopłat.

Dopłaty mają wyłącznie charakter świadczenia pieniężnego, termin wniesienia powinien być jednoznacznie oznaczony, tak aby zarząd mógł efektywnie podjąć ewentualne działania skierowane przeciwko obowiązującym wspólnikom do wniesienia dopłat. Wspólnikiem jest osoba, która jest wpisana na listę wspólników danej spółki w dniu wymagalności dopłat. Jeżeli w uchwale brak jest daty wymagalności, decydująca będzie data podjęcia uchwały wspólników. Zdaniem Z. Jara, komentarz kodeksu spółek handlowych, art. 178, Lex/el 2021 r. – obowiązek dopłat może statuować wyłącznie postanowienie umowy spółki. Uchwała wspólników spółki nie stanowi źródła obowiązku dopłat, a jedyną podstawą do jej wniesienia jest umowa spółki⁸⁸. W praktyce umowa spółki zawiera postanowienia dotyczące granic liczbowych dopłat, w stosunku do posiadanych udziałów. Nawet jeśli w umowie spółki znajdzie się zapis o obowiązku wniesienia dopłat o oznaczonej wysokości, to wspólnicy mogą się ocenić, czy wniosek zarządu o zarządzenie

---

⁸⁵A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2014 r., t. 2, s. 273.

⁸⁶R. Pabis, w: Bieniał i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2014 r., s. 549.

⁸⁷A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 275, op.cit.

⁸⁸Z. Jara, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, art. 178, op.cit.

dopłat jest rzeczywiście uzasadniony, czy też spółka powinna ubiegać się o pożyczkę lub kredyt bankowy⁸⁹.

Zgodnie z dyspozytywnym charakterem art. 178 k.s.h., spółce z o.o. należą się odsetki za nieterminowe wniesieni dopłat. Jeżeli umowa spółki, nie określa sankcji za nieterminowe wniesienie dopłat, wówczas spółce przysługują odsetki oraz odszkodowanie, jakich doznała spółka szkód, wskutek braku terminowego wniesienia dopłat przez wspólnika⁹⁰. Umowa spółki może przewidywać odsetki ustawowe bądź ostrzejsze na wypadek nieuiszczenia dopłat w terminie⁹¹. Zastrzeżenie sankcji w umowie spółki z o.o. jest dopuszczalne, ze względu na pieniężny charakter zobowiązania wobec sp. z o.o.⁹². Nieuiszczenie dopłat w terminie, może stanowić jedną z ważnych przyczyn wyłączenia wspólnika w rozumieniu art. 266 § 1 k.s.h.,

Wobec fakultatywnego charakteru zwrotu dopłat, w doktrynie sporna jest jej kwestia. Pomimo stosownego zastrzeżenia w uchwale wspólników lub umowie spółki dopłaty nie podlegają surowemu reżimowi zwrotu wkładów. W tym kontekście należy zauważyć, że wspólnicy udostępniają swoje środki na rzecz spółki. Według Z. Jara, komentarz kodeksu spółek handlowych, do art. 179 k.s.h., 2020, utrzymał, że nietrafne jest, że bezwzględnie obowiązujący ma charakter zapis, że dopłaty mogą być zwracane, tylko gdy nie są potrzebne na pokrycie strat finansowych w spółce. Celem przepisu art. 179, jest ochrona interesu wierzycieli spółki, przed naruszeniem uszczuplenia majątku poprzez wypłaty na rzecz wspólników. Zaprezentowany pogląd w przepisie art. 189 k.s.h. Wyrażający zakaz dokonywania wypłat na rzecz wspólników z majątku potrzebnego do pokrycia kapitału zakładowego jest wobec dyspozytywnego charakteru art. 179 k.s.h. (którego celem jest zachowanie kapitału w interesie spółki, jak i jej wierzycieli). Wynika to z tego, że dopłaty nie mogą być zwrócone w ten sposób, w jakim spowodowałyby spadek wartości majątku spółki poniżej wysokości kapitału zakładowego⁹³.

Wspólnikowi, nie przysługuje roszczenie o zwrot dopłat od spółki. Postanowienia umowne o zwrocie, nawet gdy w umowie spółki znajdują się zapisy o terminie ich zwrotu, to bez podjęcia stosownej uchwały wspólników nie daje możliwości do zwrotu bez stosownej uchwały. Uchwałę podejmują wyłącznie wspólnicy spółki. Jakakolwiek delegacja innego organu jest nieważna. Jeżeli w umowie spółki znajdzie się zapis, że dopłaty nie podlegają zwrotowi, wówczas niezbędne będzie podjęcie czynności o zmianie umowy spółki w trybie art. 246 ksh. W treści uchwały wspólników o zwrocie dopłat powinny znaleźć się zapisy takie jak: termin zwrotu oraz określać kwotę i

---

⁸⁹A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2014 r., t. II, s. 278.

⁹⁰J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: Strzępka, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2012 r., s. 391.

⁹¹A. Kidyba, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, art. 178 ksh, Lex/el, 2019 r. s. 171 i n.

⁹²K. Bilewska, J. Jastrzębski, *Kary umowne w umowach spółek kapitałowych i w umowach wspólników lub akcjonariuszy*, PPH, Warszawa 2006 r., s. 4.

⁹³A. Szajkowski, M. Tarska, A. Herbet, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 276, op.cit.

wspólnika, na którego rzecz dopłata ma zostać zwrócona. Przed zwrotem, zarząd analizuje, czy nie ma negatywnych przesłanek uniemożliwiających zwrot dopłat, czyli np. dopłaty są wymagane na pokrycie strat w sprawozdaniu finansowym. Zarząd w przypadku wykazanej straty, przed zarządzeniem zwrotu dopłat, powinien odpowiedzieć na pytanie, czy pomimo wykazania straty, spółka dysponuje środkami na jej pokrycie. Oznacza to, że za względ na aktywa spółki po podjęciu chwały o zwrocie dopłat, kapitał spółki pozostanie nie mniejszy niż nominalna jego wysokość⁹⁴.

Przy ocenie dopuszczalności zwrotu dopłat zarząd na podstawie bilansu za ostatni rok obrotowy stwierdza zasadność zwrotu. W praktyce ocena dokonywana jest na podstawie miesięcznego bilansu, sporządzanego na potrzeby własnej wewnętrznej sprawozdawczości spółki. Po podjęciu uchwały wspólników ale przed upływem miesięcznego terminu ogłoszenia o zwrocie sytuacja spółki pogorszyła się tak, że wartość aktywów netto w przewidzianym terminie zwrotu nie przewyższa wartości nominalnej kapitału zakładowego, lub byłaby niższa niż wartość nominalna kapitału zakładowego, zwrot dopłat nie jest dopuszczalny. Zarząd powinien odmówić przynajmniej do czasu poprawy sytuacji bilansowej oraz uzyskania pełnego pokrycia kapitału zakładowego⁹⁵. Odsetki za zwłokę przysługują wspólnikom, tylko wówczas, gdy ich wypłata nie spowoduje uszczuplenia kapitału i nie pogorszy to sytuacji finansowej spółki.

Jeżeli zwrot dopłat nie spowoduje ujemnych skutków, o których mowa powyżej, wówczas dopłaty powinny zostać zwrócone na zasadzie proporcjonalności. Dyspozytywny charakter przepisu art. 179 k.s.h. pozwala na odmienne uregulowania, które umożliwiają zwrot dopłat tylko części wspólnikom, lub wszystkim, ale nie o równym stopniu. Granice zwrotu wyznacza wymóg traktowania wszystkich wspólników jednakowo na takich samych okolicznościach. (art. 20ksh)⁹⁶. Oznacza to, że zwrot ma zostać dokonany proporcjonalnie do zarządzanej kwoty zwrotu, uwzględniając kwoty realnie wpłacone a nie w równych kwotach równo.

1.9. Prawo do zysku oraz jego granice, możliwość przeznaczenia zysku na kapitał zakładowy

Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest związany z prawem do udziału w zysku sp. z o.o. W pierwszej kolejności należy odróżnić czym jest prawo do udziału w zysku a prawo do dywidendy, o której mowa w art. 191 § 1 k.s.h.

Podział zysku ustawodawca przewidział w art. 191 k.s.h., przyznając prawo dysponowania zyskiem spółki – zarządowi spółki. W obecnym stanie prawnym, jeżeli umowa spółki nie

⁹⁴A. Nowacki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C. H. Beck, Warszawa 2017 r., t. 1, s. 549-553.

⁹⁵A. Szajkowski, M. Tarska, A. Herbet, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 276,277 op.cit.

⁹⁶ Ustawa z dnia 15 września 2000r., *Kodeks spółek handlowych* (Dz.U. 2023 poz. 739).

przewiduje odmiennego stanowiska, zysk, który wynika z rocznego sprawozdania finansowego zostaje przeznaczony na rozdysponowanie przez zgromadzenie wspólników w formie uchwały. W przypadku braku postanowień o podziale zysku w umowie spółki, wspólnicy uczestniczą równomiernie do posiadanych udziałów, ale tylko w tej części zysku, która została przeznaczona na do podziału wspólnikom. Zgodnie z art. 231 § 2 pkt 2 k.s.h. do kompetencji zwyczajnego zgromadzenia wspólników zostało przypisane powzięcie uchwały o podziale zysku zgodnie z warunkami art. 191 k.s.h. Na ogół wspólnik uczestniczy w zyskach proporcjonalnie do posiadanych udziałów, ale umowa spółki może określać inny sposób podziału zysku, a w szczególności przewidywać udziały uprzywilejowane, dając uprawnienie wyższe niż za przypadający udział⁹⁷.

Prawo do dywidendy jest szczególnym uprawnieniem wspólnika sp. z o.o. Aby spółka mogła wypłacać dywidendę, w pierwszej kolejności musi ona wypracować zysk, który jest wskazywany w bilansie spółki za rok obrotowy. Dodatkowym warunkiem jest podjęcie uchwały przez zgromadzenie wspólników o wypłacie całości lub części tego zysku w postaci dywidendy. Roszczenie, jakie powstaje przy wypłacie dywidendy, leży po stronie wspólnika po spełnieniu się wszystkich przesłanek, o których mowa w wyżej komentowanym przepisie, o ile:

- 1) Zysk wynika ze sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy,
- 2) Został przeznaczony do podziału w całości lub części uchwałą zgromadzenia wspólników⁹⁸.

Od momentu, kiedy zostało ustalone prawo do dywidendy, wspólnikowi przysługuje roszczenie wobec spółki o jej wypłatę. Spółka nie może pozbawić wspólnika prawa do dywidendy. Podział zysku może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez zgromadzenie wspólników, a w przypadku, gdy spółka jest zobowiązana do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego, wówczas niezbędna będzie opinia wyrażona przez biegłego rewidenta. Podział zysku, bez spełnienia warunku będzie skutkował nieważnością z mocy prawa.

Zysk wynikający ze sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy spółki, nie musi być przeznaczony tylko i wyłącznie na rzecz wspólników do podziału. Wspólnicy w drodze uchwały, mogą podjąć decyzję o przekazaniu zysku na kapitał zakładowy sp. z o.o. Prymat kapitału nad elementem osobowym w sp. z o.o. oznacza, że w razie konfliktów interesu nadrzędny jest interes spółki⁹⁹. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wspólnicy podejmujący uchwałę o

---

⁹⁷S. Sołtysiński, *Prawo spółek kapitałowych*, Lex/el, 2016 r. s. 81 i n. op.cit.

⁹⁸J. A. Strzępka, *kodeks spółek handlowych komentarz*, art. 191, C. H. Beck, Warszawa 2015 r. s. 17 i n.

⁹⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.10.2008 r. sygn. IV CSK 242/08 Legalis.

zatrzymaniu wypłat dywidendy z uwagi na interes spółki przysługuje szeroka dyskrejonalna władza, a wspólnik, który poczuje się pokrzywdzony uchwałą o zatrzymaniu zysku całości lub części w spółce, może zaskarżyć uchwałę w drodze powództwa o uchylenie uchwały zgodnie z przepisem art. 249 § 1 k.s.h., lub o stwierdzenie nieważności uchwały na zasadach art. 252 k.s.h.¹⁰⁰.

Przeznaczenie zysku na cele związane z działalnością spółki oraz sukcesywnym jej rozwojem, która odcina prawo do dywidendy, winna uwzględniać m.in. cel, na jaki ma być przeznaczona, konieczna do dalszej realizacji działalności spółki, jak również uwarunkowania rynkowe uwzględniając pojęcie, że dywidenda jest jednym z najważniejszych uprawnień wspólnika sp. z o.o.. Właściwe rozważanie interesu spółki decyduje o ocenie uchwały wspólników. Uchwała zgromadzenia wspólników, która w swej istocie przeznaczają cały zysk wypracowany za ostatni rok obrotowy, który jest przeznaczony w całości lub części na kapitał zakładowy, może spowodować pokrzywdzenie wspólnika w relacji do spółki, jeśli powoduje długotrwałe wyłączenie wspólnika do udziału w zyskach, kiedy kapitał zapasowy czy rezerwowy jest znaczny a dalsze kumulowanie środków nie usprawiedliwia przeznaczenia zysku na kapitał zapasowy¹⁰¹. Kumulowanie środków w spółce bezwzględnie sprzyja polityce rozwojowej spółki, ale przeinwestowanie może prowadzić do transferowania zysku do innych spółek, którzy pozostali wspólnicy nie muszą mieć udziałów, co w efekcie powoduje niejako przyznanie w pewnym stopniu dywidendy tylko wybranym wspólnikom¹⁰².

Gospodarcze potrzeby spółki, nie zabraniają podejmowania uchwał przez zgromadzenie wspólników w przedmiocie zatrzymywania zysku w spółce nawet przez kilka lat z rzędu. Ważne jest jednak, aby powstrzymywanie wypracowanego zysku nie prowadziło do nadużywania, a było podyktowane rzeczywistą potrzebą. Nie oznacza to również, że walne zgromadzenie wspólników, posiada dowolność przeznaczania zysku na dowolne cele. Uchwała nie powinna naruszać zasady równouprawnienia wspólników, ani też działać z pokrzywdzeniem na rzecz wspólników. Pokrzywdzenie wspólnika zachodzi wówczas, gdy wyłączenie wspólnika z zysku jest efektem tzw. przeinwestowania spółki, który prowadzi do transferowania zysku bądź majątku do innych spółek. Tak samo wypowiedział się Sąd Najwyższy, który wykazał, że polityka działalności spółki, nie może prowadzić do długoletniego pozbawienia wspólników od udziału w zyskach, nawet gdy strategia rozwoju działalności spółki zakłada wieloletnie inwestycje¹⁰³.

Zysk przypadający poszczególnym wspólnikom dzieli się na proporcjonalne części w stosunku do posiadanych udziałów (o ile umowa spółki nie stanowi inaczej). Zakres swobody

---

¹⁰⁰ J. Dąbrowska, *Zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016 r., s. 52-69.

¹⁰¹ A. Opalski, *Kapitał zakładowy. Zysk. Umorzenie*, Lexis Nexis, Warszawa 2006 r., s. 67-91.

¹⁰² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06.03.2009 r. sygn. II CSK 522/08, Legalis.

¹⁰³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.04.2004 r. sygn. I CK 537/03 Legalis.

umowy w stosunku do zysków określa art. 193 § 3 k.s.h. Przy czym jednak, uwarunkowania umowna, muszą uwzględniać obowiązujące przepisy art. 192-197 k.s.h.¹⁰⁴. Ważne uwagi jest ponadto, że modyfikacja umowy może prowadzić do wyłączenia spod kompetencji zgromadzenia wspólników – podejmowania uchwał o podziale zysku. Na tą możliwość wskazuje przepis art. 231 § 2 pkt 2 k.s.h. Wynika z tego, że kompetencje odnośnie podziału zysku, mogą być przeznaczone innemu organowi spółki z o.o. lub nawet podmiotowi trzeciemu jak wypowiedział się m.in. M. Rodzyńkiewicz, komentarz kodeksu spółek handlowych s. 337 2009 r.¹⁰⁵. Umowa spółki może przewidywać, że wspólnik może mieć prawo do wyższej dywidendy, jak również może zawierać regulacje dotyczące konieczności przeznaczenia części zysku np. na kapitał zakładowy. Jednak to wspólnicy, przy braku innych uwarunkowań w umowie spółki – podejmują decyzje w drodze uchwały, że zysk jest przeznaczony w całości lub w części do podziału lub na inne cele¹⁰⁶.

Ograniczenia w swobodzie kształtowania umowy spółki z o.o. odnośnie zasad podziału zysku ograniczona jest przede wszystkim z konieczności uwzględnienia przepisów art. 192-197 k.s.h. Regulacje umowy dotyczące dywidendy muszą jednoznacznie wskazywać na dzień ustalenia dywidendy oraz sposób i dzień wypłaty dywidendy. Jeżeli w umowie spółki jest oznaczony inny sposób podziału zysku, niż wynikająca z reguły wyrażonej w przepisie art. 191 § 3 k.s.h. to wówczas uchwała zgromadzenia wspólników, określa jedynie, czy w ogóle ma nastąpić podział zysku oraz jaka część zostaje przeznaczona na dywidendę. W tej sytuacji nie uchwała zgromadzenia wspólników, nie określa zasad podziału zysku, gdyż wszelkie zagadnienia zostały uregulowane w umowie spółki.

Ustawodawca w przepisie art. 192 k.s.h. określił górną granicę wypłaty dywidendy na rzecz wspólników. Jako centralny trzon zapewnia ochronę kapitału zakładowego. Potwierdza obowiązywanie zakazu zwrotu wkładów oraz doprowadzenia do uszczuplenia pokrycia kapitału w sp. z o.o. Ponadto komentowany przepis ma systemowe znaczenie podczas ustalania wysokości świadczeń wypłacanych wspólnikom z innych tytułów udział w zyskach. Zgodnie z przepisem artykułu 192 k.s.h. kwota dywidendy, jest obliczana poprzez uwzględnienie składników kapitału własnego spółki z uwzględnieniem następujących elementów:

- 1) Uwzględniając zysk za ostatni rok obrotowy;
- 2) Zyski, które nie zostały podzielone z lat ubiegłych;

---

¹⁰⁴K.Dzioba, R. Rybicki, A.Cempura, A. Stokłosa, A.Kasolik, B.Ziemblicki, K.Dzioba, M. Hendzel, M. Wilińska, O.Mędraś, R. Koch, U.Krokay, *Metodyka pracy prawnika in-house. Metodyka sporządzania umów gospodarczych*, Wolters Kluwer, Lex/el, 2020 r., s. 131-182.

¹⁰⁵ M. Rodzyńkiewicz, *komentarz kodeksu spółek handlowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018 r., s. 337.

¹⁰⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31.10.2013 r. aygn. I ACa 497/13, Legalis.

- 3) Kwoty, które mogą być przeznaczone do podziału i wypłacone w postaci dywidendy z zysków z kapitału zapasowego oraz rezerwowego;
- 4) Niepokryte straty;
- 5) Udziały własne;
- 6) Kwoty, które zgodnie z ustawą lub umową powinny zostać przeznaczone z zysku na kapitał zapasowy i lub rezerwowi¹⁰⁷.

Ustawodawca zezwala na wypłatę dywidendy lecz wyłącznie kosztem rzeczywiście wypracowanym przez spółkę, chroniąc przy tym fundusze takie jak kapitał zakładowy spółki, i kapitał zapasowy. Wypłata dywidendy jest dopuszczalna bez względu na to, w którym roku obrotowym zysk ten faktycznie powstał¹⁰⁸. Nieco odmienne zdanie miał A. Kidyba – wskazując na to, że zyski z lat ubiegłych mogą być wypłacane w okresie 5 lat. Niezrozumiałe jest również stanowisko, które obrał A. Kidyba, jakoby zysk/stratę z ubiegłych lat obrotowych w wybranym przez wspólników okresie np. do 3 lat wstecz.¹⁰⁹ Pogląd ten zaprzecza funkcji ochronnej, jaką ustawodawca wprowadził w art. 192 k.s.h., ponieważ umożliwiłoby to wspólnikom pomijanie niepokrytych strat.

Fakultatywne kapitały rezerwowe w sp. z o.o. mogą zostać przeznaczone na wypłatę dywidendy, jeżeli nie obowiązują szczególne ograniczenia rozporządzania nimi. Zniesienie ograniczenia rozporządzania kapitałem rezerwowym rodzi konieczność zmiany umowy spółki. Zmiana umowy spółki jest zależna od wpisu do rejestru¹¹⁰. Warte uwagi jest to, że źródłem dywidendy, nie może ustanawianie w umowie spółki obligatoryjnych kapitałów rezerwowych¹¹¹. Wskutek przeniesienia kapitałów zapasowych oraz rezerwowych mogą wywoływać pewne wątpliwości interpretacyjne na tle obowiązujących przepisów k.s.h.. Sąd Apelacyjny w Katowicach – wbrew temu, co sugerują przepisy – rozporządzenie kapitałem rezerwowym i zapasowym nie wymaga uprzednio przeniesienia owych funduszy spółki na poczet innego kapitału, który byłby przeznaczony bezpośrednio na sfinansowanie wypłaty¹¹². Zgodnie z tym, Wspólnicy spółki podczas walnego zgromadzenia mogą zadecydować o utworzeniu odrębnego kapitału rezerwowego, którego kapitał mógłby być przeznaczany w całości na wypłatę dywidendy. Należy pamiętać jednak, że w doktrynie pod kontem zysku za ubiegłe lata, które są przenoszone do bilansu za ostatni rok obrotowy są to po prostu zyski z poprzednich lat sprawozdawczych.

---

¹⁰⁷ A. Nowicki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.. Komentarz do art. 151-226 KSH*, C. H. Beck, 2017 r., t. 1, s. 216 i n.

¹⁰⁸ R. Pabis, w: Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2015 r., s. 616.

¹⁰⁹ A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, s.403, Lex/el 2014 r.

¹¹⁰ S. Sołtysiński, T. Sójka, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Legalis, 2013 r., t. 3, s. 388.

¹¹¹ T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, w: Siemiątkowski, Potrzebszcz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2011 r., t. 2, s. 186.

¹¹² Sąd Apelacyjny w Katowicach, z dnia 16.12.2004 r. Sygn. I ACa 1142/04, Legalis.

Tymczasem, Ustawodawca Polski, posługuje się terminem „Przeniesienie” w pojęciu kapitałów zapasowych oraz rezerwowych, co mogłoby prowadzić do pewnego rodzaju konfuzji.

Pojęcie niepokrytych strat w spółce obejmuje przede wszystkim stratę netto i stratę z lat ubiegłych w terminologii RachU. Strata netto oznacza stratę za ostatni rok obrotowy wyrażający obowiązek odpowiedniego pomniejszenia kwoty zakumulowanych zysków o niepokryte straty. Jest to odzwierciedlenie ochrony kapitału spółki a w efekcie również jej wierzycieli. Stratą jest uszczerbek w kapitale własnym spółki. Zaniechanie obowiązku uwzględnienia straty mogłoby doprowadzić do wypłaty dywidendy na rzecz wspólników kosztem funduszy wkładowych, co tym samym naruszałoby przepisy art. 189 i 190 k.s.h. Obowiązek, jaki wynika, aby uwzględnić straty netto na potrzeby obliczania kwoty maksymalnej dywidendy przesądza jakoby spółka może wypłacić ją pomimo odnotowania ujemnych wyników finansowych. Tym samym, straty w ostatnim roku obrotowym lub straty z lat ubiegłych redukują kwotę dywidendy, nie wykluczając jednocześnie jej wypłaty. Jednak wypłata dywidendy będzie możliwa, gdy pokryje w pełni straty spółki¹¹³. Uzyskanie wyniku zerowego oznacza tym samym brak wypłaty, z kolei wynik ujemny, wskazuje na uszczuplenie funduszy kapitałowych.

Jak wskazują się w doktrynie, spółka nie ma obowiązku pokrywania strat z osiągniętych zysków za ostatni rok obrotowy. Wskazuje na to pośrednio przepis art. 192 k.s.h., który w swej istocie, dopuszcza możliwość wypłacenia dywidendy pomimo istnienia niepokrytych strat, czyli *lege non distinguente*, także straty wynikające z ostatniego roku obrotowego (straty netto). Zwyczajne zgromadzenie wspólników spółki ma możliwość odstąpienia od pokrywania strat, co zwyczajowo znajduje swój wyraz w utartej formule uchwały o pokryciu straty z zysków z lat poprzednich. Wspólnicy poprzez zgromadzenie wspólników, nie ma podstaw ani prawnej możliwości do zobowiązania siebie samych do podjęcia uchwały. Takie zobowiązanie mogłoby doprowadzić do braku przedmiotowości, ponieważ spółka nie może wypracować zysku w przyszłych okresach. Jedynym obowiązkiem jest, obowiązek zarządu spółki do przedłożenia zgromadzeniu wspólników propozycji podjęcia uchwały o podziale zysku lub pokryciu straty¹¹⁴.

Do momentu wejścia w życie ustawy z dnia 23 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw¹¹⁵ udziały własne były ujawniane w osobnej pozycji kapitału własnego o wartości ujemnej. Obecnie po zmianie ustawy, udziały własne są ujawniane po stronie aktywów¹¹⁶. Dywidendę należy zmniejszyć o kwotę, która zgodnie z obowiązującą

---

¹¹³ T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: Siemiątkowski, Potrzeszcz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2011 r., s. 185.

¹¹⁴ R. Pabis, w: Bieniał i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Legalis, 2015 r., s. 618.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1333).

¹¹⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1333).

umową spółki lub ustawą – powinny być przeznaczone na kapitał rezerwowy lub zapasowy. W umowie spółki, możliwe jest umieszczenie zapisu, aby wypłacić tylko część zysków, jednak ochrona praw wspólników jako podstawowe uprawnienie członkowskie – Sąd potwierdza, że wieloletnie oraz nieuzasadnione potrzeby spółki, które wyłączają wspólnika od podziału zysku i wypłacanie dywidendy w minimalnej wysokości może być uznawane za działanie, które ma na celu pokrzywdzenie wspólników. Dlatego też konstruowanie umów ograniczających dywidendę wspólników, musi być tworzone z dużą ostrożnością, ponieważ może spotkać się z zarzutem naruszenia praw wspólników spółki¹¹⁷. Uchwała podjęta przez zgromadzenie wspólników z pogwałceniem obowiązujących zapisów umowy spółki jest uchwałą sprzeczną także z prawem, ponieważ w efekcie prowadzi do naruszenia przepisu art. 192 k.s.h.

Warunkiem wypłaty dywidendy, jest przede wszystkim ustalenie kręgu uprawnionych do jej wypłaty, jak również określenie wysokości kwot, które przypadają wspólnikom. W braku odrębnych postanowień w umowie spółki – uprawnionymi do dywidendy są wspólnicy, którym przysługiwały udziały w dniu podjęcia uchwały rozporządzającej zyskiem (art. 193 § 1 k.s.h.). Zatem roszczenie powstaje w dniu podjęcia tejże uchwały. Dniem dywidendy wyznacza termin 2-miesięczny od dnia powzięcia uchwały o podziale zysku (art. 193 § 3ksh). Jednakże powinien on zostać ustalony w dniu podziału zysku tj. od dnia powzięcia uchwały do dnia, odpowiadającego datą miesiąca będącego drugim miesiącem następującym po miesiącu, w którym uchwała została powzięta. Np. jeżeli uchwała o podziale zysku została podjęta przykładowo w dniu 01.06.2022 roku to dzień dywidendy, może być wyznaczony przedziale od 01.06.2022 roku do 01.08.2022 roku¹¹⁸. Przepis art. 193 § 3 k.s.h. wyklucza możliwość wyznaczenia dnia dywidendy przed dniem, kiedy ma odbyć się zwyczajne zgromadzenie wspólników. Zabieg ten przemawia za argumentacją dopuszczalności wsteczniejszego dnia dywidendy, niż miało to być zaplanowane. Mogłoby to doprowadzić do wykorzystywania przez wspólników manipulacji, skutkującymi pozbawieniem wspólników mniejszościowych prawa do partycypowania zysku. Np. Cofnięcie daty dywidendy, przed datą nabycia udziałów w spółce przez wspólnika. Takie działanie faworyzowałoby zbywcę udziałów w stosunku do nabywcy¹¹⁹. Ta zasada również ma zastosowanie przy wierzytelności o wypłatę dywidendy. Z czego wynika, że wierzytelność o wypłatę nie przechodzi na nowego nabywcę, gdyż nie stanowi to prawa związanego z udziałem. W przypadku sporu spółka powinna złożyć kwotę przypadającej udziałowi do depozytu sądowego (art. 467 pkt 3 k.c.). Pozwala to spółce uniknąć roszczeń odszkodowawczych uprawnionego wspólnika do dywidendy.

---

¹¹⁷A. Kidyba, *Komentarz kodeksu spółek handlowych do art. 1-300 KSH.*, art. 192, pkt 2, Lex/el 2017 r.

¹¹⁸S. Sołtysiński, A. Szajkowski, M. Tarska, A. Herbet, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C. H. Beck., Warszawa 2014 r., t. 2, s. 360.

¹¹⁹T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: Siemiątkowski, Potrzeszcz, *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r., t. 2, s. 188.

Przy ustalaniu terminu wypłaty zarząd winien przestrzegać zasady jednakowego traktowania wspólników. Zróżnicowane terminy wypłaty świadczenia wobec wspólników są dopuszczalne tylko wtedy, gdy przemawiają za tym względy merytoryczne. Wobec opóźnienia wypłaty dywidendy wspólnicy spółki mogą żądać odsetek, a gdy popadła w zwłokę – także odszkodowania na podstawie art. 481 k.c. Natomiast roszczenie przedawnia się z upływem 10 lat, zgodnie z brzmieniem art. 118 k.c.¹²⁰.

Ustawodawca w przepisie art. 194 k.s.h., wprowadził możliwość upoważnienia zarządu spółki, do wcześniejszej wypłaty dywidendy w postaci zaliczki (jeżeli spółka posiada wystarczające środki na pokrycie). Po raz pierwszy podstawę prawną do wypłaty zaliczki na poczet dywidendy wprowadzono w nawiązaniu do unijnej drugiej dyrektywy kapitałowej. (obecnie art. 56 ust. 5 dyrektywy 2017/1132). Kodeks Handlowy nie wspominał o zaliczce, co w konsekwencji, można było interpretować jako zakaz wypłaty zaliczki na poczet dywidendy, a jeżeli została wypłacona, uznawana była jako bezprawna i należało ją zwrócić spółce. Na podstawie obowiązujących przepisów k.s.h., sensem zaliczki jest możliwość pobierania przez wspólników zysków częściej niż raz do roku oraz uatrakcyjnienie tym samym uczestnictwa w spółce z o.o.. Jednak o wypłacie zaliczki decyduje zarząd spółki a szerzej, o dysponowaniu kapitałem własnym spółki. Na zaliczkę można spożytkować połowę zysku osiągniętego do końca ostatniego roku obrotowego (art. 195 § 1 k.s.h.) brak jednak precyzji, w jaki sposób ten zysk powinien zostać stwierdzony. Należy zatem uznać, że zarząd spółki powinien przygotowywać rachunek zysków oraz start według norm przyjętych dla sporządzania dokumentu na potrzeby rocznego sprawozdania finansowego (art. 47 RachU). Ograniczenie wypłaty do połowy zysku ma na celu zabezpieczenie majątku spółki przed pogorszeniem jej sytuacji finansowej w drugiej części roku obrotowego. Z kolei zarząd ma możliwość przeznaczenia na poczet zaliczki tylko te kapitały, które zostały w sposób wyraźny im udostępnione. Decyzję o udostępnieniu podejmują wspólnicy na podstawie uchwały, która zapada na zasadach ogólnych¹²¹.

1.10. Status prawny wspólnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością oraz prawa i obowiązki wspólników

Ustawodawca w przepisie artykułu 151 § 4 h.s.h. wprowadził zasadę wyłączenia odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. To założenie wynika z naczelnej zasady spółek kapitałowych, jako odrębnego od wspólników

---

¹²⁰S. Sołtysiński, A. Szajkowski, M. Tarska, A. Herbet, w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, Lex/el, 2014 r., t. 2, s. 362.

¹²¹S. Sołtysiński, w: Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 369-372, Lex/el, 2014 r.

podmiotu prawnego oraz wyodrębnionego majątku spółki. Spółka jako osoba prawna ponosi odpowiedzialność bez ograniczeń za zobowiązania swoim majątkiem. Wspólnicy mogą ponosić odpowiedzialność na zasadach ogólnych, głównie umownych wobec wierzycieli np.: w drodze poręczenia, gwarancji lub innych oświadczeń woli wobec wierzycieli. Dalszą konsekwencją odpowiedzialności osobistej wobec spółki, może być szkoda jaką wyrządził spółce z tytułu czynów niedozwolonych oraz prowadzenia spraw bez zlecenia. Jest to zatem osobista odpowiedzialność wspólnika za własne zawinione zachowanie wyrządzone osobom trzecim¹²².

Prawa wspólników spółki, mają istotne znaczenie na uprawnienia o charakterze korporacyjnym oraz majątkowym. Zasadniczo prawa oraz obowiązki wspólników w sp. z o.o. są równe. Jedynie umowa spółki może przewidywać inne rozwiązania w tym zakresie. Podstawowymi prawami wspólników są:

- prawo do podejmowania uchwał w zgromadzeniu oraz podejmowanie decyzji poza zgromadzeniem,
- prawo zaskarżania uchwał,
- prawo do głosu,
- prawo do przeglądania ksiąg oraz udziałów,
- prawo do osobistej kontroli spółki,
- prawo do żądania wyłączenia wspólnika,
- prawo do żądania rozwiązania spółki przez sąd,
- prawo do dywidendy,
- prawo do rozporządzania swoim udziałem,
- prawo do żądania zwrotu dopłat.

Zgodnie z polskim prawem wspólnicy sp. z o.o. nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki, jedynie sama spółka jako osoba prawna. Zgodnie z art. 151 § 4 k.s.h. za zobowiązania odpowiada sama spółka. Ponosi tę odpowiedzialność samodzielnie całym swoim majątkiem. Nie występuje zatem ryzyko odpowiedzialności wspólników, a odpowiedzialność osobista występuje tylko w przewidzianych wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach¹²³. Pierwszą sytuacją jest, gdy zobowiązania zaciągnięte zostały przez sp. z o.o. w organizacji, czyli przed zawarciem umowy spółki a jej rejestracją w KRS. Wówczas, odpowiedzialność ponoszą solidarnie

---

¹²² M. Kuźnicki, *Granica osobowości prawnej spółki kapitałowej*, s. 64-76, Uniwersytet Warszawski Wydział Prawa i Administracji, Warszawa 2019 r.

¹²³ R. Poprawski, *Uchwała wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z ustawą*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2021 r., s. 11-42.

spółką oraz osoby, które w jej imieniu działały. Oznacza to, że wierzyciel może dochodzić swych roszczeń od każdej osoby, która działała w imieniu spółki. Wierzyciel ma prawo zaspokojenia swoich roszczeń z majątku jednej osoby – osoba ta będzie miała natomiast roszczenie do pozostałych o zwrot. Istnieją dwie sytuacje, w których wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji – 1) gdy działa w imieniu spółki z o.o. w organizacji, 2) gdy nie wniósł pełnego wkładu na kapitał zakładowy. Jeżeli wspólnik nie działał w imieniu sp. z o.o. w organizacji oraz wniósł pełny wkład – nie ponosi on odpowiedzialności osobistej¹²⁴. Kolejną sytuacją, w której wspólnik ponosi odpowiedzialność jest gdy, wyrządzi on szkodę spółce z o.o. przy jej tworzeniu. Aby móc skutecznie doprowadzić wspólnika do odpowiedzialności, szkoda musi być wyrządzona przez sprzeczne z przepisami prawa działania wspólnika¹²⁵.

Wspólnicy mają zdecydowanie mniej obowiązków niż praw z wiązanych z ich pozycją w spółce. Należy przede wszystkim zaznaczyć, że wspólnicy są obowiązani jedynie do określonych w umowie świadczeń na rzecz spółki oraz na podstawie 159 k.s.h, jeżeli na wspólnika zostały nałożone inne obowiązki wobec spółki. Dodatkowym obowiązkiem ciążącym na wspólnikach spółki z o.o. – obowiązek dopłat, jak również powtarzających się świadczeń pieniężnych art. 176 i 177 k.s.h. Ustawodawca wskazał w przepisie art. 177 k.s.h, że wspólnicy mogą zostać zobowiązani do świadczeń pieniężnych na rzecz spółki. Dopłaty na rzecz spółki wymagają zmianę umowy spółki oraz zgody wszystkich wspólników. Dopłaty są jednym ze sposobów dofinansowywania spółki z o.o. Uzyskane w wyniku dopłaty środki finansowe służą zasileniu kapitału zakładowego co oznacza, że mogą być wykorzystywane do realizacji zamierzonych planów spółki (SN z 12.01.2010 r., III CZP 117/09). Od podwyższonego kapitału zakładowego należy jest podatek na podstawie art w zw. z pkt 2 w zw. z ust. 3 pkt 2 oraz art. 7 ust. 1 pkt 9 PCCU¹²⁶.

Jeżeli zaś chodzi powtarzające się świadczenie niepieniężne, należy je oznaczyć w umie spółki. W szczególności rodzaj i zakres zobowiązań powtarzających się. Brak takiego opisu oznacza, że udział wspólnika nie jest obciążony obowiązkiem świadczenia. Oznacza, że w umowie spółki należy w miarę jednoznacznie określić jaki rodzaj i zakres będzie świadczony pod rygorem bezskuteczności wobec spółki¹²⁷. Przedmiotem nałożonego obowiązku może być tylko i wyłącznie powtarzające się świadczenie pieniężne. Ponadto świadczenie musi mieć charakter pieniężny.

---

¹²⁴ A. Szumański, *Prawo spółek handlowych*, Lex/el, Warszawa 2019 r., t. 2A, s. 171 i n.

¹²⁵ J. Bieniak, M. Bieniak, G.Nita-Jagielski, K.Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, M. Wawer, R.Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych Komentarz*, Lex/el, 2020 r.

¹²⁶ Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. 2000 Nr 86 poz. 959).

¹²⁷ K. Kopaczyńska-Pieczaniak, w: Kidyba, *spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010 r., s. 368.

Zgodnie z naturą spółek kapitałowych, wspólnicy sp. z o.o. nie ponoszą odpowiedzialności za jej zobowiązania. W określonych przypadkach subsydiarną odpowiedzialność ponosi zarząd spółki, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna. Wówczas członkowie zarządu będą odpowiadać za zobowiązania spółki solidarnie oraz subsydiarnie na podstawie art. 299 ksh. Przepis art. 299 ksh sprowadza również do możliwości uwolnienia się od odpowiedzialności członka zarządu, jeżeli wykaże przesłanki zawartą w komentowanym przepisie. W spółce z o.o. pomimo że jest ona spółką kapitałową istnieje bardzo silny element osobowy. Przejawem jest, prawo kontroli wspólników w stosunku do spółki¹²⁸.

W spółce akcyjnej akcjonariusze posiadają głównie prawo do informacji, a nie pełną kontrolę nad działaniami spółki. To znaczy, że akcjonariusze mają prawo do uzyskiwania informacji na temat działalności spółki, wyników finansowych itp., ale nie mają bezpośredniego wpływu na codzienne zarządzanie nią. Prawo kontroli nad spółką akcyjną może być wykonywane pośrednio, na przykład poprzez ustanowienie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych (art. 213 k.s.h.). W przeciwieństwie do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, gdzie wspólnicy mają pełne prawo do kontroli spółki, akcjonariusze w spółkach akcyjnych posiadają bardziej ograniczone uprawnienia kontrolne. Dlatego też, w spółkach akcyjnych, organy takie jak rada nadzorcza lub komisja rewizyjna odgrywają istotną rolę w nadzorowaniu działalności spółki i zapewnieniu interesów akcjonariuszy.

Warto podkreślić, że to uprawnienie do kontroli nie jest uzależnione od wielkości posiadanego udziału w spółce. Oznacza to, że zarówno wspólnik posiadający 99% udziałów, jak i wspólnik posiadający jedną jednostkę udziałową, mają równe uprawnienia do przeprowadzenia kontroli w spółce. Jest to istotne z punktu widzenia równości praw wspólników oraz zapewnienia przejrzystości działań spółki.

Dodatkowo, informacje na temat stanu majątkowego spółki mogą być pozyskiwane przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, który zostaje wyznaczony przez sąd rejestrowy. Przyznanie kontroli wspólnikowi oznacza, że ma on prawo dokładnie monitorować działania spółki pod kątem zgodności z prawem oraz umową spółki. Niemniej jednak, warto podkreślić, że to prawo jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem. Jest to uregulowane przepisami ustawy i niekoniecznie musi być zawarte w umowie spółki, ponieważ przysługuje każdemu wspólnikowi. Warto podkreślić, że to uprawnienie do kontroli nie jest uzależnione od wielkości posiadanego udziału w spółce. Oznacza to, że zarówno wspólnik posiadający 99% udziałów, jak i wspólnik posiadający jedną jednostkę udziałową, mają równe uprawnienia do przeprowadzenia

---

¹²⁸P. Piniór, *Nadzór wspólników w spółce z o.o.*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013 r., s. 34-65.

kontroli w spółce. Jest to istotne z punktu widzenia równości praw wspólników oraz zapewnienia przejrzystości działań spółki¹²⁹.

Dodatkowo, informacje na temat stanu majątkowego spółki mogą być pozyskiwane przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, który zostaje wyznaczony przez sąd rejestrowy. Przyznanie kontroli wspólnikowi oznacza, że ma on prawo dokładnie monitorować działania spółki pod kątem zgodności z prawem oraz umową spółki. Niemniej jednak, warto podkreślić, że to prawo jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem. Jest to uregulowane przepisami ustawy i niekoniecznie musi być zawarte w umowie spółki, ponieważ przysługuje każdemu wspólnikowi.

W rzeczywistości, w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, zasada wyłączenia odpowiedzialności wspólników nie jest absolutna. Odpowiedzialność wspólników może wynikać zarówno z ogólnych zasad, jak i z umowy spółki. W przypadku, gdy wspólnik zostaje powołany na członka zarządu, ponosi on osobistą odpowiedzialność na zasadzie zarządu, zgodnie z art. 299 k.s.h. Oznacza to, że członek zarządu spółki z o.o. ponosi pełną odpowiedzialność solidarną oraz subsydiarną w razie niewypłacalności spółki. Innymi słowy, jeśli spółka nie jest w stanie w pełni zaspokoić swoich zobowiązań, członek zarządu, który jest jednocześnie wspólnikiem, może być zobowiązany do pokrycia tych zobowiązań ze swojego prywatnego majątku. W praktyce, wielu wspólników decyduje się na pełnienie funkcji członka zarządu z powodu korzyści, takich jak większa kontrola nad działalnością spółki, zaangażowanie w procesy decyzyjne oraz możliwość aktywnego udziału w życiu spółki. Jednakże, ważne jest, aby byli świadomi konsekwencji związanych z tą rolą i odpowiedzialnością, która wynika z pełnienia funkcji członka zarządu, szczególnie w przypadku niewypłacalności spółki¹³⁰.

W spółce z o.o., zasada równości praw i obowiązków wspólników stanowi podstawową normę. Zakres tych praw i obowiązków jest precyzyjnie określany w umowie spółki, uwzględniając liczbę posiadanych udziałów. Im większą liczbą udziałów dysponuje wspólnik, tym więcej głosów przysługuje mu podczas podejmowania decyzji w spółce.

Zgromadzenie wspólników jest kompetentne do podejmowania decyzji o fundamentalnym znaczeniu dla życia spółki, co jest wyraźnie sprecyzowane w art. 228 Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.). Jest to organ stanowiący, który ma prawo decydować w kwestiach istotnych dla spółki. W sprawach, które nie są objęte kompetencją zgromadzenia wspólników, decyzje podejmuje pozostałe organy spółki. Jednakże, pomimo że zarząd spółki odpowiada za codzienną działalność, to istnieją określone kwestie, które ustawodawca wyłącza spod kompetencji zarządu i przekazuje

---

¹²⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 23.08.2012 roku, I ACa 715/12. Orzeczenia .ms.gov.pl.

¹³⁰ J.R. Feliński, *Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, s. 87-92, Wydawnictwo Sigma, Warszawa 2021 r., s. 87-92.

je zgromadzeniu wspólników. W tym kontekście stosuje się zasadę "*exceptiones non sunt extendendae*," co oznacza, że wyjątki nie powinny być rozszerzane na inne obszary działania.

Zgromadzenie wspólników dzieli się na zwyczajne oraz nadzwyczajne. Wspólnicy na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników rozpatrują oraz zatwierdzają sprawozdania zarządu oraz sprawozdania za ubiegły rok obrotowy. Kompetencje te określa przepis art. 231 k.s.h., które powinno odbyć się raz w roku a jego przedmiotem co do zasady są przedmioty wymienione w art. 231 § 2 k.s.h. Z kolei nadzwyczajne odbywa się gdy konieczne jest jego odbycie, z mocy przepisów ustawy lub gdy przewiduje to umowa spółki. Możliwe jest nieodbycie żadnego nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników, jak również nie ma ograniczeń co do ich ilości w przepisach kodeksu spółek handlowych¹³¹.

Przepis artykułu 174 k.s.h jest pierwszy w kolejności przepisem drugiego rozdziału o prawach i obowiązkach wspólników. Proklamuje on zasadę równości praw oraz obowiązków wspólników, zasady uprzywilejowania udziałów wspólników oraz zakazuje wystawiania papierów wartościowych na udziały. Artykuł 174 §1 k.s.h. należy ocenić jako błąd ustawodawcy. Jest on najczęściej pomijanym przepisem co czyni go *de facto* przepisem martwym¹³². Przepisy k.s.h. wyróżniają uprawnienia wspólników, których zakres jest uprawniony od udziałów przysługującym wspólnikom. Z tego punktu widzenia, należy uznać, że prawa wspólników nie są równe. Stanowi to konsekwencja zasady proporcjonalności, determinującą naturę spółki w szczególności do udziału w zyskach oraz prawach głosu. Z samej ustawy wbrew dyspozycji art. 174 § 1 k.s.h. wynika, iż prawa oraz obowiązki wspólników są równe, chyba że chodzi o prawa, które w swej istocie są równe i nie wymaga odrębnej deklaracji. Umowa spółki z o.o., nie może wprowadzać równego podziału w zyskach wspólników, którzy dysponują inną liczbą udziałów. Krytyczne stanowisko również wyraził M. Rodzyńkiewicz¹³³. Zdaniem którego – zasadę równości charakteryzuje umowa spółki. Zakres uprawnień wspólników dysponujących większą liczbą udziałów jest większy od zakresu wspólnika, który dysponuje mniejszą liczbą udziałów.

W doktrynie i orzecznictwie często nie odróżnia się zasad równego traktowania i proporcjonalności: Zdaniem A. Opalski – umowa spółki może przewidywać różne prawa oraz obowiązki ale przy zachowaniu równego traktowania wspólników w tychże okolicznościach¹³⁴.

Częstym powodem przyznawania wspólnikom indywidualnych przywilejów jest dążenie przez nich do kontroli nad spółką lub szczególne wynagrodzenie. Przywilej jest to odstępstwo od zasady proporcjonalności co wynika, że wspólnik bądź wspólnicy zyskują więcej indywidualnych

---

¹³¹ A. Borysewicz, *Zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, wydawnictwo oddk, Gdańsk 2017 r., s. 33.

¹³² Z. Jara, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, art. 174, C.H.Beck, 2017 r. s. 66 i n.

¹³³ M. Rodzyńkiewicz, *Komentarz spółek handlowych*, Wolters Kluwer Warszawa 2014 r., s. 295.

¹³⁴ A. Opalski, *komentarz kodeksu spółek handlowych* t. 3A art. 20, Lex/el 2016 r. jak również wyrok Sądu Najwyższego w Warszawie z dnia 11. 04. 2014 r. sygn. VI ACa 1174/13, Legalis.

uprawnień przysługujących im w spółce. Zasada rządów o większości kapitałowej przesądza o rozstrzygnięciu podejmowaniu uchwał wspólników, którzy wnieśli znaczącą większość w stosunku do pozostałych. Ustawodawca w przepisie art. 246 k.s.h. ustanowił kodeksowy przepis, formułujący odstępstwa od zasady podejmowania uchwał bezwzględną większością głosów, zakreślając dla niektórych spraw surowsze warunki powzięcia uchwał. Stanowiąc jednocześnie instrument ochrony wspólników mniejszościowych. Mogą oni zablokować uchwałę bądź poddać pod głosowanie projektu, które są skłonni zaakceptować. Umowa spółki może zastrzegać niezbędne kworum dla powzięcia uchwały, wymagając określonej ilości kapitału zakładowego przy jej powzięciu. Wymóg uzyskania większości 2/3 głosów zastrzeżono dla każdej zmiany umowy spółki bez względu na rodzaj modyfikacji lub znaczenie. Swoją pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25.02.2009 roku sygn. II CSK 389/08 przyjmując, że zmiana umowy spółki następuje nie tylko trybie uchwały, lecz nawet w drodze umowy zawartej przez wszystkich wspólników¹³⁵.

Co do zasady, zmianę umowy spółki podejmuje zgromadzenie wspólników jednak. W brzmieniu art. 246 § 3 k.s.h. ustawodawca usunął wątpliwości, czy prawa przyznane osobiście wspólnikom to tylko uprawnienie związane z jego osobą. Przepis ten chroni wszelkie prawa udziałowe wspólników, zarówno te majątkowe, jak i organizacyjne bez względu na to czy wynikają one z ustawy czy z umowy. Pogląd został utrwalony w orzecznictwie, dotyczący uszczuplenia praw udziałowych na podst. 246 § 3 k.s.h. dotyczy wszystkich jego praw z tytułu posiadanych udziałowców. Poprzez uszczuplenie praw należy rozumieć pozbawienie lub ograniczenie uprawnień, które przysługują indywidualnie wspólnikowi, jak również ograniczenie przywileju lub całkowite jego odebranie.

Ważność zgromadzenia wspólników przy podejmowaniu uchwał reguluje przepis art. 241 ksh. Według tego przepisu uchwały zapadają bez względu na liczbę reprezentowanych na nim wspólników, ze względu na to, że zgromadzenie wspólników nie jest przymusem czy obowiązkiem tylko uprawnieniem. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22.01.1993 r. o sygn. I CRN 214/92 stwierdził, że jeżeli w umowie spółki z o.o. skonkretyzowano, liczbę udziałów do podjęcia uchwały, to uchwała będzie ważna tylko wówczas, gdy do głosowania za jej podjęciem podejdzie wymagana większość określona w tej umowie¹³⁶. Opuszczenie obrad przez jednego wspólnika spowoduje spadek reprezentacji poniżej granicy ustalonej w umowie. W tej sytuacji zgromadzenie wspólników nie pozwala na podjęcie uchwały.

---

¹³⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.02.2009 r. sygn. II CSK 489/08, Lex/el.

¹³⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.01.1993 r. sygn. I CRN 214/92, Lex/el.

1.11. Podsumowanie

W polskim systemie prawnym istnieje różnorodność struktur umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej. Te różne formy obejmują zarówno działalność jednostek indywidualnych prowadzoną przez osoby fizyczne, jak i prowadzenie działalności przez osoby prawne. Niemniej jednak, z uwagi na korzyści związane z ograniczeniem odpowiedzialności wspólników do wartości ich wkładów, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością stanowi jedną z najczęściej wybieranych struktur do prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

Główną korzyścią płynącą z wyboru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest ograniczenie odpowiedzialności wspólników do wartości ich wniesionych wkładów do spółki. Oznacza to, że w przypadku kłopotów finansowych spółki, wierzyciele nie mają prawa dochodzić swoich roszczeń z prywatnego majątku wspólników. Spółka z o.o. charakteryzuje się także dużą elastycznością, umożliwiającą względnie prostą zmianę struktury własnościowej oraz oferującą pewną ochronę przed ryzykiem niewypłacalności.

W ramach spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wspólnicy mogą podzielić się zarządzaniem i kontrolą nad działalnością spółki, co pozwala na efektywne zarządzanie przedsiębiorstwem. Ponadto, istnieje możliwość wprowadzenia różnorodnych klauzul i warunków do umowy spółki, które dostosowują relacje między wspólnikami oraz regulują podział zysków i strat. Jest to zatem struktura, która zapewnia zarówno ograniczenie ryzyka finansowego, jak i elastyczność w zarządzaniu działalnością gospodarczą.

Jako osoba prawna funkcjonuje poprzez swoje właściwe organy. Działania podejmowane przez te organy traktowane są jako działania samej spółki. Zarządzanie sprawami spółki z ograniczoną odpowiedzialnością opiera się na działalności tych organów, które są kluczowe dla jej funkcjonowania. W ramach spółki z o.o. istnieją również określone wymogi formalne, które obejmują konieczność sporządzenia umowy spółki, rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz przestrzeganie innych przepisów regulujących działalność gospodarczą. Te wymogi formalne zostały wprowadzone w celu zapewnienia przejrzystości, ochrony interesów wspólników i wierzycieli, a także zapewnienia prawidłowego funkcjonowania spółki. Są one istotne dla zachowania integralności i zgodności z prawem działalności spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Ważnym elementem umowy spółki z o.o. jest konieczność jej zawarcia w formie aktu notarialnego. Forma ta nadaje umowie spółki wyższy stopień ochrony prawnej i ma na celu zapewnienie pewności co do treści umowy oraz jej autentyczności. Akt notarialny jest sporządzany przez notariusza i jest wiążący dla wszystkich stron umowy. W przypadku spółki z o.o. umowa spółki musi być zawarta w formie aktu notarialnego. Forma aktu notarialnego pełni również funkcję ochronną wobec osób trzecich. Oznacza to, że osoby trzecie, takie jak wierzyciele

spółki, mogą polegać na treści umowy spółki, która została zawarta w formie aktu notarialnego. Akt notarialny stanowi pewien rodzaj dowodu, że czynność prawna została dokonana i potwierdza zgodność woli stron. Dzięki zawarciu umowy spółki z o.o. w formie aktu notarialnego eliminuje się wszelkie wątpliwości co do treści umowy oraz chroni interesy zarówno wspólników, jak i osób trzecich. Akt notarialny jest ważnym dokumentem, który stanowi trwały dowód zawarcia umowy spółki z o.o. i jest prawnie wiążący dla wszystkich stron. W przypadku umowy spółki z o.o., zawarcie jej w formie aktu notarialnego jest wymogiem prawnym, który ma na celu zapewnienie ochrony i pewności prawnej zarówno dla wspólników, jak i dla osób trzecich. Jest to istotny krok w procesie powstawania spółki z o.o. i stanowi ważny element jej działalności i funkcjonowania.

Fundamentalną zasadą organizacji sp. z o.o. jest zakaz łączenia stanowisk. Taka struktura ma na celu zapewnienie spółce niezależności w zakresie zarządzania oraz prowadzenia jej spraw. Jest to osiągnięte poprzez rozdzielenie odpowiednich funkcji i kompetencji w ramach struktury organizacyjnej spółki. Zakaz łączenia stanowisk wynika w dużej mierze z powołania zarządu jako odrębnego organu oraz obecności rady nadzorczej, która nadzoruje działalność zarządu. Ta zasada ma kluczowe znaczenie dla zachowania klarowności i właściwego funkcjonowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W niniejszym rozdziale również została omówiona tematyka umowy spółki z o.o., która inicjuje proces powstawania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W piśmiennictwie przyjmuje się, że umowa jest to zgodny zamiar stron do powstania, zmiany lub ustania skutków prawnych. Ważne jest również, że umowa spółki powinna zostać zawarta w formie aktu notarialnego. Funkcja, jaką realizuje forma aktu notarialnego przy zawarciu umowy spółki, pełni funkcje ochronną pod adresem osób trzecich. Akt notarialny jest również dowodem, że czynność zaplanowana przez wspólników została dokonana, zatem usuwa wszelkie wątpliwości co do treści, która została zawarta w umowie.

Podsumowując, umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.) odgrywa kluczową rolę w procesie jej powstawania. Zawarcie tej umowy w formie aktu notarialnego jest prawnym wymogiem, który zapewnia ochronę praw i pewność co do treści umowy. Akt notarialny pełni istotną funkcję ochronną wobec osób trzecich, potwierdzając dokonanie tej czynności prawnej i eliminując wszelkie wątpliwości co do jej treści. Ten etap jest niezwykle istotny w procesie zakładania spółki z o.o., ponieważ zapewnia on bezpieczeństwo prawne zarówno dla wspólników, jak i osób trzecich, które mogą mieć interes w działalności spółki. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest kluczowym dokumentem formalizującym stosunki pomiędzy wspólnikami oraz określającym zasady funkcjonowania spółki. Jej zawarcie w formie aktu notarialnego jest istotnym krokiem w procesie zakładania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który gwarantuje pełną ochronę praw i zapewnia pewność co do treści

umowy. Warto podkreślić, że odpowiednio sporządzona umowa spółki może dostosować strukturę i funkcjonowanie spółki do konkretnych potrzeb i celów wspólników, co sprawia, że jest ona kluczowym narzędziem w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Dlatego też jej staranne opracowanie oraz zrozumienie przez wszystkich wspólników jest niezwykle istotne dla skutecznego i bezpiecznego prowadzenia działalności gospodarczej.

ROZDZIAŁ II PROCEDURY PODWYŻSZENIA KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO W SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

2.1. Uwagi wprowadzające

Podwyższenie kapitału zakładowego w sp. z o.o. jest istotnym elementem analizy tej formy prowadzenia działalności gospodarczej. Procedury te mają na celu zwiększenie kapitału zakładowego spółki z o.o., co może być niezbędne w różnych sytuacjach, takich jak rozwój firmy, inwestycje, restrukturyzacja czy podział zysków. Wprowadzenie procedur podwyższania kapitału zakładowego w spółce z o.o. wymaga szczegółowego omówienia, ponieważ dotyczy ono istotnych aspektów prawnych i finansowych. Proces ten zazwyczaj podlega ściśle określonym przepisom prawa handlowego i może wiązać się z koniecznością spełnienia pewnych warunków formalnych oraz uzyskania zgody organów spółki. Ważne jest również omówienie różnych metod podwyższania kapitału zakładowego, takich jak emisja nowych udziałów, podwyższenie wartości nominalnej udziałów, aporty. Każda z tych metod ma swoje własne zalety, wady i konsekwencje, które należy uwzględnić podczas analizy i podejmowania decyzji.

Procedury podwyższania kapitału zakładowego mają istotne znaczenie dla dalszego rozwoju spółki z o.o. oraz dla ochrony interesów wspólników i wierzycieli. Poprzez zwiększenie kapitału zakładowego, spółka z o.o. ma możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych, co może przyczynić się do wzrostu jej potencjału biznesowego i umożliwić realizację ambitnych planów rozwojowych.

W dalszej części rozdziału zostaną poruszone kwestie formalne związane z procedurami podwyższania kapitału zakładowego, takie jak zwołanie zgromadzenia wspólników, sporządzenie

odpowiednich dokumentów, uzyskanie zgody organów spółki, jak również konieczność rejestracji zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Warto również zaznaczyć, iż podwyższenie kapitału zakładowego odgrywa kluczową rolę w perspektywie ochrony praw wierzycieli oraz zwiększenia stabilności i wiarygodności spółki. W ramach badań zostały postawione następujące hipotezy badawcze:

- **Zmiana struktury udziałów:** Podwyższenie kapitału zakładowego może prowadzić do zmiany struktury udziałów w spółce. W zależności od zasad ustalonych w umowie spółki, podwyższenie kapitału może prowadzić do emisji nowych udziałów lub podwyższenia wartości nominalnej istniejących udziałów. To z kolei wpływa na udziały poszczególnych wspólników w kapitale i zarządzaniu spółką.
- **Wpływ na strukturę własnościową:** Podwyższenie kapitału zakładowego może mieć również wpływ na strukturę własnościową spółki. W zależności od źródła pozyskiwanych środków (np. od nowych inwestorów), może dojść do zmiany akcjonariatu i wejścia nowych podmiotów do grona wspólników. To może prowadzić do zmian w układzie sił, podejmowanych decyzjach i ogólnym kierunku rozwoju spółki.
- **Zwiększenie możliwości inwestycyjnych:** Podwyższenie kapitału zakładowego w trybie zmiany umowy spółki z o.o. zwiększa dostępne środki finansowe. Spółka może wykorzystać te dodatkowe środki do inwestycji, rozwijania nowych projektów, ekspansji na rynki zagraniczne lub poprawy infrastruktury. To daje spółce większe możliwości rozwoju i umożliwia jej realizację ambitnych planów biznesowych.
- **Wzmocnienie wiarygodności spółki:** Podwyższenie kapitału zakładowego może przyczynić się do wzmocnienia wiarygodności spółki w oczach inwestorów, klientów i partnerów biznesowych. Wyższy kapitał zakładowy może sugerować większą stabilność finansową i zdolność spółki do pokrycia ewentualnych strat. To może wpływać na jej wizerunek i otwierać drzwi do nowych możliwości współpracy.

Podwyższanie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest istotnym procesem, który może przynieść różnorodne korzyści i skutki. Pozwala on na zwiększenie stabilności finansowej spółki, poszerzenie możliwości inwestycyjnych, przyciągnięcie nowych inwestorów oraz rozszerzenie udziału wspólników. Jednocześnie, proces ten wiąże się z koniecznością przestrzegania odpowiednich procedur prawnych czy nawet aktualizacji umowy spółki. Procedury podwyższania kapitału zakładowego w spółce z o.o. wymaga szczegółowego omówienia, ponieważ dotyczy ono istotnych aspektów prawnych i finansowych. Ważne jest również omówienie różnych metod podwyższania kapitału

zakładowego, takich jak emisja nowych udziałów, podwyższenie wartości nominalnej udziałów, aporty, czy emisja obligacji. Każda z tych metod ma swoje własne zalety, wady i konsekwencje, które należy uwzględnić podczas analizy i podejmowania decyzji.

2.2. Widelkowe podwyższenie kapitału zakładowego

W doktrynie istnieje spór dotyczący dopuszczalności tzw. widelkowego podwyższania kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Widelkowe podwyższenie kapitału zakładowego polega na tym, że uchwała wspólników o podwyższeniu kapitału nie wskazuje jednej konkretnej kwoty jego podwyższenia, lecz określa jedynie kwotę maksymalną lub minimalną (np. podwyższenie kapitału zakładowego o kwotę nie niższą niż 10 000 zł i nie wyższą niż 15 000 zł, lub po prostu, podwyższenie kwoty nie wyższą niż 15 000 zł). Istota takiego sposobu określania kwoty podwyższenia w uchwale wspólników polega na tym, że umożliwia ono podniesienie kapitału bez konieczności precyzyjnego określania tej kwoty. Możliwe jest, że spółka zarejestruje podwyższenie, nawet jeśli w uchwale została wskazana tylko minimalna kwota podwyższenia. W ten sposób minimalizuje się ryzyko, że podwyższenie kapitału zakładowego nie zostanie zrealizowane w całości. Jednakże warto zaznaczyć, że kwestia widelkowego podwyższania kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością może być źródłem kontrowersji i różnych interpretacji. Ostatecznie, dopuszczalność takiego postępowania może zależeć od treści umowy spółki oraz obowiązujących przepisów prawnych. W związku z tym, zaleca się skonsultowanie się z prawnikiem lub notariuszem specjalizującym się w prawie spółek przed podjęciem decyzji o widelkowym podwyższeniu kapitału zakładowego¹³⁷.

Rozważając praktyczne aspekty określania kwoty podwyższenia kapitału zakładowego w sposób widelkowy, należy zauważyć, że takie podejście eliminuje ryzyko niepowodzenia procesu podwyższania kapitału ze względu na dokładne określenie minimalnej lub maksymalnej kwoty. Dzięki temu, gdy uchwała wspólników wskazuje zakres kwotowy, a nie konkretną kwotę, możliwe jest zarejestrowanie podwyższenia kapitału nawet w przypadku objęcia tylko minimalnej kwoty, co pozwala na elastyczniejsze zarządzanie tym procesem.

Warto jednak podkreślić, że kwestia widelkowego podwyższania kapitału zakładowego w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością była przedmiotem dyskusji, szczególnie w kontekście braku precyzyjnych regulacji w przepisach Kodeksu Handlowego. Ostatecznie, dopuszczalność takiego postępowania może zależeć od umowy spółki, a także interpretacji organów rejestrowych

---

¹³⁷ P. Chylicki, Warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego, C. H. Beck, Warszawa 2018 r. s. 76 i n.

i sądowych. Dlatego zawsze zaleca się konsultację z prawnikiem lub notariuszem specjalizującym się w prawie spółek przed podjęciem decyzji o widełkowym podwyższeniu kapitału zakładowego¹³⁸.

Ustawodawca nie uwzględnił wyraźnych regulacji dotyczących kwestii widełkowego podwyższenia kapitału w spółce z o.o., pomimo że wprowadził możliwość widełkowego podwyższenia kapitału w spółce akcyjnej, jak wynika z art. 310 w zw. z art. 431 k.s.h.. Warto zaznaczyć, że obecnie brak także przepisu wyraźnie zakazującego ustalania widełkowego podwyższenia kapitału zakładowego w uchwale wspólników. W związku z tym, w kontekście obowiązującego stanu prawnego, istnieją rozbieżne opinie na temat możliwości stosowania widełkowego podwyższenia kapitału zakładowego w spółkach akcyjnych. Nie ma jednoznacznej regulacji ani wyraźnego zakazu w tym zakresie¹³⁹.

Przeciwko dopuszczalności widełkowego podwyższenia kapitału przemawiają dwa argumenty. Po pierwsze, ustawodawca wyraźnie dopuścił tę możliwość tylko w spółce akcyjnej, a nie zdecydował się na wprowadzenie tej regulacji w przepisach dot. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, po drugie umowa spółki w umowie spółki należy wyraźnie określić konkretną kwotę kapitału zakładowego oraz nie jest dopuszczalne określenie w umowie spółki jedynie maksymalnej albo minimalnej kwoty tego kapitału, a ponieważ przepisy KSH, wyraźnie wymagają dla podwyższenia kapitału zakładowego poprzez zmianę umowy spółki. Argumenty odwołujące się do przepisów spółki akcyjnej nie muszą mieć charakteru rozstrzygającego. W spółce akcyjnej ważne uwagi jest to, że już na etapie tworzenia jest już możliwość określenia widełkowego podwyższenia kapitału zakładowego (tzn. w statucie założycielskim), co wynika z samej specyfikacji procedury tworzenia spółki, w ramach której prócz statutu, którego treść nie zawiera oświadczeń o objęciu akcji (art. 304 ksh), sporządza się akty o przystąpieniu do spółki oraz objęciu akcji (art. 313 ksh.), dlatego też na etapie sporządzania statutu założyciele mogą nie wiedzieć, ile akcji zostanie objętych. Objęcie udziałów w sp. z o.o., na etapie tworzenia spółki następuje w momencie podpisania umowy spółki, nie ma więc potrzeby, aby w umowie spółki wskazane było podwyższenie kapitału w sposób widełkowy, a tym samym przepisy dotyczące sp. z o.o. niebędące odpowiednikiem art. 310 k.s.h., dot. Tworzenia spółki, do których celu dopuszczenia możliwości widełkowego podwyższenia mogłyby odsyłać.

---

¹³⁸ T. Dziurzyński, w: Dziurzyński i in., *Komentarz KH*, Warszawa 1996, s. 282.

¹³⁹ Możliwość podwyższenia kapitału zakładowego dopuszczają: W. Popiołek, w: Pyzioł, *Komentarz KSH*, 2008, s. 491; M. Chomiuk, w: Jara, *Komentarz KSH*, 2016, art. 257, Nb 26–28; Rodzyńkiewicz, *Komentarz KSH*, 2013, s. 491–492; A. Herbet, w: SPP, t. 17A, s. 261; wyklucza R. Pabis, w: Bieniał i in., *Komentarz KSH*, 2015, art. 257, Nb 11; natomiast K. Skawiańczyk, *Podwyższenie, rozdz. III.2.1.3*, s. 101–102 i s. 107, wyklucza taką możliwość w przypadku podwyższenia kapitału w drodze zmiany umowy spółki, a dopuszcza w przypadku podwyższenia kapitału w trybie uproszczonym; podobnie T. Siemiątkowski i R. Potrzeszcz, w: Siemiątkowski, Potrzeszcz, *Komentarz KSH*, t. 2, 2011, s. 528).

Dopuszczenie możliwości widełkowego podwyższenia w spółce akcyjnej wymaga wyraźnej regulacji. Z oczywistych względów uchwała w sp. z o.o., musi określać parametry podwyższenia kapitału, jednakże nie ma przepisu, który by obligował wskazanie w uchwale o podwyższeniu kapitału konkretnej kwoty podwyższenia. W tym miejscu można powiedzieć, że kwota mogłaby być określana w sposób widełkowy oraz nie ma potrzeby, aby istniał przepis, który wyraźnie by na to wskazywał¹⁴⁰.

Rozważając widełkowe podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w kontekście trybu uproszczonego, można zauważyć pewne zalety tego podejścia. Umożliwia ono elastyczność w określeniu zakresu podwyższenia kapitału, jednocześnie nie wymagając zmian w treści umowy spółki. W praktyce oznacza to, że uchwała o podwyższeniu kapitału może zawierać widełki dotyczące minimalnej i maksymalnej kwoty podwyższenia. Po upływie okresu składania oświadczeń przez wspólników o objęciu podwyższenia kapitału, nie trzeba dokonywać zmian w treści uchwały, a jej pierwotna treść nadal może stanowić podstawę do wpisu podwyższenia do rejestru sądowego. To rozwiązanie może ułatwić proces podwyższania kapitału i zapewnić większą pewność prawną, ponieważ nie wymaga modyfikacji umowy spółki. Jednak, jak zawsze w przypadku kwestii prawnych, zaleca się konsultację z prawnikiem lub notariuszem, aby upewnić się, że taka forma podwyższenia kapitału jest zgodna z obowiązującymi przepisami i spełnia konkretne potrzeby spółki.

Z kolei w oparciu o podwyższenie kapitału w drodze zmiany umowy spółki, za dopuszczalnością widełkowego podwyższenia przemawia to, że uchwała, która ma określać kwotę podwyższenia kapitału zakładowego w sposób widełkowy, nie musi być jednocześnie uchwałą o zmianie umowy spółki, w której należy wskazać konkretną kwotę kapitału po jego podwyższeniu. W tej sprawie mogą być podjęte dwie uchwały, a wymogiem jest, aby podczas podejmowania każdej z dwóch uchwał zachować wymogi przewidziane dla zmiany umowy spółki. Warte uwagi jest, że do rozpoczęcia procedur związanych z podwyższeniem kapitału oraz złożenia oświadczeń o objęciu kwoty podwyższenia, nie wystarczy podjęcie uchwały o podwyższeniu zakładowego, a jedynie zakończenie procedury polegającej na wpisaniu do rejestru sądowego podwyższenia kapitału oraz związanie z nim zmianę umowy spółki. Wymagane jest również, aby była podjęta uchwała zmieniająca umowę spółki¹⁴¹.

Dopuszczyć należy więc "widełkowe" podwyższenie kapitału zakładowego w momencie, gdy podwyższenie następuje w drodze zmiany umowy spółki. Procedura podwyższenia przebiega jednak inaczej aniżeli w spółce akcyjnej. W spółce z o.o., wobec braku regulacji, w której byłaby odpowiednikiem przepisów art. 310 § 4 w zw. z art. 430 § 7 k.s.h., na podstawie której zarząd

---

¹⁴⁰T. Kalwat, *Podwyższenie kapitału zakładowego*, Lex/el, Warszawa 2017, s. 21.

¹⁴¹M. Rodzynkiewicz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, op.cit. s. 491-492.

spółki mógłby ustalić w umowie spółki konkretną kwotę kapitału zakładowego po jego podwyższeniu, tzn. po podjęciu uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego wskazującej kwotę podwyższenia w sposób "widełkowy" oraz objęciu kwoty podwyższenia mieszczącej się we wskazanym w tej uchwale przedziale ("widełki"), koniecznym jest, żeby podjęcie przez wspólników uchwały zmieniającej umowę spółki ustalającej w treści tej umowy konkretną kwotę kapitału zakładowego po jego podwyższeniu z uwzględnieniem rzeczywiście objętej kwoty podwyższenia kapitału¹⁴².

Inaczej wypowiada się A. Herbet, który dopuszcza perspektywę zastosowania w drodze analogii dotyczącego spółki akcyjnej art. 310 oraz przyjmuje, że umowa spółki czy też uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego może upoważnić zarząd do złożenia oświadczenia o definitywnej wysokości podwyższenia, które oznaczałoby, jako że podobnie jak w spółce akcyjnej uchwała o zmianie umowy spółki podejmowana byłaby przed objęciem podwyższenia kapitału oraz określałaby w treści umowy spółki kwotę tego kapitału po jego podwyższeniu metodą "widełkową", a późniejsze oświadczenie zarządu zastępowałoby kolejną uchwałę wspólników ustalającą konkretną kwotę kapitału). Możliwe jest również podjęcie dwóch uchwał w sprawie zmiany umowy spółki: pierwsza (która może być z kolei uchwałą o podwyższeniu kapitału) określająca kwotę kapitału po podwyższeniu w sposób "widełkowy" byłaby podejmowana przed objęciem kwoty podwyższenia druga ustalająca konkretną kwotę podwyższenia kapitału, po upływie terminu do składania oświadczeń w sprawie objęcia podwyższenia kapitału. W każdym opisanym przypadku należy przyjąć, bowiem jeżeli po stronie spółki powstało zobowiązanie wobec osób, które złożyły oświadczenia w sprawie objęcia kwoty podwyższenia kapitału, do zgłoszenia podwyższenia kapitału do rejestru (czyli wtedy, gdy objęto kwotę podwyższenia mieszczącą się w "widełkach" wynikających z uchwały o podwyższeniu kapitału i wniesiono wkłady na pokrycie podwyższenia kapitału w tym zakresie), to na spółce ciąży ten obowiązek, aby podjęta została uchwała odnośnie zmiany umowy spółki ustalającej konkretną kwotę kapitału po jego podwyższeniu. Jeżeli wówczas wspólnikom przysługuje prawo pierwszeństwa (podwyższenie kapitału zakładowego w drodze zmiany umowy spółki) lub prawo wyłączności (podwyższenie kapitału bez zmiany umowy spółki) objęcia kwoty podwyższenia kapitału, uchwale nie można nie wskazać maksymalnej kwoty podwyższenia kapitału, ponieważ gdyby takiej kwoty nie wskazywała, nie byłoby możliwe określenie "rozległości" przysługującego wspólnikom prawa, zakładając, że każdy wspólnik mógłby objąć dowolnie wysoką kwotę podwyższenia kapitału¹⁴³.

---

¹⁴² M. Chomiuk W: Jara, Komentarz kodeksu spółek handlowych, Lex/el, Warszawa 2016, art. 257.

¹⁴³ A. Herbet, w: *System prawa prywatnego*, t. 17A, C.H.Beck, Warszawa 2015, s. 261.

J. Bieniak, również negatywnie odnosi się do podwyższenia kapitału zakładowego w sposób widełkowy. Opowiada się, że należy wykluczyć widełkowe podwyższenie kapitału zakładowego uchwałą o podwyższeniu nie określa ściśle kwoty podwyższenia, ale maksymalną (ewentualnie również minimalną) jego wysokość – pomimo istnienia w tym względzie kontrowersji w literaturze ustawodawca, odmiennie niż w odniesieniu do spółki akcyjnej (art. 310 § 2 w zw. z art. 431 § 7 k.s.h.), nie zdecydował się na wprowadzenie takiej możliwości¹⁴⁴.

Z. Jara, uzasadnia możliwość zastosowania widełkowego podwyższenia kapitału zakładowego, które może zostać dokonane bez zmiany umowy spółki. W Uchwale zgromadzenia wspólników jest określany z reguły w sposób jednoznaczny (kwotowy) wysokość, w jakim stopniu jest podwyższany kapitał zakładowy. Brak jest w tej mierze wyraźnego przepisu, dopuszczalne należy jednak uznać także jej określenie w sposób „widełkowy”, poprzez wskazanie minimalnej bądź maksymalnej kwoty, o jaką kapitał ma (może) zostać podwyższony¹⁴⁵. Przemawia za tym z kolei brak w odniesieniu do podwyższenia kapitału zakładowego odpowiednika art. 263 § 1 k.s.h., jak również analogii z przepisów o spółce akcyjnej (por. art. 310 § 2 k.s.h.), wspartej tezą o bardziej elastycznym charakterze regulacji prawnej dotyczącej spółki z o.o. Jeżeli wówczas uchwałą określa minimalną kwotę podwyższenia (tzw. próg emisji), przesłanką skutecznego objęcia takiej liczby udziałów, których łączna wartość nominalna jest co najmniej równa tej kwocie. Jak może się wydawać, umowa spółki lub uchwałą o podwyższeniu kapitału zakładowego mieć obowiązek w tej sytuacji upoważniać zarząd spółki do złożenia oświadczenia o definitywnej (ostatecznej) wysokości podwyższenia.

Treść stosownej uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego powinna obejmować co najmniej wysokość oraz sposób podwyższenia. Ten pierwszy wymóg może być skonkretyzowany przez wskazanie jedynie minimalnej bądź maksymalnej wysokości podwyższenia (tzw. podwyższenie „widełkowe”, Jeżeli na pokrycie obejmowanych udziałów będą wnoszone wkłady niepieniężne, w uchwale należy określać szczegółowo przedmiot wkładu, wspólnika wnoszącego aport, oraz liczbę i wartość nominalną objętych w zamian udziałów (art. 158 w zw. z art. 261 k.s.h.)¹⁴⁶. W przypadku kapitalizacji rezerw powinno się określić datę sporządzenia sprawozdania finansowego, który stanowi podstawę jej dokonania, jak również termin przesunięć między kapitałami. Odrębnego postanowienia wymaga również przyznanie wspólnikom obejmującym udziały szczególnych korzyści bądź nałożenie na nich dodatkowych obowiązków, poza obowiązkiem wniesienia wkładów (art. 159 k.s.h.). Uchwałą

---

¹⁴⁴T. Siemiątkowski, R. Potrzeuszcz, w: J.P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeuszcz, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych*, WoltersKluwer, Warszawa 2020 s. 514.

¹⁴⁵S. Sołtyński, *Prawo spółek handlowych*, C.H.Beck 2015 s. 209.

¹⁴⁶K. Skawiańczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, 2009, s. 176.

o podwyższeniu kapitału dopuszcza możliwość określania także innych elementów, np. datę, od której nowe udziały mają uczestniczyć w zysku co potwierdził wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.09.2002 r. Objęcie udziałów stanowi również przesłankę skuteczności całego procesu kapitalizacji. W przypadku ścisłego określenia kwoty (wysokości) podwyższenia, konieczne jest objęcie wszystkich udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym. Inaczej, zgodnie z uchwałą SN z 9.2.1993 r., „nieobjęcie tego kapitału w całości powoduje nieskuteczność uchwały. W konsekwencji, objęcie przez wspólników tylko części podwyższonego kapitału pozostaje bez wpływu na wysokość ich udziałów”. W wypadku podwyższenia „widelkowego” konieczne jest natomiast objęcie udziałów, których łączna wartość nominalna jest co najmniej równa tzw. progowi emisji.

2.3. Podwyższenie kapitału zakładowego poprzez udzielenie pożyczki przez wspólnika – konwersja wierzytelności

Przepis art. 15 k.s.h. stanowi istotną regulację dotyczącą umów kredytu, pożyczki, poręczenia lub innych podobnych umów zawieranych przez spółki kapitałowe, w tym sp. z o.o., z osobami pełniącymi kluczowe funkcje w spółce, takie jak członkowie zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurenci, likwidatorzy itp.

Zgodnie z tym przepisem, zawarcie takiej umowy wymaga zgody zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Oznacza to, że przed zawarciem umowy kredytu, pożyczki, poręczenia lub innej podobnej umowy z wymienionymi osobami, spółka musi uzyskać odpowiednią zgodę od organu wspólników, którym jest zgromadzenie wspólników lub walne zgromadzenie, w zależności od rodzaju spółki. Ta zasada ma na celu ochronę interesów spółki i wspólników poprzez kontrolowanie umów zawieranych z osobami, które pełnią ważne funkcje w spółce. Zgoda organu wspólników ma na celu zapobieganie sytuacjom, w których osoby te mogłyby wykorzystać swoje stanowiska w spółce do własnych korzyści kosztem spółki lub innych wspólników. Warto jednak zaznaczyć, że przepis art. 15 k.s.h. stanowi ogólną zasadę i istnieją różnice w zależności od rodzaju spółki kapitałowej oraz szczegółowe regulacje w innych przepisach, które mogą wpływać na sposób i procedury uzyskiwania zgody na tego rodzaju umowy. Dlatego też zawsze zaleca się skonsultowanie się z prawnikiem lub specjalistą ds. prawa spółek przed zawarciem takich umów, aby upewnić się, że procedury i wymogi prawne zostały właściwie spełnione¹⁴⁷.

---

¹⁴⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 1705).

W przypadku, gdy wspólnik jest jednocześnie członkiem zarządu sp. z o.o., i chce zawrzeć umowę pożyczki z tą spółką, istnieje kilka istotnych kwestii do uwzględnienia. Po pierwsze, zgodnie z przepisem art. 15 k.s.h., takie umowy wymagają zgody zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. To oznacza, że niezbędna jest akceptacja pozostałych wspólników na taką transakcję. Warto pamiętać, że w przypadku wspólnika będącego jednocześnie członkiem zarządu, możliwe jest konflikt interesów, dlatego zgoda pozostałych wspólników jest istotna dla zapewnienia transparentności i ochrony interesów spółki. Po drugie, zgodnie z przepisem art. 210 § 1 k.s.h., w umowie zawieranej pomiędzy spółką a członkiem zarządu, jak również w sporze pomiędzy nimi, spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik, który został powołany uchwałą wspólników. To oznacza, że aby formalnie zawrzeć umowę pożyczki, konieczne jest wyznaczenie odpowiedniej osoby lub organu do reprezentacji spółki w tej kwestii¹⁴⁸.

W tym miejscu warto przyjrzeć się bliżej warunkom formalnym udzielenia pożyczki od wspólnika spółki. Sama umowa pożyczki ustawodawca uregulował w przepisie art. 720 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym – jeżeli wartość pożyczki przekroczy 1000 zł wówczas umowa powinna zostać zawarta w formie dokumentowej¹⁴⁹. Oznacza to złożenie oświadczeń woli na dokumencie, w sposób umożliwiający ustalenie kto je złożył. Do form dokumentowych możemy zaliczyć m.in. e-mail, wiadomość sms, ale oczywiście najlepszym rozwiązaniem będzie umowa sporządzona w formie pisemnej. Udzielając pożyczki spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, ważną kwestią będzie określenie wysokości pożyczki. Do najistotniejszych elementów umowy pożyczki należy przede wszystkim:

- oznaczenie stron, miejsca oraz data zawarcia umowy pożyczki;
- wysokość udzielanej pożyczki;
- w jaki sposób ma zostać przekazana pożyczka;
- ustalenie wysokości oprocentowania lub braku oprocentowania;
- określenie, w jakim terminie pożyczka ma zostać zwrócona;
- sposób zwrotu pożyczki.

Warto w tym miejscu zastanowić się nad procedurą zawarcia umowy pożyczki w przypadku, gdy mamy do czynienia ze spółką jednoosobową, w której występuje tylko jeden wspólnik, który jest jednocześnie członkiem zarządu. W takiej sytuacji zgoda udzielana przez zgromadzenie

---

¹⁴⁸ K. Czajkowska-Matosiuk, *Finansowanie spółki przez wspólników a kwestie podatkowe*, „Biuletyn Rachunkowości” 2011, nr 24, s. 57–61.

¹⁴⁹Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. 2023 poz. 1610).

wspólników nie miałyby najmniejszego sensu, ponieważ doprowadziłyby to do sytuacji, w której wspólnik udzieliłby zgody na umowę pożyczki z samym sobą. Warto zaznaczyć, że w tej sytuacji wspólnik powinien zostać wyłączony na mocy samego przepisu 244 k.s.h. ponieważ w tej sytuacji dotyczyłoby to jego odpowiedzialności wobec samej spółki. Tak więc zgoda w tej sytuacji nie jest konieczna¹⁵⁰.

Jedyny wspólnik sp. z o.o., występujący jako kontrahent, jak również jako reprezentant spółki. Przepis o charakterze wyjątku art. 210 § 2 k.s.h. nie może być interpretowany rozszerzająco. Ze sformułowaniem zd. 1 § 2 art. 210 k.s.h., iż § 1 nie stosuje się, ponieważ interpretacja spółki przez inną osobę niż jedyny wspólnik tj. przez radę nadzorczą czy pełnomocnika powołanego przez uchwałę wspólników – jest wykluczona. Trafnie *J.P. Naworski*, w: *Potrzeszcz, Siemiątkowski, Komentarz kodeksu spółek handlowych* – nieporozumieniem jest w powyższej sytuacji powołania pełnomocnika¹⁵¹. W rzeczywistości nie ma przeszkód, aby wspólnik ustanowił pełnomocnika do czynności objętych hipotezą zawartą w normie art. 210 § 1 k.s.h. jednak nie będzie to pełnomocnik ustanowiony w drodze uchwały zgromadzenia wspólników do reprezentowania spółki, a pełnomocnik jedyne go wspólnika, który jest kontrahentem spółki, do zawarcia umowy pomiędzy spółką a wspólnikiem. Pełnomocnik w tym przypadku reprezentuje obie strony, spółkę oraz jednoosobowego wspólnika jako jej zarządcę.

W tym miejscu warto zastanowić się nad oprocentowaniem pożyczki udzielonej spółce. Często zasilanie spółki przez wspólników podyktowane jest wsparciem udzielanym możliwie w jak najmniejszym koszcie. Stąd znaczna część pożyczek udzielana spółkom jest nieoprocentowana. Takie rozwiązanie na pierwszy rzut oka wydaje się korzystne, to jednak w rezultacie może okazać się błędne oraz nieść za sobą negatywne konsekwencje. Jeżeli pożyczka nie jest oprocentowana wówczas spółka uzyskuje dochód z tytułu korzystania z cudzego kapitału bez opłaty. Zatem jest świadczenie nieodpłatne, które podlega w świetle przepisów opodatkowaniu. Udzielenie pożyczki z oprocentowaniem może okazać się korzystniejsze, ze względu na płacone odsetki, mogą stanowić dla spółki koszty uzyskania przychodów.

Istotną kwestią jest zaleta pożyczki udzielana przez wspólnika. Według ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (dalej PPC), zgodnie z art. 9 pkt 10 lit. i – pożyczki, które są udzielane spółkom kapitałowym przez wspólników – zwolnione są z podatku. Takie zastosowanie zwolnienia od PPC udzielenia pożyczki bywa często wybierane przez wspólników, którzy są na etapie zakładania spółki, zamiast ustanawiania wysokiego kapitału zakładowego. Wkłady na kapitał zakładowy nie są zwolnione i są opodatkowane stawką 0,5 %¹⁵².

---

¹⁵⁰A. Szumański, w: *Soltysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja*, Komentarz KSH, t. II, C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 511.

¹⁵¹J.P. Naworski, w: *Potrzeszcz, Siemiątkowski, Komentarz KSH*, t. II, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 356.

¹⁵²W. Modzelewski, R. Janiec-Modzelewska, *Komentarz do ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych*,
Strona 81 z 209

Konwersja wierzytelności jest to szczególny sposób podwyższenia kapitału zakładowego spółki. Podwyższenie kapitału zakładowego w ten sposób poprzez konwersje wierzytelności na udziały jest nieuregulowany przez ustawodawcę w kodeksie spółek handlowych, niemniej jednak dopuszczony został przez doktrynę oraz orzecznictwo¹⁵³. Istotą jest tutaj udzielenie dofinansowania dla spółki udzielonego przez wspólnika poprzez udzielenie jej pożyczki oraz zgoda na zamianę wierzytelności przysługującej mu z tytułu udzielonej pożyczki na udziały spółki.

W tym miejscu warto zastanowić się na konwersją w zamian za przysługującą mu wierzytelność. Wspólnik spółki z o.o., w zamian za udziały może wnieść do spółki przysługującą mu wierzytelność z tytułu udzielonej pożyczki. Konwersja może odbyć się zasadniczo na dwa sposoby. W pierwszym z nich wspólnicy podejmują uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego, następnie wspólnik wnosi aport w postaci wierzytelności względem spółki. W ten sposób spółka staje się jednocześnie dłużnikiem oraz wierzycielem, przez co następuje konfuzja i wygaśnięcie zobowiązania. W drugim rozwiązaniu wspólnicy podejmując uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego w zamian za wniesienie wkładu pieniężnego. W tym przypadku spółka uzyskuje względem wspólnika wierzytelność o uiszczenie kwoty wkładu pieniężnego, natomiast wspólnik dokonuje umownego potrącenia swojej wierzytelności z wierzytelnością spółki na podstawie art. 14 ust. 4 Kodeksu spółek handlowych. Zdawać by się mogło, iż takie rozwiązanie jest bardzo korzystne. Jednak nie można twierdzić, iż w tej sytuacji dochodzi do zwolnienia z długu. Na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 3 lit. a ustawy o CIT, de facto spółka spłaca pożyczkę swoimi udziałami. Neutralność podatkowa konwersji wynika także bezpośrednio z treści art. 12 ust. 4 pkt 4 ustawy o CIT, który stanowi, iż przychodem spółki nie są środki otrzymane na utworzenie lub powiększenie kapitału zakładowego.

W orzecznictwie konwersja budzi wiele wątpliwości. Największy problem jest określenie czy konwersja stanowi wkład pieniężny czy niepieniężny. Judykatura często pokazuje niekorzystna dla podatnika interpretację przepisów jakim, chociażby jest wyrok WSA z dnia 15 maja 2018 roku w Gdańsku, w którym określił: „Wkład pieniężny to przekazywana spółce w celu pokrycia kapitału zakładowego określona liczba znaków pieniężnych wnoszonych w gotówce albo też w formie transferu pieniądza bankowego czy pocztowego”¹⁵⁴.

Przełomowe zmiany nastąpiły dopiero 1 stycznia 2019 r., kiedy w życie weszły zmiany dotyczące możliwość zaliczania kosztów uzyskania przychodów wniesionych jako wierzytelności pożyczkowej w postaci wkładu na kapitał do spółki z o.o. Ustawodawca dał podatnikowi narzędzie

---

Instytut studiów podatkowych, Warszawa 2022 art. 9.

¹⁵³ J. A. Strzępka, *Kodeks spółek handlowych komentarz*, art. 257, op. cit.

¹⁵⁴Wyrok Wojewódzkiego sądu administracyjnego z dnia 15 maja 2018 roku w Gdańsku sygn. I SA/Gd 293/18, Lex/el.

pozwalające ująć w kosztach podatkowych wierzytelności własnych w sytuacji wniesienia wkładu niepieniężnego do spółki kapitałowej. Ustawodawca pokazał, że definiuje wniesienie wierzytelności, jaką jest pożyczka jako wkład niepieniężny. Obowiązkową czynnością jest jednak wypłata tej pożyczki na konto bankowe spółki, a przy tym brak możliwości zakwalifikowania jej w kosztach podatkowych potrąconych wcześniej wzajemnych zobowiązań

Obowiązkową czynnością jest wypłata pożyczki na konto bankowe spółki. Oznacza to brak możliwości zakwalifikowania w kosztach podatkowych potrąconych wcześniej wzajemnych zobowiązań na linii spółka-udziałowcy. Warto w tym miejscu przytoczyć wyrok WSA w Warszawie, który zaznaczył, że wkładem niepieniężnym jest każdy wkład, do którego można przypisać charakter pieniężny. Czyli więc taki, który nie ma postaci określonych znaków pieniężnych oraz nie ma postaci bezgotówkowej. Więc jeżeli podwyższenie kapitału doszło w sposób wniesienia na poczet udziałów w podwyższonym kapitale roszczenia wobec spółki, to w tej sytuacji wkład nie ma charakteru pieniężnego¹⁵⁵. Co stanowi, że środki uzyskane w ten sposób wskutek konwersji nie będą stanowiły przychodu dla spółki.

Do ustalenie pieniężnego oraz niepieniężnego charakteru wkładu odniesieniu do konwersji, kluczowe będzie ustalenie czy potrącenie może zostać uznane za formę zapłaty. W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż potrącenie, które ustawodawca uregulował w przepisie art. 498 § 2 Kodeksu cywilnego, stanowi formę uproszczoną oraz wywołuje te same skutki¹⁵⁶. Istota potrącenie wydają się tą samą ideą co kompensata¹⁵⁷. Lub także jest ona surogatem świadczenia, dzięki któremu dłużnik spłaca swój dług oraz a wierzyciel zwalnia go z zobowiązania¹⁵⁸.

Zamiast doprowadzać do tego, że jedna ze stron umowy będzie świadczyć na rzecz drugiej oraz jednocześnie od niej oczekiwać tego samego, efektywniejszym i niejednokrotnie korzystniejszym środkiem będzie umorzenie świadczenia wyższego o świadczenie niższe. Co prawda w wyniku potrącenia realnie żadna ze stron nie zyskuje, chociażby w tym sensie, że dłużnik nie zachowuje się zgodnie z treścią zobowiązania, czego w innym sytuacjach mógłby oczekiwać wierzyciel. Niemniej jednak w znaczeniu prawnym potrącenie równoważy spełnieniem świadczenia. Przepisy dotyczące potrącenia mają charakter bezwzględnie obowiązujący¹⁵⁹.

Obok potrącenia regulowanymi przepisami k.c., w stosunkach cywilnoprawnych można wyróżnić również potrącenia umownego. Strony umowy korzystają ze swobody umów, które mogą określać zasady umorzenia czy wzajemnych zobowiązań¹⁶⁰. Uwzględniając także skutki

---

¹⁵⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie z 2018-03-29 III SA/Wa 1693/17, Lex/el.

¹⁵⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 września 2013 r., sygn. I ACA 415/13, Lex/el.

¹⁵⁷ K. Gandor, w: SPC, t. 3, cz. 1, 1981, s. 853.

¹⁵⁸ zob. M. Pyziak-Szafnicka, Potrącenie, s. 30.

¹⁵⁹ tak też SN w wyr. z 10.11.2000 r., IV CKN 163/00, Legalis.

¹⁶⁰ zob. W. Bryl, w: Z. Resich, Komentarz KC, t. 2, 1972, s. 1205; zob. też J. Lachowski, Kompensata, s. 41 i n.; M. Pyziak-Szafnicka, Potrącenie, s. 337 i n.).

potrącenia, warto zwrócić uwagę, iż dokonują się ono na mocy jednostronnego oświadczenia woli. Istnieje jednak konieczność precyzyjnego określenia warunków, od których spełnienie zależy¹⁶¹.

Trudno jednak zgodzić się z twierdzeniem, iż wkład wkładem do spółki w formie pieniężnej może nastąpić jedynie przez wniesienie fizycznie pieniędzy. Na sam charakter pieniężny wkładu wskazuje treść przepisu art. 14 ust. 4 ksh, zgodnie z którym wspólnik może dokonać potrącenia z wierzytelności z tytułu wpłaty na poczet udziałów czy akcji w spółce akcyjnej. Jednak, jeżeli mowa o wpłacie, to tym samym potrącenie musi chodzić o pokrycie wkładu pieniężnego. Warte uwagi jest, iż organy podatkowe nie odróżniają charakteru wkładu od jego wniesienia. Charakter wkładu pozostaje pieniężny natomiast poprzez konwersję wierzytelności jest on wnoszony poprzez potrącenie wierzytelności. Natomiast odnosząc się do rozpoznania kosztów przychodu niezrozumiałe jest uniemożliwienie ich rozliczenia oraz stwierdzenia, iż wierzytelność z umowy pożyczki nie można wytworzyć. Tak samo wypowiedział Naczelny Sąd Administracyjny, który uznał, że przepisy nie zawierają pojęcia „wytworzenia” do samodzielnego wyprodukowania składnika majątku¹⁶².

2.4. Podwyższenie kapitału zakładowego bez zmiany umowy spółki — problem prawa pierwszeństwa

Obecna regulacja Kodeksu spółek handlowych dopuszcza dwa tryby podwyższenia kapitału zakładowego: pierwszy z nich to uproszczony, czyli na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki i tzw. zwykły, wymagający uchwały o zmianie umowy spółki. Uproszczenia zawarte w pierwszym z wymienionych trybów wyróżniają go po pierwsze na możliwości złożenia przez dotychczasowych wspólników oświadczenia o objęciu udziałów z podwyższonego kapitału formie pisemnej pod rygorem nieważności zamiast w formie aktu notarialnego (art. 257 § 2 k.s.h. jako *lex specialis* względem art. 258 § 2 i 259 k.s.h.), następnie po drugie na obniżeniu rygoru formalnego odnoszącego się do większości głosów niezbędnych do powzięcia uchwały (por. art. 245 k.s.h.), oraz po trzecie na możliwości powzięcia uchwały zgodnie z jednym z pisemnych trybów głosowania, który jest określony w przepisie art. 227 § 2 k.s.h., zaś po czwarte tryb uproszczony daje możliwość zrezygnowania z notarialnego protokołowania uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego (argumentum a contrario z art. 255 § 3 k.s.h.)¹⁶³.

Nie ma wątpliwości, że art. 260 § 2 k.s.h. w swej istocie reguluje dwa zagadnienia. Pierwsza z nich jest kwestia oświadczenia o objęciu udziałów w podwyższeniu, druga zaś, kwestia

¹⁶¹K. Zawada, w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 2, 2005, s. 91.

¹⁶²Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26.01.2016 r. sygn. II FSK 2646/13, Lex/el.

¹⁶³R. Pabis, *Nowelizacja przepisów o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z o.o. na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki*, PPH Warszawa 2004, nr 10, s. 44–45.

proporcji objęcia takiego podwyższenia. Odnosząc się do formy objęcia udziałów, interpretacja art. 257 § 3 w zw. z art. 260 § 2 k.s.h. prezentuje się w doktrynie polskiej właściwie jednolicie. Z jednej strony mamy do czynienia z normą wynikającą z art. 257 § 3 k.s.h., na podstawie której oświadczenie o objęciu nowych udziałów wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności, a z drugiej jednak zdanie drugie wspomnianego przepisu odsyła do odpowiedniego stosowania regulacji, na podstawie której do objęcia udziałów w podwyższeniu nie jest w ogóle wymagane. Stąd też jednak wyprowadzana jest norma, że „odpowiednie” zastosowanie art. 260 § 2 k.s.h. oznacza brak zastosowania odpowiedniej części dyspozycji wymienionego artykułu. Wskutek objęcia udziałów w podwyższeniu kapitału zakładowego przeprowadzonego w trybie uproszczonym wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności¹⁶⁴.

Wątpliwości pojawiają się również w kontekście tego, czy podwyższenie kapitału zakładowego bez konieczności zmiany umowy spółki mogłoby nastąpić przez podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów. Skupić się warto oraz wziąć pod uwagę art. 257 § 3 KSH, który posługuje się pojęciem „oświadczenia o objęciu nowych udziałów”, ustawa znów, wydawać by się mogło, konsekwentnie odgranicza pojęcia „objęcie nowego udziału” i „objęcie podwyższenia wartości istniejącego udziału”. W Polskiej doktrynie przeważają z kolei głosy, że wspomniany przepis interpretować należy celowościowo, dopuszczając podwyższenie kapitału zakładowego w trybie uproszczonym także przez objęcie podwyższenia wartości istniejącego udziału¹⁶⁵. Wniosek ten jest o tyle jednak słuszny, że nie ma żadnych powody, by różnicować wymogi formalne podwyższenia w zależności od tego, czy są to emitowane nowe udziały, czy zostają podwyższone wartości obecnych istniejących udziałów.

Najistotniejszą wątpliwością jest zagadnienie dopuszczalności modyfikacji i składu wspólników, który w ostateczności obejmuje podwyższenie kapitału, tzn. istnieje niejasność, czy dyspozycja normy wynikającej z przepisu art. 257 § 3 w zw. art. 260 § 2 k.s.h. pozwala na modyfikację proporcji objęcia podwyższenia przez poszczególne osoby z grona wspólników, w dalszej kolejności, czy jest możliwe objęcie podwyższenia przez osoby spoza grona wspólników. Zilustrowany wspomniany problem jest radykalną zmianą linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, w której doszło po wprowadzeniu § 3 do art. 257 k.s.h., jak również zawartego w nim odesłania do art. 260 § 2 k.s.h.¹⁶⁶. W wyroku Sąd Najwyższy poruszył kwestię przepisów, aby były rozumiane w ten sposób, że podwyższenie kapitału zakładowego na mocy dotychczasowych postanowień spółki możliwe jest jedynie przez utworzenie nowych udziałów, obejmowanych

¹⁶⁴ M. Litwińska-Werner, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2007, teza 6 do art. 257.

¹⁶⁵ P. Piniór, *Podwyższenie kapitału zakładowego spółki z o.o. na podstawie postanowień umowy spółki*, „Prawo Spółek” Lex/el, Warszawa 2008, s. 46.

¹⁶⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2004 r., IV CK 449/03, w którym SN dopuścił możliwość obejmowania nowych udziałów w sposób inny niż proporcjonalnie, jeśli sposób ten wynika z postanowień umowy spółki.

proporcjonalnie przez dotychczasowych wspólników, pomimo że wcześniejsza wykładnia odnosiła się do omawianej instytucji w sposób bardziej liberalny¹⁶⁷. Linia ta rozpoczęta została uchwałą z dnia 15 grudnia 2006 r., następnie zaś została podtrzymana orzeczeniem z 25 lutego 2010 r.¹⁶⁸, a później uchwałą z 25 listopada 2010 r.¹⁶⁹ oraz wyrokiem z 20 października 2011 r.¹⁷⁰. Zwieńczona zaś uchwałą składu siedmiu sędziów z 7 stycznia 2013 r.¹⁷¹. Biorąc więc dotkliwą konsekwencję nieobjęcia przez grono wspólników całego podwyższenia kapitału¹⁷²

W przytoczonej sytuacji można postawić tezę, że instytucja uproszczonego podwyższenia kapitału zakładowego traci praktyczne znaczenie. Z tego więc względu powinno się rozważyć argumenty przytaczane w celu uzasadnienia powyższych rozstrzygnięć zarówno przez zwolenników wskazanej powyżej interpretacji Sądu Najwyższego. Po pierwsze kolejności, w uchwale z 15 grudnia 2006 r. SN podkreślił kognitywny charakter normy wynikającej z art. 260 § 2 k.s.h., do której odsyła art. 257 § 3 zd. 2 k.s.h.. Następnie, norma wynikająca z powyższego odesłania została potraktowana przez sąd jako mająca charakter *lex specialis* względem normy wynikającej z art. 258 KSH. Rozpatrując *ratio* nowelizacji z 2003 r., sąd stwierdził: „jaki byłby sens wprowadzania regulacji wynikającej z art. 257 § 3 w zw. z 260 § 2 k.s.h., gdyby od przewidzianych w tej regulacji zasad można było wprowadzać w umowie spółki czy uchwale o podwyższeniu kapitału zakładowego odstępstwa analogiczne do dopuszczalnych według w art. 258 § 1 k.s.h..

Regulacja, która wynika z art. 257 § 3 w zw. z art. 260 § 2 k.s.h. wyłącza zastosowanie art. 258 § 1 k.s.h. w odniesieniu do podwyższenia kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki. Argumentacja sądu najwyższego zasadza się więc na twierdzeniu, iż nie jest możliwe przyjęcie, bowiem racjonalny ustawodawca najpierw uregulował dwa różne tryby podnoszenia kapitału zakładowego, później z kolei zatarł między nimi różnicę przez dopuszczenie możliwości, jakim jest możliwość wyłączenia prawa pierwszeństwa zarówno w trybie tzw. zwykłym oraz uproszczonym.

---

¹⁶⁷Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r III CZP 132/06. Kodeks spółek handlowych - w ślad za kodeksem handlowym - przewiduje dwa sposoby podwyższenia kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością: podwyższenie przez zmianę umowy spółki oraz podwyższenie na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki określających wysokość i termin podwyższenia (art. 257 § 1 k.s.h.) Kontrowersję tę należy rozstrzygnąć na rzecz stanowiska, że podwyższenie kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki może, zgodnie z art. art. 257 § 3 w związku z 260 § 2 k.s.h., polegać wyłącznie na utworzeniu nowych udziałów, które mogą przypaść jedynie dotychczasowym wspólnikom i tylko w stosunku do ich dotychczasowych udziałów. Za stanowiskiem tym przemawiają następujące argumenty.

¹⁶⁸ I CSK 384/09.

¹⁶⁹ III CZP 84/10.

¹⁷⁰ III CSK 5/11.

¹⁷¹ III CZP 57/12.

¹⁷² Zob. uchwały SN z 9 lutego 1993 r., III CZP 15/93 oraz z 15 grudnia 2006 r., III CZP 132/06, a także wyrok z dnia 25 lutego 2010 r., I CSK 384/10, w których zaaprobowany został pogląd, że nieobjęcie wszystkich udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym powoduje upadek podwyższenia do skutku.

Następnie, przyjęta przez SN interpretacja ma chronić interes wspólników, która ma polegać na poddaniu kwestii podjęcia uchwały o zmianie istniejącej struktury udziałów bardziej rygorystycznym wymogom formalnym (zob. art. 246 k.s.h.). Wytlumaczenie przytoczone przez SN jednak nie do końca przekonuje. Sprowadza ona zastosowanie wspomnianej instytucji jako do instrumentu „odroczonego” dokapitalizowania spółki, umożliwiając wspólnikom na wniesienie wkładów niższej wartości niż sami docelowo zaplanowali, a w późniejszym czasie dokapitalizowanie spółki poprzez wykorzystanie odformalizowanego trybu tzw. podwyższenia uproszczonego. Neguje więc to jedno z podstawowych zastosowań, którym jest rozpoczęcie oraz rozwinięcie działalności gospodarczej przez obecnych wspólników, z późniejszą perspektywą znalezienia podmiotu trzeciego, zdecydowanego zainwestować swój kapitał już w rozwiniętą działalność gospodarczą spółki. Osoba trzecia wchodząca do funkcjonującej spółki odbyć się może w trybie tzw. zwykłego podwyższenia kapitału zakładowego. Jednak tryb ten istotnie podwyższa koszty operacji i rozciąga wspomniany proces w czasie. Wielokrotnie czynnik czasu może odgrywać kluczową rolę potencjalnym inwestorom. W dalszej kolejności należy zauważyć, iż zaprezentowana powyżej interpretacja pomija istotne argumenty natury językowej, systemowej, funkcjonalnej oraz historycznej, które mogą mieć znaczenie dla wykładni przepisów regulujących omawianą instytucję.

Argumenty przemawiające o wyłączeniu stosowania art. 258 k.s.h. do tzw. podwyższenia uproszczonego nie jest również zasadny z wnioskiem, zgodnie z którym racjonalny ustawodawca, wprowadzając dwa tryby podwyższenia kapitału (tzw. zwykły oraz uproszczony), odmiennie uregulował kwestię pierwszeństwa wspólników do objęcia udziałów w podwyższonym kapitale, wyłączając zastosowanie art. 258 KSH do tzw. podwyższenia uproszczonego. Należy odrzucić taki wniosek ze względu na argumenty zarówno natury funkcjonalnej jak i językowej¹⁷³. Na gruncie regulacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy wskazać, iż w pierwszej kolejności art. 258 k.s.h., jest generalną podstawą przyznania wspólnikom prawa pierwszeństwa do objęcia udziałów w podwyższonym kapitale. *Lege non distinguente*, dotyczy to zarówno podwyższenia zwykłego, uproszczonego, jak również kombinowanego¹⁷⁴. Wyłączenie stosowania tego przepisu do któregośkolwiek z wymienionych trybów potrzebna byłaby wyraźna podstawa prawna¹⁷⁵.

Uznanie, iż art. 258 k.s.h., ma zastosowanie do obu trybów podwyższenia kapitału, powoduje konieczność rozważenia celu odesłania ujętego w art. 257 § 3 k.s.h.. Tzn. zachodzi

---

¹⁷³ A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2009, komentarza do art. 258.

¹⁷⁴ K. Skawiańczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2009 s. 296, art. 264 § 2.

¹⁷⁵ Sąd Najwyższy w wyr. z dnia 15 maja 2010 r., II CSK 505/09, Lex/el.

potrzeba identyfikacji wartości, które chroni norma konstruowana na podstawie powoływanych odesłań. Podkreślając fakt, iż chodzi tu o ochronę interesów wspólników, który polega na zachowaniu istniejącego składu osobowego, jak również pozycji wspólników zależnej od wielkości posiadanych udziałów i wynikających z tych udziałów praw¹⁷⁶. Zasadne jest stwierdzenie, iż wraz z podwyższeniem kapitału zakładowego oraz objęciem podwyższenia tylko przez jednego ze wspólników czy przez osobę trzecią, sposób sprawowania kontroli kapitałowej i zakres uprawnień wspólników ulega zmianie, z pokrzywdzeniem dla tych, którzy podwyższenia nie objęli. Zagrożenie jednak nie zaistnieje dla wspomnianych interesów w dwóch przypadkach. Ponieważ po pierwsze, sytuacja ta, w której sama umowa spółki reguluje przysługiwanie prawa pierwszeństwa objęcia udziałów w sposób odmienny niż proporcjonalnie. Wchodzi tu zarówno zmiana proporcji objęcia udziałów przez samych wspólników, jak również częściowe lub całkowite wyłączenie wspólników na rzecz osób trzecich a konsekwencją wyrażenia przez wspólników spółki zgodny na odmiennie uregulowanie zasad u umowie spółki dotyczące prawa pierwszeństwa daje gwarancję do skorzystania z tego prawa bez konieczności zmiany umowy spółki przy jednoczesnym dopuszczeniu prawa do rozporządzania tak nabytym prawem pierwszeństwa. Chodzi tu, więc o to, by wspólnik zawsze miał prawo partycypacji w podwyższeniu kapitału, zaś drugiej strony zabezpieczenie pozostałych wspólników przed sytuacją, w której prawna czy faktyczna niemożliwość objęcia wszystkich udziałów przez danego wspólnika spowoduje upadek całego podwyższenia.

Istotę więc odesłania z art. 257 § 3 zd. 2 k.s.h. można więc pojmować niejako ustawowy zakaz wyłączenia lub ograniczenia prawa pierwszeństwa w uchwale o podwyższeniu kapitału zakładowego w trybie uproszczonym, w sytuacji, gdy umowa spółki obejmuje tylko minimalne postanowienia dotyczące terminu i maksymalnej wysokości podwyższenia. Konsekwentnie jednak opisana regulacja nie powinna mieć zastosowania, w przypadku, gdy wspólnicy uregulowali już kwestię prawa pierwszeństwa w umowie spółki odmiennie od modelu określonego w kodeksie¹⁷⁷.

Powyższa wykładnia pozwoli zapobiec wzmiankowanej już wielokrotnie, krytykowanej przez doktrynę poglądu niesymetrycznej sytuacji prawnej wspólników. Tak więc o ile wspólnik został pokrzywdzony w związku z uchwaleniem podwyższenia kapitału lub wyłączeniem jego prawa pierwszeństwa, wówczas będzie on mógł skorzystać z powództw zawartych w przepisie art. 249 lub art. 252 KSH o tyle wspólnicy, którzy są zainteresowani partycypacją w podwyższonym kapitale zakładowym nie mają jakiegokolwiek środka, aby bronić się przed swoistym „szantażem

---

¹⁷⁶ Z. Kuniewicz, E. Olszewska, *Nowe udziały w podwyższonym kapitale spółki z o.o.*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 6, s. 123.

¹⁷⁷ D. Kędziński, *Transakcje lewarowane a ochrona wierzycieli*, C. H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 181 i n.

korporacyjnym” któregośkolwiek ze wspólników, a urzeczywistniającym się w odmowie objęcia przysługujących danemu wspólnikowi udziałów. Takie nieracjonalne blokowanie rozwoju spółki spotkało się z krytyką nawet w orzecznictwie Sądu Najwyższego¹⁷⁸.

2.5. Skutki podwyższania kapitału zakładowego w trybie zmiany umowy spółki z o.o.

Podwyższenie kapitału zakładowego w sp. z o.o. stanowi swoistą zmianę strukturalną, charakterystyczną dla spółek kapitałowych. Wskutek podwyższenia wartości już istniejących udziałów lub poprzez utworzenie nowych udziałów spółka pozyskuje niezbędne środki do rozszerzenia swojej działalności gospodarczej czy też do przezwyciężenia tymczasowych trudności ekonomicznych¹⁷⁹.

Z powodu najczęstszego stosowania w praktyce spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, szczególnie ważne wydają się postępowanie zmierzające do podwyższenia kapitału wraz ze zmianą dotychczasowych postanowień umowy spółki. Pomimo iż procedura podwyższenia jest stosunkowo mniej sformalizowana aniżeli w spółce akcyjnej, to skuteczne podwyższenie kapitału w spółce z o.o., może napotkać mnóstwo problemów¹⁸⁰.

Podwyższenie kapitału zakładowego sp. z o.o., może służyć różnym celom, a ustawodawca w Kodeksie Spółek Handlowych przewidział dwa tryby dokonywania takiej operacji. W kontekście dalszego rozważania ważne jest, aby omówić tło normatywne dotyczące podwyższenia kapitału zakładowego w kontekście zmiany umowy spółki z o.o. Podwyższenie kapitału zakładowego w wyniku zmiany umowy spółki z o.o. odbywa się poprzez podjęcie uchwały przez zgromadzenie wspólników, a to wymaga kwalifikowanej większości 2/3 głosów. Należy podkreślić, że pokrycie podwyższenia kapitału zakładowego może nastąpić na kilka różnych sposobów:

1. Wniesienie Wkładów: Dotychczasowi lub nowi wspólnicy mogą zdecydować się na wniesienie dodatkowych wkładów do spółki w celu pokrycia podwyższenia kapitału. Wkłady te mogą przyjąć formę finansową lub niefinansową, takie jak wkłady rzeczowe lub usługowe.

---

¹⁷⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2008 r., V CSK 283/08.

¹⁷⁹ P. Zakrzewski, *Cele podwyższenia kapitału zakładowego – materiały edukacyjne*, PPH 2000, nr 2, s. 25 i nast

¹⁸⁰ Już na wstępie można wspomnieć, iż problemy te pośrednio mogą wynikać z istnienia elementów osobowych spółki w normatywnej konstrukcji spółki z o.o., będącej spółką kapitałową. Zob. A. Szajkowski, M. Tarska [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*. Tom II. *Komentarz do artykułów 151-300*, Warszawa 2005, s. 10-12.

2. Kapitalizacja Rezerw: Spółka może również zdecydować się na kapitalizację swoich rezerw, co oznacza przekształcenie zgromadzonych zysków lub rezerw w nowy kapitał zakładowy.
3. Konwersja Wierzytelności: W niektórych przypadkach, podwyższenie kapitału może być osiągnięte poprzez konwersję wierzytelności, czyli przekształcenie długów spółki w kapitał zakładowy. To może być przydatne, gdy spółka ma długi wobec wspólnika lub osoby trzeciej, która zgadza się na taki proces.

Warto zaznaczyć, że podwyższenie kapitału zakładowego spółki z o.o. nie jest wyraźnie uregulowane w przepisach k.s.h., ale jest akceptowane zarówno przez orzecznictwo sądowe, jak i doktrynę prawniczą. To pozwala na elastyczność w dostosowywaniu kapitału zakładowego do potrzeb spółki i jej właścicieli¹⁸¹.

Art. 257 § 3 k.s.h. precyzuje dwie możliwe metody podwyższenia kapitału zakładowego w sp. z o.o.. Pierwsza z nich polega na zwiększeniu wartości nominalnej istniejących udziałów, a druga na stworzeniu nowych udziałów. Ciekawą cechą jest to, że obie metody mogą być zastosowane jednocześnie, zgodnie z tzw. alternatywą łączną, co daje większą elastyczność przy dokonywaniu zmian w kapitale zakładowym.

Jednak warto zaznaczyć, że przepisy k.s.h. wyraźnie wskazują, że nie jest możliwe dokonanie podwyższenia kapitału zakładowego poprzez ponowne oszacowanie wkładów niepieniężnych (aportów), które już wcześniej zostały wniesione w celu pokrycia kapitału zakładowego. Innymi słowy, nie można już raz oszacowanych i zaksięgowanych wkładów niepieniężnych poddać kolejnej operacji podwyższenia kapitału. To ograniczenie ma na celu zapobieżenie ewentualnym nadużyciom i manipulacjom w tym zakresie oraz chronienie interesów wspólników i spółki¹⁸².

Doktryna prawa spółek wskazuje na dwa możliwe tryby podwyższenia kapitału zakładowego bez konieczności zmiany umowy spółki. Po pierwsze, można to osiągnąć poprzez odpowiednie zapisy w istniejącej umowie spółki. W takim przypadku umowa spółki określa maksymalną wysokość podwyższenia kapitału zakładowego oraz termin, w jakim ma to być dokonane. Następnie podwyższenie kapitału zakładowego jest realizowane na podstawie uchwały wspólników, która musi być podjęta bezwzględną większością głosów. Jeśli w umowie spółki są zawarte odpowiednie postanowienia, to uchwała ta nie musi być objęta protokołem notarialnym. Może być podjęta w trybie obiegowym, zgodnie z przepisem art. 227 § 2 k.s.h.. To rozwiązanie daje spółce elastyczność w zarządzaniu kapitałem zakładowym, przy jednoczesnym zachowaniu

---

¹⁸¹ Zob. A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2002, s. 699.

¹⁸² Uchwała SN z 25 stycznia 1995 r., III CZP 177/94, OSNC 1995, nr 5, poz. 75.

ochrony interesów wspólników. Dzięki temu możliwe jest dostosowywanie kapitału zakładowego do bieżących potrzeb i rozwoju spółki bez konieczności wprowadzania zmian w umowie spółki, co może być czasochłonne i skomplikowane¹⁸³. Nie jest konieczne, aby uchwała została objęta protokołem notarialnym, jeżeli w umowie spółki znajdują się odpowiednie zapisy, które zostały wspomniane wyżej, wówczas uchwała może zostać podjęta w sposób określony w przepisie art. 227 § 2 ksh. czyli w tzw. trybie obiegowym¹⁸⁴.

Istnieje możliwość podwyższenia kapitału zakładowego spółki, o ile umowa spółki zawiera odpowiednie uprawnienia i przewiduje ten mechanizm. W ramach tych uprawnień, umowa może przyznać kompetencję do podwyższenia kapitału zakładowego zarządowi lub radzie nadzorczej, a nawet przewidzieć możliwość przekazania tej kompetencji radzie nadzorczej. Jeśli umowa spółki wyraźnie przewiduje takie uprawnienia i procedury, to zarząd lub rada nadzorcza, w zależności od określonych w umowie kompetencji, mogą podjąć uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego bez konieczności zmiany samej umowy spółki¹⁸⁵. Odmienny pogląd objął T. Kawalt, którego zdaniem dopuszcza możliwość przekazania podwyższenia kapitału zakładowego w sp. z o.o. – zarządowi, o ile umowa spółki będzie precyzować warunki tego podwyższenia tj. termin, wysokość wkładów, sposób, rodzaje tych wkładów itp.

Do podwyższenia kapitału zakładowego spółki z o.o. w drodze zmiany umowy spółki, jak również bez zmiany umowy, na mocy jej dotychczasowych postanowień, niezbędne jest podjęcie uchwały wspólników bądź uchwały zarządu. W przepisach kodeksu spółek handlowych nie jest wskazane minimalna treść uchwały o podwyższeniu kapitału. Biorąc jednak pod uwagę skutki prawne, jakie ta uchwała wywołuje, jak i sposób podwyższenia kapitału, da się wywieść pewną minimalną treść tej uchwały¹⁸⁶. Przede wszystkim powinna ona określać:

- 1) wysokość podwyższenia kapitału, przy czym należy pamiętać, że w przypadku podwyższenia na mocy dotychczasowych zapisów umowy spółki podwyższenie kapitału może zostać dokonane wyłącznie do wysokości, która została określona w zapisie;
- 2) określenie, czy zostaną utworzone nowe udziały czy może zostanie podwyższona wartość nominalna dotychczasowych udziałów;
- 3) jakim sposobem zostanie pokryty podwyższony kapitał zakładowy;
- 4) jakie podmioty obejmują nowe udziały oraz czy zostało wyłączone prawo pierwszeństwa dotychczasowych wspólników do objęcia podwyższenia, należy w tym miejscu zaznaczyć,

---

¹⁸³ Zob. dalej: M. Rodzyńkiewicz, *Komentarz KSH* C.H. Beck, Warszawa, 2009, s. 483.

¹⁸⁴ A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C.H. Beck, Warszawa 2009 s. 803.

¹⁸⁵ M. Litwińska-Werner, *Komentarz KSH*, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 677.

¹⁸⁶ K. Skawiańczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009 r. s. 181 i n.

że do podjęcia uchwały wyłączającej prawo pierwszeństwa będzie wymagana procedura zawarta w przepisie art. 246 § 3 ksh, tj. zgoda wspólnika, którego prawo ma być wyłączone lub ograniczone.

Dodatkowo uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego musi określać datę, od której nowe udziały uczestniczą w podziale zysku. Takie postanowienie będzie ważne oraz skuteczne jeżeli nie będzie naruszać ustawy, umowy spółki, dobrych obyczajów oraz nie godzi w interes spółki ani nie ma na celu pokrzywdzenia wspólnika. Do zachowania ważności takich postanowień wymagane jest co najmniej zachowanie formy wymaganej przez ustawę dla uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego¹⁸⁷. Sąd Apelacyjny w Krakowie również zaznaczył, iż uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego nie musi zawierać uzasadnienia dokonanego podwyższenia¹⁸⁸.

Uchwała do czasu zarejestrowania jej sądzie rejestrowym może być ciągle modyfikowana przez organ, który ją podejmuje¹⁸⁹. Jednak od momentu złożenia przez wspólnika oświadczenia o objęciu nowego udziału czy o objęciu podwyższenia wartości istniejącego udziału uchylenie takiej uchwały będzie wymagała zgody takiego wspólnika. Wynika to z tego, iż poprzez zaoferowanie wspólnikowi objęcia nowych lub podwyższonej wartości dotychczasowych udziałów oraz przyjęcie tej oferty przez danego wspólnika w drodze złożenia oświadczenia o objęciu udziałów lub podwyższenia wartości dotychczasowych dochodzi do zawarcia umowy pomiędzy spółką a wspólnikiem, która nie może być zmieniona wolą wyłącznie jednej ze stron.

W tym miejscu należy wyjaśnić podwyższenie kapitału zakładowego przy ustanowieniu nowych udziałów w spółce. Ustawodawca w przepisie art. 257 § 2 k.s.h. określił, że jeżeli kapitał zakładowy dzieli się na udziały o równej wartości nominalnej, to każdy nowo ustanowiony udział musi odpowiadać wartości nominalnej dotychczasowych udziałów. Jeżeli wówczas w podwyższeniu kapitału zakładowego ma partycypować nowy wspólnik, to podwyższenie kapitału musi zostać dokonane poprzez utworzenie nowych udziałów, ponieważ podmiot niebędący wspólnikiem nie jest w stanie objąć podwyższenia wartości nominalnej istniejącego udziału. Należy zaznaczyć również, że w spółce z o.o. udziały nie mogą być obejmowane poniżej ich wartości nominalnej, określa to przepis art. 154 § 3 k.s.h.. Rozwiązaniem w kwestii zbyt dużej wartości nominalnej udziału jest wcześniej podjęcie uchwały o zmianie umowy spółki poprzez zmianę liczby udziałów oraz obniżenie wartości nominalnej udziału do kwoty niższej¹⁹⁰. W przyszłości spółka będzie wtedy mogła podjąć uchwałę o podwyższeniu kapitału o wartości

¹⁸⁷ Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 11.9.2002 r., sygn. V CKN 1148/00, MoP 2003, Nr 18, Legalis.

¹⁸⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, z dnia 04.09.2012 r., I ACa 734/12, Legalis.

¹⁸⁹ A. Szajkowski, M. Tarska, w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2005, t. 2, s. 452.

¹⁹⁰ Z. Jara, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, op.cit. art. 257.

nominalnej niższej. Uchwała ta może zostać podjęta na jednym zgromadzeniu wspólników – jako pierwsza uchwała o zmianie wartości nominalnej udziałów oraz liczby udziałów, na które dzieli się kapitał zakładowy – oraz jako druga o podwyższeniu kapitału zakładowego poprzez wykorzystanie nowej wartości nominalnej wartości udziałów. Można dodać zapis o skuteczności tej uchwały z chwilą zarejestrowania uchwały pierwszej.

W spółce z o.o., jeżeli kapitał zakładowy dzieli się na udziały o nierównej wartości nominalnej wówczas nowo utworzone udziały muszą mieć równej wartości nominalnej, a ich wysokość nie musi odpowiadać już istniejącym udziałom w spółce. Jedyne ograniczenie wprowadza ustawodawca, iż minimalna wartość jednego udziału w spółce z o.o., nie może być niższa niż 50 zł¹⁹¹.

W doktrynie oraz orzecznictwie podwyższenie kapitału zakładowego w sp. z o.o. bez zmiany umowy spółki budzi wiele kontrowersji. Wynika to z interpretacji art. 257 § 3 w zw. z art. 260 § 2 k.s.h. O sposobie podwyższania kapitału zakładowego reguluje przede wszystkim art. 257 § 2 k.s.h., stanowiąc, iż podwyższenie kapitału zakładowego następuje przez podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów oraz ustanowienie nowych. W § 3 art. 257 k.s.h. jest uregulowany przez ustawodawcę sposób składania oświadczenia woli dotychczasowych wspólników o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, jeżeli jednak podwyższenie nastąpiło na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki. W tym zakresie przepis ten odsyła do art. 260 § 2 k.s.h., nakazując odpowiednie stosowanie. Inna jest zatem materia regulacji § 2, a inna § 3 dotycząca art. 257 KSH i stąd wniosek, iż podwyższenie kapitału zakładowego na mocy dotychczasowych zapisów umownych spółki może być dokonane zarówno poprzez utworzenie nowych udziałów, jak i podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów¹⁹². Pogląd ten został wyrażony przez doktryne m.in.: A.Szajkowski, M. Tarska, w: *Sołtysiński i in., Komentarz KSH, t. 2, 2005, s. 755*; W. Popiołek, w: *Pyziół, Komentarz KSH, 2008, s. 492*; *Rodzinkiewicz, Komentarz KSH, 2009, s. 483–484*; K. Skawiańczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego, s. 96–100*; R.L. Kwaśnicki, w: *R.L. Kwaśnicki (red.), Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, s. 422*; M. Deorowicz, *Problemy, s. 39*; K. Osajda, *Sposób uproszczonego podwyższenia, s. 19–23*). Pogląd ten również potwierdził Sąd Najwyższy w *uchwale składu 7 sędziów, stwierdzając m.in., że podwyższenie kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki z o.o. może nastąpić przez podwyższenie wartości nominalnej udziałów istniejących lub ustanowienie nowych udziałów (uchw. SN (7) z 17.1.2013 r., III CZP 57/12, MPH 2013, Nr 2, s. 47¹⁹³)*.

¹⁹¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 739).

¹⁹² W. Popiołek, w: *Pyziół, Komentarz KSH, 2008, s. 492 op.cit.*

¹⁹³ Pogląd wyrażony w doktrynie oraz orzecznictwie należy uznać za trafny m.in.: A.Szajkowski, M. Tarska, w: *Sołtysiński i in., Komentarz KSH, 2005, t. 2, s. 755*; W. Popiołek, w: *Pyziół, Komentarz KSH, 2008, s. 492*;

Odmienne poglądy zostały zaprezentowane przez: (por. wyr. SN z 20.10.2011 r., III CSK 5/11, OSP 2012, Nr 7–8, poz. 75; uchw. SN z 15.12.2006 r., III CZP 132/06, OSNC 2007, Nr 10, poz. 148; J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: *Strzępka, Komentarz KSH*, 2009, s. 535). Którego zdaniem podwyższenie kapitału może zostać dokonane na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki oraz może na tylko i wyłącznie na utworzeniu nowych udziałów – należy to uznać za nietrafne¹⁹⁴.

Wątpliwości, jakie wynikają z właściwej formy oświadczenia odnośnie objęcia nowych udziałów lub podwyższonej wartości nominalnej istniejących udziałów w sytuacji podwyższenia kapitału zakładowego na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki wynikają z trudności interpretacyjnych treści art. 257 § 3 k.s.h. oraz znajdującego się tam odesłania do art. 260 § 2 k.s.h. Postanowienie przepisu art. 257 § 3 k.s.h. odnosi się do oświadczeń dotychczasowych wspólników o objęciu nowych udziałów, które wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności, jeżeli jednak podwyższenie kapitału zakładowego następuje na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki. W tym też zakresie należy, zgodnie z odesłaniem zawartym w art. 257 § 3 k.s.h., odpowiednio zastosować art. 260 § 2 KSH, stanowiący, iż nowe udziały przysługują wspólnikom w stosunku do ich posiadanych dotychczasowych udziałów i nie wymagają objęcia. Oznacza to, że objęcie udziałów nie jest wymagane, gdy nowe udziały, ale także gdy podwyższoną wartość dotychczasowych udziałów obejmują dotychczasowi wspólnicy proporcjonalnie do dotychczas posiadanych udziałów¹⁹⁵. W tej sytuacji nie znajdzie zastosowania przepis art. 262 § 2 pkt 2 – który nakazuje dołączenie do zgłoszenia do sądu rejestrowego oświadczenia¹⁹⁶. W praktyce zalecana jest forma oświadczenia. Wobec braku jednolitego poglądu w orzecznictwie oraz w doktrynie zalecane jest złożenie oświadczenia o objęciu nowych udziałów lub podwyższonej wartości nominalnej istniejących udziałów – w formie pisemnej¹⁹⁷.

W przypadku nieproporcjonalnego objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym sp. z o.o., poprzez objęcie nowych udziałów przez dotychczasowych wspólników lub

---

Rodzinkiewicz, *Komentarz KSH*, 2009, s. 483–484; K. Skawiańczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego*, s. 96–100; R.L. Kwaśnicki, w: R.L. Kwaśnicki (red.), *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, s. 422; M. Deorowicz, *Problemy*, s. 39; K. Osajda, *Sposób uproszczonego podwyższenia*, s. 19–23). Pogląd ten również potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów, stwierdzając m.in., że podwyższenie kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki z o.o. może nastąpić przez podwyższenie wartości nominalnej udziałów istniejących lub ustanowienie nowych udziałów (uchw. SN(7) z 17.1.2013 r., III CZP 57/12, MPH 2013, Nr 2, s. 47). Iż podwyższenie kapitału zakładowego na mocy dotychczasowych zapisów umownych spółki może być dokonane zarówno poprzez utworzenie nowych udziałów, jak i podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów

¹⁹⁴ Odmienne poglądy zostały zaprezentowane przez: (por. wyr. SN z 20.10.2011 r., III CSK 5/11, OSP 2012, Nr 7–8, poz. 75; uchw. SN z 15.12.2006 r., III CZP 132/06, OSNC 2007, Nr 10, poz. 148; J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: *Strzępka, Komentarz KSH*, 2009, s. 535) Którego zdaniem podwyższenie kapitału może zostać dokonane na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki oraz może na tylko i wyłącznie na utworzeniu nowych udziałów – należy to uznać za nietrafne

¹⁹⁵ R.L. Kwaśnicki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C.H.Beck, Warszawa, 2005, s. 422.

¹⁹⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.12.2006 r., II CZP 132/06, Lex/el.

¹⁹⁷ A. Lewandowski, w: *Koźma, Ożóg, Komentarz KSH*, C. H. Beck, Gdańsk 2010, s. 524.

podwyższenie wartości nominalnej istniejących udziałów – oświadczenie o objęciu wymaga formy pisemnej przewidzianej w przepisie art. 257 § 3 k.s.h. Wprawdzie przepis ten odnosi się wprost jedynie do objęcia nowych udziałów, to jednak należy go stosować również do objęcia podwyższonej wartości nominalnej istniejących udziałów¹⁹⁸. Odmienna ilustracja prowadziłaby do twierdzenia, że oświadczenie o objęciu podwyższonej wartości nominalnej udziału wymagałoby oświadczenia w formie aktu notarialnego, podczas gdy oświadczenie o objęciu nowych udziałów wymaga jedynie formy pisemnej¹⁹⁹.

2.6. Skutki prawne złożenia nieprawdziwego oświadczenia o wniesieniu wkładów w oparciu o przepisy KSH

Pełnienie funkcją członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, to nie tylko kompetencje i pole działania w imieniu spółki, to także duża odpowiedzialność. Zarząd odpowiada, zarówno w kwestii cywilnej jak i karnej, odpowiedzialność sięga także za składanie nieprawdziwych oświadczeń woli.

Zakres odpowiedzialności członków zarządu za składanie wadliwych oświadczeń woli o wniesieniu wkładów uregulowany został w art. 291 k.s.h., stanowiącym bazę dawnego art. 290 k.h. W pierwszej kolejności przesłanką konieczną jest pokrycie całości kapitału zakładowego. Jest to podstawowa zasada do powstania spółki z o.o. oraz uzyskania przez niej osobowości prawnej. Członkowie zarządu, na których ciąży obowiązek kontrolowania, jest dołożenie wszelkiej staranności, aby wartości ekonomiczne były w pełni zasadne i prawdziwe²⁰⁰ ponadto kontrola, czy znajdują one swoje pokrycie z wymogami określonymi w art. 167 KSH tj. w szczególności na fakt, czy oświadczenia wszystkich członków zarządu, że wkłady na pokrycie wartości ekonomicznych zostały w całości wniesione przez wspólników na pokrycie kapitału zakładowego.

Skutki prawne działania zarządu na szkodę spółki, mogą spotkać niekorzystne konsekwencje. Złożenie nieprawdziwego oświadczenia o wniesieniu wkładów może prowadzić do skutków prawnych w zależności od okoliczności i konkretnego przypadku. Przykładowo:

---

¹⁹⁸K. Skawiańczyk, Podwyższenie kapitału zakładowego, s. 97 op.cit.

¹⁹⁹A. Szajkowski, M. Tarska, w: Soltysiński i in., *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2005, t. 2, s. 755.

²⁰⁰A. Szumański, w: W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo Spółek*, C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 562–565.

- Odpowiedzialność karna - osoba, która świadomie składa fałszywe oświadczenie o wniesieniu wkładów, może podlegać karze grzywny lub pozbawienia wolności na podstawie przepisów Kodeksu Karnego.
- Odpowiedzialność cywilna - osoba, która złożyła nieprawdziwe oświadczenie o wniesieniu wkładów, może ponosić odpowiedzialność cywilną, jeśli spowodowała szkodę w spółce lub wyrządziła szkodę innym wspólnikom. W takim przypadku poszkodowani mogą żądać naprawienia szkody w postaci odszkodowania lub zadośćuczynienia.
- Wykluczenie z udziału w spółce - złożenie nieprawdziwego oświadczenia o wniesieniu wkładów może również skutkować wykluczeniem osoby, która złożyła takie oświadczenie, z udziału w spółce.
- Nieważność umowy spółki - złożenie fałszywego oświadczenia o wniesieniu wkładów może prowadzić do nieważności umowy spółki, jeśli takie oświadczenie było decydujące dla zawarcia umowy. W takim przypadku spółka przestaje istnieć, a wszyscy jej uczestnicy stają się zobowiązani do zwrotu otrzymanych korzyści i rozliczenia zobowiązań²⁰¹.

Przesłankami odpowiedzialności są więc:

- - sprawowanie funkcji członka zarządu
- - przedłożenie oświadczenia opatrzonego w podpisy każdego z członków zarządu
- - umiejscowienie w oświadczeniu nieprawidłowych informacji (danych)
- - analogicznie wina umyślna lub nieumyślna²⁰²

Odpowiedzialność dotyczy każdego członka zarządu solidarnie ze spółką, który złożył fałszywe oświadczenie. W przypadku samej spółki warto zwrócić uwagę na przepis art. 293 § 1 k.s.h., który reguluje odpowiedzialność odszkodowawczą wobec spółki na szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki, chyba że osoba zawiniona nie ponosi on winy²⁰³. Kodeks spółek handlowych zastrzega, że do naruszenia

²⁰¹ A. Karolak, *Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. na podstawie art. 291 KSH*, Monitor Prawniczy 23/2004.

²⁰² W literaturze piśmiennictwa akceptowany jest pogląd o deklaratorywnym charakterze wpisu w księdze udziałów, uznający księgę udziałów za dokument wewnętrzny spółki. Zob. m.in. M. Litwińska - Werner, *Kodeks spółek handlowych*. Komentarz, Warszawa 2004, s. 518; M. Rodzyńkiewicz, op. cit., s. 305; E. Marszałkowska - Krześ, w: J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska - Krześ, *Kodeks spółek handlowych*. Komentarz. Orzecznictwo, Warszawa 2001, s. 102; R. Pabis, *Spółka z o.o.* Komentarz, Warszawa 2004, s. 174; A. Herbet, *Obrót udziałami w spółce z o.o.*, Warszawa 2004, s. 324; Z. Kopaczyńska - Pieczeniak, *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002, s. 118.

²⁰³ Artykuł 293 KSH w § 1 reguluje odpowiedzialność nie tylko członka zarządu ale dotyczy on również członków rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidatora za szkodę wyrządzoną spółce z o.o., w której funkcję tę pełnią oraz swym działaniem lub zaniechaniem podejmują czynności sprzeczne z prawem. W § 2 mamy

prawa lub postanowień umowy nie dochodzi, gdy członkowie zarządu postępują w sposób lojalny i w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego wobec spółki, w tym również uwzględniają wszelkie informacje, analizy, opinię, które stanowią bazę danych przy dokonywaniu starannej oceny ryzyka. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż podstawą odpowiedzialności jest zachowanie sprzeczne z postanowieniami umowy spółki, nawet jeśli nie naruszało jakkolwiek tego prawa.

Temat regulacji dotyczącej wniesienia wkładów do spółki z o.o. wzbudza wiele kontrowersji i dyskusji wśród prawników oraz przedsiębiorców. Z jednej strony, polskie prawo jednoznacznie określa moment wnoszenia wkładu oraz przewiduje konsekwencje w przypadku jego niespełnienia. Z drugiej strony, doktryna i orzecznictwo stawiają wysokie wymagania co do pojęcia "wniesienia wkładów", co w praktyce często prowadzi do różnych interpretacji. W ostatnim czasie obserwuje się również pewną praktykę, polegającą na dokonywaniu wpłat na kapitał zakładowy spółki już po jej zarejestrowaniu w rejestrze przedsiębiorców. W tym kontekście warto zastanowić się, czy w przypadku wkładów pieniężnych możliwe byłoby uznanie ich faktycznej dostępności dla zarządu spółki na każde żądanie zgłoszone do wspólników, jako równoważne z wymogiem wniesienia wkładu.

W świetle obowiązujących przepisów i przyjętego ich rozumienia nie byłoby to możliwe. Celem regulacji dotyczącej wniesienia wkładów jest bowiem zapewnienie realnego charakteru kapitału zakładowego, który nie może być jedynie pustym zapisem księgowym, ale musi mieć swój odpowiednik po stronie aktywów w postaci praw majątkowych o co najmniej tej samej wartości. Dopóki środki pieniężne pozostają w majątku wspólników, nie mogą one być traktowane jako składniki majątku spółki czy też jako środki. W tym kontekście nie jest możliwe, aby wspólnicy dokonywali wpłat na kapitał zakładowy spółki jedynie na polecenie zarządu i przed podjęciem przez spółkę właściwej aktywności gospodarczej. Oznaczałoby to bowiem, że kapitał zakładowy nie ma realnego charakteru, co jest sprzeczne z celem regulacji w tym zakresie²⁰⁴.

Kwestia odpowiedzialności członków zarządu spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółek akcyjnych jest uregulowana w polskim prawie przez Kodeks spółek handlowych (ksh). Zgodnie z tymi przepisami, członkowie zarządu ponoszą odpowiedzialność za szkody wyrządzone spółce w wyniku swojego działania lub zaniechania. W przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, zgodnie z art. 299 ksh, członkowie zarządu odpowiadają za szkody wyrządzone spółce w wyniku niezachowania należytej staranności. Jednakże ksh zastrzeża, że nie dochodzi do naruszenia tego obowiązku, jeżeli członek zarządu postępuje w sposób lojalny wobec

---

odczynienia z wyznacznikiem staranności, do którego zobowiązane są ww. osoby w związku z pozostającą ze spółką określoną funkcją. Zob. m.in.: Z. Jara, komentarz do art. 293. op. cit.

²⁰⁴ J. Duży, *Odpowiedzialność karna członków organów spółek kapitałowych. Działania na szkodę spółki*, Bydgoszcz 2004, s. 61 i n.

spółki i działa w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego. W takim przypadku członek zarządu może polegać na informacjach, analizach i opiniach, które powinny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu starannej oceny²⁰⁵.

W przypadku spółek akcyjnych zgodnie z art. 483 ksh, członkowie zarządu odpowiadają za szkody wyrządzone spółce w wyniku działania lub zaniechania sprzecznego z prawem lub postanowieniami statutu spółki. Jednakże ksh przewiduje, że członek zarządu nie ponosi odpowiedzialności, jeśli nie jest winny. W obu przypadkach odpowiedzialność członków zarządu jest ściśle powiązana z ich obowiązkami i należytej staranności, jakiej powinni dochować w zarządzaniu spółką. W przypadku naruszenia tych obowiązków, członkowie zarządu mogą być pociągnięci do odpowiedzialności i zobowiązani do naprawienia szkód wyrządzonych spółce²⁰⁶.

2.7. Zaskarżenie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego

Prawo do występowania przeciwko spółce kapitałowej z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników lub stwierdzenie nieistnienia uchwały zgromadzenia wspólników stanowi doniosły problem zarówno z punktu widzenia praktycznego, jak i teoretycznego. Problematyka odnosząca się do podjęcia uchwały w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki z o.o. z wyłączeniem prawa pierwszeństwa do objęcia udziałów przez dotychczasowych wspólników lub zgody wszystkich wspólników spółki od wielu lat jest przedmiotem dyskusji w literaturze oraz orzecznictwie.

Istniejący spór w zakresie zaskarżenia uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego niejednokrotnie utrudnia funkcjonowanie spółek, ponieważ podjęcie uchwały bez zgody wszystkich wspólników spółki może doprowadzić do wielu negatywnych następstw dla spółki, w tym także ryzyka zaskarżenia takiej uchwały lub nawet odmowy zarejestrowania podwyższenia takiego kapitału zakładowego przez sąd rejestrowy, a to z uwagi na brak wypracowania jednolitego stanowiska przez doktrynę oraz orzecznictwo.

Prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały wspólników przysługuje:

- 1) zarządowi, radzie nadzorczej, komisji rewizyjnej i poszczególnym ich członkom - sporne tutaj jest jedynie, czy prawo to przysługuje także byłym członkom tych organów, uwagę w tym kontekście można by zwrócić na to, że jeżeli byli członkowie tych organów mają

---

²⁰⁵ J. Skorupka, *Karnoprawna ochrona wierzycieli*, Toruń 2001, s. 228 i n.

²⁰⁶ Należy wspomnieć również o art. 587 k.s.h., który jest jedynym wśród przepisów zamieszczonych w tytule V k.s.h., który przewiduje odpowiedzialność za typ nieumyślny. Konstrukcja nieumyślnego typu ogłoszenia nieprawdziwych danych o spółce była wielokrotnie przedmiotem krytycznych wypowiedzi przedstawicieli doktryny prawa karnego. Zob. w szczególności K. Stefanowicz, *Odpowiedzialność*, op. cit., s. 170.

- interes prawny w uchyleniu uchwały wspólników to również posiadają oni legitymację do wniesienia powództwa w tej sprawie. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadzić by mogło do akceptacji praktyki odwoływania „niesfornych” członków organów i tym samym uniemożliwienie im zaskarżenia wadliwych uchwał wspólników;
- 2) wszystkim wspólnikom spółki, którzy głosowali przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądali zaprotokołowania sprzeciwu - powództwo takie można wytoczyć tylko tej uchwały, do której głosowali przeciwko i wyłącznie w granicach tego sprzeciwu zgłoszonego do protokołu²⁰⁷. Wystarczy tu zażądanie zaprotokołowania sprzeciwu, a gdyby je pominięto – wspólnikowi przysługuje prawo do wytoczenia powództwa zgodnie z orz. SN z 14.8.1951 r., ŁC 122/51, Legalis: "wyrok oddalający powództwo wniesione przez jednego wspólnika o unieważnienie uchwały ogólnego zgromadzenia wspólników nie ma powagi rzeczy osądzonej w stosunku do innych uprawnionych do wytoczenia powództwa o unieważnienie tej uchwały. Skuteczność takiego powództwa zależna jest tylko od zachowania terminu z *art. 241 KH*, tj. zaskarżenia uchwały "w ciągu miesiąca od otrzymania wiadomości o uchwale"²⁰⁸. Jednak wspólnik na mocy postanowień *art. 252 § 4 KSH* wystąpić ze stwierdzeniem nieważności uchwały zgromadzenie wspólników sp. z o.o., jeśli – zważywszy na upływ terminu określonego w *art. 252 § 3 KSH* – nie jest dopuszczalne jej zaskarżenie²⁰⁹.
  - 3) wspólnikowi, który nie został dopuszczony do udziału w zgromadzeniu - np. fizycznie niewpuszczonemu do pomieszczenia, w którym odbywało się zgromadzenie wspólników – pod pretekstem, iż jest konfliktowy oraz wywołuje zamieszanie na sali obrad.
  - 4) wspólnikowi, który nie uczestniczył w zgromadzeniu wspólników – niemniej jednak, w sytuacji gdy zgromadzenie zostało wadliwie zwołane, bądź podjęto uchwały w sprawach nieobjętych porządkiem obrad, w takiej okoliczności gdy wspólnik był początkowo oraz uczestniczył w zgromadzeniu, jednakże po oddaniu głosu w sprawach dla niego istotnych opuścił zgromadzenie - a po jego wyjściu podjęto uchwałę nieobjętej porządkiem obrad.
  - 5) wspólnikom, którzy zostali pominięci podczas pisemnego głosowania – chodzi tu chociażby o osoby, które nie wyraziły zgody na pisemne głosowanie a pomimo tego doszło do przeprowadzenia takiego głosowania. Także wspólnikom, którzy głosowali przeciwko uchwale, którzy po otrzymaniu wiadomości w terminie 2 tygodniu zgłosili sprzeciw.

---

²⁰⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.9.1936 r., sygn.. C II 836/36, OSN 1938, Nr 1, poz. 5

²⁰⁸ orz. SN z 14.8.1951 r., ŁC 122/51, Legalis

²⁰⁹ wyr. SN z 28.9.2011 r., I CSK 710/10, OSN 2012, Nr 9, poz. 53, s. 32, oraz glosę *K. Bilewskiej*, MoP 2012, Nr 11, s. 611 i nast

Warte uwagi jest natomiast, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 10.4.2000 r. (sygn. V CKN 14/00, OSN 2001, Nr 6, poz. 82): "zgłoszenie przez wspólnika sprzeciwu wobec wszystkich uchwał, które mają zostać podjęte, i oddanie karty do głosowania nie jest równoznaczne z głosowaniem przeciwko każdej z podjętych uchwał"²¹⁰. Powództwo o uchylenie uchwały wspólników wnosi się przeciwko spółce²¹¹. Jeżeli powództwo o uchylenie uchwał wnosi zarząd – wówczas spółkę reprezentują w sporze z zarządem – rada nadzorcza lub pełnomocnicy wyznaczeni uchwałą wspólników. Jeżeli brak będzie uchwały ustanawiającej pełnomocników do reprezentacji w sporze, sąd właściwy może do rozstrzygnięcia powództwa wyznaczyć kuratora spółki (zob. art. 253 § 2 k.s.h.).

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 04.09.1997 r. o sygn. I ACA 405/97, OSA 1998, Nr5, poz. 17. Byłym członkom, którzy zostali odwołani z pełnienia członka organów spółki służy prawo wytoczenia powództwa, lecz jednak tylko wtedy, gdy są oni nadal wspólnikami spółki. Wtedy bowiem należy przyjąć, iż jako wspólnik, odwołany członek, np. zarządu - zaskarża uchwałę, w interesie spółki, której jest nadal wspólnikiem, pomimo odwołania z funkcji członka zarządu. Również w orzecznictwie jest przyjmowany pogląd zgodnie z uchwałą z 17.2.2004 r. (III CZP 116/03, OSN 2005, Nr 5, poz. 78): "członek zarządu spółki z o.o. traci legitymację przewidzianą w art. 252 § 1 w zw. z art. 250 pkt 1 KSH do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą – z chwilą odwołania go z tej funkcji". Zob. też podobny wyrok z 11.1.2002 r. (IV CKN 1503/00, OSN 2002, Nr 11, poz. 136, z glosą W. Jurcewicza, PPH 2003, Nr 3, s. 55 i nast.): "członek zarządu spółki z o.o. traci legitymację do zaskarżenia uchwał wspólników z chwilą odwołania go z zarządu", a także: wyr. SN z 21.1.2005 r. (I CK 521/04, Legalis); uchwała z 9.2.2005 r. (III CZP 82/04, OSN 2005, Nr 12, poz. 205); wyr. z 7.2.2006 r. (IV CSK 41/05, OSP 2006, Nr 9, poz. 108).

Z treści uzasadnień powyższych orzeczeń wynika, że konsekwentnie stanowisko judykatury odnosząca się kwestii odwołanych członków zarządu spółki z o.o. do legitymacji zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników, oparte jest na wykładni gramatycznej przepisów 250 pkt 1 k.s.h. ma ono także związek z celem tego uregulowania. Wspomniane jednak przepisy nie są uzależnione do skorzystania z prawa zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników przez członków organów od dodatkowych przesłanek jak wskazanie naruszeń ich interesu prawnego. Zdaniem zaś Sądu Najwyższego, uprawnienie organów spółki oraz ich członków do zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników służyć powinno nie ochronie osobistych interesów członków organów, a ochronie interesów spółki.

²¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.4.2000 r. sygn. V CKN 14/00, OSN 2001, Nr 6, poz. 82.

²¹¹ A. Zbiegień-Trzańska, *Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 139 i nast.

Szczególny obowiązek dbałości o interes spółki, wynikający ze sprawowania funkcji członka zarządu, ustaje z chwilą jego odwołania²¹².

Należy zgodzić się z uzasadnieniem Sadu Najwyższego, że nadrzędny charakter oraz pierwszeństwo ma interes spółki, będący "wypadkową" wszystkich interesów wspólników i wierzycieli spółki. Ochronie tym interesom służy znacząca większość przepisów k.s.h. Szczególnie gdy w sytuacji konfliktu pomiędzy różnymi wspólnikami, dochodzi do naruszeń przepisów ustawy lub umowy spółki, gdzie najczęściej zagrożony jest wyrażony w tych postanowieniach interes spółki. Czasem zdarza się przypadek, gdzie możliwa będzie sytuacja, gdy odwołany członek zarządu będzie jedyną osobą, która jest w stanie zapobiec naruszeniu interesu spółki lub interesu poszczególnych grup wspólników. Jednakże nie można ograniczać funkcji instytucji zaskarżania uchwał wspólników jedynie do ochrony interesów spółki, z uwagi na fakt, że w takim przypadku często nieważne znaczenie (w szczególności dla odwoływanych członków zarządu) mogłaby mieć kwestia wadliwości uchwały zgromadzenia wspólników, na której podstawie odwołano członków zarządu. Ta kwestia jest często pomijana w rozważaniach Sądu Najwyższego przy rozpatrywaniu kompetencji byłych członków zarządu do zaskarżenia uchwał.

Dominujący w doktrynie oraz orzecznictwie pogląd wyraża się w szczególności w sprzeczności z dobrymi obyczajami podczas uchwalania podwyższenia kapitału przez zgromadzenie wspólników. „Pojęcie dobrych obyczajów obejmuje swym zakresem zarówno etyczno-moralne oceny postępowania w działalności gospodarczej, czyli tradycyjną uczciwość kupiecką, jak również kryteria ekonomiczno-funkcjonalne i oceny zorientowane na zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania i rozwoju spółki kapitałowej w interesie wszystkich wspólników. Oznacza to, iż zakresem znaczeniowym tego pojęcia, objęte są tylko tego rodzaju działania, sprzeczne z powszechnie akceptowanymi zasadami moralno-etycznymi, które dotyczą sfery zewnętrznego i wewnętrznego funkcjonowania spółki. Istniejące pomiędzy wspólnikami relacje interpersonalne, same przez się nie przesądzają o tym, że określona uchwała „dobre obyczaje” narusza. Pojęcie to, relatywizowane być przy tym musi do samej uchwały, a nie okoliczności towarzyszących jej podjęciu. O ile zatem sama uchwała tak rozumianych dobrych obyczajów nie narusza, to musi ona pozostać w obrocie prawnym, choćby nawet sprzeczne z nimi były zachowania pozostające z jej podjęciem w bezpośrednim związku czasowym”²¹³.

Sprzeczne uchwały z dobrymi obyczajami oraz mające na celu pokrzywdzenie wspólników należy uznać te, które chociażby wyłączają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych emitowanych

---

²¹² Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 11.1.2002 r., sygn. IV CKN 1503/00, OSN 2002, Nr 11, poz. 136, Lex/el.

²¹³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie – I Wydział Cywilny z dnia 24 lipca 2013 roku, sygnatura akt I ACa 370/13.

udziałów lub nawet emitujących za cenę niższą niż wartość rynkowa. Takie stanowisko zostało ugruntowane w orzecznictwie i zostało wyrażone w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24.09.2015 r. sygn. XX GCo 163/15²¹⁴.

W tym miejscu należy przypomnieć, że to właśnie w przypadku zaskarżenia uchwał przez wspólnika to na nim ciąży obowiązek dowodowy wykazania, iż kwestionowana przezeń uchwała jest nieważna, ze względu sprzeczności z prawem, lub podlega uchyleniu w związku z omawianymi wyżej przesłankami. Z uwagi na ten fakt w omawianym w tym miejscu przypadku byłoby wspólnikowi bardzo ciężko wykazać, iż celem podjętej uchwały z wyłączeniem ustawowego prawa pierwszeństwa dotychczasowych wspólników oraz ze skierowaniem emisji nowych udziałów wobec osób trzecich jest rozwodnieniem struktury udziałowej, a tym samym działaniem podjęte w celu pokrzywdzenia udziałowca. Takie działanie można by wykazać albo poprzez nierynkową cenę udziałów lub nawet w przypadku emisji udziałów za kwotę odpowiadającą ich wartości rynkowej przez fakt, że przegłosowany udziałowiec mniejszościowy zadeklarował chęć objęcia udziałów w zamian za wkład finansowy, który odpowiada wkładowi osoby trzeciej, a pomimo to spółka oferuje udziały nowemu inwestorowi, który wchodzi do spółki jako inwestor pasywny, nie wnosząc do spółki nic poza pieniędzmi, które w takiej samej ilości można by uzyskać od dotychczasowego udziałowca mniejszościowego. O ile nierynkową wartość emisji dość łatwo udowodnić, to o tyle w przypadku wyżej opisanego zaproponowania udziałów osobom trzecim ze względu na trudność dowodową należy uznać, że możliwość uchylecia uchwały wspólników na tej podstawie za czysto teoretyczną.

2.8. Ujęcie w księgach rachunkowych podwyższenia kapitału spółki z o.o.

Ustawodawca zgodnie z przepisem art. 188 k.s.h. określa obowiązek prowadzenia księgi udziałów przez zarząd spółki z o.o. Księga ta stanowi podstawowe źródło informacji o udziałach w spółce oraz o prawach i obowiązkach wspólników. Zarząd zobligowany jest do zamieszczenia w księdze udziałów takich informacji jak: nazwisko oraz imię lub firmę (nazwę) i siedzibę każdego wspólnika oraz adres. Ponadto, w księdze udziałów należy podać liczbę oraz wartość nominalną udziałów każdego wspólnika. Wartość nominalna udziałów określa ich wartość wyrażoną w pieniądzu, co ma znaczenie np. w przypadku wypłaty dywidendy. Księga udziałów powinna również zawierać informacje o ustanowieniach zastawu lub użytkownika, które dotyczą udziałów, a także o wykonywaniu prawa głosu poprzez zastawnika lub użytkownika. Wszelkie zmiany

---

²¹⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24.09.2015 r. sygn. XX GCo 163/15: cena emisyjna powinna zostać ustalona przy uwzględnieniu ceny rynkowej. Jednocześnie ustalenie ceny na takim poziomie nie można uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Cena rynkowa zapewnia bowiem najlepszą realizację interesu Obowiązanej spółki, przy uwzględnieniu warunków rynkowych, uwzględniając przy tym ryzyko jej okresowych wahań.

dotyczące tych kwestii również powinny być odnotowane w księdze udziałów. Ważne jest, aby zarząd spółki z o.o. prowadził księgę udziałów w sposób rzetelny i zgodny z przepisami prawa. W przypadku braku lub niedokładności wpisów w księdze udziałów może dojść do nieporozumień i sporów między wspólnikami, co może negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie spółki²¹⁵.

Ustawa wyraźnie wymaga prowadzenia księgi udziałów, zatem nie jest możliwe przechowywanie luźnych kartek, co często ma miejsce w praktyce, czy też prowadzona w formie elektronicznej tychże zapisków²¹⁶. W myśl art. 262 § 4 k.s.h. podwyższenie kapitału zakładowego następuje po uprzednim wpisaniu go do rejestru. Natomiast art. 36 ust. 2 ustawy o rachunkowości²¹⁷ zakłada, że kwotę podwyższonego kapitału zakładowego należy wykazać w księgach rachunkowych. Ujęcie to przebiega etapowo począwszy od:

1. Podjęcie uchwały przez wspólników w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego;
2. Wniesienie wkładów na podwyższony kapitał zakładowy;
3. Zaksięgowanie podwyższenia po zarejestrowaniu w KRS z datą wpisu w sądzie rejestrowym.

Powaga kapitału zakładowego w spółce z o.o. jest niepodważalna. Jest nie tylko istotny, z punktu widzenia założenia firmy, lecz również zapewnia środki do jej funkcjonowania, szczególnie w początkowej fazie istnienia spółki. Jako jedno z najmniej wymagalnych zobowiązań stanowi także o stateczności podmiotu i jego sile ekonomicznej. Powszechnie uważa się także, że jest gwarantem dla wierzycieli na wypadek niewypłacalności firmy. Miejsce oraz zakres informacji o kapitale zakładowym w sprawozdawczości finansowej przedstawia poniższa tabela.

Warto również wspomnieć, iż ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości stanowi, że spółki mają obowiązek ujmować kapitał zakładowy w kwocie zarejestrowanej przez sąd. W przypadku, gdy zostanie podjęta decyzja o podwyższeniu kapitału podstawowego, a jeszcze nie zostało to zarejestrowane przez sąd, spółka jest zobowiązana do ujęcia tej kwoty jako elementu kapitału rezerwowego lub zapasowego, zgodnie z polityką rachunkowości przyjętą w danej jednostce. Zgodnie z art. 36 ust. 2 cytowanej ustawy, dopiero po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego można dokonać prezentacji tych kwot jako kapitału podstawowego. Oznacza to, że spółka nie może uwzględnić podwyższenia kapitału podstawowego w sprawozdaniu finansowym, dopóki nie zostanie ono zarejestrowane przez sąd²¹⁸.

---

²¹⁵M. Litwińska-Werner, *KSH. Komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2005, s. 518

²¹⁶odmiennie W. Pyzioł, w: K. Kruczałak, *KSH. Komentarz*, 2001, s. 367; A. Szajkowski, M. Tarska, w: S. Sołtysiński i in., *KSH. Komentarz*, t. 2, 2002, s. 367

²¹⁷Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2022 poz. 1488).

²¹⁸M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, *Rachunkowość finansowa*, Difin, Warszawa 2002 s. 40 i n.

Wspólnicy spółki mają prawo do decyzji o ustanowieniu nowych udziałów i objęciu ich przez siebie, pod warunkiem wniesienia wymaganej wpłaty na poczet nowego kapitału. Wpłata ta może przybrać postać zarówno środków pieniężnych, jak i wkładów niepieniężnych (tzw. aportów). Zgodnie z art. 158 ust. 1 k.s.h. umowa spółki powinna szczegółowo określić przedmiot aportu oraz osobę wnoszącą aport, a także liczbę i wartość nominalną objętych w zamian udziałów. Warto zwrócić uwagę na to, że w przypadku aportu, umowa spółki powinna określić szczegółowo przedmiot wkładu oraz jego wartość. Warto podkreślić, że aport powinien zostać zaksięgowany w księgach rachunkowych spółki na jego wartość faktyczną, czyli na kwotę, która odpowiada jego wartości rynkowej. W przypadku, gdy wartość aportu nie jest jednoznacznie określona, powinna ona zostać ustalona przez biegłego rewidenta lub rzeczoznawcę majątkowego²¹⁹.

Prowadzenie właściwej ewidencji zmian w kapitale zakładowym jest jednym z kluczowych obowiązków zarządu spółki z o.o. w Polsce. Zgodnie z art. 188 k.s.h., zarząd jest zobowiązany do prowadzenia ksiąg udziałów, które powinny zawierać informacje o każdym wspólniku, w tym jego nazwisko, imię lub firmę, siedzibę, liczbę i wartość nominalną udziałów, a także wszelkie zmiany dotyczące wspólników i ich udziałów, takie jak ustanowienie zastawu lub użytkownika czy wykonywanie prawa głosu przez zastawnika lub użytkownika. Właściwe prowadzenie ksiąg udziałów jest kluczowe, ponieważ pozwala na uniknięcie zarzutu prowadzenia nieprawidłowych struktur udziałowych. Struktura udziałów w spółce z o.o. jest bowiem związana z prawami i obowiązkami wspólników oraz decyzjami podejmowanymi przez spółkę. Prawidłowa ewidencja zmian w kapitale zakładowym pozwala na kontrolę nad tymi procesami i umożliwia zarządowi podejmowanie decyzji na podstawie rzetelnych i aktualnych informacji.

Zaniechanie obowiązku prowadzenia ksiąg udziałów może skutkować sankcjami prawnymi. Zgodnie z art. 594 § 1 pkt 2 k.s.h., członek zarządu, który nie prowadzi ksiąg udziałów na mocy obowiązujących przepisów, podlega grzywnie do 20 000 zł nakładanej przez sąd rejestrowy. Oznacza to, że zarząd spółki z o.o. powinien traktować prowadzenie właściwej ewidencji zmian w kapitale zakładowym jako jedno z priorytetowych zadań i zadbać o to, aby księgi udziałów były prowadzone zgodnie z przepisami prawa. Ważne jest także to, aby księgi udziałów były aktualne i rzetelne, a wszelkie wpisy dokonywane były w sposób prawidłowy i zgodny z obowiązującymi przepisami. Nieprawidłowości w prowadzeniu ksiąg udziałów mogą bowiem wpłynąć na decyzje podejmowane przez spółkę, a także mogą być źródłem konfliktów między wspólnikami²²⁰.

---

²¹⁹ J. Hejnar, B. Micherda, *Kapitały własne, aktywa pieniężne i rozrachunki, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce*, Warszawa 2011, s. 71 i n.

²²⁰ A. Wydziałkiewicz, Jak zawiadomić o przejściu udziałów, zgodnie z art. 188 §1 KSH. członek zarządu spółki handlowej zobowiązany jest do prowadzenia ksiąg udziałowych. Grzywna stosowana może być również w stosunku do likwidatorów spółki. <http://ksplegal.pl/wp-content/uploads/2016/05/publikacje-prawne-10-marca-2015.pdf> (dostęp: 15.12.2022 r.)

2.9. Aspekty podatkowe podwyższenia kapitału zakładowego (PCC)

Najczęstszym sposobem dokapitalizowania spółki jest podwyższenie kapitału zakładowego. Jak już zostało to wspomniane w poprzednich rozdziałach, podwyższenie kapitału zakładowego można dokonać poprzez podwyższenie wartości nominalnych istniejących udziałów lub ustanowić nowe działy. Jednak każda z tych czynności będzie wymagała obowiązek zapłacenia podatku od czynności cywilnoprawnych (PCC).

Obciążone podatkiem od czynności cywilnoprawnych są zmiany umowy spółki, o którym stanowi art. 1 ust. PCCU²²¹. W spółkach kapitałowych, za zmianę umowy spółki uważa się m.in. podwyższenie kapitału zakładowego z wkładów własnych, ze środków spółki oraz dopłaty²²². Zgodnie z Ustawą o podatku od czynności prawnych z dnia 9 września 2000 roku, obowiązek podatkowy ciąży na spółce (art. 3 ust. 1 pkt 2). Stawka, jaką spółka zobligowana będzie zapłacić to 0,5% wartości, o którą podwyższono kapitał zakładowy. Organem właściwym będzie miejscowo naczelnik urzędu skarbowego właściwy na siedzibę spółki.

Uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego dokonana musi być w formie aktu notarialnego (warunek konieczny) oraz to notariusz jest podatnikiem od czynności cywilnoprawnych (oblicza oraz pobiera podatek). W myśl przepisu art. 10 ust. 1 PCCU, podatnicy są zobligowani bez wezwania miejscowego organu podatkowego – do złożenia deklaracji sprawie podatku, według ustalonego wzoru, oraz podatnik sam powinien obliczyć oraz wpłacić podatek w terminie 14 dni od dnia powstania zobowiązania podatkowego. W przypadku gdy kapitał zakładowy w spółce nie zostanie zarejestrowany lub jeżeli zostanie zarejestrowany ale w wysokości niższej niż określonej w uchwale, zapłacony podatek będzie podlegał zwrotowi – w całości w przypadku niezarejestrowania lub w części stanowiącej różnicę pomiędzy podatkiem, który został zapłacony a podatkiem należnym rzeczywistym ujawnionego w rejestrze sądowym stanowiącym owe podwyższenie kapitału zakładowego²²³.

Regulacje dotyczące PCC w ustawie stanowią zamknięty katalog czynności, w wyniku realizacji, których powstaje obowiązek uiszczenia podatku PCC. Powstaje jednak pytanie, czy obowiązek podatkowy powstaje także, gdy dochodzi do podwyższenia kapitału zakładowego w spółce bez konieczności jednoczesnej zmiany jej umowy. Mowa tu o podwyższeniu kapitału zakładowego na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki, w której jest przewidziane

---

²²¹ Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. 2000 Nr 86 poz. 959).

²²² A. Opalski, *Kodeks spółek handlowych. Tom IIB. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 227–300, art. 257, op.cit.*

²²³ Z. Jara, *kodeks spółek handlowych, komentarz, art. 257 op.cit.*

maksymalne podwyższenie kapitału zakładowego oraz termin, przy zachowaniu którego podwyższenie nie wymaga podjęcia uchwały wspólników w przedmiocie zmiany umowy spółki. Patrząc na przepisy PCC, z formalnego punktu widzenia, należałoby przyjąć, iż omawiana czynność nie będzie podlegać opodatkowaniu, albowiem nie dochodzi do zmiany umowy spółki. Jednakże należy zwrócić uwagę na przepis art. 1 ust. 3 pkt 2 ustawy PCC, w której ustawodawca przewidział, że pod pojęciem zmiany umowy spółki kapitałowej rozumie się podwyższenie kapitału zakładowego z wkładów lub ze środków spółki. Analizując wspomniany przepis, prowadzi on do wniosku, że nawet podwyższenie kapitału zakładowego bez zmiany umowy spółki skutkuje powstaniem obowiązku w zakresie zapłaty podatku PCC (o tyle, jeżeli następuje z wkładów lub ze środków spółki)²²⁴.

W kontekście omawianej instytucji podwyższenia kapitału zakładowego należy zwrócić szczególną uwagę na specyficzny rodzaj, jakim jest tzw. konwersja wierzytelności na kapitał zakładowy. Do konwersji wierzytelności zachodzi w momencie, kiedy udziałowiec spółki posiada względem niej określoną wierzytelność (np. z tytułu udzielonej spółce pożyczki). Spółka uzyskuje w ten sposób względem udziałowca wierzytelność na jego pokrycie. Następnie na skutek umowy obie wierzytelności podlegają będą umorzeniu. W tym miejscu nasuwa się wówczas pytanie, czy obowiązek podatkowy powstanie również gdy dochodzi do podwyższenia kapitału zakładowego bez zmiany umowy. Czy tego rodzaju sytuacja opisana powyżej, będzie podlegać opodatkowaniu podatkiem PCC. Ważna w tym przypadku jest treść czynności prawnej. Organ podatkowy w momencie ustalania treści czynności prawnej uwzględnia zgodny zamiar stron oraz cel czynności woli złożonych przez strony. Warto przytoczyć w tym miejscu Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku, który wyraził – „jeżeli pod pozorem danej czynności prawnej dokonano innej czynności prawnej, skutki podatkowe wywodzą się z tej ukrytej czynności prawnej”²²⁵.

Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 pkt 2 PCCU, obowiązek podatkowy powstaje dopiero z chwilą podjęcia uchwały wspólników o podwyższeniu kapitału spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Przy czym, jeżeli jednak uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego dokonywana zostaje w formie aktu notarialnego, to notariusz będzie płatnikiem podatku od czynności cywilnoprawnych (oblicza i pobiera podatek). Warte uwagi jest, iż "Przepis art. 5 ust. 3 tiret drugie Dyrektywy Rady Nr 69/335/EWG nakazuje, aby podczas obliczania podstawy opodatkowania podatkiem kapitałowym czynności podwyższenia kapitału spółki w drodze konwersji wierzytelności z tytułu pożyczek zaciągniętych przez tę spółkę na udziały przed

---

²²⁴ P. Stolarczyk, *Podwyższenie kapitału zakładowego spółki nie zawsze z podatkiem PCC?*, 2015 r., źródło online <https://www.kancelariaprawnajr.pl/cms-content/uploads/2015/10/Podwy%C5%BCzenie-kapita%C5%82u-zak%C5%82adowego-sp%C3%B3%C5%82ki-nie-zawsze-z-podatkiem-PCC.pdf>, (dostęp 14.03.2022 r.)

²²⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 14 listopada 2014 r., I SA/Gd 910/14 Legalis.

przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej w sytuacji, gdy konwersja miała miejsce po tej dacie, uwzględniać wcześniejsze opodatkowanie tych pożyczek na podstawie obowiązującego wówczas ustawodawstwa krajowego"²²⁶.

Orzeczenie jest również aktualne w stosunku do Dyrektywy Rady 2008/7/WE z 12.2.2008 r., która dotyczy podatków pośrednich od gromadzonych kapitałów (Dz.U. UE L Nr 46 z 21.2.2008 r.)²²⁷. Oznacza ona, że dotyczący czynności cywilnoprawnych, który został odprowadzony z tytułu pożyczki udzielonej przez wspólnika na rzecz spółki przed 01.01.2004 r., podlega odliczeniu od podatku PCC należnego z tytułu podwyższenia dokonanego przez konwersję wierzytelności na rzecz kapitału zakładowego spółki.

Warto również wspomnieć o PPC od sprzedaży udziałów. Przejście udziałów na nowego wspólnika nie pozostaje w tej kwestii neutralne podatkowo. Kupujący zobowiązany jest do zapłaty podatku od czynności cywilnoprawnych, której stawka wynosi 1%. Obowiązek ten powstaje w dniu zawarcia umowy sprzedaży udziałów, a kupujący w ciągu 14 dni od dnia, w którym umowa została zawarta – zobowiązany jest złożyć do właściwego urzędu skarbowego deklaracje w sprawie podatku PCC, oraz wpłacić należną kwotę, której koszt jest uzależniony od ceny sprzedawanych udziałów²²⁸.

Podatek od czynności cywilnoprawnych (PCC) to podatek, który płaci się przy zawieraniu umów cywilnoprawnych, w tym także umów sprzedaży udziałów w spółce z o.o. W przypadku sprzedaży udziałów w spółce z o.o. kupujący jest zobowiązany do zapłaty podatku PCC w wysokości 1% ceny nabycia udziałów. Obowiązek zapłaty podatku PCC powstaje w dniu zawarcia umowy sprzedaży udziałów, a kupujący ma 14 dni od dnia zawarcia umowy na złożenie deklaracji w sprawie podatku PCC i wpłacenie należnej kwoty na konto właściwego urzędu skarbowego. Wysokość podatku PCC jest uzależniona od ceny sprzedawanych udziałów, dlatego im wyższa cena, tym wyższa kwota podatku.

Warto również zauważyć, że sprzedaż udziałów nie jest równoznaczna ze zmianą umowy spółki z o.o. i nie wymaga uiszczenia podatku PCC w tym zakresie. Zmiana umowy spółki będzie opodatkowana, jeśli spowoduje podwyższenie podstawy opodatkowania PCC. Jednym z wyjątków jest przeniesienie siedziby spółki na terytorium Polski z terytorium państwa niebędącego członkiem UE lub EOG lub czynność, która powoduje podwyższenie kapitału

---

²²⁶ wyr. Trybunału Sprawiedliwości z 12.11.2009 r., C-441/08, www.eur-lex.europa.eu (dostęp: 19.01.2023 r.)

²²⁷ DYREKTYWA RADY 2008/7/WE z dnia 12 lutego 2008 r. dotycząca podatków pośrednich od gromadzenia kapitału (Dz.U. L 46 z 21.2.2008, s. 11).

²²⁸ Przed dokonaniem transakcji warto wcześniej przejrzeć umowę spółki z o.o. Umowa spółki może ograniczać możliwość zbycia udziałów przez wspólnika, co najczęściej przejawia się w konieczności uzyskania przez zbywającego zgody spółki. Taka zgoda na zbycie udziałów w niektórych przypadkach może być wyrażona przez zarząd bądź też zależna od uchwały wspólników, co powinno być uregulowane w umowie spółki. Jeśli spółka nie wyrazi zgody to czynność taka uznawana jest za bezskuteczną. Źródło online <https://lawboxfirm.com/sprzedaz-udzialow-w-spolce-z-o-o/>, (dostęp 16.03.2022 r.).

zakładowego spółki. W tych przypadkach wymagane jest uiszczenie podatku PCC. Z drugiej strony, zmiana umowy spółki z o.o. może wymagać uiszczenia podatku PCC, w zależności od okoliczności. Wszystkie te kwestie powinny być dokładnie przeanalizowane przed podjęciem decyzji o sprzedaży udziałów lub dokonaniu innej czynności, która może wpłynąć na wysokość podatku PCC.

2.10. Podsumowanie

Kiedy spółka decyduje się na podwyższenie kapitału zakładowego, istnieje kilka możliwych procedur do wyboru. Wybór procedury zależy od wielu czynników, takich jak źródła finansowania podwyższenia kapitału i wcześniejsze kroki podjęte przez spółkę. Oto kilka popularnych procedur podwyższania kapitału zakładowego. W przypadku podwyższenia kapitału zakładowego nie zawsze konieczne jest zmienianie umowy spółki. Ustawodawca umożliwia prostsze procedury, które wymagają jedynie wprowadzenia odpowiednich postanowień do umowy spółki na etapie jej zawierania lub późniejszych zmian. Te postanowienia powinny określać co najmniej maksymalną wartość podwyższenia kapitału i termin na dokonanie takich czynności.

Zasadniczo, podwyższenie kapitału zakładowego w sp. z o.o. wymaga zmiany umowy spółki oraz zgłoszenia tego podwyższenia do sądu rejestrowego (KRS). Przy zmianie umowy spółki w kontekście podwyższenia kapitału zakładowego, konieczne jest podjęcie uchwały przez wspólników, a ta uchwała powinna być zaprotokołowana przez notariusza. Zgodnie z przepisami prawa, uchwała taka musi zostać podjęta większością dwóch trzecich głosów na walnym zgromadzeniu wspólników.

Warto jednak zauważyć, że w umowie spółki można przewidzieć bardziej rygorystyczne warunki dotyczące podjęcia uchwały o zmianie umowy spółki, w tym również dotyczące podwyższenia kapitału zakładowego. Może to obejmować większą wymaganą większość głosów, inne formy zwoływania zgromadzenia wspólników, ustalenie minimalnej frekwencji, wymaganie obecności konkretnych wspólników lub określonego odsetka udziałów, oraz inne warunki, które muszą być spełnione przed podjęciem uchwały. Wartość większości wymaganej do podjęcia uchwały o zmianie umowy spółki może być dostosowana do indywidualnych preferencji i potrzeb wspólników. Przewidzenie surowszych warunków może być przydatne dla ochrony interesów wspólników lub w celu utrzymania stabilności i kontroli nad spółką.

Wyjątkiem od zasady konieczności zmiany umowy spółki jest możliwość skorzystania z "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego. Jednak aby móc z niego skorzystać, konieczne jest wcześniejsze dopuszczenie tego trybu w umowie spółki. W przypadku "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego procedura może być mniej skomplikowana

i czasochłonna, niż w przypadku pełnej zmiany umowy. W umowie spółki należy określić warunki, procedury i ograniczenia dotyczące tego trybu podwyższenia kapitału zakładowego. Może to obejmować maksymalną wartość podwyższenia, formę wkładów oraz procedurę podejmowania uchwał. Dzięki uwzględnieniu "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego w umowie spółki można uniknąć konieczności zmiany umowy i związanych z nią formalności. Jest to szczególnie przydatne w przypadku spodziewanych przyszłych podwyżek kapitału, które można przeprowadzać zgodnie z wcześniej ustalonymi procedurami.

Podsumowując rozdział, można stwierdzić, że istnieją różne procedury podwyższania kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Podstawową zasadą jest konieczność zmiany umowy spółki oraz zgłoszenia podwyższenia do sądu rejestrowego. Jednak istnieje także możliwość skorzystania z "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego, pod warunkiem że jest to wcześniej dopuszczone w umowie spółki. Dlatego jest ważne, aby na etapie projektowania umowy spółki z o.o. przewidzieć taką możliwość. W przypadku "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego, procedura może być mniej skomplikowana i bardziej elastyczna, co pozwala uniknąć pełnej zmiany umowy spółki. Przyjęcie tego trybu wymaga określenia warunków, procedur i ograniczeń w umowie spółki.

W omawianym rozdziale udowodniono, że możliwość "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego jest realna i przewidziana przez prawo. Przedstawione hipotezy dotyczące procedur i warunków podwyższania kapitału zakładowego zostały potwierdzone.

Wyniki badań pokazały, że istnieje realna możliwość korzystania z "uproszczonego" podwyższenia kapitału zakładowego, jeśli jest to uprzednio przewidziane w umowie spółki. Odpowiednie postanowienia umowne pozwalają na zastosowanie tej alternatywnej procedury, która może być bardziej dogodna dla spółki i jej wspólników. W rezultacie potwierdzono, że hipotezy dotyczące procedur i warunków podwyższania kapitału zakładowego zostały udowodnione, co stanowi istotną informację, iż odpowiednie postanowienia umowne umożliwiają stosowanie alternatywnej procedury, co może być korzystne dla spółki i jej wspólników.

Rozdział III ISTOTA RAPORTOWANIA SPOŁECZNEGO CSR W PERSPEKTYWIE KORZYŚCI DLA PRZEDSIĘBIORSTWA

3.1. Uwagi wprowadzające

Tradycyjnie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością były postrzegane jako odpowiedzialne jedynie za generowanie zysku dla swoich właścicieli i nie miały żadnych formalnych obowiązków wobec społeczeństwa i środowiska. Jednak w ciągu ostatnich kilku dziesięcioleci nastąpił wzrost zainteresowania ideą odpowiedzialnego biznesu. Rządy również dostrzegają potrzebę takiej odpowiedzialności i wprowadzają szereg regulacji i standardów, które wymagają od przedsiębiorstw przestrzegania określonych norm społecznych i środowiskowych.

Takie podejście do biznesu, zwane społeczną odpowiedzialnością biznesu (z ang. Corporate Social Responsibility CSR), opiera się na przekonaniu, że przedsiębiorstwa powinny działać nie tylko w celu osiągnięcia zysków, ale również brać pod uwagę ich wpływ na społeczeństwo i środowisko. W ramach CSR przedsiębiorstwa podejmują szereg działań, takich jak zmniejszanie swojego wpływu na środowisko, dbanie o prawa pracowników oraz wdrażanie programów społecznych, które przyczyniają się do poprawy warunków życia w społecznościach, w których działają.

Współczesne podejście do biznesu wymaga zrównoważonego podejścia do trzech wymiarów: ekonomicznego, społecznego i środowiskowego. Przedsiębiorstwa, które podejmują działania CSR, dążą do zrównoważonego rozwoju, który zapewnia im długoterminowy sukces, a jednocześnie przyczynia się do poprawy jakości życia ludzi i ochrony środowiska.

Wprowadzanie standardów CSR przez rządy ma na celu stworzenie bardziej zrównoważonej gospodarki, która przyczynia się do rozwoju społecznego i ochrony środowiska.

Jednakże to przedsiębiorstwa same muszą podejmować decyzje i działać w sposób odpowiedzialny, a standardy CSR są jedynie narzędziem, które pomaga im w podejmowaniu właściwych decyzji i wypełnianiu swoich obowiązków społecznych i środowiskowych.

W ostatnich latach odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw przeszła dwie kluczowe zmiany. Po pierwsze, punkt ciężkości CSR przesunął się z wyłącznej orientacji na społeczność lokalną na poziom międzynarodowy. Głównym powodem tego przesunięcia jest wzrost regulacji międzynarodowych, które wymagają od przedsiębiorstw przestrzegania norm społecznych i środowiskowych na poziomie globalnym. Jednakże w erze globalizacji i cyfryzacji przedsiębiorstwa stają również wobec licznych wymogów dotyczących odpowiedzialnego biznesu ze strony różnych grup interesariuszy, takich jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, związki zawodowe, inwestorzy instytucjonalni i media. Po drugie, drugą kluczową zmianą w roli odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw jest jej przekształcenie z dobrowolnej na obligatoryjną. Wiele krajów wprowadziło regulacje, które wymagają od firm przestrzegania określonych standardów społecznych i środowiskowych. Na przykład, wiele państw wymaga, aby firmy publikowały raporty na temat swojej działalności związanej z CSR, a niektóre kraje wprowadziły specjalne kary dla przedsiębiorstw, które nie przestrzegają norm społecznych i środowiskowych²²⁹.

Warto zwrócić uwagę, że mimo że na poziomie międzynarodowym istnieją pewne standardy związane z CSR, to faktycznie rozwiązania prawne w tym zakresie różnią się w poszczególnych państwach. Jednakże, w ostatnich latach można zauważyć pewne trendy w zakresie regulacji CSR, takie jak zwiększanie wymogów dotyczących raportowania działań CSR przez przedsiębiorstwa czy wprowadzanie sankcji za niewypełnienie obowiązków związanych z CSR. Dlatego też, mimo że CSR wciąż jest instytucją rozwojową, to rosnące zainteresowanie kwestiami związanymi z odpowiedzialnym biznesem oraz wprowadzanie bardziej restrykcyjnych regulacji dotyczących CSR sugerują, że jest to temat coraz bardziej istotny dla przedsiębiorstw.

Celem opracowania niniejszego rozdziału jest zatem omówienie tematów związanych z raportowaniem niefinansowym i społeczną odpowiedzialnością biznesu.

W szczególności, przybliżenie czytelnikom pojęcia CSR oraz raportowania niefinansowego, przedstawić ich ewolucję i zmieniające się konteksty społeczne, w których się one rozwijają. Dodatkowo, w opracowaniu zostaną omówione regulacje prawne dotyczące raportowania niefinansowego oraz odpowiedzialności biznesu na poziomie międzynarodowym, europejskim i

---

²²⁹ Pojęcie interesariusz (stakeholder) pojawiło się po raz pierwszy w memorandum Stanford Resarch Institute w 1963 r., rozpowszechnione zostało jednak dopiero na początku lat 80. ubiegłego stulecia przez R.E. Freemana (twórca teorii interesariuszy) według którego „interesariuszem” jest każda osoba, która może wywierać wpływ na organizację lub na którą ta organizacja wywiera wpływ. Interesariuszami zatem są wszelkie osoby, społeczności, instytucje, organizacje, które mogą wpływać na przedsiębiorstwo oraz pozostają pod wpływem jego działalności.

krajowym, a także przedstawione zostaną dobre praktyki w zakresie raportowania CSR w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i wpływem na to, jak interesariusze mogą wykorzystać informacje o pozafinansowych raportach spółki. Wszystko to ma na celu wyjaśnienie roli, jaką odgrywa CSR w dzisiejszych czasach oraz wskazanie na korzyści, jakie płyną z raportowania niefinansowego dla przedsiębiorstw i ich interesariuszy. Do opracowania wykorzystano trzy metody badawcze: dogmatyczną, prawno-porównawczą i historyczną. Analizy zostały przeprowadzone na podstawie literatury krajowej i zagranicznej, aktów prawnych oraz w niewielkim zakresie orzecznictwa sądowego i organów administracji publicznej.

3.2. Rozwój raportowania CSR

Zasadność raportowania szeroko rozumianych ekonomicznych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstwa na rynku, a w szczególności danych o charakterze finansowym, nie należy współcześnie do kwestii podlegających dyskusji. Sprawozdawczość przedsiębiorstw w tym obszarze jest bowiem jednym z podstawowych obowiązków informacyjnych, uwarunkowanym legislacyjnie oraz podlegającym sankcjom finansowym w przypadku jego niespełnienia.

Współcześnie, raportowanie danych finansowych przez przedsiębiorstwa jest obowiązkiem wynikającym z przepisów prawa, który podlega kontroli organów administracji publicznej i sankcjom w przypadku naruszenia. Jednak, w przypadku raportowania "pozafinansowego" czyli CSR, kwestia ta jest wciąż rozwijającą się instytucją, a rozwiązania prawne w tym zakresie są zróżnicowane w poszczególnych państwach. Mimo to, w kontekście międzynarodowym, CSR jest coraz bardziej popularne i zyskuje na znaczeniu, co wpływa na coraz bardziej restrykcyjne regulacje w tej dziedzinie na poziomie krajowym²³⁰.

Pomimo że w wielu państwach o wysoko rozwiniętych gospodarkach koncepcja CSR może być już z powodzeniem uznana za integralny element strategii korporacyjnej największych przedsiębiorstw, to na polskim rynku jest ona wciąż na jednym z wcześniejszych etapów rozwoju. Dyskusja w perspektywie teoretyczno-prawnej trwa w Polsce od kilkunastu lat.²³¹

W Polsce coraz mniej osób mylnie interpretuje koncepcję CSR jako coś, co jest dostępne tylko dla największych i najbardziej zamożnych przedsiębiorstw na rynku. Zdaniem ekspertów

---

²³⁰ Spośród wielu zob. J. Campbell, *Why would corporations behave insocially responsible ways? An institutional theory of corporate social responsibility* „Academy of Management Review” 2007, vol. 32, s. 946–967; D. Coluccia, S. Fontana, S. Solimene, *Does institutional context affect CSR disclosure? A study on Eurostoxx 50*. „Sustainability” 2018, vol. 10, s. 1–20; M. N. Faisal, *Analysing the barriers to corporate social responsibility in supply chains: An interpretive structural modelling approach*. „International Journal of Logistics Research and Applications” 2010, vol. 13, s. 179-195.

²³¹ P. Nieporowski, *Istota raportowania społecznego. Budowanie wartości czy instytucjonalny przymus*, „Rocznik Lubski” 2013, t. 43, cz. 2, s. 130-131.

coraz częściej zauważa się, że podejście CSR powinno być integralną częścią strategii biznesowej każdej firmy, bez względu na jej wielkość. W praktyce oznacza to, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, raportowanie pozafinansowych aspektów działalności przedsiębiorstwa jest obowiązkiem każdej firmy, niezależnie od jej wielkości czy pozycji na rynku. Taka postawa pozwala na zwiększenie zaufania klientów, pracowników oraz społeczności lokalnych do danej firmy i może wpłynąć pozytywnie na jej wizerunek i wyniki finansowe²³².

Ponadto, w przypadku międzynarodowych przedsiębiorstw, które rozszerzają swoją działalność na rynek polski, koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu nie może być bezpośrednio przenoszona z kraju pochodzenia i stosowana w Polsce. Takie podejście wynika z istniejących różnic między krajami w zakresie modeli zarządzania, kultury organizacyjnej, a także poziomu zainteresowania i znajomości zasad funkcjonowania biznesu wśród lokalnej społeczności oraz kondycji trzeciego sektora. W związku z tym międzynarodowe przedsiębiorstwa działające na rynku polskim powinny dostosowywać swoją strategię CSR do lokalnych uwarunkowań oraz kultury biznesowej, aby osiągnąć pozytywny wpływ na otoczenie i społeczeństwo.

Wpływ na rozwój koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce ma wiele czynników, w tym krótka historia wolnego rynku w kraju oraz poprzedzający ją okres gospodarki centralnie planowanej. Obecnie coraz więcej osób uważa, że przedsiębiorstwa powinny uwzględniać interesy społeczne, a raportowanie o pozafinansowej sferze ich działalności staje się coraz ważniejsze. Część polskich przedsiębiorstw zaczyna wprowadzać praktyki związane z CSR, jednak wciąż jest to koncepcja na stosunkowo wczesnym etapie rozwoju w Polsce. Różnice w modelach zarządzania czy kulturze organizacyjnej między krajami mogą utrudniać przeniesienie idei CSR z jednego kraju na drugi.²³³

W dzisiejszych czasach coraz więcej międzynarodowych korporacji rozszerza swoje podejście do raportowania o aspekty niefinansowe, a w szczególności dotyczące Environmental Social Governance (ESG). Raportowanie ESG może pomóc w uzyskaniu lepszego zrozumienia całkowitego wpływu działalności korporacji na społeczeństwo i środowisko, a także w identyfikacji potencjalnych ryzyk i okazji biznesowych z nimi związanych. Koncepcja

---

²³² Szerzej w tym zakresie L. Vartiak, *CSR Reporting of Companies on a Global Scale*, „Procedia Economics and Finance” 2016, vol. 39, s. 176-183.

²³³ Warto zauważyć, że Forum Odpowiedzialnego Biznesu corocznie wydaje Raport „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”. Główną część stanowi podsumowanie działań z zakresu CSR i zrównoważonego rozwoju, zgłaszanych przez firmy na przełomie grudnia i stycznia. Najnowsza edycja zawiera 1958 przykładów dobrych praktyk (1696 w poprzedniej edycji), które zostały zgłoszone przez 225 firm (214 w poprzedniej edycji), w tym 57 firm z sektora mikro, małych i średnich (55 w poprzedniej edycji). Pod względem dobrych praktyk to rekordowa publikacja, natomiast liczba firm to drugi wynik w historii ukazywania się raportu. Na liczbę blisko 2000 działań CSR składają się dwie grupy praktyk. Pierwsza z nich to praktyki nowe, zgłoszone po raz pierwszy do raportu. W najnowszej edycji znalazło się ich 1013 (712 w poprzedniej edycji). Drugą grupę stanowią praktyki długoletnie, opublikowane już w poprzednich edycjach raportu, ale realizowane w minionym roku. W tym roku było to 945 inicjatyw z zakresu odpowiedzialności biznesu (983 w poprzedniej edycji) zob. <https://odpowiedzialnybiznes.pl/publikacje/raport-2020/>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).

raportowania ESG uwzględnia trzy aspekty: środowiskowy, społeczny i ład korporacyjny. Aspekt środowiskowy obejmuje informacje o wpływie działalności korporacji na środowisko, takie jak emisje gazów cieplarnianych, zużycie wody i energii, a także zarządzanie odpadami. Aspekt społeczny odnosi się do relacji korporacji z jej interesariuszami, takimi jak pracownicy, klienci, społeczności lokalne i inne grupy społeczne. Obejmuje to między innymi informacje o polityce zatrudnienia, zrównoważonym łańcuchu dostaw, bezpieczeństwie pracowników i ochronie praw człowieka. Ostatnim aspektem ESG jest ład korporacyjny, który odnosi się do sposobu, w jaki korporacja zarządza swoimi procesami decyzyjnymi i zarządczymi, a także do transparentności i odpowiedzialności²³⁴.

Raportowanie zintegrowane jest ważnym narzędziem dla przedsiębiorstw, które chcą skutecznie zarządzać swoim wizerunkiem i relacjami z otoczeniem. W ramach takiego raportu przedsiębiorstwo może zaprezentować swoją strategię zrównoważonego rozwoju, w tym cele dotyczące ochrony środowiska, działań społecznych oraz kwestii ładu korporacyjnego. Raportowanie zintegrowane ma również na celu zwiększenie przejrzystości działań przedsiębiorstw i umożliwienie łatwiejszej analizy ich działalności. Dzięki temu inwestorzy i klienci mogą lepiej poznać organizację i podjąć bardziej świadome decyzje dotyczące jej produktów i usług²³⁵.

Raportowanie danych finansowych stało się ważnym elementem funkcjonowania przedsiębiorstw. Jest to wynikiem przyjęcia przez Unię Europejską dyrektywy 2014/95/UE, która wymaga ujawnienia informacji niefinansowych oraz informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki i grupy. Dyrektywa ta wprowadza obowiązek ujawnienia informacji o kwestiach społecznych, środowiskowych i związanych z ładem korporacyjnym, a jej celem jest zwiększenie przejrzystości i odpowiedzialności biznesu²³⁶.

Następnie w Polsce do obrotu prawnego wprowadzono Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2016 r. wprowadziło zmiany w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim. Rozporządzenie to ma na celu umożliwienie lepszego monitorowania i oceny

---

²³⁴ Spośród wielu, raport przedsiębiorstwa Coca-Cola, <https://www.coca-colacompany.com/reports/business-environmental-social-governance-report-2021>, online (dostęp: 30.11.2022 r.), raport przedsiębiorstwa Liberty Global, <https://libertyglobal.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2022/07/Liberty-Global-2021-Corporate-Responsibility-Report.pdf>, online (dostęp: 30.11.2022 r.), raport przedsiębiorstwa Sodexo, <https://us.sodexo.com/inspired-thinking/positive-impact/better-tomorrow-report-2022.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).

²³⁵ A. Krzysztofek, *Zintegrowane raportowanie na przykładzie spółek Respect Index*, „Journal of Management and Finance” 2018, vol. 16, s. 135-137.

²³⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (OJ L 330, 15.11.2014, s. 1–9).

sytuacji finansowej przedsiębiorstw przez inwestorów oraz poprawę jakości i porównywalności informacji przekazywanych na temat sytuacji finansowej emitentów papierów wartościowych.²³⁷. Dodatkowo warto zwrócić uwagę, że wprowadzenie wymogów wynikających z Dyrektywy wiązało się z koniecznością zmian w ustawie o rachunkowości. Zmiany te wprowadzono w celu umożliwienia wdrożenia nowych standardów dotyczących raportowania danych niefinansowych oraz wymaganych informacji związanych z różnorodnością. Dzięki temu przedsiębiorstwa są w stanie przedstawić pełny obraz swojej działalności, uwzględniając nie tylko aspekty finansowe, ale również społeczne, środowiskowe i związane z ładem korporacyjnym. W ten sposób poprawia się przejrzystość działalności przedsiębiorstw, a interesariusze mają lepszy dostęp do informacji potrzebnych do podejmowania decyzji inwestycyjnych²³⁸, która nastąpiła na bazie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o rachunkowości²³⁹.

3.3. Definicja siatki pojęciowej związanej z CSR

W niniejszym kontekście ważne jest uświadomienie sobie terminologii związanej z koncepcją CSR. Termin ten nie posiada jednoznacznego znaczenia i jest określany różnymi nazwami w literaturze przedmiotu, takimi jak odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw, odpowiedzialność korporacyjna czy też etyczna. Wszystkie te terminy odnoszą się do działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa w celu uwzględnienia aspektów społecznych, środowiskowych i etycznych w swojej działalności.²⁴⁰

Chociaż idee związane ze społeczną odpowiedzialnością biznesu sięgają czasów starożytnych, to współczesne rozumienie tego terminu wykształciło się w latach 50. XX wieku. Howard Bowen (1953) przedstawił jedną z pierwszych definicji, w której stwierdził, że przedsiębiorcy są zobowiązani do prowadzenia polityki, podejmowania decyzji i działań, które są zgodne z celami i wartościami społeczeństwa. Innymi słowy, powinni dążyć do realizacji działań, które są pożądane i korzystne dla społeczeństwa.”²⁴¹. S.P. Sethi (1975 r.) zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia wpływu działalności przedsiębiorstw na otoczenie i stawia tezę, że społeczna odpowiedzialność biznesu polega na podnoszeniu standardów zachowań korporacyjnych do poziomu zgodnego z panującymi normami, wartościami i oczekiwaniami

---

²³⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2016 r., poz. 860). Akt obecnie jest uznany za uchylony.

²³⁸ Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r., poz. 217.).

²³⁹ Ustawa o zmianie ustawy o rachunkowości z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 roku, poz. 61).

²⁴⁰ J. Stecko, *CSR 1.0 a CSR 2.0 porównanie i analiza pojęć*. „Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej, Zarządzanie i Marketing” 2012, nr 19, s. 119.

²⁴¹ Ibidem.

społecznymi. Innymi słowy, przedsiębiorstwa powinny działać w sposób zgodny z oczekiwaniami społeczeństwa, a ich zachowania powinny być zgodne z wartościami i normami społecznymi.²⁴².

Z kolei definicja zaprezentowana przez M. McIntosha i A. Mohana (1999 r.) podkreśla, że odpowiedzialny biznes polega na uwzględnieniu kwestii społecznych i środowiskowych w głównej działalności przedsiębiorstwa. Oznacza to, że działania biznesowe powinny być zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, a przedsiębiorstwa powinny działać w sposób, który minimalizuje negatywny wpływ na środowisko naturalne. W ten sposób, CSR staje się podejściem do zarządzania biznesem, które uwzględnia zarówno aspekty ekonomiczne, jak i społeczne i środowiskowe, w celu zapewnienia długotrwałej i zrównoważonej działalności przedsiębiorstwa.”²⁴³.

Warto również wspomnieć o Definicja H. Kreikebaum (1995 r.), który wyraża przekonanie, że społeczna odpowiedzialność biznesu obejmuje wszystkie dobrowolne działania przedsiębiorstwa, których celem jest rozwiązywanie ważnych problemów społecznych. W ramach tej koncepcji, działania te nie są podejmowane z myślą o osiągnięciu maksymalnego zysku, lecz oznaczają rezygnację z krótkoterminowej opłacalności na rzecz korzyści średnio i długoterminowych dla społeczeństwa. Innymi słowy, przedsiębiorstwa powinny działać w taki sposób, aby zminimalizować negatywny wpływ swojej działalności na społeczeństwo i środowisko naturalne, nawet jeśli oznacza to pewne koszty finansowe i rezygnację z krótkoterminowej maksymalizacji zysków²⁴⁴.

w powyższych definicjach pojawia się konieczność uwzględniania wszystkich grup interesariuszy przedsiębiorstwa w procesie podejmowania decyzji gospodarczych. Oznacza to, że przedsiębiorstwa powinny brać pod uwagę potrzeby i oczekiwania różnych grup, takich jak pracownicy, klienci, inwestorzy, partnerzy biznesowi, społeczności lokalne i środowisko naturalne. W ten sposób, podejmowane decyzje powinny być odpowiednio zrównoważone i uwzględniać interesy wszystkich zainteresowanych stron. Ponadto wskazano, że w ramach CSR, przedsiębiorstwa powinny dążyć do wypracowania odpowiedniego poziomu zysku, który jest zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju i nie szkodzi interesom społecznym i środowiskowym.

W Polskiej literaturze przedmiotu również można znaleźć różne definicje pojęcia społecznej odpowiedzialności biznesu. Zgodnie z poglądem L. Zbiegeń-Maciąg, CSR oznacza moralnie odpowiedzialną i zobowiązaną do rozliczania się przed prawem i społeczeństwem

---

²⁴² S.P. Sethi, *Dimensions of corporate social performance: an analytical Framework*, „California Management Review” 1975, vol. 17, s. 58 i n.

²⁴³ M McIntosh, A. Mohan, *Mapping the Research Knowledge Base Linking Poverty and Business Practice, Working Paper présenté à la Corporate Citizenship Conference, University of Warwick, UK*, s. 5 i n.

²⁴⁴ H. Kreikebaum, *Strategiczne planowanie w przedsiębiorstwie*, Warszawa 1996, s. 209.

działalność gospodarczą²⁴⁵. To oznacza, że przedsiębiorstwa powinny działać w sposób etyczny, uwzględniając normy moralne, a także przestrzegać prawa i rozliczać się z podejmowanych działań przed społeczeństwem. W literaturze przedmiotu często podkreśla się również, że podejmowanie działań z zakresu CSR prowadzi do budowania strategii przewagi konkurencyjnej. Firmy, które angażują się w działania CSR, budują swoją reputację jako etyczne i odpowiedzialne przedsiębiorstwa, co z kolei przyciąga klientów, inwestorów i pracowników. Ponadto podejmowanie działań CSR może prowadzić do długofalowego zysku i trwałej wartości zarówno dla udziałowców, jak i pozostałych partnerów-interesariuszy, takich jak pracownicy, dostawcy i społeczności lokalne²⁴⁶.

Interesujący pogląd w analizowanym zakresie przedstawił także Wayne Visser, który w swoim ujęciu społecznej odpowiedzialności biznesu wyróżnia 5 kolejnych etapów w rozwoju CSR przedsiębiorstw. Są to:

- era chciwości,
- era filantropii,
- era marketingu,
- era zarządzania,
- era odpowiedzialności²⁴⁷.

Przedstawione wnioski należy powiązać z faktem, iż co do zasady w początkowym etapie funkcjonowania przedsiębiorstwa skupia się ono głównie na maksymalizacji zysku, a odpowiedzialność społeczna biznesu nie jest wtedy zwykle priorytetem. Jednak w miarę rozwoju firmy i zwiększania jej znaczenia na rynku, przedsiębiorstwo musi zwrócić uwagę na swoje otoczenie i uwzględnić kwestie społeczne, środowiskowe i etyczne. Działania CSR są coraz częściej postrzegane jako element budowania przewagi konkurencyjnej, ponieważ coraz więcej konsumentów i inwestorów zwraca uwagę na sposób, w jaki firma prowadzi swoją działalność, i oczekuje, że będzie ona bardziej odpowiedzialna i zrównoważona.²⁴⁸

Kolejny etapem po maksymalizowaniu zysku jest coraz większa uwaga na ludzi oraz na kwestie społeczne i środowiskowe. W miarę rozwijania się firmy i jej postrzegania jako ważnego gracza na rynku przedsiębiorstwo staje się coraz bardziej świadome swojej roli w społeczeństwie

---

²⁴⁵ L. Zbiegeń-Maciąg, *Etyka w zarządzaniu*. CiM, Warszawa 1997.

²⁴⁶ A. Misztal, *Raport społeczny jako narzędzie zarządzania CSR*, „Studia prawnicze WNEiZ US” 2016, nr 43 s. 76 i n.

²⁴⁷ W. Visser, *CSR.2.0. The Evolution and Revolution of Corporate Social Responsibility*, [w:] M. Pohl, N. Tolhurst, *Responsible Business: How to Manage a CSR Strategy Successfully*, Londyn 2010, rozdz. 21.

²⁴⁸ P. Banaszyk, R. Fimińska-Banaszyk, *Cele społeczne i systemowe w przedsiębiorstwie*, „Zeszyty Naukowe AE w Poznaniu” 1997, nr 256, s. 16.

i zaczyna zwracać uwagę na kwestie społeczne, w tym na potrzeby ludzi wokół niej. W tym etapie przedsiębiorstwo może angażować się w różnego rodzaju inicjatywy charytatywne i społeczne, np. oferować wsparcie finansowe dla organizacji non-profit, organizować akcje wolontariacie, wspierać lokalne społeczności i działać na rzecz ochrony środowiska. W ten sposób firma dąży do zbudowania pozytywnego wizerunku i zdobycia uznania ze strony swoich interesariuszy, a jednocześnie podejmuje działania, które mają realny wpływ na poprawę warunków życia i pracy wokół niej²⁴⁹.

W erze promocji CSR zaczyna być również postrzegana jako narzędzie marketingowe, służące do pozyskiwania i utrzymywania klientów, a także do zdobywania przewagi konkurencyjnej. W ramach tej strategii firmy starają się przyciągać klientów poprzez akcentowanie swojego zaangażowania społecznego i ekologicznego oraz prezentowanie siebie jako firmy odpowiedzialnej i etycznej²⁵⁰.

Kolejnym istotnym aspektem nowej odpowiedzialności społecznej jest konieczność uwzględnienia globalnego kontekstu problemów lokalnych. Przy podejmowaniu działań CSR, nie można zapominać, że działamy w świecie, który uległ znaczącym zmianom. Ważne jest, aby dostosować globalne strategie do możliwości i wyzwań lokalnych. Ten postulat odwołuje się do zagadnienia globalizacji, w której konieczne jest dostosowanie strategii do konkretnej sytuacji na danym rynku.²⁵¹

W. Visser uważa, że istnieje potrzeba zmiany sposobu myślenia o roli biznesu w społeczeństwie. Według niego nie powinniśmy już skupiać się tylko na aspektach ekonomicznych, ale powinniśmy zacząć brać pod uwagę rzeczywistą odpowiedzialność biznesu wobec społeczeństwa i środowiska naturalnego. Visser proponuje, aby porzucić tradycyjne definicje i podejście, które skupia się wyłącznie na aspektach ekonomicznych²⁵².

3.4. CSR a korzyści dla biznesu

Działania podejmowane w ramach Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (CSR) mogą przynieść przedsiębiorstwom wiele korzyści, zarówno z punktu widzenia samego

---

²⁴⁹ E. Grzegorzewska - Ramocka, *Cele Ekonomiczne i Społeczne Przedsiębiorstwa*, „Gospodarka Narodowa” 2009, nr 7-8, s. 65 i n.

²⁵⁰ W. Visser, *CSR.2.0. The Evolution and Revolution of Corporate Social Responsibility...*, rozdz. 21.

²⁵¹ A.G. Scherer, *Globalization and Corporate Social Responsibility*, "The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility", red. A. Crane, A. McWilliams, D. Matten, J. Moon, D. Siegel, Oxford 2008, s. 413 i n.; D. Jamali, *Adaptions of CSR in the Context of Globalization in the case of GCC*, [w:] *Globalization 2019*, red. G.Y. Wang, online, <https://www.intechopen.com/chapters/63208> (dostęp: 30.11. 2022 r.).

²⁵² W. Visser, *CSR.2.0. The Evolution and Revolution of Corporate Social Responsibility...*, rozdz. 21.

przedsiębiorstwa, jego pracowników, jak i społeczności lokalnej. W literaturze przedmiotu wymieniane są najczęściej następujące korzyści z wdrażania strategii CSR:

- większa integracja i zespolenie pracowników wokół celów przedsiębiorstwa, co przekłada się na wzrost sprzedaży;
- lepszy klimat pracy, co również pozytywnie wpływa na sprzedaż;
- szybsze osiągnięcie celów przedsiębiorstwa, co prowadzi do wzrostu sprzedaży;
- włączenie pracowników w proces zarządzania, co zmniejsza liczbę błędów;
- kształtowanie odpowiedzialności pracowników i większa troska o koszty w przedsiębiorstwie;
- rozwijanie innowacyjności pracowników i większa skłonność do inwestycji;
- większa wydajność pracy, co przekłada się na wzrost zysków;
- zwiększona sprzedaż i zysk;
- wyższy poziom zysku, co prowadzi do lepszej wyceny przedsiębiorstwa;
- większa elastyczność przedsiębiorstwa w reagowaniu na zmiany rynkowe, co zwiększa sprzedaż;
- większa dyspozycyjność pracowników, co również przekłada się na wzrost sprzedaży;
- wyższy prestiż rynkowy i społeczny, co również przyczynia się do wzrostu sprzedaży²⁵³.

Powyższe korzyści wskazują, iż przedsiębiorstwa, które aktywne wdrażają zasady Społecznej Odpowiedzialności Biznesu, mogą zyskać znaczącą przewagę konkurencyjną, co przekłada się na korzyści finansowe i reputacyjne. Właściwe zarządzanie aspektami społecznymi i środowiskowymi może przyczynić się do poprawy klimatu pracy, zwiększenia wydajności, obniżenia kosztów, a także wzrostu sprzedaży i zysków. Dodatkowo dbałość o pracowników, społeczność lokalną i środowisko naturalne może budować pozytywny wizerunek firmy, co zwiększa jej prestiż i wiarygodność w oczach klientów oraz inwestorów.²⁵⁴

---

²⁵³ A. Drajer, *Chwalimy się. O korzyściach z wdrażania i raportowania CSR działań firmy*, online, mediawork.pl/chwalimy-sie-o-korzysciach-z-wdrazania-i-raportowania-dzialan-csr-firmy/ (dostęp: 09.10.2022 r.).

²⁵⁴ Badania przeprowadzone przez Grand Canyon University pt. „Organizational Benefits of Corporate Social Responsibility”, online, <https://www.gcu.edu/blog/business-management/organizational-benefits-corporate-social-responsibility> (dostęp: 30.11.2022 r.) Badania wskazują jako główne korzyści: Ceny – przedsiębiorstwa mogą zrekomensować koszty CSR poprzez wprowadzenie rozsądnych podwyżek cen produktów lub usług. Konsumenci często są skłonni zapłacić więcej za marki, które wykazują zaangażowanie w odpowiedzialne praktyki. Koszty ogólne – raportowanie CSR może zmniejszyć koszty ogólne. Na przykład przejście na bardziej energooszczędny sprzęt, instalowanie alternatywnych źródeł energii ekologicznej i zmniejszenie ilości opakowań na pakowanych towarach konsumpcyjnych to - zgodnie z przeprowadzonymi badaniami - skuteczne sposoby na obniżenie powtarzających się kosztów. Potencjał pracowników – pracownicy często wolą pracować dla przedsiębiorstw, które wykazują zaangażowanie w odpowiedzialność środowiskową i społeczną. Dzięki temu zarządcy przedsiębiorstw mają przywilej związany z redukcją kosztów związanych z rotacją pracowników, takich jak przestoje w pracy, rekrutacja, szkolenia.

Warto jednak pamiętać, iż jest to koncepcja dość młoda. Jedną z organizacji (Forum Odpowiedzialnego Biznesu), działająca w obszarze CSR od 10 lat wydaje Raport Dobrych Praktyk²⁵⁵. Wzmiankowany raport ukazuje najbardziej cenione, wartościowe działania z obszaru CSR, projekty, jakie inicjują zaangażowane społecznie przedsiębiorstwa. Jak wskazuje się w przewodnich motywach raportu „w obszarze zaangażowania społecznego i rozwoju społeczności lokalnych przedsiębiorstw zgłosiły praktyki dotyczące aktywności fizycznej, bezpieczeństwa, dobrego sąsiedztwa, działań charytatywnych i filantropii, edukacji dorosłych, edukacji dzieci i młodzieży, innowacji społecznych, inwestycji społecznych, kampanii społecznych, kultury i sztuki, marketingu zaangażowanego społecznie, profilaktyki zdrowotnej, rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia miejsc pracy i rozwoju kompetencji, wsparcia organizacji pozarządowych, współpracy z uczelniami oraz zrównoważonych miast.”²⁵⁶.

Zainteresowanie tym tematem rośnie, co potwierdza fakt, że w ostatniej edycji wzięło udział ponad 300 firm. Dzięki odpowiedniej organizacji i zarządzaniu przedsiębiorstwem, które opiera się na zasadach zrównoważonego rozwoju oraz społecznej odpowiedzialności biznesu, takie organizacje cieszą się zwiększoną lojalnością konsumentów i interesariuszy, co przekłada się na pozytywny wizerunek firmy oraz przewagę konkurencyjną.

Raport wskazuje na szczególnie ważne dziedziny w obecnych czasach, takie jak:

- Rozwój i zaangażowanie lokalnej społeczności²⁵⁷;
- Praktyki związane z pracą²⁵⁸;
- Ochrona środowiska²⁵⁹;

---

²⁵⁵ Ostatni wydanie to: Raport Odpowiedzialny biznes w Polsce – Dobre Praktyki 2021, online, odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2022/05/Raport2021.pdf (dostęp: 12.10.2022 r.).

W jubileuszowej edycji raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu wprowadziło kilka zmian. Zdecydowano o nieprzyjmowaniu praktyk, które dotyczyły działań stricte akcyjnych i niezwiązanych z działaniami na poziomie strategicznym czy nieposiadających waloru innowacji. Dodatkowo, podobnie jak w roku ubiegłym, organizatorzy wyznaczyli limit dziesięciu nowych praktyk zgłaszanych przez jedno przedsiębiorstwo. Tym razem ograniczenie to dotyczyło także praktyk długoterminnych. Zmiany te miały na celu skłonienie przedsiębiorstw do zgłaszania do raportu aktywności CSR wnoszących nową jakość.

²⁵⁶ Raport Odpowiedzialny biznes w Polsce – Dobre Praktyki 2021, s. 167.

²⁵⁷ Najbardziej popularna kategoria w tym obszarze to działania charytatywne i filantropia. Odnotowany został duży wzrost w kategorii zrównoważonych miast, w której reprezentacja dobrych praktyk była najwyższa ze wszystkich wydań raportu.

²⁵⁸ Blisko 1/5 zgłoszonych praktyk z tego obszaru dotyczy zdrowia psychicznego i fizycznego pracowników i ich rodzin. W obszarze *wellbeingu* organizowane są: webinary, szkolenia i prezentacje dotyczące m.in. tego, jak dbać o zdrowie.

²⁵⁹ Tradycyjnie najliczniejszą grupę w tej kategorii stanowiły praktyki dotyczące edukacji ekologicznej. Wiele z nich wiązało się z akcją w terenie, na przykład w postaci sprzątania okolicznych terenów lub parków narodowych, łącząc teorię z praktyką. Warto także podkreślić, że mimo ograniczeń nałożonych przez wydawcę w tym obszarze w stosunku do ubiegłorocznej edycji odnotowano wzrost liczby dobrych praktyk o 1/4. Wśród najciekawszych trendów warto zwrócić uwagę na działania, których wdrożenie wynikało ze zobowiązań przyjętych w długofalowych strategiach przedsiębiorstw, związanych m.in. z zeroemisyjnością. Lektura raportu pokazuje także, iż jednym z kluczowych wyzwań stojących przed biznesem jest przeciwdziałanie kryzysowi bioróżnorodności.

- Poszanowanie praw człowieka²⁶⁰;
- Dbanie o etykę i zasady w organizacji²⁶¹;
- Zagadnienia związane z konsumentami²⁶² ;
- Uczciwe praktyki operacyjne²⁶³.

Działania związane ze zrównoważonym rozwojem oraz społecznym zaangażowaniem przedsiębiorstw przynoszą korzyści w postaci wzrostu przychodów. Poprawa wizerunku i reputacji firmy to tylko początek korzyści wynikających z działań CSR - zaangażowanie się w społeczne inicjatywy przyciąga także klientów, kontrahentów i dostawców. Pracownicy zaczynają postrzegać swoją firmę jako innowacyjną, postępową i przedsiębiorczą. Obecnie klienci coraz częściej kierują się wartościami związanymi z etyką i społeczną odpowiedzialnością biznesu, co oznacza, że przedsiębiorstwa angażujące się w działania CSR są bardziej atrakcyjne dla swoich odbiorców.

Stosowanie znormalizowanych zasad postępowania przyczynia się do zwiększenia wiarygodności przedsiębiorstwa oraz sprawia, że staje się ono atrakcyjnym i godnym zaufania partnerem w relacjach biznesowych. Dzięki temu może pozyskać nowych, bardziej lojalnych klientów, co w efekcie przekłada się na wzrost rentowności firmy. Takie działania pomagają także wzmocnić identyfikację z wartościami przedsiębiorstwa zarówno wśród kontrahentów, jak i pracowników.

Działania przedsiębiorstw mające na celu ochronę środowiska mają korzystny wpływ na relacje z najbliższym otoczeniem, społecznościami lokalnymi oraz sektorem publicznym. Wprowadzanie nowych rozwiązań w obszarze ochrony środowiska może również przynieść liczne korzyści materialne, dzięki oszczędnościom wynikającym z bardziej efektywnych praktyk i

---

²⁶⁰W tym obszarze najwięcej praktyk zgłoszono w kategorii „kobiety w biznesie”. Ich celem jest wspieranie kobiet w decyzjach zawodowych, inspirowanie do rozwoju oraz wzmocnianie równości płci w miejscu pracy. Kategoria dotycząca polityk i procedur dowodzi, że zarządzanie różnorodnością i budowanie inkluzywnych miejsc pracy zyskuje na znaczeniu. Wiele przedsiębiorstw zdecydowało się na sformalizowanie zasad dotyczących obszaru diversity & inclusion i podkreślenie swojego zaangażowania poprzez np. podpisanie Karty Różnorodności.

²⁶¹W tym obszarze najwięcej praktyk dotyczyło zarządzania – przedsiębiorstwa wymieniały tu przede wszystkim tworzenie strategii: klimatycznych, CSR, ESG, odpowiedzialnego biznesu. Rozwój tej tematyki to także tworzenie nowych stanowisk i zespołów odpowiadających za realizację celów określonych w dokumentach strategicznych. Istotne były także kwestie związane z certyfikacją w obszarze zrównoważonego rozwoju.

²⁶²Najliczniej reprezentowana kategoria w tym obszarze to zdrowie i bezpieczeństwo, a na podobnym poziomie ilościowym znalazły się działania edukacyjne, które można podzielić na kilka mniejszych obszarów: oszczędzanie i zarządzanie domowym budżetem, prawidłowe żywienie i planowanie posiłków, bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z nowoczesnych technologii, właściwe postępowanie ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym oraz świadoma konsumpcja.

²⁶³Zdecydowana większość praktyk w tym obszarze dotyczyła edukacji rynku. Kolejnymi praktykami pod względem liczności były te z kategorii relacji z dostawcami oraz relacji z interesariuszami. Tylko jedna instytucja zgłosiła projekt przeciwdziałający nadużyciom, co wskazuje, że to obszar o dużym potencjale rozwoju.

wykorzystania zasobów.²⁶⁴ Firmy mogą stać się aktywnymi członkami swojej lokalnej społeczności poprzez zaangażowanie i zainteresowanie się współtworzeniem otoczenia, w którym działają. Takie postępowanie przyczynia się do zyskania zaufania władz lokalnych, polepszenia sytuacji biznesowej oraz stania się partnerem w dyskusji nad zmianami zachodzącymi w regionie. Przyjęcie Koncepcji Społecznej Odpowiedzialności Biznesu może zwiększyć wartość wizerunkową przedsiębiorstwa, poprzez wykorzystanie wiedzy i doświadczenia pracowników oraz ekspertów z danej dziedziny i ich obecność w mediach. W ramach określonych projektów pracownicy zobligowani są do prowadzenia działań doradczych, takich jak pisanie artykułów w czasopiśmie czy tworzenie blogów eksperckich. Obecnie, inicjatywy CSR, które wpływają na jakość pracy pracowników, poprawiają ich relacje, rozwijają ich kompetencje oraz wspierają ich całkowity rozwój, są szczególnie interesujące. Wolontariat pracowniczy jest jedną z takich inicjatyw, ponieważ pomaga w rozwoju pracowników oraz oferuje pomoc innym. Wolontariat pracowniczy to działania polegające na inicjowaniu i wspieraniu przez pracodawcę działań społecznych pracowników. Pracownicy-wolontariusze oferują różnorodne umiejętności i talenty, a pracodawca umożliwia im podjęcie takich inicjatyw oraz wspiera ich działania. Pracodawcy mogą wspierać wolontariat pracowniczy poprzez udostępnianie czasu pracy, funduszy oraz zasobów zakładu pracy, które pomagają w realizacji działań pracowników-wolontariuszy. Udostępnienie czasu pracy pozwala pracownikom na wykonywanie wolontariatu podczas pracy, co przyczynia się do zwiększenia liczby osób zaangażowanych w takie działania. Udostępnienie funduszy przez pracodawcę pozwala na sfinansowanie kosztów związanych z realizacją działań wolontariackich, takich jak zakup niezbędnych materiałów czy pokrycie kosztów transportu. Natomiast udostępnienie zasobów zakładu pracy, takich jak samochody służbowe, sprzęt biurowy czy narzędzia komunikacji, pozwala na ułatwienie realizacji działań wolontariackich i zwiększenie ich efektywności.²⁶⁵

W zakresie korzyści biznesowych związanych z tytułową materią z pola widzenia nie można także tracić raportu Instytutu Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym²⁶⁶.

---

²⁶⁴ Np. Korzystanie z elektronicznej formy dokumentów, energooszczędne piece grzewcze, czy też inwestycje w fotowoltaikę.

²⁶⁵ Wolontariat pracowniczy nie jest działaniem uregulowanym wprost przez obowiązujące w Polsce przepisy prawa. Ogólne regulacje prawne dotyczące wolontariatu, czyli ochotniczej i nieodpłatnej działalności wolontariuszy, zostały wprowadzone ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r., poz. 1327). Do regulacji ułożonych w tymże akcie prawnym można się odwoływać w przypadku wolontariatu pracowniczego. Jednocześnie z uwagi na nieco odmienny charakter wolontariatu pracowniczego, odpowiednie zastosowanie znajdują również ogólnie obowiązujące przepisy prawa, w szczególności przepisy zawarte w kodeksie cywilnym, a w określonych sytuacjach prawnych także przepisy kodeksu pracy. Do wolontariatu pracowniczego można zaliczyć także działania realizowane w oparciu o postanowienia ustawy o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych (Dz. U. Dz.U. z 2020 r. poz.1672). Podobnie do wolontariatu pracowniczego można zaliczyć także wspierana przez pracodawców działalność związaną z krwiodawstwem

²⁶⁶ Raport pt. „Społeczna odpowiedzialność biznesu w stulecie niepodległości Polski. Wkład etycznych przedsiębiorstw w umacnianie polskiej suwerenności gospodarczej.”, online, <https://iped.pl/100-lecie-niepodleglosci.html> (dostęp: 30.11.2022 r.)

Z jego treści wynika, że przedsiębiorstwa stosujące zasady CSR mają szanse na odniesienie licznych korzyści, do których zaliczyć należy:

- Szanse ekonomiczne:
- posiadają wyższą płynność bieżącą;
- lepiej wykorzystują majątek trwały i kapitał ludzki;
- mają wyższą rentowność sprzedaży;
- więcej inwestują w przeliczeniu na 1 pracownika.

Szanse dla otoczenia społecznego:

- wzrost poziomu kultury i bezpieczeństwa pracy;
- ograniczenie negatywnego wpływu przedsiębiorstw na środowisko;
- realizacja celów społecznych nie do osiągnięcia bez wsparcia ze strony biznesu.
- szanse środowiskowe:
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi i odpadami;
- zaangażowanie partnerów biznesowych w ramach łańcucha odpowiedzialności środowiskowej oraz inicjowanie wspólnych działań proekologicznych;
- popularyzowanie idei proekologicznych.

Szanse dla pracowników:

- wysoka kultura i bezpieczeństwo pracy;
- stały rozwój zawodowy dzięki dostępności szkoleń;
- dodatkowa opieka medyczna;
- wysoka jakość udogodnień socjalnych;
- równość szans kobiet i mężczyzn w zakresie zajmowanych stanowisk i wynagrodzenia²⁶⁷.

Powyższe obszary pokazują, że raportowanie CSR może przynieść liczne korzyści dla przedsiębiorstw, takich jak zwiększenie zaangażowania pracowników, poprawa relacji z interesariuszami, wzmocnienie wizerunku firmy oraz poprawa sytuacji biznesowej. Raportowanie CSR pozwala także na ujawnienie działań podejmowanych przez przedsiębiorstwo w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, co przyczynia się do wzrostu zaufania klientów,

---

²⁶⁷ Vide: Przykłady zakresu działań i inwestycji przedsiębiorstw, między innymi Novol Sp. z o.o., Gabi Piast PHH, Werner Kenkel Sp. z o.o., Tarczyński Sp. z o.o., online <https://iped.pl/100-lecie-niepodleglosci.html> (dostęp: 30.11.2022 r.)

inwestorów oraz społeczności lokalnej. W ten sposób przedsiębiorstwo może zyskać opinię obiektywnego i wiarygodnego partnera biznesowego, który dba o swoje otoczenie i społeczność lokalną. Dlatego też raportowanie CSR stanowi ważny element prowadzenia odpowiedzialnego biznesu i może przynieść liczne korzyści w wielu obszarach działalności przedsiębiorstwa.

3.5. Rozwój raportowania niefinansowego i koncepcji odpowiedzialnego biznesu w prawie międzynarodowym

Współczesne podejście do CSR zaczęło się kształtować w latach 60-tych i 70-tych XX wieku, gdy zaczęto zwracać uwagę na wpływ działań biznesowych na środowisko naturalne i społeczności lokalne. Wraz z rozwojem globalizacji i wzrostem świadomości społecznej, pojęcie CSR stało się coraz bardziej popularne, a przedsiębiorstwa zaczęły angażować się w działania na rzecz społeczeństwa i środowiska.

Regulacje dotyczące CSR zostały wprowadzone przez instrumenty prawa międzynarodowego, takie jak konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) oraz zalecenia Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). W Unii Europejskiej, dyrektywy dotyczące raportowania niefinansowego wymagają od przedsiębiorstw raportowania na temat działań związanych z CSR.

Wprowadzenie koncepcji CSR jest częścią Nowego Międzynarodowego Porządku Gospodarczego, który był inicjowany przez kraje rozwijające się i miał na celu przeciwdziałanie nierównościom w handlu międzynarodowym oraz wspieranie rozwoju gospodarczego krajów rozwijających się poprzez transfer technologii i inwestycji zagranicznych. Działania CSR są ważnym elementem realizacji celów związanych z Nowym Międzynarodowym Porządkiem Gospodarczym, a przedsiębiorstwa angażujące się w CSR są postrzegane jako bardziej odpowiedzialne i zrównoważone²⁶⁸.

Koncepcja CSR wpłynęła na genezę instrumentów prawa międzynarodowego, w tym deklaracji i regulacji przyjętych przez Organizację Narodów Zjednoczonych i Unię Europejską. Jednym z przykładów jest deklaracja w sprawie ustanowienia Nowego Międzynarodowego Ładu Ekonomicznego przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1974 roku. Deklaracja ta została przyjęta w odpowiedzi na nierówności w handlu międzynarodowym i problemy rozwoju gospodarczego krajów rozwijających się. Wśród postulatów deklaracji była potrzeba regulowania i nadzorowania działalności korporacji ponadnarodowych, aby zapewnić, że ich działania będą przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego. Podobne podejście

---

²⁶⁸ Szerzej w tym zakresie N. Gilman, *The New International Economic Order: A Reintroduction*, „Humanity” 2015, vol. 6, s. 1-16.

do CSR można znaleźć w regulacjach Unii Europejskiej, gdzie istnieją wymogi dotyczące raportowania niefinansowego przez przedsiębiorstwa oraz zachęty do prowadzenia działań związanych z CSR. Istnieją również regulacje dotyczące odpowiedzialności korporacyjnej w kontekście handlu z krajami rozwijającymi się, takie jak Europejski Kodeks Postępowania w sprawie Dostaw Towarów do Krajów Trzecich. W ten sposób koncepcja CSR pomagała w ukształtowaniu podejścia do korporacji i działań biznesowych w kontekście międzynarodowym, zwracając uwagę na ich wpływ na społeczeństwo i środowisko naturalne oraz na potrzebę regulowania i nadzorowania ich działalności²⁶⁹.

K. Sauvant sugeruje, że celem wprowadzenia wielostronnych porozumień i umów międzynarodowych było ustanowienie równowagi między prawami i obowiązkami korporacji transnarodowych oraz rządów krajów, w których prowadzą one swoją działalność. Innymi słowy, dąży się do stworzenia ram prawnych, które uwzględniają interesy obu stron i przyczyniają się do stworzenia bardziej zrównoważonych stosunków między nimi.²⁷⁰ Chociaż negocjacje dotyczące Kodeksu – prowadzone przez Centrum Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Korporacji Ponadnarodowych (UNCTC) – zostały wstrzymane, utorowały one drogę do przyjęcia szeregu instrumentów międzynarodowych w zakresie raportowania CSR. W ciągu następnych kilku lat z powodzeniem wynegocjowano instrumenty, takie jak:

- Trójstronna Deklaracja Zasad dotyczących Przedsiębiorstw Wielonarodowych i Polityki Społecznej uzgodniona w Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)²⁷¹;
- Zestaw Wielostronnie Uzgodnionych Słusznych Zasad i Reguł Kontroli Restrykcyjnych Praktyk Biznesowych, uzgodniony na Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD)²⁷²;
- Deklaracja w sprawie Międzynarodowych inwestycji i przedsiębiorstw wielonarodowych uzgodnionych w Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)²⁷³.

---

²⁶⁹ Deklaracja w sprawie ustanowienia Nowego Międzynarodowego Ładu Ekonomicznego z 1 maja 1974 roku, rez. 3201/S-VI.

²⁷⁰ K. Sauvant, *The Negotiations of the United Nations Code of Conduct on Transnational Corporations Experience and Lessons Learned*, "The Journal of World Investment and Trade" 2015, nr 16, s. 11-87.

²⁷¹ Trójstronna Deklaracja Zasad Dotyczących Przedsiębiorstw Wielonarodowych i Polityki Społecznej, (online) https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_735414.pdf (dostęp: 10.11.2022 r.).

²⁷² Zestaw Wielostronnie Uzgodnionych Słusznych Zasad i Reguł Kontroli Restrykcyjnych Praktyk Biznesowych, uzgodniony na Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD), online, <https://ebp.inp.pan.pl/xmlui/bitstream/handle/123456789/528/UNCTAD%20Guidebook%20On%20Competition%20Systems.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (dostęp: 30.11.2022 r.).

²⁷³ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych, (online) <https://www.oecd.org/corporate/mne/38111315.pdf> (dostęp: 10.11.2022 r.).

Na skutek wydarzeń, Organizacja Narodów Zjednoczonych podjęła dalsze działania w celu rozwijania kwestii praw człowieka i funkcjonowania korporacji transnarodowych. Jednym z kluczowych momentów tego procesu było powołanie Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. praw człowieka i biznesu, który ma za zadanie monitorowanie sytuacji praw człowieka w kontekście działalności biznesowej oraz wspieranie korporacji w działaniach prospołecznych i ochronie praw człowieka. Kulminacyjnym punktem tego procesu była inicjatywa Organizacji Narodów Zjednoczonych pod nazwą "Chronić, szanować i naprawiać", która stanowi program ramowy na rzecz promowania praw człowieka w działalności korporacyjnej²⁷⁴.

W ramach tego programu przedsiębiorstwa są zachęcane do przestrzegania standardów etycznych i zasad zrównoważonego rozwoju, a także do wdrażania działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego i promowanie dobrobytu społecznego. Program ten odzwierciedla zmieniające się podejście do roli biznesu w społeczeństwie i jego wpływu na świat, a także podkreśla potrzebę współpracy między sektorem prywatnym, rządem i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu osiągnięcia celów związanych ze zrównoważonym rozwojem.

Dokument, którego ramy zostały wspomniane, który został opracowany przez ONZ opiera się na trzech filarach:

- Obowiązek państwa do ochrony przed łamaniem praw człowieka przez osoby trzecie, w tym przedsiębiorstwa, poprzez odpowiednią politykę, regulacje i stosowanie prawa (w tym orzecznictwo sądów).
- Odpowiedzialność przedsiębiorstw za poszanowanie praw człowieka. Oznacza to ochronę przed potencjalnym naruszeniem praw innych osób i zajmowanie się negatywnymi skutkami, w które zaangażowane jest dane przedsiębiorstwo.
- Potrzeba większego dostępu osób pokrzywdzonych działaniem - sprzecznym z prawem - przedsiębiorstw do skutecznych środków i narzędzi prawnych, zarówno sądowych, jak i pozasądowych.

Te trzy filary są wzajemnie zależne i uzupełniają się, co oznacza, że aby działać skutecznie, należy je traktować jako całość. Państwa powinny działać na rzecz ochrony praw człowieka przed łamaniem przez osoby trzecie, w tym przedsiębiorstwa, poprzez odpowiednie regulacje i stosowanie prawa. Jednocześnie przedsiębiorstwa powinny działać z poszanowaniem praw człowieka, a w przypadku naruszenia tych praw, powinny być odpowiedzialne za naprawienie

---

²⁷⁴ Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka. Wdrażanie dokumentu ramowego „Chronić, szanować, naprawiać”, (online), https://pihrb.org/wp-content/uploads/2014/10/Wytyczne-ONZ-UNGPs-BHR-PL_web_PiHRB.pdf (dostęp: 10.11.2022 r.).

szkód. Osoby pokrzywdzone działaniem przedsiębiorstw powinny mieć łatwy i skuteczny dostęp do środków i narzędzi prawnych, które pomogą im dochodzić swoich praw, zarówno w sądzie, jak i poza nim²⁷⁵.

W kontekście drugiego filara wzmocnionych przez wytyczne ONZ można zauważyć, że przedsiębiorstwa powinny szanować wszystkie prawa człowieka uznane na szczeblu międzynarodowym, w tym te zawarte w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ. Oznacza to, że korporacje powinny działać w sposób zgodny z normami międzynarodowymi dotyczącymi praw człowieka, zarówno w swoich działaniach bezpośrednich, jak i w całym łańcuchu dostaw. Przedsiębiorstwa powinny także unikać działań, które mogą prowadzić do naruszenia tych praw, a w przypadku gdy takie naruszenia się pojawią, powinny działać w celu ich naprawienia. Dlatego też przestrzeganie standardów z zakresu praw człowieka powinno być integralną częścią strategii biznesowej każdej korporacji, co pozytywnie wpłynie na jej reputację i relacje z interesariuszami.²⁷⁶

Wymienione wyżej standardy są minimalnymi wymaganiami, jakie powinny spełniać przedsiębiorstwa w zakresie raportowania CSR. Jednak Unia Europejska postawiła sobie za cel zwiększenie skuteczności i poziomu ochrony wynikającej z raportowania CSR. Dlatego UE nie tylko przyjęła wymienione standardy, ale także rozpoczęła wdrażanie bardziej zaawansowanej polityki w tej kwestii. W tym zakresie szczególną rolę odegrała Komisja Europejska, która wprowadziła szereg inicjatyw i działań, mających na celu podniesienie poziomu i skuteczności raportowania CSR na terenie całej UE.

Komisja Europejska akcentuje znaczącą rolę, jaką pełnią instytucje publiczne, w tym Unia Europejska, w zachęcaniu firm do podejmowania działań związanych z odpowiedzialnym prowadzeniem działalności gospodarczej. W tym celu prowadzone są działania mające na celu poparcie przedsiębiorstw w różnych branżach i sektorach w dziedzinie CSR poprzez propagowanie najlepszych praktyk, implementowanie narzędzi zachęcających do raportowania i wdrożenia działań CSR oraz organizowanie szkoleń i warsztatów. Komisja od wielu lat podejmuje inicjatywy w celu propagowania CSR przez przedsiębiorstwa, przy użyciu zarówno działań dobrowolnych, jak i obowiązkowych.

W ciągu ostatnich lat Komisja Europejska skoncentrowała swoje wysiłki na wspieraniu realizacji Agendy ONZ na rzecz "zrównoważonego rozwoju 2030" oraz związanych z nią Celów

---

²⁷⁵ Szczególną uwagę zwraca postanowienie ułożone we wzmiankowanym dokumencie zgodnie z którym „państwa muszą chronić przed łamaniem praw człowieka na swoim terytorium i/lub jurysdykcji przez strony trzecie, w tym przedsiębiorstwa. Wymaga to podjęcia odpowiednich kroków w celu zapobieżenia, zbadania, ukarania i zadośćuczynienia takim nadużyciom poprzez skuteczną politykę, ustawodawstwo, regulacje i orzecznictwo”.

²⁷⁶ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona w dniu 10 grudnia 1948 roku (Dz. U. z 1989 r., nr 29, poz. 155).

Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) poprzez przyjęcie aktywnego podejścia do raportowania działań CSR na poziomie Unii Europejskiej.²⁷⁷.

Pandemia Covid-19 położyła nacisk na zrozumienie roli, jaką władze publiczne – a w szczególności instytucje UE – muszą odgrywać we wspieraniu CSR w świetle zmienionych warunków. Z jednej strony warto przyjrzeć się, jak podejście przedsiębiorstw do CSR ewoluowało w związku zaistniałą sytuacją kryzysową. Z drugiej strony należy zauważyć, że pandemia Covid-19 zwróciła uwagę na ważną rolę, jaką władze publiczne – zwłaszcza instytucje UE – powinny odgrywać w wspieraniu CSR w obliczu zmieniających się warunków. W szczególności ważne stało się zrozumienie, jakie wyzwania i możliwości wiążą się z kryzysem, oraz jakie działania powinny zostać podjęte, aby odpowiedzieć na potrzeby społeczeństwa i gospodarki. Pandemia wywarła wpływ na podejście przedsiębiorstw do CSR, wymuszając zmiany w podejściu do kwestii związanych z ochroną pracowników, wsparciem lokalnych społeczności oraz ograniczeniem wpływu na środowisko naturalne.

Jak wskazuje P. Księżak „CSR jest dobre zarówno dla przedsiębiorstw, jak i otaczających je społeczeństw. Przynosi bowiem wiele korzyści obu stronom. Korporacje mogą czerpać korzyści finansowe działając dla dobra ludzi, a jednocześnie budować pozytywną reputację i szacunek, zabezpieczając swoją pozycję na rynku. Społeczeństwo, w którym funkcjonują takie przedsiębiorstwa, może obserwować wzrost jakości edukacji, technologii i infrastruktury, a także poprawę zdrowia i bezpieczeństwa ludzi. Ogólnie rzecz biorąc, przestrzeganie zasad CSR może prowadzić do wyższego standardu życia osób otaczających społecznie odpowiedzialny biznes. Dlatego dobro przedsiębiorstwa i dobro społeczeństwa nie powinny być przeciwstawiane. Mogą one być i często są tym samym.”²⁷⁸ Innymi słowy, CSR prowadzi do tworzenia wartości współpracy i wzajemnego zaufania, *ergo* efektywności prowadzonej działalności gospodarczej.

Z drugiej strony rośnie zapotrzebowanie obywateli na zrównoważone inicjatywy biznesowe, związane z szeroko rozumianą przedsiębiorczością. Dzieje się tak tym bardziej w świecie po pandemii Covid-19, jak pokazuje pojawienie się nowych form mobilności między miastami, w których obywatele preferują ekologiczne środki transportu²⁷⁹. Między innymi tej zmianie społecznej należy również pamiętać, analizując podejście UE do CSR.

---

²⁷⁷ Cele Zrównoważonego Rozwoju (ang. Sustainable Development Goals – SDGs) to plan działania na rzecz przemian i przeobrażeń świata, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone w sposób zrównoważony, z szacunkiem dla środowiska oraz z uwzględnieniem potrzeb przyszłych pokoleń. Dokument ten zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i związanych z nimi 169 działań, które mają być osiągnięte przez wszystkie strony – rządy państw, organizacje międzynarodowe, organizacje pozarządowe, sektor nauki i biznesu, a także obywatele. Skupiają się one wokół 5 obszarów: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo.

²⁷⁸ P. Księżak, *The Benefits from CSR for Company and Society*, „Journal of Corporate Responsibility and Leadership” 2016, vol. 4, s. 62-63.

²⁷⁹ Szerzej w tym zakresie J. Janczewski, D. Janczewska, *Zrównoważona mobilność miejska - dobre praktyki*, „Zarządzanie innowacyjne w gospodarce i biznesie” 2021, nr 2, s. 166 i n. Jak wskazują autorzy „Ukierunkowanie w Unii Europejskiej na problematykę zrównoważonej mobilności miejskiej i rozwoju przyjaznych środowisku

Pojawiają się dwie kluczowe kwestie zmian społecznych. Pierwsza z nich dotyczy roli instytucji UE w zapewnieniu wsparcia dla zrównoważonych inicjatyw biznesowych i promowaniu CSR. Druga kwestia to potrzeba rzetelnej analizy instrumentów polityki UE z uwzględnieniem nowych, zmienionych uwarunkowań społecznych, w tym wzrastającego zapotrzebowania na ekologiczne rozwiązania w różnych dziedzinach życia, w tym w transporcie międzymiastowym.

W strategii lizbońskiej „Europa 2020” Komisja zobowiązała się m.in. do odnowienia unijnej strategii promowania raportowania CSR²⁸⁰. W 2011 r. Rada i Parlament Europejski zleciły Komisji Europejskiej dalsze rozwijanie polityki CSR, Komisja przedstawiła strategię CSR obejmującą lata 2011–2014. Dokument ten ogłoszony został w 2010 r., w związku z kryzysem finansowym, w komunikacie w sprawie polityki przemysłowej, że przedstawi nową propozycję polityczną dotyczącą CSR²⁸¹. Celem tej strategii, która wciąż jest kamieniem milowym podejścia UE do CSR, było ujednoczenie międzynarodowych i europejskich wizji – w zakresie sposobu wykonywania obowiązków wynikających z CSR. Komisja przypominała, po pierwsze, swoją definicję CSR jako „konceptu, zgodnie z którym przedsiębiorstwa dobrowolnie włączają kwestie społeczne i środowiskowe do swoich działań biznesowych i interakcji z zainteresowanymi stronami”²⁸². W tym zakresie Komisja Europejska w Komunikacie z 2011 r. odniosła się do CSR jako „odpowiedzialności przedsiębiorstw za ich wpływ na społeczeństwo”²⁸³.

Komisja podkreśliła, że przedsiębiorstwa mogą stać się odpowiedzialne społecznie poprzez:

- uwzględnianie kwestii społecznych, środowiskowych, etycznych, konsumenckich i praw człowieka w swojej strategii biznesowej i działaniach;
- przestrzeganie prawa.

---

systemów transportowych w miastach jest wyzwaniem dla samorządów miast i decydentów. Stawia przed nimi określone zadania i wskazuje cele, które nie są łatwe do osiągnięcia. Z drugiej strony daje szansę na pozyskiwanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć. (...) Alternatywne formy transportu zdecydowanie mniej szkodzą środowisku naturalnemu w porównaniu z formami klasycznymi opartymi na paliwach naturalnych i tym samym przyczyniają się do zrównoważonego transportu. Co ważne, zmniejsza- ją uzależnienie od popularnego samochodu, którego użytkowanie prowadzi między innymi do powstawania zjawiska kongestii, zatłoczenia na ulicach i parkingach oraz wydłużenia czasu podróży. (Vide: *Ibidem*).

²⁸⁰ Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu z 3 marca 2010 r., „Europa 2022”, online, https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.), szerzej w tym zakresie również, J. Ząbkowicz, *Strategia Europa 2020, - ambitna, ale czy wykonalna?*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 269, s. 245 i n.

²⁸¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions European Missions, (online), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f232e2ec-0345-11eb-a511-01aa75ed71a1> (dostęp: 10.11.2022 r.)

²⁸² https://single-market-economy.ec.europa.eu/content/european-commission%E2%80%99s-strategy-csr-2011-2014-achievements-shortcomings-and-future-challenges_en. (dostęp: 10.11.2022 r.)

²⁸³ *Ibidem*.

Uznając podjęte inicjatywy, Komisja podkreśliła, że tylko 15 z ówczesnych 27 państw członkowskich posiadało stosowne ramy prawne, oraz że CSR nie była uważana przez przedsiębiorstwa za część podstawowej działalności.

Podkreślono również, że władze publiczne odgrywają rolę wspierającą poprzez dobrowolne środki oraz regulacje uzupełniające. W szczególności, że społeczna odpowiedzialność biznesu dotyczy działań przedsiębiorstw wykraczających poza ich zobowiązania prawne wobec społeczeństwa i ochronę środowiska.

Stąd też, podczas gdy koncentrowano się na dobrowolnym przestrzeganiu CSR przez przedsiębiorstwa, regulacja była postrzegana jako środek do osiągnięcia takiego celu. Nawiązując do strategii z 2011 roku w 2014 roku Komisja rozpoczęła konsultacje społeczne w celu wypracowania wspólnego stanowiska określającego, w jaki sposób i czy przedstawiona pierwotnie strategia została przyjęta z zadowoleniem przez zainteresowane strony. Konsultacje wykazały wysoki wskaźnik aprobaty dla działań Komisji w zakresie CSR, w tym biznesu i praw człowieka. Dwie trzecie respondentów oceniło ogólny wpływ jako ogólnie użyteczny lub bardzo przydatny.

3.6. Dyrektywa 2014/95/UE jako kluczowy akt prawny w zakresie raportowania niefinansowego

Komisja podkreśliła potrzebę wdrożenia zarówno środków, które miały usprawnić procesy samoregulacji i współregulacji oraz wskazywały na potrzebę uregulowań uzupełniających, których kulminacją było przyjęcie dyrektywy 2014/95/UE (dalej też jako dyrektywa NFR)²⁸⁴. Dyrektywa - w znacznej mierze - pozostawiła sformułowanie polityki CSR poszczególnym przedsiębiorstwom, ale wymagała opublikowania zobowiązania do tej polityki i zobowiązuje korporację do wyjaśnienia ewentualnej niezgodności²⁸⁵.

Przechodząc jednakże do szczegółowych regulacji wynikających ze wzmiankowanej dyrektywy wskazać należy, że przedsiębiorstwa, które są jednostkami interesu publicznego, przekraczające na dzień bilansowy kryterium średniej liczby 500 pracowników w ciągu roku obrotowego, powinny ujmować w sprawozdaniu z działalności oświadczenie na temat informacji niefinansowych zawierające dane – w stopniu niezbędnym do zrozumienia rozwoju, wyników i sytuacji jednostki oraz wpływu jej działalności – dotyczące co najmniej kwestii środowiskowych,

---

²⁸⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (*OJ L 330, 15 listopada 2014, s. 1–9*)

²⁸⁵ P.C. Leyens, *Corporate Social Responsibility in European Union Law: Foundations, Developments, Enforcement*, [w:] *Globalisation of Corporate Social Responsibility and its Impact on Corporate Governance*, red. J. Du Pleiss, Springer 2018, s. 157 i n.

społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji i łapownictwu, w tym²⁸⁶:

- a) opis modelu biznesowego jednostki;
- b) opis polityk stosowanych przez jednostkę w odniesieniu do tych kwestii, w tym do wdrożonych procesów należytej staranności;
- c) wynik tych polityk;
- d) główne ryzyka związane z tymi kwestiami, powiązane z operacjami jednostki, w tym – w stosownych przypadkach i na zasadzie proporcjonalności – jej stosunkami gospodarczymi, produktami lub usługami, które mogą wywierać niekorzystny wpływ w tych dziedzinach, oraz sposób zarządzania tymi ryzykami przez jednostkę;
- e) niefinansowe kluczowe wskaźniki wyników związane z daną działalnością²⁸⁷.

Dyrektywa nakłada na duże przedsiębiorstwa nie tylko obowiązek prezentacji informacji na temat ich polityk w zakresie kwestii środowiskowych, społecznych, pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu, ale również wymaga powiązania tych polityk ze strategią przedsiębiorstwa. Zgodnie z nowymi przepisami, przedsiębiorstwa, które nie stosują żadnej polityki w zakresie przynajmniej jednej z wymienionych kwestii, są zobowiązane do wyjaśnienia powodów takiego zaniechania w swoim oświadczeniu na temat informacji niefinansowych²⁸⁸.

Dyrektywa szczególnie wymaga od przedsiębiorstw ujawnienia ich modelu biznesowego i polityki zarządczej, w tym procesów należytej staranności, wyników, głównych rodzajów ryzyka i zarządzania ryzykiem oraz kluczowych wskaźników wydajności (KPI) istotnych dla danej działalności w czterech obszarach: środowiskowym, społecznym i spraw pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i praniu brudnych pieniędzy.

Przedsiębiorstwa mogą korzystać z międzynarodowych, europejskich lub krajowych wytycznych przy sporządzaniu swoich oświadczeń dotyczących informacji niefinansowych. Na

---

²⁸⁶ W pkt. 14 motywów dyrektywy wskazano, iż: „Zakres wymogów dotyczących ujawniania informacji niefinansowych powinien być określony poprzez odniesienie do średniej liczby pracowników, sumy bilansowej i obrotów netto. MŚP należy zwolnić z dodatkowych wymogów, a obowiązek ujawnienia oświadczenia na temat informacji niefinansowych powinien być nałożony jedynie na te duże jednostki, które są jednostkami interesu publicznego, i na te jednostki interesu publicznego, które są jednostkami dominującymi dużej grupy, w obu przypadkach o średniej liczbie pracowników wyższej niż 500, w ujęciu skonsolidowanym w przypadku grupy. Nie powinno to uniemożliwiać państwom członkowskim nałożenia wymogu ujawniania informacji niefinansowych na jednostki i grupy inne niż jednostki objęte niniejszą dyrektywą.”

²⁸⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy, (Dz.U. L 330 z 15 listopada 2014), s. 4-5.

²⁸⁸ M. Wróbel, *Raportowanie Społecznej Odpowiedzialności w Polsce w świetle unormowań Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE*, „ZN WSH Zarządzanie” 2016, nr s. 89 i n.

przykład, przedsiębiorstwa mogą odwołać się do takich międzynarodowych wytycznych, jak UN Global Compact, wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych lub międzynarodowych standardów, takich jak ISO 26000.²⁸⁹

Dyrektywa 2014/95/UE zobowiązała Komisję do opracowania zestawu niewiążących wytycznych mających pomóc przedsiębiorstwom w ujawnianiu takich informacji niefinansowych i dotyczących różnorodności w ich cyklach sprawozdawczych. Systematycznie integrująca wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy. W tym konsensusie Unia Europejska promowała integrację CSR w pracy z sektorem prywatnym, w tym zarówno organizacjami pracodawców, jak i pracowników, w celu zapewnienia odpowiedzialnego, zrównoważonego i skutecznego podejścia.

Wstępnie wyłącznie sześć państw członkowskich (Francja, Włochy, Niemcy, Holandia, Hiszpania i Polska) transponowało zakres dyrektywy, stąd ustawodawstwa tych państw – w zakresie przedmiotowym i materialnoprawnym są bardzo podobne. Jednakże kraje te przyjęły różne rozwiązania dotyczące podmiotów (odrębny zakres podmiotowy), do których mają zastosowanie przepisy krajowe, oraz kwestii proceduralnych, w tym mechanizmów egzekwowania i monitorowania wdrożonych regulacji. Reasumując rozważania dotyczące dyrektywy NFR. Po pierwsze, zakres NFR jest wąski, ponieważ dyrektywa NFR ma zastosowanie wyłącznie do dużych przedsiębiorstw (zatrudniających ponad 500 pracowników). W praktyce obejmuje duże spółki giełdowe, a także duże banki i towarzystwa ubezpieczeniowe (notowane lub nie na giełdzie), pod warunkiem że zatrudniają one powyżej 500 pracowników, ale nie obejmuje małych i średnich przedsiębiorstw, które nie osiągają tego progu. Zainteresowane strony zgodziły się, że obowiązki wynikające z dyrektywy NFR nie powinny ograniczać się do spółek notowanych na giełdzie oraz że należy zapewnić równe szanse wszystkim spółkom w UE. W szczególności zainteresowane strony, z którymi przeprowadzono konsultacje, sugerują rozszerzenie zakresu dyrektywy 2014/95/UE.

Po drugie zainteresowane strony, z którymi przeprowadzono konsultacje, zwróciły uwagę, że przepisy dotyczące zobowiązań niefinansowych powinny być wiążące, ponieważ stanowiłoby to silny sygnał i skłoniłoby przedsiębiorstwa do ich bezwzględnego przestrzegania. Dyrektywa NFR zawiera jedynie przepis „przestrzegaj lub wyjaśnij”, co stanowi wyraźną zachętę do przestrzegania tych zasad. Po trzecie, wielu interesariuszy sugerowało ujednoczenie niektórych zasad i postanowień Dyrektywy NFR, takich jak zasada istotności czy konkretna treść raportów sprawozdawczych. W trakcie konsultacji część interesariuszy wyraziła opinię, że należy wdrożyć

---

²⁸⁹ Normy ISO 26000:2010 Wytyczne dotyczące społecznej odpowiedzialności, online, <https://www.gov.pl/attachment/2c675c3a-bd25-4181-a81e-6409bc0f8240> (dostęp: 30.11.2022 r.).

zasadę istotności zdefiniowaną w standardach Global Reporting Initiative (GRI)²⁹⁰, zgodnie z którą zasada istotności opiera się na trzech głównych kryteriach:

- Zwiążłość i przejrzystość: czytelność i przejrzystość podejmowanych działań, dialog z interesariuszami;
- Innowacyjność i przewidywanie: lepsze zarządzanie ryzykiem, wybór wyzwań, lepsze zrozumienie szans;
- Spójność działań/komunikacji: lepsza reputacja CSR, walka z „Green washingiem”²⁹¹, wiarygodność wobec społeczeństwa obywatelskiego i inwestorów.

Zasady te wywodzą się z następujących instrumentów międzynarodowych:

- Deklaracji praw człowieka ONZ,
- Deklaracji MOP dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy,
- Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju,
- Konwencji ONZ przeciwko korupcji.

W swoim komunikacie z 2016 r. „Kolejne kroki na rzecz zrównoważonej przyszłości Europy: europejskie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju”²⁹² Komisja powtórzyła swoje całościowe podejście do CSR, podkreślając między innymi, że „Zrównoważony rozwój od dawna był priorytetem w ramach procesu integracji europejskiej. W traktatach UE uwzględnione zostały jego wymiary: gospodarczy, społeczny i środowiskowy, które należy rozpatrywać łącznie. UE jest zaangażowana w rozwój zaspokajający obecne potrzeby bez ograniczania możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. Istotą zrównoważonego rozwoju jest godne życie dla

---

²⁹⁰ E. Różańska, *Integracja standardów raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Studia Oeconomica Posnaniensia” 2015, vol. 3, s. 167-177

²⁹¹ W wolnym tłumaczeniu „zielone mydlenie oczu” czy „zielone kłamstwo”, zjawisko polegające na wywoływaniu u klientów poszukujących towarów wytworzonych zgodnie z zasadami ekologii i ochrony środowiska wrażenia, że produkt lub przedsiębiorstwo go wytwarzająca są w zgodzie z naturą i ekologią. Z Green washingiem mamy do czynienia, między innymi gdy: przedsiębiorstwo stosuje ukryte koszty alternatywne – podaje błędne informacje na temat cech produktu, odnoszących się do jego oddziaływania na środowisko (np. energooszczędna elektronika wykonana jest faktycznie z niebezpiecznych dla środowiska materiałów); przedsiębiorstwo podkreśla jako ekologiczne fakty bez związku z rzeczywistością – odwołuje się do czegoś, co nie ma racji bytu (np. twierdzenie na rynku amerykańskim, że coś „nie zawiera HCFC” – czyli wodorochlorofluorowęglowodórów, których użycie w USA zostało zakazane w 2010 lub podkreślanie, że kosmetyk nie zawiera freonów, podczas gdy ich używanie jest odzabronione od 1990 roku).

²⁹² Kolejne kroki w kierunku zrównoważonej przyszłości Europy. Europejskie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, (online)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=EN>, online (dostęp. 10.11.2022 r.).

wszystkich na naszej planecie, na które składają się dobrobyt i wydajna gospodarka, pokojowe społeczeństwa, włączenie społeczne i odpowiedzialność za środowisko.

Współczesne wyzwania, takie jak zmiany klimatu, zanieczyszczenie, starzenie się społeczeństwa, bezrobocie czy migracja wymagają podejmowania działań na poziomie całego społeczeństwa. Aby osiągnąć zrównoważony rozwój, musimy działać zdecydowanie i inwestować w nowe technologie, które będą sprzyjać ochronie środowiska i jednocześnie generować nowe miejsca pracy. Konieczne jest także zwiększenie inwestycji w edukację, szkolenia i wsparcie dla przedsiębiorstw, zwłaszcza tych z sektorów związanych z ekologią i innowacjami. Wszystko to wymaga silnej współpracy między sektorem publicznym a prywatnym oraz między krajami i regionami, co będzie sprzyjać budowaniu spójnego i zrównoważonego społeczeństwa.”²⁹³.

Po przyjęciu dyrektywy 2014/95/UE, która nakładała na przedsiębiorstwa obowiązek ujawnienia informacji dotyczących aspektów środowiskowych i społecznych. W czerwcu 2017 roku Komisja Europejska opublikowała wytyczne wyjaśniające te obowiązki, mające pomóc firmom w ich realizacji. W styczniu 2019 roku Komisja Europejska opublikowała dokument, który otworzył debatę na temat zrównoważonej Europy 2030. Dokument ten zawierał propozycje działań mających na celu osiągnięcie zrównoważonego rozwoju w Europie do roku 2030. W kontekście tego dokumentu można powiedzieć, że Komisja dąży do przyspieszenia działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, włączając w to środowisko, społeczeństwo i gospodarkę²⁹⁴,

Komisja Europejska podkreśliła w swoim dokumencie z 2019 roku, że zrównoważony rozwój jest koncepcją, która może wydawać się skomplikowana, ale sprowadza się do jednego prostego celu: zapewnienia, że rozwój gospodarczy będzie przynoszący korzyści dla całej ludzkości i nie doprowadzi do wyczerpania zasobów naturalnych na Ziemi. W kontekście zrównoważonego rozwoju chodzi o to, aby osiągnąć równowagę pomiędzy wzrostem gospodarczym a ochroną środowiska, zapewniając równocześnie rozwój społeczny i postęp technologiczny. Dążenie do zrównoważonego rozwoju wymaga zaangażowania wszystkich sektorów gospodarki oraz społeczeństwa jako całości²⁹⁵.

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju to pozytywny program, którego celem jest poprawa jakości życia ludzi. Europa ma wszelkie możliwości, aby stawić czoła największym wyzwaniom. Możemy to zrobić, jeżeli będziemy działać wspólnie. Aby osiągnąć te cele, potrzebne jest powszechne zaangażowanie i wola polityczna. Gdy niektórzy globalni aktorzy wycofują się, Europa musi teraz iść naprzód, zwiększać swoją konkurencyjność, inwestować w zrównoważony wzrost.

---

²⁹³Ibidem.

²⁹⁴ Dokument otwierający w kierunku „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0022&from=EN>, online (dostęp: 10.11.2022 r.).

²⁹⁵Ibidem.

W grudniu 2019 roku, w kontekście swojego komunikatu w sprawie Zielonego Ładu, Komisja Europejska ogłosiła plan przeprowadzenia przeglądu dyrektywy 2014/95/UE w 2020 roku. Celem przeglądu było wzmocnienie podstaw na rzecz zrównoważonych inwestycji, zgodnie z ogłoszoną przez Komisję strategią. W lutym 2020 roku Komisja rozpoczęła konsultacje społeczne w tej sprawie.

Wytyczne z 2019 roku w sprawie zgłaszania informacji związanych z klimatem dostarczają również przedsiębiorstwom wskazówek dotyczących przestrzegania przepisów dyrektywy 2014/95/UE. Wiosną 2020 roku odbyły się konsultacje społeczne dotyczące nowelizacji Dyrektywy NFR. Prace Komisji nad przeglądem dyrektywy NFR zostały również odnotowane przez Parlament Europejski w jego sprawozdaniu podsumowującym za 2020 rok²⁹⁶.

W kontekście Zielonego Ładu Komisja Europejska dąży do zwiększenia inwestycji na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz do stworzenia korzystnego środowiska dla przedsiębiorstw, które działają zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Przegląd dyrektywy 2014/95/UE ma pomóc w realizacji tego celu poprzez zapewnienie bardziej szczegółowych wytycznych dla przedsiębiorstw w zakresie zgłaszania informacji związanych z aspektami środowiskowymi i społecznymi²⁹⁷.

3.7. Przyszłe rozwiązania legislacyjne na gruncie prawa Unii Europejskiej

W 2021 roku Komisja Europejska opublikowała sprawozdanie pt. "Zrównoważone finansowanie – potrzeba bardziej spójnych działań UE, aby przekierować finansowanie na zrównoważone inwestycje". Dokument ten ma na celu promowanie inwestycji w projekty zgodne z celami zrównoważonego rozwoju, takie jak walka ze zmianami klimatycznymi, ochrona środowiska, czy rozwój społeczny²⁹⁸. Badanie, o którym mowa, skupia się na analizie sposobu, w jaki przedsiębiorstwa definiują i wdrażają procesy należytej staranności w celu zapobiegania i łagodzenia naruszeń praw człowieka, w tym praw dziecka, podstawowych wolności, szkód w środowisku i zagrożeń dla zdrowia. Badanie to obejmuje analizę praktyk przedsiębiorstw w poszczególnych państwach członkowskich UE i wskazuje na różnice w podejściu do problemów związanych z prawami człowieka i ochroną środowiska. Badanie to przeprowadzono w kontekście

---

²⁹⁶ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12129-Revision-of-Non-Financial-Reporting-Directive/public-consultation>, online (dostęp: 03.12.2022 r.).

²⁹⁷ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego za rok 2020, online, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2020/annualreports-2020_PL.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.).

²⁹⁸ Sprawozdanie pt. „Zrównoważone finansowanie – potrzeba bardziej spójnych działań UE, aby przekierować finansowanie na zrównoważone inwestycje”, online, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_22/SR_sustainable-finance_PL.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.).

ewentualnego przyszłego prawodawstwa UE dotyczącego procesów należytej staranności przedsiębiorstw. Analiza różnych wariantów polityki obejmuje wskazanie korzyści i kosztów związanych z każdym z proponowanych rozwiązań.

Wyniki badania są ważne dla rozwoju przyszłego prawodawstwa UE dotyczącego procesów należytej staranności przedsiębiorstw, ponieważ umożliwiają zidentyfikowanie najlepszych praktyk i wskazują, jakie kroki powinny podjąć państwa członkowskie i przedsiębiorstwa w celu zapewnienia ochrony praw człowieka i środowiska. Badanie to może również pomóc w ustaleniu odpowiednich instrumentów i zachęt, które mogą pomóc przedsiębiorstwom w przestrzeganiu wymagań dotyczących procesów należytej staranności.

21 kwietnia 2021 roku Komisja Europejska ogłosiła projekt Dyrektywy w sprawie raportowania zagadnień zrównoważonego rozwoju, zwanej również Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Projekt ten ma na celu zastąpienie obecnie obowiązującej dyrektywy 2014/95/EU dotyczącej ujawniania informacji niefinansowych (Non-Financial Reporting Directive, NFRD). Nowa dyrektywa ma na celu wzmocnienie i rozszerzenie obowiązków raportowania przedsiębiorstw dotyczących kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem, takich jak zmiany klimatu, ochrona środowiska, prawa człowieka i warunki pracy. W ramach CSRD przedsiębiorstwa będą musiały publikować bardziej szczegółowe informacje o swoich praktykach i wynikach związanych z zagadnieniami zrównoważonego rozwoju, w tym również informacje finansowe.

CSRD ma na celu ułatwienie porównywania wyników przedsiębiorstw i ułatwienie inwestorom podejmowania decyzji inwestycyjnych opartych na kryteriach zrównoważonego rozwoju. Projekt CSRD przewiduje również wprowadzenie standardów i wytycznych dotyczących raportowania, aby zapewnić spójność i jakość informacji publikowanych przez przedsiębiorstwa²⁹⁹. Aktualnie toczą się prace legislacyjne nad tym projektem. Projekt CSRD został ogłoszony jako element kompleksowego pakietu zmian legislacyjnych na rzecz zrównoważonego finansowania wzrostu gospodarczego, które służyć mają osiągnięciu przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. Projekt dyrektywy przewiduje wprowadzenie obowiązku raportowania zagadnień ESG (dane w obszarze środowiskowym (E), społecznym (S) oraz ładu korporacyjnego (G) przez wszystkie duże spółki i duże grupy kapitałowe. Jednocześnie zakłada rozszerzenie katalogu podmiotów zobowiązanych do raportowania³⁰⁰. Ponadto wskazano, iż aby

---

²⁹⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE, dyrektywę 2004/109/WE, dyrektywę 2006/43/WE oraz rozporządzenie (UE) nr 537/2014 w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, COM/2021/189.

³⁰⁰ W motywach dyrektywy wskazuje się, że preferowany wariant strategiczny wskazany w ocenie skutków obejmowałby:

1. nałożenie na wszystkie przedsiębiorstwa, które są objęte zakresem stosowania, wymogu składania sprawozdań zgodnie ze standardami UE;

pomóc w zapewnieniu ochrony inwestorów, zasadniczo należy wszystkie spółki notowane na rynkach regulowanych objąć tymi samymi zasadami ujawniania informacji. MŚiP notowane na unijnych rynkach regulowanych musiałyby zatem spełniać proponowane nowe wymogi dotyczące sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju³⁰¹.

Wymogi dla MŚiP notowanych na unijnych rynkach regulowanych miałyby jednak zastosowanie dopiero po upływie trzech lat od objęcia nimi innych przedsiębiorstw, co ma na celu uwzględnienie względnych trudności gospodarczych, z którymi mniejsze przedsiębiorstwa borykają się wskutek pandemii COVID-19. Ten okres stopniowego wprowadzania wymogów umożliwiłby również MŚiP notowanym na rynkach regulowanych stosowanie nowych wymogów, kiedy praktyki w zakresie sprawozdawczości i atestacji w odniesieniu do informacji na temat zrównoważonego rozwoju osiągną wyższy stopień zaawansowania. Wymogi dotyczące ujawniania informacji określone w niniejszym wniosku nie miałyby zastosowania do MŚiP, których zbywalne papiery wartościowe są notowane na rynkach rozwoju MŚiP. Ponadto ze względu na zasadę proporcjonalności nie miałyby zastosowania do mikroprzedsiębiorstw notowanych na unijnych rynkach regulowanych³⁰².

Ogólnie mówiąc projekt dyrektywy CSRD wpisuje się w nurt unijnej legislacji promującej kwestie ESG, czyli zagadnienia ochrony środowiska, rozwoju społecznego i ładu korporacyjnego. Według szacunków dyrektywa CSRD ma objąć około 49 tysięcy podmiotów, podczas gdy dyrektywa NFRD nakłada obowiązek raportowania tylko na około 11 tysięcy podmiotów. Do zalet projektu dyrektywy CSRD niewątpliwie należy zaliczyć rozłożenie w czasie wejścia w życie dyrektywy w stosunku do różnych podmiotów, w tym dopuszczenie w stosunku do MŚiP objętych zakresem dyrektywy dwuletniej możliwości opt-out z obowiązku raportowania, co ma pozwolić tym podmiotom na stopniowe dostosowanie się do nowych regulacji. Nie ulega jednak wątpliwości, że po przyjęcie ostatecznego kształtu dyrektywy oraz jej implementacja będzie ona stanowić istotny krok w zakresie raportowania niefinansowego oraz sprawozdawczości sensu largo.

-
2. nałożenie na wszystkie przedsiębiorstwa, które są objęte zakresem stosowania, wymogu ubiegania się o atestację dającą ograniczoną pewność w odniesieniu do przekazywanych informacji na temat zrównoważonego rozwoju, a jednocześnie uwzględnienie możliwości wprowadzenia na późniejszym etapie wymogu uzyskania atestacji dającej wystarczającą pewność; oraz
  3. rozszerzenie zakresu stosowania na wszystkie duże przedsiębiorstwa i wszystkie spółki notowane na unijnych rynkach regulowanych z wyjątkiem notowanych mikroprzedsiębiorstw. Zakres stosowania obejmowałby spółki niemające siedziby w UE, które są notowane na unijnych rynkach regulowanych, oraz unijne jednostki zależne przedsiębiorstw spoza UE.

³⁰¹ Z wyjątkiem mikroprzedsiębiorstw notowanych na rynku regulowanym.

³⁰² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE, dyrektywę 2004/109/WE, dyrektywę 2006/43/WE oraz rozporządzenie (UE) nr 537/2014 w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, COM/2021/189, s. 15.

3.8. CSR w krajach Unii Europejskiej

Mimo że koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu (ang. Corporate social responsibility - CSR) narodziła się w Stanach Zjednoczonych, to najbardziej intensywną jej implementację obserwuje się w krajach Unii Europejskiej³⁰³.

W UE istnieje wiele regulacji prawnych i dobrych praktyk związanych z CSR, które są nakładane na przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwa są zobowiązane do przestrzegania zasad etycznych i moralnych, dbania o środowisko naturalne, ochrony praw pracowników oraz do przeciwdziałania korupcji. Wiele krajów UE ma swoje krajowe standardy dotyczące CSR, które uzupełniają przepisy unijne. W niektórych krajach, takich jak Dania czy Szwecja, CSR jest bardzo rozwinięte i jest postrzegane jako naturalny element funkcjonowania przedsiębiorstw. W innych krajach, takich jak Polska czy Rumunia, jeszcze wiele pracy pozostaje do zrobienia, aby przedsiębiorstwa przestrzegały zasad CSR.

W UE istnieją również organizacje i inicjatywy, takie jak Global Reporting Initiative (GRI) czy United Nations Global Compact, które pomagają przedsiębiorstwom wdrażać zasady CSR oraz monitorować ich postęp w tym zakresie. Wnioski o dofinansowanie projektów przez UE są coraz częściej oceniane pod kątem ich zgodności z zasadami CSR, co skłania przedsiębiorstwa do wprowadzania zmian i działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Warto podkreślić, że CSR to nie tylko kwestia zgodności z przepisami prawnymi, ale także postrzeganie korzyści z wprowadzenia dobrych praktyk biznesowych. Przedsiębiorstwa, które wprowadzają zasady CSR, budują pozytywny wizerunek i zyskują zaufanie klientów, a także przyciągają dobrej jakości pracowników³⁰⁴.

Możemy wyróżnić dwie główne kategorie działań związanych z CSR: wewnętrzną i zewnętrzną. Wewnętrzne aspekty CSR obejmują zarządzanie zasobami ludzkimi, bezpieczeństwo pracy, zarządzanie surowcami wykorzystywanymi przez firmę oraz wpływ działalności przedsiębiorstwa na środowisko naturalne. Z kolei zewnętrzne aspekty CSR dotyczą relacji z partnerami biznesowymi, takimi jak dostawcy, odbiorcy, instytucje publiczne, akcjonariusze oraz klienci, a także pozytywnego wpływu na lokalne społeczności, przestrzegania praw człowieka oraz dbałości o środowisko naturalne³⁰⁵.

W ramach CSR, przedsiębiorstwa koncentrują swoje działania na trzech głównych obszarach: otoczeniu rynkowym, otoczeniu publicznym oraz sferze zatrudnienia. Pierwszy z nich

---

³⁰³ Ł. Makuch, *Firma i społeczeństwo: wspólne tworzenie wartości*, „Harvard Business Review”, nr 96/2011, s. 4 i n.

³⁰⁴ W. Visser, *Rewolucja w CSR*, Harvard Business Review Polska, Odpowiedzialny Biznes, lipiec 2011.

³⁰⁵ W. Ociecek, B. Gajdzik, M. Kuczyńska-Chałada, *Corporate social responsibility in steelworks*, w: *Zarządzanie wartością przedsiębiorstw*, red. M. Jabłoński, Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2011, s. 333–334.

odnosi się do stosowania zasad etyki w kontaktach z otoczeniem, uczciwych działań w procesach prywatyzacji, fuzjach i przejęciach, a także w reklamie i przekazywaniu informacji. Otoczenie publiczne obejmuje administrację publiczną, organizacje pozarządowe oraz mieszkańców i skupia się na działaniach w formie sponsoringu, mecenatu, partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz rozwoju nauki, kultury, szkolnictwa, ochrony zdrowia, środowiska czy propagowania sportu. Sfera zatrudnienia z kolei dotyczy zarządzania zasobami ludzkimi, rekrutacji pracowników, systemu motywacji oraz wynagrodzenia, a także rozwiązywania konfliktów między pracownikami.

Ważnym elementem CSR jest również dbałość o środowisko naturalne. Obejmuje ona stosowanie technologii i organizacji procesów związanych z użytkowaniem zasobów naturalnych w sposób oszczędny i ekonomiczny, co pozwala na ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko. W ten sposób przedsiębiorstwa wykazują odpowiedzialność za swoje działania i podejmują świadome decyzje, które przynoszą korzyści zarówno środowisku, jak i społeczeństwu.

Współczesne przedsiębiorstwa coraz częściej zdają sobie sprawę z faktu, że prowadzenie biznesu wymaga uwzględnienia nie tylko aspektów ekonomicznych, ale również społecznych i środowiskowych. Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) staje się coraz popularniejsza, a jej praktyki są coraz powszechniejsze w przedsiębiorstwach na całym świecie. Jednym z głównych powodów, dla których CSR stała się tak ważna, jest rosnąca świadomość społeczna i konsumencka. Klienci coraz bardziej zwracają uwagę na to, jakie wartości reprezentuje przedsiębiorstwo, z którym współpracują, i czy te wartości są zgodne z ich własnymi. Wielu konsumentów jest gotowych płacić więcej za produkty lub usługi oferowane przez firmy, które są społecznie odpowiedzialne i dbają o środowisko naturalne³⁰⁶.

Współczesne przedsiębiorstwa coraz częściej postrzegają CSR jako sposób na uzyskanie przewagi konkurencyjnej. Prowadzenie biznesu w sposób społecznie odpowiedzialny może pozytywnie wpłynąć na wizerunek firmy, zwiększyć zaangażowanie pracowników i zyskać lojalność klientów. Przedsiębiorstwa, które konsekwentnie wdrażają praktyki CSR, często zyskują również pozytywne opinie w mediach i w środowisku akademickim. W przyszłości można oczekiwać, że koncepcja CSR będzie nadal się rozwijać. Firmy będą zmuszone do podejmowania działań, które przyczynią się do rozwoju społecznego i ochrony środowiska, a jednocześnie będą korzystne dla ich interesów biznesowych. Wdrażanie praktyk CSR stanie się standardem, a przedsiębiorstwa, które nie będą uwzględniać aspektów społecznych i środowiskowych w swojej działalności, mogą napotkać problemy związane z obniżeniem swojej konkurencyjności³⁰⁷.

---

³⁰⁶ J. Kroik, Z. Malara, *CSR i zrównoważony rozwój w warunkach silnej konkurencji*, w: *Zeszyty Naukowe XXV*, red. J. Kroik, Z. Malara, J. Gołota, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika, Ostrołęka 2011, s. 424.

³⁰⁷ K. Chudy, U. Siedlecka, *Determinanty zainteresowania CSR a konkurencyjność przedsiębiorstwa – zestawienie macierzowe. Strategie i determinanty wzrostu wartości przedsiębiorstwa*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2011.

Spółeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) niesie ze sobą wiele korzyści dla firm, ale również pewne zagrożenia. Wymaga ona wydzielenia części kapitału przedsiębiorstwa na cele społeczne, co może wpłynąć na dynamikę rozwoju firmy, szczególnie w przypadku małych przedsiębiorstw. Nieprzemysłana realizacja działań związanych z CSR może również prowadzić do negatywnych konsekwencji dla samych społeczeństw. Przykładowo, międzynarodowe korporacje mogą wykorzystywać działania związane z CSR, takie jak fundacje lub akcje charytatywne, do odwracania uwagi od swoich nieetycznych działań, np. łamanie praw pracowników i wykorzystywania dzieci do pracy w krajach Trzeciego Świata. W takim przypadku CSR staje się narzędziem do kreowania fałszywego obrazu firmy, a klienci, którzy nieświadomie wspierają organizacje wykorzystujące ludzi w innych częściach świata, są oszukiwani. Dlatego ważne jest, aby przedsiębiorstwa prowadzące działania związane z CSR, były rzetelne i przejrzyste w swoich praktykach, aby zapobiec wykorzystywaniu CSR do oszustw i dezinformacji³⁰⁸.

3.8.1. CSR w Danii

W Danii organem wiodącym w zakresie działań dotyczących CSR jest Ministerstwo Gospodarki (Ministry of Economic and Business Affairs). Natomiast Koordynacją działań rządowych realizujących Plan Działań CSR zajmuje się Duńskie Rządowe Centrum CSR (Center for Samfundsansvar-Cena). Powstało ono w 2007 roku z połączenia Kopenhaskiego Centrum oraz jednostki CSR w Duńskiej Agencji Handlu i Biznesu³⁰⁹.

W przypadku Danii istnieje szereg działań oraz wachlarz instrumentów proklamujących CSR opierających się przede wszystkim na dialogu z interesariuszami, który jest podstawą rozwoju polityki państwa ukierunkowanej na promocji raportowania niefinansowego.

Raportowanie w zakresie CSR w Danii w ramach Dyrektywy 2014/95/UE jest regulowane przez prawo duńskie. W Danii, przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 pracowników są zobowiązane do raportowania swoich działań CSR zgodnie z dyrektywą. Raporty te powinny zawierać informacje dotyczące polityki CSR przedsiębiorstwa, celów i strategii, działań wykonanych w ciągu roku oraz wyników tych działań. Powinny również zawierać informacje dotyczące ryzyka związanego z działaniami CSR oraz działań związanych z zarządzaniem ryzykiem.

---

³⁰⁸ G. Bartkowiak, *Spółeczna odpowiedzialność biznesu w aspekcie teoretycznym i empirycznym*, Difin, Warszawa 2001, s. 25–26.

³⁰⁹ R.E. Freeman, S.R. Velamuri, B. Moriarty, *Company Stakeholder Responsibility: A New Approach to CSR*, Business Roundtable Institute for Corporate Ethics, 2006, s. 12 i n.

W Danii raportowanie CSR jest również regulowane przez prawo korporacyjne, które wymaga od spółek zatrudniających co najmniej 500 pracowników, aby raportowały swoje działania w zakresie CSR w swoich rocznych sprawozdaniach finansowych.

W Danii istnieje wiele różnych inicjatyw i regulacji dotyczących CSR, w tym wymogi dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego oraz certyfikaty etyczne. Firmy są również zachęcane do angażowania się w działania społeczne i środowiskowe, takie jak zrównoważony rozwój i ochrona środowiska

Warto zwrócić uwagę na trzy regulacje związane z raportowaniem CSR. Po pierwsze jest to Duńska Ustawa o Sprawozdaniach Finansowych (2001), która wymaga ujmowania kwestii dotyczących zasobów ludzkich i środowiska naturalnego w raportach przedsiębiorstw. Po drugie jest to ustawa o sprawozdaniach środowiskowych (1995), która wyraźnie skupia się na aspekcie środowiskowym CSR. Trzecią natomiast, jest inspirowana Planem Działania CSR, regulacja Społecznej Odpowiedzialności dla dużych przedsiębiorstw. Wprowadzona w 2009 roku ustawa nakłada obowiązek sporządzania raportów CSR przez 1100 największych duńskich spółek, zarówno giełdowych, jak i państwowych³¹⁰. Raportowanie CSR stało się impulsem dla przedsiębiorstw do pracy nad poszczególnymi obszarami CSR. Rejestracja przedsiębiorstwa ekonomii społecznej wiąże się z koniecznością spełnienia szeregu ustawowo określonych warunków. Przedsiębiorstwo ekonomii społecznej w Danii musi spełniać następujące warunki:

- mieć cel społeczny,
- być podmiotem gospodarczym,
- działać niezależnie od władz publicznych,
- prowadzić działalność integrującą i odpowiedzialną.

Nadto podmioty gospodarcze są zobowiązane zarządzać swoimi zyskami w sposób Przedsiębiorstwa w Danii mają obowiązek zarządzania swoimi zyskami w sposób społeczny, poprzez wykorzystanie ich po opodatkowaniu na:

- reinwestycję w swoje własne przedsiębiorstwo,
- inwestycje w inne zarejestrowane przedsiębiorstwa ekonomii społecznej lub dokonywanie darowizn na ich rzecz,
- przekazywanie darowizn na rzecz organizacji o celu niezarobkowym lub charytatywnym.

Natomiast jeśli przedsiębiorstwo nie ma żadnej polityki CSR, należy to wyraźnie ujawnić. Strategia regulacyjna przyjęta przez rząd duński jest dowodem na zastosowanie teorii “refleksyjnego” prawa w praktyce jako sposobu rozwiązywania problemów społecznych.

---

³¹⁰ Corporate Social Responsibility and Reporting in Denmark. Impact of the legal requirement for reporting on CSR in Danish Financial Statements Act., 2010.

Ustawodawstwo ma zachęcać do refleksji wśród poszczególnych organizacji w celu zwracania przez nie uwagi na potrzeby społeczne³¹¹.

Warto zwrócić na kwestię podatkowe Danii, w której rozsądna i uczciwa polityka jest częścią odpowiedzialnego biznesu³¹².

W Danii obowiązuje podatek dochodowy składający się z 3 progów (podstawowego, średniego oraz najwyższego). Osoby fizyczne opłacają liniowy podatek dochodowy (na rzecz gminy), który wynosi 32,6%, oraz progresywny podatek, który wynosi 5,64% (dochody większe niż 42 tys. koron duńskich powiększonych o dochody od kapitału) oraz 15% (dochody większe niż 42 tys. 100 koron duńskich powiększonych o dochody od kapitału), płacony na rzecz skarbu państwa.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na poza podatkowe aspekty, wprowadzone przez Duński rząd. Rząd duński przy wsparciu interesariuszy uruchomił wiele przydatnych dla biznesu narzędzi online. Przykładem jest Ideas Compass – narzędzie dla MŚiP (stworzone przy wsparciu Ministerstwa Gospodarki i regionu Zealand). Kolejnym przykładem jest Climate Compass pozwalający na wyliczenie emisji CO₂ (stworzone przez rząd we współpracy z Konfederacją Duńskiego Przemysłu), jak również można wymienić, narzędzie dla przedsiębiorstw dotyczące odpowiedzialności w łańcuchu dostaw czy portal antykorupcyjny (www.business-anti-corruption.com), który dostarcza praktyczne narzędzia dla przedsiębiorstw, w tym dla sektora MŚiP. (Duńskie Ministerstwo Gospodarki z Duńskim Instytutem Praw Człowieka oraz Konfederacją Duńskiego Przemysłu).

3.8.2. CSR w Rumunii

W Rumunii Ustawa nr 39/2015 w sprawie zatwierdzenia przepisów dotyczących rachunkowości zgodnie z międzynarodowymi standardami sprawozdawczości finansowej, mających zastosowanie do podmiotów upoważnionych, regulowanych i nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego w Sektorze Instrumentów Finansowych i Inwestycji, określa jakie warunki należy spełnić oraz wymienia podmioty, do których regulacja jest adresowana³¹³.

Raportowanie w zakresie CSR w Rumunii w ramach Dyrektywy 2014/95/UE dotyczącej raportowania niefinansowego. Dyrektywa ta wymaga od przedsiębiorstw z Rumunii, które

---

³¹¹<http://www.senternovem.nl/sustainableprocurement/index.asp>, online (dostęp: 03.12.2022 r.)

³¹²[https://thetaxdialogue.org/sites/default/files/PDF%20global/the tax dialogue mapping report2014.pdf](https://thetaxdialogue.org/sites/default/files/PDF%20global/the%20tax%20dialogue%20mapping%20report2014.pdf), online (dostęp: 03.12.2022 r.)

³¹³https://legislatie.justro.translate.google/Public/DetailiiDocumentAfis/2275?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl, online (dostęp: 12.11.2022r.)

spełniają określone kryteria, aby ujawniały informacje dotyczące ich wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami.

W Rumunii przedsiębiorstwa są zobowiązane do przedstawienia raportów niefinansowych zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE oraz zgodnie z krajowymi przepisami prawnymi. Raporty te muszą zawierać informacje dotyczące m.in. wpływu przedsiębiorstwa na środowisko, polityki zatrudnienia, relacje z interesariuszami, a także różnorodności i równości.

Dodatkowo powołane zostały regulacje mające wpływ na obszar CSR, takie jak ustawa o zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami, ustawa o przedsiębiorstwach społecznych, ustawa o wolontariacie, czy też ustawa o przejrzystości i transparentności. Żadna z nich nie odnosi się do CSR w sposób tak zintegrowany i bezpośredni, poprzez ujęcie wszystkich elementów składających się na jej sferę, jak powyższa, która wymaga raportu na temat wszystkich jej głównych elementów.

Najważniejszym źródłem krajowego prawa w zakresie CSR jest kodeks ładu korporacyjnego BSE (Giełdy Papierów Wartościowych w Bukareszcie). Jest to akt, w którym spółki notowane na BSE są wzywane do zapewnienia większej przejrzystości swojej działalności. W tym zakresie art. 9 Kodeksu zachęca do włączenia koncepcji CSR w normalny tryb metodologii funkcjonowania przedsiębiorstwa. Mimo że Kodeks ten jest dobrowolny, większość spółek notowanych na BSE decyduje się go przestrzegać, ze względu na politykę "raportuj lub wyjaśnij", o której mowa w dyrektywie i normie KNF³¹⁴.

Rumuńskie prawo podatkowe przewiduje następujące zachęty podatkowe dla działalności badawczo-rozwojowej:

• dodatkowe odliczenie od podatku w wysokości 20% wartości kwalifikowanych wydatków;
• zastosowanie przyspieszonej metody amortyzacji dla urządzeń i sprzętu przeznaczonego do działalności badawczo-rozwojowej. (raport)

Zgodnie z rumuńskim prawodawstwem, administracja i instytucje publiczne, osoby prawne oraz fizyczne, które zatrudniają co najmniej 50 osób mają obowiązek zatrudniania co najmniej 4% osób niepełnosprawnych spośród wszystkich pracowników. Pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne mają prawo:

w zakresie podatku CIT: do odliczenia wydatków poniesionych na dostosowanie stanowiska pracy, zakup maszyn i sprzętu na potrzeby niepełnosprawnego pracownika,

---

³¹⁴https://s3.amazonaws.com/documents.lexology.com/2c4d71d9b2464f43aae3921fdf988ced.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAVYILUYJ754JTDY6T&Expires=1631013123&Signature=V7oTd482oc10_2LWt71DegAa5nNc%3D, online (dostęp: 11.11.2022 r.)

w zakresie podatku CIT: do odliczenia wydatków związanych z transportem osób niepełnosprawnych do pracy i z pracy oraz dostarczenia materiałów i odbioru gotowych produktów z miejsca zamieszkania pracowników niepełnosprawnych pracujących w domu, do otrzymania grantów rządowych, które w przeciwnym razie musiałyby być wypłacane na rzecz osób bezrobotnych.

Organy centralne oraz samorządowe organy administracji publicznej są obowiązane wspierać osoby prawne i fizyczne. Wsparcie przez wymienione organy publiczne przejawia się przede wszystkim ochroną jednostki i Stanowski pracy.

Rumunia stymuluje zatrudnienie osób bezrobotnych poprzez subsydiowanie zatrudnienia. Oznacza to, że pracodawcy, którzy zatrudniają absolwentów lub osoby powyżej 45 roku życia na czas nieokreślony są zwolnieni na okres 12 miesięcy z płacenia składek na rzecz funduszu osób bezrobotnych. Przedsiębiorstwo ma również dostęp do grantów, które w przeciwnym wypadku musiałyby być wypłacane na rzecz osób bezrobotnych. Dodatkowo należy wymienić: - udzielanie preferencyjnych pożyczek na utworzenie nowych miejsc pracy ze środków krajowego funduszu zatrudnienia; - udzielanie zachęt fiskalnych - przedsiębiorstwa zatrudniające osoby bezrobotne na czas określony, np. 6 miesięcy mogą skorzystać z obniżenia składek na rzecz funduszu osób niepełnosprawnych na okres 6 miesięcy. (raport)

Podsumowując, W Rumunii istnieją przepisy regulujące raportowanie w zakresie CSR zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE, co nakłada obowiązek na przedsiębiorstwa spełniające określone kryteria dotyczące ujawniania informacji o wpływie na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami. Dodatkowo, krajowe przepisy prawne wymagają od firm przedstawienia raportów niefinansowych. Rumunia zachęca także przedsiębiorstwa do podejmowania działań z zakresu CSR poprzez kodeks ładu korporacyjnego BSE, który promuje przejrzystość działalności spółek notowanych na giełdzie. Ponadto, w Rumunii istnieją zachęty podatkowe dla badań i rozwoju oraz wsparcie dla zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Wspieranie działań CSR i promowanie zrównoważonej działalności stanowi ważny element rumuńskiego systemu prawnego i gospodarczego.

3.8.3. CSR w Hiszpanii

W 2008 r. w Hiszpanii utworzono Państwową Radę ds. CSR, która doradza rządowi w zakresie polityki i regulacji dotyczących zrównoważonego rozwoju³¹⁵. Rada ta integruje krajowe

---

³¹⁵R. Steurer, *The Role of Governments in Corporate Social Responsibility: Characterising Public Policies on CSR in Europe w Policy Sciences 2010*, vol. 43, nr 1, s. 49-72.

i regionalne administracje, związki pracodawców, związki zawodowe i ekspertów ds. zrównoważonego rozwoju.³¹⁶ 15 lutego 2011 roku w Hiszpanii wprowadzono obowiązek raportowania CSR przez duże przedsiębiorstwa. Ustawa konstytucyjna 3/2007 z 22 marca 2007 roku na rzecz faktycznej równości kobiet i mężczyzn kobietami i mężczyznami, która w tytule VII obejmuje dobrowolne działania przedsiębiorstw w zakresie odpowiedzialności społecznej w odniesieniu do równości, w tym promowanie zrównoważonej obecności kobiet i mężczyzn w zarządach spółek handlowych, przy zastosowaniu dominującego kryterium talentu i wyników zawodowych³¹⁷.

Ustawę 2/2011 z dnia 4 marca 2011 roku w sprawie zrównoważonej gospodarki, która wprowadza wytyczne dotyczące tworzenia korzystniejszych warunków dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego i zawiera trzy odniesienia do promowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw:

- art. 27 dotyczący zasad dobrego ładu korporacyjnego i właściwego zarządzania ryzykiem w zakresie wynagrodzeń kadry kierowniczej;
- art. 35 dotyczący zrównoważonego zarządzania w przedsiębiorstwach publicznych oraz;
- art. 39 dotyczący promowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, zawierający odniesienia do odpowiedzialności organów regulacyjnych oraz do społecznie odpowiedzialnych inwestycji;

a także inne artykuły obejmujące działania w zakresie społecznej odpowiedzialności: plany zrównoważonej mobilności, konsumentów itp³¹⁸.

Warto zwrócić również uwagę na ustawę 11/2013 z dnia 26 lipca 2013 roku zawierające główne środki, które stanowią część strategii na rzecz przedsiębiorczości i zatrudnienia ludzi młodych na lata 2013-2016. Dokument ten jest wynikiem ~~prócesu~~ dialogu i uczestnictwa z partnerami społecznymi, a także zawiera wkład organizacji osób samozatrudnionych, młodzieży, przedsiębiorców, podmiotów gospodarki społecznej i innych grup interesu. Każdy podmiot publiczny i prywatny podejmujący działania mające na celu ułatwienie młodym ludziom dostępu do rynku pracy może również przyłączyć się do tego procesu³¹⁹.

Kwestie podatkowe w Hiszpanii reguluje ustawa „Ley 27/2014 de 27 de noviembre del Impuesto sobre Sociedades”. W pierwszej kolejności warto zwrócić uwagę, iż w Hiszpanii obowiązuje ulga podatkowa w wysokości 6 000 EUR w skali roku z tytułu każdej nowo zatrudnionej osoby niepełnosprawnej. Warunkiem otrzymania dofinansowania jest podniesienie

---

³¹⁶ https://www.foretica.org/executive_summary_csr_in_spain.pdf, online (dostęp: 05.12.2022 r.)

³¹⁷ D. Gallardo-Vázquez, M.I. Sánchez-Hernández, *Measuring Corporate Social Responsibility for competitive success at a regional level*, “Journal of Cleaner Production” 2014, nr 72, s. 14-22.

³¹⁸ <https://wipolex.wipo.int/en/text/248158>

³¹⁹ <https://www.mites.gob.es/ficheros/rse/documentos/eerse/EERSE-Ingles-web.pdf>

średniego poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych w danym przedsiębiorstwie w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

Raportowanie w zakresie CSR w Hiszpanii w ramach Dyrektywy 2014/95/UE dotyczącej raportowania niefinansowego, która wymaga od przedsiębiorstw z Europy, które spełniają określone kryteria, aby ujawniały informacje dotyczące ich wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami.

W Hiszpanii przedsiębiorstwa są zobowiązane do przedstawienia raportów niefinansowych zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE oraz zgodnie z krajowymi przepisami prawnymi. Raporty te muszą zawierać informacje dotyczące m.in. wpływu przedsiębiorstwa na środowisko, polityki zatrudnienia, relacje z interesariuszami, a także różnorodności i równości. W Hiszpanii istnieją również inne przepisy dotyczące CSR, takie jak zasady etyczne dla biznesu, które przedsiębiorstwa mogą przestrzegać dobrowolnie.

Warto również zwrócić uwagę, że Hiszpania wprowadziła ulgę podatkową polegającą na odliczeniu od podatku 25% wydatków poniesionych na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w danym roku podatkowym. Ponadto można skorzystać z 8% ulgi podatkowej na wydatki poniesione na innowacje technologiczne w danym roku podatkowym. Wydatki na działalność badawczo-rozwojową, do których zastosowanie ma ulga podatkowa muszą zostać poniesione³²⁰.

Hiszpański rząd walcząc z bezrobociem, zwiększa wysokość odpraw dla pracowników. Oferuje również ulgi podatkowe za zatrudnianie młodych osób. Małym przedsiębiorstwom, zatrudniającym 50 lub mniej pracowników, daje ulgę rzędu 3 tysięcy euro za przyjęcie osób przed trzydziestym rokiem życia, które jeszcze nie pracowały³²¹.

3.8.4. CSR w Wielkiej Brytanii

W 2006 r. w Wielkiej Brytanii na mocy ustawy dotyczącej funkcjonowania przedsiębiorstw Companies Act na przedsiębiorstwa został nałożony obowiązek raportowania czy i w jaki sposób przedsiębiorstwa ujmują kwestie CSR w swoich działaniach biznesowych. W 2000 r. rząd Wielkiej Brytanii przyjął Amendment to the Pension Act, zobowiązujący fundusze emerytalne do informowania o tym, w jaki sposób uwzględniają w swoich inwestycjach kwestie etyczne, społeczne i środowiskowe³²².

³²⁰<http://praca-w-pracy.pl/2011/11/hiszpanie-zamiast-polakow-czyli-nowosci-z-niemieckiego-rynku-pracy/>, online, (dostęp: 05.11.2022 r.)

³²¹<https://forsal.pl/artykuly/593001,przelomowe-reformy-w-hiszpanii-rzad-probuje-ratowac-rynek-pracy.html>, online (dostęp: 05.11.2022 r.)

³²² S.L. van der Laan, *The Role of Theory in Explaining Motivation for Corporate Social Disclosures: Voluntary Disclosures vs. „Solicited” Disclosures*, [w:] *Fourth Asia Pacific international research in accounting conference in*

Raportowanie w zakresie CSR w Wielkiej Brytanii w ramach Dyrektywy 2014/95/UE dotyczącej raportowania niefinansowego, jednak Wielka Brytania opuściła Unię Europejską w 2020 roku, co oznacza, że przepisy UE nie obowiązują już bezpośrednio w Wielkiej Brytanii. W związku z tym, po Brexicie, przepisy dotyczące raportowania CSR w Wielkiej Brytanii nie są już bezpośrednio regulowane przez dyrektywę 2014/95/UE.

Jednak w Wielkiej Brytanii istnieją również inne przepisy dotyczące raportowania CSR, takie jak UK Modern Slavery Act z 2015 roku, który wymaga od przedsiębiorstw powyżej określonego rozmiaru, aby opublikowały roczne sprawozdanie dotyczące nie tylko zwalczania niewolnictwa, ale również polityk zatrudnienia, zrównoważonego rozwoju itp.

Przedsiębiorstwa mogą również korzystać z różnych inicjatyw, certyfikatów i standardów związanych z CSR, takich jak Global Reporting Initiative (GRI) lub ISO 26000, które udostępniają wytyczne dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego.

Warto pamiętać, że po Brexicie, sytuacja może się zmienić i mogą pojawić się nowe przepisy dotyczące CSR w Wielkiej Brytanii.

Ponadto warto zwrócić uwagę na przyjęty w 2008 roku „Climate Change Act 2008”, który zakłada redukcję emisji dwutlenku węgla o 34% do 2020 i kolejne 80% do 2050 roku. Za jego realizację odpowiedzialny jest Departament Energii i Zmiany Klimatu (Department of Energy and Climate Change).

W Wielkiej Brytanii wiodące w zakresie promocji społecznej odpowiedzialności biznesu są w administracji brytyjskiej dwa departamenty: Departament Środowiska, Żywności i Rolnictwa (Department for Environment, Food and Rural Affairs -DEFRA), oraz Departament Energii i Zmiany Klimatu (Department of Energy & Climate Change-DECC). Wśród pozostałych departamentów istotną rolę w zakresie CSR odgrywają m.in.: Departament Biznesu i Innowacji (Department for Business Innovation and Skills), Urząd Konkurencji i Konsumentów (Office of Fair Trading) oraz Departament Rozwoju Międzynarodowego (Department of International Development).

Warto zwrócić również uwagę na Komisję Zrównoważonego Rozwoju, która pełni rolę rządowego, niezależnego nadzorca w zakresie zrównoważonego rozwoju. Jej zadaniem jest doradzanie rządowi i analizowanie jego postępów w zakresie zrównoważonego rozwoju³²³.

Wielka Brytania wprowadziła podwyższone stawki amortyzacji podatkowej na inwestycje w wybrane „zielone” technologie - energooszczędne urządzenia oraz instalacje (m.in. oczyszczalnie wodne, czy klimatyzatory).

2004, cyt. za: U. Golob, J.L. Bartlett, *Communicating about Corporate Social Responsibility: A Comparative Study of CSR Reporting in Australia and Slovenia*, „Public Relations Review”, Vol. 33, No. 1/2007.

³²³ B. Rok, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu*, [w:] W. Gasparski (red.), *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, Warszawa 2012, s. 427–428.

Możliwa jest jednorazowa amortyzacja podatkowa dla pojazdów napędzanych elektrycznie (podatnicy stosują 100% stawkę amortyzacji w pierwszym roku oddania pojazdów do użytkowania). Pracownicy nie płacą podatku od samochodów elektrycznych zapewnianych przez pracodawcę oraz płacą obniżony podatek od samochodów hybrydowych i pojazdów o niższej emisji CO₂.

W Wielkiej Brytanii obowiązują restrykcyjne przepisy dotyczące bezpieczeństwa pracowników. Państwo wspiera przedsiębiorstwa poprzez zwolnienie z podatku inwestycji związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa pracowników³²⁴.

Ponadto warto zwrócić na problematykę poza podatkową Wielkiej Brytanii w zakresie CSR. Na wstępie zauważyć należy, iż pracodawcy przysługuje zwolnienie z opłacania ubezpieczenia dla pierwszych 10 pracowników nowych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenach charakteryzujących się gorszą sytuacją gospodarczą.

W Wielkiej Brytanii większość szkoleń pracowniczych jest nieopodatkowana dla pracowników. Jednocześnie, pracodawca organizujący szkolenie zbieżne z profilem specjalności pracownika, może zaliczyć wydatki z nim związane do kosztów uzyskania przychodów. Jak również w celu zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem węgla pracownicy zobowiązani są do współuczestnictwa w koszcie sadzenia drzew. Niektórzy pracodawcy umożliwiają potrącenie należnych kwot z wypłacaną pensją, dzięki czemu pracownik zaoszczędza częściowo na opłacie z tytułu ubezpieczeń społecznych. W Wielkiej Brytanii może być przyznane do 55 GBP na pracownika tygodniowo w postaci voucherów lub jako bezpośrednia zapłata dla instytucji opiekuńczej. (żłobki, przedszkola)³²⁵.

3.8.5. CSR w Irlandii

Irlandzki rząd postrzega odpowiedzialność przedsiębiorstw jako dobrowolne podejście biznesu i popiera poglądy Komisji Europejskiej w tym zakresie. Nie ma konkretnego zestawu przepisów, które odnoszą się do raportowania odpowiedzialności korporacyjnej lub praktyk odpowiedzialnego biznesu, z wyjątkiem instytucji kredytowych (wsparcie finansowe). Znaczenie odpowiedzialności biznesu dla konkurencyjności przedsiębiorstw jest szeroko omawiane na obradach parlamentu (Oireachtas) wciąż jednak pozostając praktyką dobrowolną. Kluczowymi czynnikami odpowiedzialności biznesu w Irlandii są inwestycje w kwestie społeczne i w

---

³²⁴https://www.csrinfo.org/wp-content/uploads/2016/07/analiza_instytucjonalnacsr_25.02.2011.pdf, online (dostęp: 01.12.2022 r.).

³²⁵ B. Jaruzelski, J. Loehr, R. Holman, *The Global Innovation 1000: Making Ideas Work. Startegy+ Business*, s. 69.

zaangażowanie pracowników w wykonywane zadania. Stopień świadomości wśród społeczności Irlandii zwiększył się w ciągu ostatnich kilku lat, zwłaszcza wśród konsumentów³²⁶.

Raportowanie w zakresie CSR w Irlandii w ramach Dyrektywy 2014/95/UE dotyczącej raportowania niefinansowego. Dyrektywa ta wymaga od przedsiębiorstw z Europy, które spełniają określone kryteria, aby ujawniały informacje dotyczące ich wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami. W Irlandii przedsiębiorstwa są zobowiązane do przedstawienia raportów niefinansowych zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE oraz zgodnie z krajowymi przepisami prawnymi.

Raporty te muszą zawierać informacje dotyczące m.in. wpływu przedsiębiorstwa na środowisko, polityki zatrudnienia, relacje z interesariuszami, a także różnorodności i równości. Przedsiębiorstwa mogą również korzystać z różnych inicjatyw, certyfikatów i standardów związanych z CSR, takich jak Global Reporting Initiative (GRI) lub ISO 26000, które udostępniają wytyczne dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego. W Irlandii istnieją również inne przepisy dotyczące CSR, takie jak zasady etyczne dla biznesu, które przedsiębiorstwa mogą przestrzegać dobrowolnie.

Irlandia jako „inteligentna gospodarka” biorąca się z połączenia innowacyjności i przedsiębiorczości, swój związek z CSR ma zupełnie inny. Kraj ten kładzie coraz większy nacisk na rozwój technologii ekologicznych oraz innowacje w zakresie usług. Irlandia tworzy również bardzo ważny ośrodek dla europejskich mediów cyfrowych. Właśnie tu wiele międzynarodowych korporacji zakłada swoje europejskie siedziby i rozpoczyna działania biznesowe. Mimo pojawiających się problemów ekonomicznych Irlandia to nadal przodujący kraj w strefie euro pod względem łatwości prowadzenia działalności gospodarczej. Zajmuje pierwsze miejsce w rankingach światowych, jeśli chodzi o dostępność wykwalifikowanej siły roboczej. Natomiast drugie w rankingach, co do atrakcyjności dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W sektorze badań, rozwoju i innowacji w Irlandii także w ostatnich latach zaistniał wzrost, który wciąż trwa, czego odzwierciedleniem jest istotny wzrost działalności gospodarczej i funduszy publicznych. Sektor badań i rozwoju jest jednym z głównych elementów strategii gospodarczej rządu irlandzkiego. Celem jest wzrost ekonomiczny i tworzenie nowych miejsc pracy. Rozwój państwa, jego przychylne warunki do prowadzenia działalności sprawiają, że CSR rośnie w siłę³²⁷.

W tym miejscu należy poruszyć kwestie podatkowe w Irlandii na płaszczyźnie CSR. Zwrócić uwagę należy, iż od 1 stycznia 2022 roku kwota wolna od podatku wynosi 17 000 euro.

---

³²⁶ M. Chojnacka: *Idea społecznej odpowiedzialności, etyki i zrównoważonego rozwoju jako instrument kreowania wizerunku przedsiębiorstwa na przykładzie polskich organizacji projakościowych*, w: *Problemy etyczne w organizacji uczącej się*, red. E Skrzypek, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010 s. 39–54.

³²⁷ <https://www.forbes.pl/csr/odpowiedzialnosc-spoeczna-a-optymalizacja-podatkowa/b048b0d>, online (dostęp: 05.12.2022 r.).

Wyznaczono dwa progi podatkowe wynoszące 20% oraz 40%. Przynależność do konkretnego progu podatkowego jest zależna od sytuacji rodzinnej. Osoby legalnie zatrudnione w Irlandii są rozliczane przez pracodawcę w systemie PAYE (Pay As You Earn). Oznacza to, że pracodawca odprowadza zaliczkę na poczet podatku dochodowego i przekazuje ją lokalnemu urzędowi skarbowemu (Revenue Commissioners). Większość zatrudnionych na umowę o pracę w Irlandii nie ma obowiązku składania rocznej deklaracji.

Ponadto Irlandzkie przedsiębiorstwa zabiegają o ochronę, a nawet poprawę środowiska naturalnego. Większość podmiotów gospodarczych podejmuje działania w obszarze ochrony środowiska oraz w obszarze racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi³²⁸. Celem tego działania jest permanentne zwiększanie wrażliwości społecznej oraz świadomości ekologicznej.

Irlandzkie przedsiębiorstwa przykładają dużą rolę do rozwoju i motywacji pracowników oraz do budowania dobrych relacji z nimi. Irlandzcy przedsiębiorcy widzą potencjał w zatrudnionych i nie oszczędzają na ich rozwoju. Irlandia od lat podejmuje starania na rzecz zmiany społecznego nastawienia do rzecznictwa interesów.

3.8.6. CSR w Czechach

Rząd Republiki Czeskiej uważa odpowiedzialność społeczną za koncepcję dobrowolną, opartą na samoregulacji. Rolą państwa jest więc przede wszystkim stworzenie warunków do zapewnienia promocji i rozpowszechnienia koncepcji CSR oraz a także usunięcie elementów biurokracji przy zachowaniu przejrzystości i poszanowania idei społecznej odpowiedzialności, nie tylko w podmiotach gospodarczych, ale także w administracji państwowej i organach samorządu terytorialnego.

W Czechach Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca raportowania niefinansowego jest wdrażana przez krajowe przepisy prawne. Przedsiębiorstwa zobowiązane do przedstawienia raportów niefinansowych zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE są wymienione w ustawie o raportowaniu niefinansowym. Przedsiębiorstwa te muszą przedstawić raporty niefinansowe za każdy rok obrotowy, które zawierają informacje dotyczące ich wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami.

Raporty te muszą być przedstawione w języku czeskim i mogą być przedstawione w formie elektronicznej lub papierowej. Przedsiębiorstwa mogą również korzystać z różnych inicjatyw, certyfikatów i standardów związanych z CSR, takich jak Global Reporting Initiative (GRI) lub ISO 26000, które udostępniają wytyczne dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego.

---

³²⁸https://visualartists.ie/pl/about/governance_/csr-commitment/, online (dostęp: 07.12.2022 r.).

Ministerstwo Przemysłu i Handlu wspiera programy Czeskiej Krajowej Nagrody Jakości oraz Krajowej Nagrody Corporate Social Responsibility Award. Program Czeskiej Narodowej Nagrody Społecznej Odpowiedzialności Biznesu jest częścią Narodowej Strategii CSR. Pomaga on przedsiębiorstwom i organizacjom we właściwym i skutecznym wdrażaniu koncepcji CSR i stosowaniu jej z korzyścią dla przedsiębiorstw. Przyczynia się do poprawy wizerunku organizacji w oczach partnerów biznesowych i opinii publicznej, co pośrednio ułatwia przyszły rozwój biznesu i korporacji³²⁹.

Krajowy Plan Działań na rzecz Społecznej Odpowiedzialności Biznesu w Republice Czeskiej na lata 2019 - 2023) powstał w następstwie Uchwały Rządu Republiki Czeskiej z dnia 25 stycznia 2016 r. nr 49 w sprawie zaktualizowanego Krajowego Planu Działań na rzecz CSR w Republice Czeskiej. Jest to strategiczny dokument o charakterze nieustawodawczym, mający na celu upowszechnienie wiedzy o CSR jako dobrowolnej inicjatywie, pełniącą rolę nie tylko informacyjną, ale także motywacyjną i aktywizującą.

W Czechach obowiązuje podatek dochodowy od osób fizycznych, którego stawka wynosi 15% od podstawy opodatkowania. Obciążenia naliczamy nie od stricte zarobku brutto, ale od różnicy między przychodami oraz wydatkami, które można odliczyć od dochodu. Czeski system podatkowy pozwala na odliczenie licznych wydatków, co w efekcie obniża podstawę podatkową³³⁰. Warto odnotować, że w Czechach obowiązuje także 22-procentowa stawka podatku dochodowego. Próg procentowy rośnie w przypadku przychodów rocznych przekraczających 48-krotność miesięcznego średniego wynagrodzenia. Taki zabieg jest potocznie nazywany solidarnościowym zwiększeniem podatku.

Odnotowania wymaga fakt, iż ustawa o zamówieniach publicznych dopuszcza możliwość zastrzeżenia udziału w postępowaniu, o udzielenie zamówienia publicznego, dla dostawców zatrudniających co najmniej 50% osób niepełnosprawnych, w zakładach pracy chroniących niepełnosprawność. W związku z tym, jeżeli instytucja zamawiająca chce wspierać przedsiębiorstwa społeczne, może ona sprzyjać im w ocenie ekonomicznej wykonalności oferty poprzez przyznanie ofercie punktów, jeśli dostawca wykaże, że jest przedsiębiorstwem społecznym, lub posiada pewne aspekty, które mogą być ocenione jako wkład przedsiębiorstwa społecznego (np. za pracę z osobami w niekorzystnej sytuacji społecznej)³³¹.

Również jako demonstracja kwalifikacji technicznych, instytucja zamawiająca może wymagać, aby dostawca podczas realizacji zamówienia był zdolny do stosowania środków zarządzania środowiskiem (np. Instytucje zamawiające mają również możliwość oceny

---

³²⁹<https://www.mpo.cz/assets/en/business/corporate-social-responsibility/2017/4/National-Action-Plan-CSR-in-the-CR-2016---2018-AJ.pdf>, online (dostęp: 05.12.2022 r.)

³³⁰ Składki i świadczenia, <http://zus.pl/default.asp?p=1&id=35>, online (dostęp: 05.12.2022 r.).

³³¹http://www.firmawczechach.pl/jed-noosobowa_dzialalnosc.html, online (dostęp: 05.11.2022 r.).

ekonomicznej, stosunku jakości do ceny oferty) Zgodnie z zasadą gospodarki cyrkulacyjnej, recykling jest kolejnym aspektem, który może być brane pod uwagę w niektórych przypadkach zamówień publicznych³³².

3.8.7. CSR na Węgrzech

Węgierski Kodeks Cywilny (Ustawa V z 2013 r.) - podobnie jak poprzednie ustawy - uznaje działania CSR za część odpowiedzialnego nadzoru korporacyjnego. Zgodnie z węgierską ustawą LXVI z 2016 r., gdzie zaimplementowano zasady dyrektywy unijnej nr 2014/95/UE, niektóre duże przedsiębiorstwa i grupy kapitałowe sporządzają obowiązkowe sprawozdanie dotyczące ich informacji niefinansowych i o różnorodności, zawierające kwestie środowiskowe, społeczne i dotyczące zatrudnienia. Raport ten jest obowiązkowy dla tych jednostek interesu publicznego, których liczba pracowników przekracza 500, a suma bilansowa przekracza 6 mld HUF (ok. 20 mln EUR) lub obrót przekracza 12 mld HUF (40 mln EUR). Zasady te są stosowane od okresu rozliczeniowego 2017.

Raportowanie CSR na Węgrzech w ramach Dyrektywy 2014/95/UE ma swoje specyficzne zasady i regulacje prawne. Dyrektywy 2014/95/UE wymaga, aby przedsiębiorstwa spełniające określone kryteria raportowały swoje działania CSR.

Przedsiębiorstwa zobowiązane do raportowania CSR to m.in. przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 osób oraz przedsiębiorstwa osiągające określony przychód i/lub aktywa. Raportowanie CSR na Węgrzech obejmuje zarówno działania związane ze środowiskiem, jak i społeczeństwem³³³.

Raporty CR powinny zawierać informacje dotyczące działań przedsiębiorstwa w zakresie środowiska, zatrudnienia, równości płci, relacji z interesariuszami, działań w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa oraz działań w zakresie rozwoju lokalnej społeczności. Ponadto powinny zawierać informacje dotyczące działań przedsiębiorstwa w zakresie środowiska, zatrudnienia, równości płci, relacji z interesariuszami, działań w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa oraz działań w zakresie rozwoju lokalnej społeczności.

Raporty te mogą również zawierać informacje dotyczące polityki CSR przedsiębiorstwa, celów i strategii, działań wykonanych w ciągu roku oraz wyników tych działań. Dodatkowo,

---

³³² <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/spolecenska-odpovednost-organizaci/2018/6/NAP-CSR-19-6-2018.1.pdf>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³³³ M. Chojnacka, *Zagrożenia społecznej odpowiedzialności w architekturze współczesnego otoczenia*, w: *Społeczna odpowiedzialność biznesu*, red. J. Rossa, M. Chojnacka, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, Gorzów Wielkopolski 2013, s. 53–54.

raporty te mogą zawierać informacje dotyczące ryzyka związanego z działaniami CSR oraz działań związanych z zarządzaniem ryzykiem.

Raportowanie CSR na Węgrzech jest ważne, ponieważ pozwala przedsiębiorstwom na prezentowanie swoich działań CSR i odpowiedzialności społecznej, co wpływa na zaufanie konsumentów, inwestorów i innych interesariuszy.

Na Węgrzech kwestie społeczne i środowiskowe są szczególnie istotnymi elementami polityki wspierania CSR. W 2008 r. powstał Sojusz Miejscowości Przyjaznych Klimatowi, którego członkami są wsie, małe osiedla, powiaty stołeczne i miasta na prawach powiatu z całego kraju. Celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju lokalnych strategii przyjaznych klimatowi. W programach uczestniczą przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz obywatele i mogą one funkcjonować jako programy społeczne. Działania te służą zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi, łagodzeniu skutków zachodzących już zmian klimatycznych oraz podnoszeniu świadomości i tworzeniu norm odpowiedzialnego zachowania w środowisku.³³⁴

Kształt regulacji prawnych dotyczących CSR na Węgrzech jest ściśle związany z faktem, że zasady CSR zostały wprowadzone w kraju przez zagranicznych inwestorów i międzynarodowe podmioty gospodarcze. Polityka CSR Unii Europejskiej została przyjęta niejako automatycznie, a podmioty gospodarcze, kierując się względami etycznymi i środowiskowymi, wdrożyły te zasady i cele do swoich modeli biznesowych. Istnieją różne akty dotyczące działań z zakresu CSR, ale tylko nieliczne z nich mówią o tym wprost.

Ważnym krokiem w węgierskim ustawodawstwie dotyczącym CSR jest ustawa CLXXXV z 2010 r. o usługach medialnych i komunikacji masowej, która deklaruje, że informacje dotyczące społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa nie kwalifikują się jako komunikacja handlowa, a takie raporty mogą zawierać jedynie nazwę, logo i znak towarowy produktu lub usługi albo przedsiębiorstwa³³⁵.

Priorytetami rozwoju CSR na Węgrzech jest:

- rozwój gospodarczy;
- praca i równe szanse;
- ochrona środowiska.

Plan ukierunkowuje politykę na:

---

³³⁴ Corporate Social Responsibility National Public Policies in the European Union Compendium 2014, online, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/corporate-social-responsibility-national-public-policies-european-union-compendium-2014> (dostęp: 30.11.2022 r.)

³³⁵ G. Wolska, Corporate Social Responsibility in Poland: Theory and Practice, „Journal of International Studies” 2013, vol. 6, s. 45 i n.

- zachęcanie do zatrudniania młodych ludzi;
- promowanie bardziej aktywnej roli mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw;
- niedyskryminujące zatrudnienie;
- zachęcanie do tworzenia miejsc pracy przyjaznych pracownikom i rodzinom.

Podsumowując, Węgierskie prawo reguluje działania z zakresu Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (CSR) zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE, nakładając obowiązek sporządzania sprawozdań niefinansowych przez duże przedsiębiorstwa. Raporty CSR obejmują kwestie środowiskowe, społeczne i zatrudnienia oraz są istotnym narzędziem budowania zaufania interesariuszy. Węgry promują działania CSR, zwłaszcza w obszarach społecznych i środowiskowych, a polityka wspierania CSR jest skoncentrowana na rozwoju gospodarczym, równości szans, ochronie środowiska oraz zatrudnieniu młodych ludzi i przedsiębiorstwach mikro, małych i średnich.

3.8.8. CSR w Norwegii

Norweskie tradycje w dziedzinie CSR sięgają samych początków koncepcji zrównoważonego rozwoju. Komisja Brundtland opracowała w 1987 r. dokument zatytułowany „Nasza wspólna przyszłość”, gdzie wprowadzono pojęcie zrównoważonego rozwoju. Te okoliczności sprawiły, że Norwegia stała się naturalnym kandydatem na wzór do naśladowania dla pozostałych krajów i liderem w zakresie CSR - zarówno w odniesieniu do środowiska, jak i innych kwestii społecznych³³⁶.

Wyraźne zaangażowanie rządu norweskiego w CSR pojawiło się w 1998 roku, wraz z utworzeniem szeroko zorientowanego forum interesariuszy "KOMpakt". Celem KOMpakt było wzmocnienie poszanowania praw człowieka poprzez wzmoczoną komunikację i dialog pomiędzy grupami zajmującymi się prawami człowieka, norweskim przemysłem oraz norweską administracją publiczną. Koncentracja na kwestiach związanych z prawami człowieka została rozszerzona na podejście trójstronne w zmienionym statucie z 2006 roku, kiedy to KOMpakt został przemianowany na "Organ Konsultacyjny ds. CSR", a następnie wzmocniona w rewizji z 2011 roku poprzez ściślejsze dostosowanie statutu KOMpakt do 10 zasad UN Global Compact³³⁷.

Nastawienie na promowanie CSR przede wszystkim w polityce międzynarodowej, nie oznacza, że państwo norweskie nie stosuje pewnych instrumentów, które mają również wywierać

³³⁶ R. Barth, *Corporate Social Responsibilities in Europe: Rhetoric and Responsibilities*, Northampton 2009, s. 178.

³³⁷ A. Midtun, *Public Policies for Corporate Social Responsibility in Four Nordic Countries: Harmony of Goals and Conflict of Means*, „Bussinnes and Sociates” 2009, vol. 54, s. 464 i n.

wpływ wewnątrz kraju. Norwegia wprowadziła odliczenie podatkowe w ramach kształcenia zawodowego³³⁸.

Mechanizm sprowadza się do finansowania instytutów naukowych prowadzących szkolenia zawodowe (lub badania naukowe). Dla świadczeń przekraczających 10.000 koron norweskich obowiązuje limit w wysokości 10% przychodów pracodawcy, obliczonych przed dokonaniem omawianego odliczenia

Norwegia przewiduje również odliczenia podatkowe dla darowizn przeznaczonych dla wybranych organizacji charytatywnych. Ustawodawca wymienia m.in.: organizacje zapewniające pomoc ofiarom katastrof, zajmujące się konserwacją kultury, ochroną praw człowieka, ochroną środowiska, ochroną praw zwierząt, ale także organizacje religijne. Organizacje muszą mieć swoją siedzibę w Norwegii lub w innym kraju członkowskim EOG, muszą mieć zasięg narodowy i kwalifikować się do pomocy rządowej w roku udzielenia darowizny. Do tego wysokość darowizny musi być równa kwocie co najmniej 5000 koron norweskich. Maksymalna kwota potrącenia wynosi zaś 50 000 koron norweskich.

W tym kontekście warto również zauważyć, że usługi świadczone bezpłatnie na zasadzie darowizny na rzecz wymienionych wyżej podmiotów są zwolnione z podatku VAT. Ma to również zastosowanie do produktów i usług świadczonych za darmo jako część działań pomocowych w związku z klęską żywiołową³³⁹.

W Norwegii poważnie i z zaangażowaniem podchodzi się do kwestii raportów niefinansowych. Początkowo raportowanie kwestii środowiskowych i społecznych w raportach rocznych było działaniem dobrowolnym. W 1996 roku zrewidowano przepisy dotyczące raportowania i przedsiębiorstwa zostały zobowiązane do raportowania na temat wpływu na środowisko, równości płci, dyskryminacji i warunków pracy. Mimo to wiele przedsiębiorstw, zwłaszcza tych większych, o znanych markach, decydowało się na wydawanie dużych raportów środowiskowych, a następnie raportów CSR. „Miljø Rapportering Pris” - coroczna nagroda za raportowanie środowiskowe - mogła być jednym z ważniejszych czynników wzmacniających motywację przedsiębiorstw.

Zgodnie z nową ustawą o rachunkowości, duże przedsiębiorstwa są zobowiązane do raportowania tego, co robią w odniesieniu do CSR. Ponadto, jeśli przedsiębiorstwo wspiera inicjatywę ONZ Global Compact lub raportuje zgodnie z Globalną Inicjatywą Sprawozdawczą (GRI), to jest to wystarczające do spełnienia nowej zasady sprawozdawczości³⁴⁰.

---

³³⁸https://projects20142020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523529564.pdf, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³³⁹https://www.regjeringen.no/contentassets/02d09ccf18654070bc52e3773b9edbe1/green_competitiveneonline (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁴⁰ R. Barth, *Corporate Social Responsibilities...*, s. 188 i n.

3.8.9. CSR w Szwecji

Podejście do tematyki CSR Szwecja w dużej mierze dzieli z Norwegią. Szwecja koncepcję CSR traktuje bardziej jako kwestię międzynarodową niż krajową.

Główną inicjatywą szwedzkiego rządu w zakresie CSR jest Globalt Ansvar (Szwedzkie Partnerstwo na rzecz Globalnej Odpowiedzialności). Rząd powołał Globalt Ansvar, aby „wzmocnić pracę szwedzkich przedsiębiorstw w zakresie praw człowieka, standardów pracy, ochrony środowiska i przeciwdziałania korupcji, w oparciu o zasady UN Global Compact i wytyczne OECD”³⁴¹.

W Szwecji Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca raportowania niefinansowego jest wdrażana przez krajowe przepisy prawne. Przedsiębiorstwa zobowiązane do przedstawienia raportów niefinansowych zgodnie z Dyrektywą 2014/95/UE są wymienione w ustawie szwedzkiej o raportowaniu niefinansowym. Przedsiębiorstwa te muszą przedstawić raporty niefinansowe za każdy rok obrotowy, które zawierają informacje dotyczące ich wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami. Przedsiębiorstwa mogą również korzystać z różnych inicjatyw, certyfikatów i standardów związanych z CSR, takich jak Global Reporting Initiative (GRI) lub ISO 26000, które udostępniają wytyczne dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego.

Szwedzka ustawa o raportowaniu niefinansowym jest wymagająca w odniesieniu do raportowania z zakresu zrównoważonego rozwoju. Przedsiębiorstwa są zobowiązane do przedstawienia informacji dotyczących ich działań związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami. Raporty te muszą być przedstawione w języku szwedzkim i mogą być przedstawione w formie elektronicznej lub papierowej. Przedsiębiorstwa muszą również przedstawić informacje dotyczące swoich celów i strategii związanych z zrównoważonym rozwojem oraz informacje dotyczące swoich działań związanych z realizacją tych celów.

Ponadto w 2007 r. rząd szwedzki zwiększył wymogi dotyczące obowiązkowego raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju, zobowiązując wszystkie przedsiębiorstwa państwowe do stosowania standardu raportowania opracowanego przez GRI. Odpowiedzialność za raportowanie GRI w przedsiębiorstwach państwowych spoczywa na Departamencie Handlu i Przemysłu, ale ministerstwo to nie podejmuje dalszych inicjatyw w zakresie promowania CSR w przedsiębiorstwach prywatnych w Szwecji.

---

³⁴¹ Ibidem.

Politycy opisują CSR jako „niezbędny” w kraju i postrzegają CSR jako istotną alternatywę polityczną tylko w sytuacjach, w których nie istnieją ramy prawne. Co więcej, główna motywacja i uzasadnienie dla zaangażowania rządu w CSR wydają się być etyczne. Polityczny nacisk kładzie się raczej na poprawę warunków pracy, ochronę środowiska i dobrobyt gospodarzy w krajach rozwijających się niż na poprawę interesów szwedzkiego biznesu. Ogólnie rzecz biorąc, respondenci postrzegają szwedzkie przedsiębiorstwa jako zdolne do zarządzania CSR bez pomocy rządu.

W Szwecji celem zachowania zgodności z międzynarodowymi standardami CSR (takimi jak OECD i GRI), szczególną uwagę zwrócono na wynagrodzenia kadry kierowniczej wyższego szczebla w przedsiębiorstwach państwowych. Termin "kadra kierownicza wyższego szczebla" odnosi się do dyrektora generalnego lub innych osób z kierownictwa wykonawczego. Przedsiębiorstwa państwowe są w ostatecznym rozrachunku wspólną własnością mieszkańców Szwecji. W związku z tym właśnie na przedsiębiorstwach spoczywa szczególna odpowiedzialność za komunikację i prowadzenie działalności gospodarczej w sposób zrównoważony rząd wprowadził wytyczne (w tym wytyczne dotyczące sprawozdawczości) dotyczące wynagrodzeń kadry kierowniczej wyższego szczebla. Kluczowe dla wynagrodzeń jest to, że kierują się one umiarem, a także zawierają wytyczne dotyczące wynagrodzeń pracowników.

Podsumowując, polityka rządu szwedzkiego w zakresie CSR koncentruje się na kwestiach humanitarnych i polityce zagranicznej, przy czym bardzo niewiele inicjatyw jest skierowanych do krajowych przedsiębiorstw. Zdecydowanie preferuje podejście wielostronne w stosunku do podejścia krajowego lub regionalnego. Rząd szwedzki rozpoczął jednak swoje działania dość późno i szybko stracił impet, uznając, że szwedzkie środowisko biznesowe poradzi sobie bez pomocy rządzących.

3.8.10. CSR w Stanach Zjednoczonych

Inicjatywy związane z CSR nie są traktowane w Stanach Zjednoczonych Ameryki jako kwestie, które można łatwo uregulować i rozpatrywać wyłącznie w kategoriach zgodności z przepisami. Amerykanie w ograniczonym stopniu oczekują zaangażowania rządu w CSR. Skłaniają się raczej ku przekonaniu, że to przedsiębiorcy - w stosunkach horyzontalnych - powinni wykazywać się inicjatywą i czynnie działać na rzecz zrównoważonego rozwoju. Z tych też przyczyn otoczenie prawne dotyczące tej tematyki ma w większości charakter soft law, analogicznie jak w przypadku przepisów Unii Europejskiej³⁴².

---

³⁴²<https://thecsrjournal.in/csr-usa-united-states-of-america-corporate-social-responsibility/online>
(dostęp: 30.11.2022 r.)

Raportowanie w ramach Dyrektywy 2014/95/UE, dotyczącej raportowania niefinansowego, nie jest bezpośrednio obowiązkowe dla przedsiębiorstw działających w Stanach Zjednoczonych, ponieważ Stany Zjednoczone nie są członkiem Unii Europejskiej. Niemniej jednak, wiele dużych przedsiębiorstw działających w Stanach Zjednoczonych publikuje raporty społeczne i środowiskowe zawierające informacje na temat swojego wpływu na środowisko, społeczeństwo i relacje z interesariuszami, często wykorzystując inicjatywy, certyfikaty i standardy związane z CSR, takie jak Global Reporting Initiative (GRI) lub ISO 26000. Niektóre stany posiadają swoje własne przepisy dotyczące raportowania CSR. Na przykład California Transparency in Supply Chains Act wymaga od przedsiębiorstw działających w Kalifornii, aby przedstawiły informacje na temat swoich działań związanych z ochroną przed przymusową i niewolniczą pracą w swoich łańcuchach dostaw. Wiele dużych przedsiębiorstw działających w Stanach Zjednoczonych, takich jak Walmart czy McDonald's, publikują raporty dotyczące CSR i odpowiadają na zalecenia zawarte w Dyrektywie 2014/95/UE.

Warto pamiętać, że istnieją różnice w podejściu do raportowania CSR w Stanach Zjednoczonych w porównaniu do Unii Europejskiej, i nie ma jednolitych standardów lub przepisów obowiązujących dla wszystkich przedsiębiorstw.

Przykładem „odgórną” próby aktywizacji jest zespół ds. CSR, działający w amerykańskim Biurze Spraw Gospodarczych i Biznesu (EB). Jego głównym celem jest promowanie odpowiedzialnych praktyk biznesowych i wspieranie zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym budowaniu bezpieczeństwa ekonomicznego. Zespół ten dostarcza wskazówek amerykańskim przedsiębiorstwom i ich interesariuszom, jak angażować się społecznie odpowiedzialną działalnością.

Zespół CSR EB wspiera główne obszary odpowiedzialnego postępowania biznesowego, w tym obszary takie jak: prawa człowieka, praca i transparentne łańcuchy dostaw, antykorupcja, zdrowie i opieka społeczna, wkład we wzrost i rozwój lokalnej gospodarki, innowacje, zatrudnienie i stosunki przemysłowe, ochrona środowiska, zarządzanie zasobami naturalnymi. Większość polityk korporacyjnych EB opiera się na „Wytycznych dla przedsiębiorstw wielonarodowych” Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz na wytycznych amerykańskiego krajowego punktu kontaktowego³⁴³.

Na poziomie federalnym Stany Zjednoczone Ameryki stosują kilka rozwiązań podatkowych, które mają wspomagać proces usuwania dysproporcji istniejących między ludźmi i grupami ludzi³⁴⁴.

---

³⁴³ Corporate Social Responsibility Policy in the United States of America.

³⁴⁴ G. Aras i D. Crogdzie, *Zarządzanie i Ton Zarząd i Rynki globalne*, Wielka Brytania 2011, s. 3-21.

W obszarze społecznym podatkowym instrumentem wsparcia jest ulga podatkowa za zatrudnianie osób z pewnych grup docelowych, które stale napotykać na znaczne bariery w zatrudnieniu, takich jak odbiorcy Tymczasowej Pomocy dla Potrzebujących Rodzin (TANF) i odbiorcy znaczków żywności. Dzięki niej pracodawca zatrudniający osoby, które należą do jednej z ustawowo określonych grup, może zmniejszyć wysokość podatku należnego o wartość równą 40% kwalifikowanych wynagrodzeń z pierwszego roku pracy. Kwalifikowanym wynagrodzeniem jest wynagrodzenie wypłacane członkom uprzywilejowanej grupy.³⁴⁵

Korporacje są także zobowiązane do przestrzegania standardów odpowiedzialności społecznej poprzez różne regulacje wymagające ujawniania informacji przez przedsiębiorstwa. W przypadku spółek, których akcje dopuszczone są publicznego obrotu, ujawnianie informacji odbywa się regularnie i musi obejmować wszelkie informacje uznane za istotne, jak również informacje, których ujawnienie jest ustawowo wymagane³⁴⁶.

Warto zwrócić uwagę na tzw. Alien Tort Claims Act. Jest to akt umożliwiający wnoszenie prywatnym podmiotom pozwów przeciwko wielonarodowym korporacjom dopuszczającym się łamania praw człowieka poza granicami Stanów Zjednoczonych. Tym samym, chociaż korporacje prowadzące działalność za granicą mogą nie spotkać się z bezpośrednim nadzorem rządu USA, to nadal muszą liczyć się z ewentualnymi prywatnymi pozwami dotyczącymi łamania praw człowieka³⁴⁷. Z pola widzenia nie można także tracić wykształconej przez Sąd Najwyższy doktryny „third party effect of fundamental rights”.

3.8.11. CSR we Francji

Wraz z przemianami gospodarczymi lat siedemdziesiątych stopniowo zaczęły we Francji rodzić się normy i regulacje związane z CSR. Trzy powiązane ze sobą ustawy dotyczące CSR, ilustrują jak Francja stopniowo i formalnie zajmowała się kwestiami CSR w ciągu ostatnich dziesięcioleci. Wszystkie te ustawy skupiały się na obowiązku raportowania niefinansowego. W pierwszej kolejności warto zwrócić uwagę na ustawę o sprawozdawczości społecznej z 1977 r.³⁴⁸ Stawiała Francję w roli pioniera, ponieważ wymagała od przedsiębiorstw corocznej sprawozdawczości społecznej. Aby zapewnić porównywalność, ustawa przewidywała, że przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 300 osób muszą dostarczać raporty dotyczące wyczerpującej listy ponad 130 wskaźników odnoszących się do pracowników i miejsca pracy (np.

---

³⁴⁵ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/51>- 26 U.S.C. § 51, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁴⁶ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/1396>- 26 U.S.C. §§ 1396, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁴⁷ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/170>- 26 U.S.C. § 170, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁴⁸ Loi n° 77-769 du 12 juillet 1977 Relative Au Bilan Social De L'Entepreprise, online, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000339023> (dostęp: 30.11.2022 r.).

zdrowe bezpieczeństwo, warunki pracy, szkolenia, wynagrodzenia). W 2001 roku doszło do nowelizacji wzmiankowanej ustawy. Francuski ustawodawca rozbudował swoje wymogi w ustawie z 2001 r., rozszerzającej zakres ujawniania informacji niefinansowych przez przedsiębiorstwa. Ustawa nakazała publikację wyników wraz z raportami rocznymi spółek, dzięki czemu dane dotyczące CSR stały się publicznie dostępne dla inwestorów opinii publicznej. Oznacza to, że akcjonariusze i zainteresowane strony są w stanie lepiej ocenić stan i politykę przedsiębiorstwa. Uzupełnieniem tych działań było powołanie w styczniu 2003 r. Krajowej Rady ds. Zrównoważonego Rozwoju.

W Francji, Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca raportowania niefinansowego została wprowadzona do krajowego prawa poprzez ustawę z 22 marca 2017 roku "Loi relative à la transparence, à l'égalité, à la lutte contre la discrimination et à la promotion de l'égalité réelle entre les femmes et les hommes" (Loi Copé-Zimmermann). Według tej ustawy, przedsiębiorstwa z ponad 500 pracownikami lub o rocznym obrocie netto przekraczającym 20 milionów euro lub sumie bilansowej powyżej 40 milionów euro są zobowiązane do sporządzania raportów niefinansowych zawierających informacje dotyczące m.in. wpływu ich działalności na środowisko, relacji z interesariuszami, polityki równości płci i polityki zrównoważonego rozwoju.

Raporty te powinny być publikowane co roku i dostępne dla opinii publicznej. Przedsiębiorstwa mogą również wybrać opcję integrowania raportów niefinansowych z raportami finansowymi. Francuskie przedsiębiorstwa mogą również korzystać z inicjatyw związanych z CSR, takich jak GRI czy Global Compact, aby uzyskać wsparcie w zakresie raportowania i zarządzania zrównoważonym rozwojem.

W 2007 r. rząd francuski przedstawił drugą narodową strategię zrównoważonego rozwoju na lata 2010-2013³⁴⁹. W 2010 r. nowy, kompleksowy akt prawny, zawierający 257 artykułów mający wpływ na ponad 30 kodeksów prawnych, określił środki mające na celu walkę ze zmianami klimatycznymi, ochronę różnorodności biologicznej i poprawę ogólnej efektywności energetycznej. Nakazał on wprowadzenie nowej, zintegrowanej polityki sprawozdawczości, która rozszerzyła wymogi sprawozdawczości CSR na większą liczbę przedsiębiorstw, w celu stworzenia nowej kultury zarządzania³⁵⁰.

Francja stosuje kilka rodzajów instrumentów podatkowych w celu stymulacji obszarów składających się na CSR. Są to m.in. zwolnienie z opodatkowania czy też obniżenie podatku CIT

---

³⁴⁹ Stratégie Nationale de Développement Durable 2010-2013, online, https://www.seine-et-marne.gouv.fr/contenu/telechargement/5043/35836/file/FIC_20120600_SNDD.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵⁰ W. D. Eggers, P. Macmillan, *Rewolucja rozwiązań. Współpraca pomiędzy biznesem, rządami oraz przedsiębiorstwami społecznymi na rzecz rozwiązywania największych problemów współczesnego świata*, Warszawa 2014, s. 54.

i lokalnego podatku od działalności gospodarczej dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w mniej rozwiniętych regionach.

Francja wprowadziła także ulgę, która umożliwia zmniejszeniu wymiaru należnego podatku dochodowego w oparciu o wysokość wydatków poniesionych na utrzymanie i ochronę dziedzictwa przyrodniczego. Podatnik w celu skorzystania z ulgi musi uzyskać Znak Fundacji Dziedzictwa Francuskiego (Fondation du Patrimoine), która wymaga, aby obiekt był otwarty lub dostępny dla publiczności³⁵¹.

3.8.12. CSR w Niemczech

W Niemczech istnieje ogólny obowiązek raportowania CSR na podstawie ustawy wdrożeniowej do unijnej dyrektywy CSR z 11 kwietnia 2017 r.³⁵² Ustawa ta zobowiązuje wszystkie niemieckie spółki publiczne oraz instytucje kredytowe i towarzystwa ubezpieczeniowe, które zatrudniają ponad 500 pracowników i których roczny bilans przekracza 20 milionów euro lub roczne przychody przekraczają 40 milionów euro, do składania co roku raportu na temat poszanowania praw człowieka, walki z korupcją, a także kwestii pracowniczych, środowiskowych i społecznych. Raporty takie muszą zawierać informacje w zakresie:

- Prowadzonych polityk i czynności w zakresie przedmiotu raportu;
- Wyników due diligence;
- Głównych ryzyk dotyczących zakresu raportu;

Istotnych niefinansowych wskaźników dotyczących danego przedsiębiorstwa. Informacje z powyższych raportów powinny być dostępne na stronie internetowej przedsiębiorstwa przez okres 10 lat.

Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca raportowania niefinansowego została wprowadzona do niemieckiego prawa poprzez ustawę z 2017 roku, która nazywa się "Gesetz zur Erhöhung der Transparenz von Unternehmen in Bezug auf Umwelt- und Sozialbelange sowie zur Förderung von Nachhaltigkeit" (Transparenzstichtungsgesetz –TranspStichtG). Według tej ustawy, przedsiębiorstwa z ponad 500 pracownikami lub o rocznym obrocie netto przekraczającym 40

---

³⁵¹<https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte%20lc/LEGITEXT000006069577?fonds=CQDE&page=1&pageSize=10&query=imp%C3%B4t&searchField=ALL&searchType=ALL&tab%20selection=all&typePaging=DEFAULT> online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵²Gesetz zur Stärkung der nichtfinanziellen Berichterstattung der Unternehmen in ihren Lage- und Konzernlageberichten (CSR-Richtlinie-Umsetzungsgesetz) vom 11. April 2017; : https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//%5b@attr_id=%27bgbl117s0802.pdf%27%5d#_bgbl%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl117s0802.pdf%27%5D1634648869822, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

milionów euro lub sumie bilansowej powyżej 80 milionów euro są zobowiązane do sporządzania raportów niefinansowych zawierających informacje dotyczące m.in. wpływu ich działalności na środowisko, relacji z interesariuszami, polityki równości płci i polityki zrównoważonego rozwoju.

Przedsiębiorstwa w Niemczech są zobowiązane do publikowania raportów niefinansowych co roku i udostępniania ich opinii publicznej. Integracja raportów niefinansowych z raportami finansowymi jest opcjonalna, ale ma na celu ułatwienie dostępu do informacji i zwiększenie przejrzystości.

Ponadto w Niemczech została uchwalona ustawa o należytej staranności w łańcuchu dostaw z dnia 16 lipca 2022 r.³⁵³, która zobowiązuje firmy mające siedzibę lub oddział w Niemczech do poszanowania praw człowieka. W tym celu przedsiębiorstwa powinny stworzyć system zarządzania ryzykiem służący identyfikowaniu oraz unikaniu lub minimalizowaniu ryzyka naruszeń praw człowieka i regularnie raportować efekty działania systemu. Obowiązki związane z tym systemem dotyczą nie tylko własnej działalności, ale również działalności kontrahentów i dostawców z całego łańcucha dostaw. Ustawa nakłada opisane wyżej obowiązki na przedsiębiorstwa od 2023 r. - dla przedsiębiorstw zatrudniających co najmniej 3000 pracowników, a od 2024 r. dla podmiotów gospodarczych zatrudniających co najmniej 1000 pracowników³⁵⁴.

W Niemczech Narodowe Forum CSR przyczyniło się między innymi do powstania w 2016 r. Narodowego Planu Działań na rzecz Biznesu i Praw Człowieka³⁵⁵, w którym rząd niemiecki skierował do niemieckich przedsiębiorstw przesłanie oparte na wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, a dotyczące dokładania należytej staranności przez przedsiębiorstwa w zakresie przestrzegania praw człowieka w całym łańcuchu dostaw, który ich dotyczy³⁵⁶.

Kwestie podatkowe odnośnie przestrzegania Narodowego Planu Działań na rzecz Biznesu i Praw Człowieka w Niemczech na podstawie § 10b ustawy o podatku dochodowym³⁵⁷ darowizny przeznaczone na promocję celów „wspierających ogół społeczeństwa” podlegają odliczeniu:

- do maksymalnie 20% całkowitego dochodu;
- do maksymalnie 4 promili sumy sprzedaży i wynagrodzeń dla danego roku kalendarzowego.

---

³⁵³Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten; https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/media/37EF6FECBDB3F3615E29754856318FE8/bgbl121s2959_79917.pdf, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵⁴<https://www.csr-in-deutschland.de/DE/Wirtschaft-Menschenrechte/Gesetz-ueber-die-unternehmerischen-Sorgfaltspflichten-in-Lieferketten/gesetz-ueber-die-unternehmerischen-sorgfaltspflichten-in-lieferketten-art.html> online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵⁵<https://www.csr-in-deutschland.de/SharedDocs/Downloads/DE/NAP/nap-im-original.pdf?blob=publicationFile>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵⁶<https://www.csr-in-deutschland.de/DE/Wirtschaft-Menschenrechte/Ueber-den-NAP/Ziele-des-NAP/ziele-des-nap.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁵⁷<https://www.gesetzeim-internet.de/estg/10b.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

Niemiecka ordynacja podatkowa wymienia 26 celów „wspierających ogół społeczeństwa”, wśród nich znajduje się m.in. promocja nauki i badań, promocja edukacji, szkolnictwa wyższego kształcenia powszechnego i zawodowego, promocja sztuki i kultury, promowanie ochrony przyrody, promocja hodowli zwierząt, hodowli roślin, ogródków działkowych, tradycyjnych obyczajów czy promocja sportu.

Natomiast ustawa z dnia 30 czerwca 2017 r. o przejrzystości płac³⁵⁸ zawiera przepisy nakazujące wypłatę równych wynagrodzeń za równą pracę bez względu na płeć. Ustawa ta wprowadza ponadto prawo dla pracownika przedsiębiorstwa zatrudniającego ponad 200 pracowników do żądania informacji dotyczącego sposobu, w jaki pracodawca ustalił wynagrodzenie pracownika oraz informacji o medianie wynagrodzenia w przypadku porównywalnych pracowników przeciwnej płci. Z kolei przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 500 pracowników mają obowiązek publikowania raportów opisujących ich działania na rzecz promowania równości wynagrodzeń ze względu na płeć.

3.8.13. CSR w Austrii

Austria konsekwentnie prezentuje wysokie standardy bezpieczeństwa, ochrony środowiska, stosunkowo niewielkie nierówności społeczne, dobrą infrastrukturę i funkcjonujący system opieki społecznej. Model ekonomiczny, czasami nazywany (eko) społeczną gospodarką rynkową, dąży do zrównoważenia problemów ekonomicznych i społecznych i jest zakorzeniony w długotrwałym partnerstwie społecznym (oznaczającym sformalizowane relacje między rządem, pracodawcą i grupami interesu pracowników). Biorąc pod uwagę tę mocno zakorzenioną i zinstytucjonalizowaną formę solidarności społecznej, Austria stała się ukrytym mistrzem w dziedzinie CSR. Od 2003 r. interesariusze instytucjonalni, w tym Austriacka Rada Biznesu ds. Zrównoważonego Rozwoju, Austriackie Izby Gospodarcze i Federacja Przemysłu Austriackiego wraz z kilkoma austriackimi ministerstwami i innymi interesariuszami wspólnie przyczyniły się do trwałego ustanowienia CSR w Austrii.

Raportowanie Dyrektywy 2014/95/UE w Austrii jest regulowane przez austriackie prawo, konkretnie przez ustawę z 2017 roku, która prawa nazywa się "Gesetz zur Erhöhung der Transparenz von Unternehmen in Bezug auf Umwelt- und Sozialbelange sowie zur Förderung von Nachhaltigkeit" co oznacza "Ustawa w celu zwiększenia przejrzystości przedsiębiorstw w

---

³⁵⁸ Gesetz zur Förderung der Entgelttransparenz zwischen Frauen und Männern (Entgelttransparenzgesetz - EntgTranspG); <https://www.gesetze-im-internet.de/entgtranspg/BJNR215210017.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

odniesieniu do kwestii środowiskowych i społecznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju". Wprowadziła ona Dyrektywę 2014/95/UE do prawa krajowego Austrii.

Według tej ustawy, przedsiębiorstwa z ponad 500 pracownikami lub o rocznym obrocie netto przekraczającym 40 milionów euro lub sumie bilansowej powyżej 63 milionów euro są zobowiązane do sporządzania raportów niefinansowych zawierających informacje dotyczące m.in. wpływu ich działalności na środowisko, relacji z interesariuszami, polityki równości płci i polityki zrównoważonego rozwoju. Raporty te powinny być publikowane co roku i dostępne dla opinii publicznej. Przedsiębiorstwa mogą również wybrać opcję integrowania raportów niefinansowych z raportami finansowymi.

Podstawą „działań rządu federalnego w nadchodzącym okresie ustawodawczym (...) ma być zasada zrównoważonego rozwoju na wszystkich szczeblach władzy". W ten sposób rząd formułuje cel, aby "ekologia, gospodarka i kwestie społeczne były traktowane jako niepodzielna całość w rozumieniu Agendy 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych i umieszczone w finansowo opłacalnych, a tym samym zrównoważonych ramach".³⁵⁹

Głównym instrumentem austriackiej polityki CSR jest inicjatywa „respACT Austria” wcześniej znany jako CSR Austria. W 2005 r. powstało stowarzyszenie biznesowe „respACTaustria” we współpracy z Austriacką Radą Biznesu dla Zrównoważonego Rozwoju. Jest to platforma odpowiadająca na wszystkie pytania dotyczące zrównoważonego rozwoju, Społeczna odpowiedzialność biznesu i etyki biznesu w Austrii³⁶⁰.

Ponadto w Austrii rozwinął się szeroki zakres akademickich i zawodowych programów szkoleniowych ukierunkowanych na CSR, promujących umiejętności i wiedzę na temat odpowiedzialnych praktyk zarządzania. W Austrii istnieje również wiele programów współpracy o międzynarodowej renomie między gminami, podmiotami konsultingowymi i przedsiębiorstwami w celu ustanowienia praktyk zarządzania środowiskiem na poziomie lokalnym i utrzymuje skuteczny system dotacji na poprawę stanu środowiska. Te ostatnie doprowadziły do pomyślnego wdrożenia ponad 40 000 środków w austriackich przedsiębiorstwach w ciągu ostatnich 20 lat, nawet jeśli niekoniecznie są one napiętnowane jako inicjatywy CSR.

W celu zachęty do korzystania z ekologicznych środków transportu Austria zdecydowała się wprowadzić zwolnienie w przypadku zakupu na prywatny użytek samochodu elektrycznego. Zwolnienie obejmuje podatek konsumpcyjny (Normverbrauchsabgabe), który jest płatny

---

³⁵⁹ Program rządowy na lata 2017-2022, s.13; <https://www.oeh.ac.at/sites/default/files/files/pages/regierungsprogramm2017-2022.pdf>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).

³⁶⁰ Ch. Keinert-Kisin, CSR w Austrii: *przykładowa praktyka społeczna i środowiskowa czy odpowiedzialność biznesu oparta na zgodności?*, s. 23 i n.

jednorazowo w sytuacji importu samochodu, a także podatek od ubezpieczeń komunikacyjnych (motorbezogenen Versicherungssteuer)³⁶¹.

W Austrii każdy pracownik legalnie zatrudniony podlega powszechnemu ubezpieczeniu społecznemu. W celu uzyskania prawa do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych należy okazać kartę meldunkową pracodawcy, który zgłasza ją w lokalnej kasie chorych. Osoby, które prowadzą własną działalność gospodarczą powinny zgłosić się do ubezpieczenia w rzemieślniczej kasie chorych³⁶².

Austriacki system podatkowy to ponad 60 różnego rodzaju obowiązkowych świadczeń (Abgabe), dzielących się na podatki (Steuern), opłaty (Gebühren) i obowiązkowe składki lub wkłady własne (Beiträge)³⁶³. Najnowsza austriacka ustawa o zwalczaniu dumpingu płacowego i socjalnego, wprowadza całkowite zrównanie stawek płacowych i obowiązkowych stawek na ubezpieczenia społeczne pracowników

3.9. Ewolucja raportowania niefinansowego w Polsce

CSR w Polsce cieszy się rosnącym zainteresowaniem kadry menedżerskiej, instytucji otoczenia biznesu, inwestorów oraz administracji państwowej, stopniowo stając się wyznacznikiem ładu korporacyjnego oraz priorytetem w budowaniu kompleksowej strategii rozwoju przedsiębiorstwa. Duża liczba działań na rzecz popularyzacji CSR przyczyniła się do uświadomienia znaczenia aspektów środowiskowych, społecznych oraz z zakresu zarządzania (ang. Environment, Social, Governance, ESG) w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także wymiany dobrych praktyk oraz rozwoju oddolnych inicjatyw i standardów w obszarze zrównoważonego rozwoju. Coraz szersza aktywność legislacyjna wdrażająca zasady CSR stała się impulsem do stworzenia mechanizmów integrujących kwestie społeczne, środowiskowe i etyczne z własną strategią i działalnością, przy jednoczesnej współpracy z interesariuszami również w Polsce.

Celem Polskich przedsiębiorstw działających w „duchu CSR” przy realizowaniu zobowiązań powinno być nie tylko tworzenie, maksymalizowanie wspólnych wartości dla właścicieli, udziałowców, każdej zainteresowanej strony i społeczeństwa jako całości, ale równoczesne rozpoznawanie, zapobieganie i łagodzenie negatywnych skutków. Interesariusze oczekują nie tylko wysokiej jakości produktów, usług, ale również dostarczania ich w sposób niedegradujący środowisko naturalne z jednoczesnym zachowaniem kanonu etycznego. Ponadto

---

³⁶¹<https://www.beoe.at/e-kennzeichen/>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁶² <http://sozialinfo.wien.gv.at/content/pl/10/Homepage>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

³⁶³<http://www.bmf.gv.at>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)

inwestorzy przy podejmowaniu decyzji strategicznych coraz częściej większą wartość, przy ocenie kondycji spółek, przypisują danym pozafinansowym³⁶⁴, które pozwalają w dużym stopniu odpowiedzieć na pytanie: Czy warto zainwestować w wybraną spółkę oraz jak ograniczać towarzyszące każdej decyzji ryzyko? Stanowi to potwierdzenie wzrostu rangi raportowania pozafinansowego dla interesariuszy³⁶⁵.

Ze względu na horyzontalny wymiar CSR odpowiedzialność za realizację działań w poszczególnych obszarach spoczywa na różnych resortach administracji rządowej, ale także na podmiotach prawa prywatnego³⁶⁶. Celem zapewnienia spójności i koordynacji inicjatyw podejmowanych w ramach upowszechniania koncepcji CSR zarządzeniem nr 38 z dnia 8 maja 2009 r. powołany został zespół do spraw społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw stanowiących organ pomocniczy Prezesa Rady Ministrów.

Istotne znaczenie miała również realizacja przez UNDP w 2007 r. projektu „Podstawy polityki RP w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu”. W ramach projektu, dzięki aktywnemu udziałowi interesariuszy, zidentyfikowano kluczowe aspekty oraz ramy merytoryczne i operacyjne przyszłej polityki publicznej w zakresie CSR w Polsce.

Społeczna odpowiedzialność i zobowiązanie organizacji do włączania aspektów społecznych i środowiskowych w proces podejmowania decyzji oraz wzięcie odpowiedzialności za wpływ podejmowanych decyzji i aktywności na społeczeństwo i środowisko. Oznacza to zachowanie zarówno transparentne, jak i etyczne, przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju, zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami. Oznacza to również, iż społeczna odpowiedzialność jest wbudowana w strukturę organizacji, praktykowana w jej działaniach oraz bierze pod uwagę oczekiwania interesariuszy. Koncepcja CSR uległa

---

³⁶⁴ Inwestorzy na podstawie sprawozdawczości korporacyjnej oceniają wartość danej firmy, ryzyka i mocne strony jej kierownictwa.

³⁶⁵ B. Bek-Gaik, B. Rymkiewicz, *Wpływ CSR na finansowe miary dokonań jednostek*, „ZN Uniwersytetu Szczecińskiego” 2015, s. 151-165. W ocenie autorów występuje wysoka dodatnia korelacja pomiędzy raportowaniem społecznym (zmienna CSR) a wielkością aktywów jednostki. Ponadto występuje umiarkowana dodatnia korelacja (współczynnik korelacji z przedziału 0,3–0,5) pomiędzy raportowaniem społecznym a zmiennymi opisującymi wyniki finansowe przedsiębiorstwa, tj. przychody netto, zysk operacyjny, zysk brutto i zysk netto. Oznacza to, iż raportowaniem społecznym zainteresowane są spółki o wyższych przychodach i charakteryzujące się lepszymi wynikami poszczególnych działalności.

³⁶⁶ Upublicznione raporty CSR zwiększają wiedzę i świadomość społeczeństwa na temat zaangażowania przedsiębiorstw w sprawy społeczne i środowiska naturalnego oraz budują zaufanie społeczeństwa do przedsiębiorstwa. Współczesna interpretacja społecznej odpowiedzialności biznesu w kategoriach przepisów prawnych jest związana z nowym, horyzontalnym podejściem do praw człowieka. W tradycyjnym podejściu to państwo jest odpowiedzialne za promowanie i ochronę praw człowieka, lecz także państwo może być podmiotem, które narusza prawa człowieka. Jednakże ta wertykalna relacja pomiędzy państwem a jednostką traci swe znaczenie we współczesnym świecie, w którym przedsiębiorstwa, szczególnie przedsiębiorstwa wielonarodowe, zajmują coraz silniejszą pozycję, przejmując tradycyjne role państwowe w obszarach politycznym, ekonomicznym i gospodarczym. Są one podmiotami dysponującymi ogromnym potencjałem gospodarczym, często przewyższającym potencjał państw narodowych (zob. K. Wojtyczek, *Horyzontalny wymiar praw człowieka zagwarantowany w Konstytucji RP*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1999, nr 2, s. 40 i n.; M. Bernat, *Społeczna odpowiedzialność biznesu. Wymiar konstytucyjny i międzynarodowy*, Warszawa 2009, s. 60 i n.

znacznemu poszerzeniu w porównaniu do historycznych początków i wciąż jest przedmiotem publicznej debaty³⁶⁷.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę, na etapy rozwoju CSR w Polsce z perspektywy zaangażowania administracji publicznej, która zobrazowana jest w poniższej tabeli:

Etap początkowy (1998-2009)	Powołanie Krajowego Punktu Kontaktowego OECD (KPK) dla upowszechniania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych w 1998 roku.
Etap proaktywnych działań (2009-2013)	Większość projektów finansowania jest z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 (w tym ukierunkowanych na wdrażanie i promowanie CSR). W 2009 r. został powołany pierwszy zespół ds. CSR, jak również w tym samym roku powstał pierwszy indeks spółek odpowiedzialnych w Europie Środkowo-Wschodniej pod nazwą Respect Index, który zadebiutował na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Ponadto w 2012 r. opublikowano normę ISO 26000.
Etap badań i rozwoju (2014-2015)	Powołanie zespołu doradczego ds. CSR jako organu pomocniczego Ministra Gospodarki. W wyniku powołania drugiego zespołu ds. CSR rozpoczęto również pracę nad transpozycją dyrektywy 2014/95UE dot. ujawniania informacji niefinansowych i różnorodności.
Etap dojrzałych decyzji i działań (od 2016)	W kolejnych latach następuje powołanie zespołu doradczego ds. zrównoważonego rozwoju społecznej odpowiedzialności, który jest organem pomocniczym właściwego ministra ds. Rozwoju Gospodarczego i Finansów. Ponadto rozpoczęto prace nad przygotowaniem Krajowego Planu Działań na rzecz wdrażania wytycznych ONZ

³⁶⁷ M. Stoma, A. Dudziak, W. Piekarski, B. Zdybel. *Koncepcja CSR w działalności przedsiębiorstw działających w branży TSL w odniesieniu do założeń normy ISO 26000*, online, <https://www.logistyka.net.pl/bank-wiedzy/item/89904-koncepcja-csr-w-dzialalnosci-przedsiębiorstw-branzy-tsl-w-odniesieniu-do-założeń-normy-iso-26000> (dostęp: 29.11.2022 r.)

Etap zrównoważony zielony ład (od 2020)	W 2021 r. powołanie Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw Zespół jest organem pomocniczym ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
---	---

Opracowano na podstawie CSR in Poland, CSR Impact on Polish Economy: A Public Administration Perspective, s. 22

Pomimo rosnącego zainteresowania w Polsce koncepcją CSR nadal wiele przedsiębiorstw nie uwzględnia postulatów wpływających z idei opisywanej koncepcji w sposób kompleksowy i przyjmujący wymiar planu strategicznego natury długoterminowej. Dlatego organizacje chcąc właściwie realizować zasady odpowiedzialnego biznesu powinny w umiejętny sposób zdefiniować potrzeby otoczenia i zbudować mapę interesariuszy, z którymi współpracują lub mogą współpracować. Natomiast przyjęcie długofalowej strategii opartej na potrzebach interesariuszy powinno być zintegrowane ze strategią biznesową i wywoływać zmianę społeczną zarówno w przedsiębiorstwie, jak i w jej otoczeniu³⁶⁸.

Społeczna odpowiedzialność i zobowiązanie organizacji do włączania aspektów społecznych i środowiskowych w proces podejmowania decyzji oraz wzięcie odpowiedzialności za wpływ podejmowanych decyzji i aktywności na społeczeństwo i środowisko. Oznacza to zachowanie zarówno transparentne, jak i etyczne, przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju, zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami³⁶⁹.

Pomimo, że proces raportowania CSR wciąż w pełni nie opiera się na jednolitych standardach to coraz szerszy dostęp do informacji pozafinansowych powinien przyczynić się do budowy transparentnej komunikacji pomiędzy uczestnikami rynku nie tylko finansowego. Istotne jest, aby wykazywane w sprawozdaniach informacje były porównywalne, dokładne, terminowe oraz przejrzyste.

Najpopularniejsze międzynarodowe standardy i wytyczne dotyczące raportowania CSR w Polsce:

³⁶⁸ W warunkach globalizacji, ze względu na zmieniające się zapotrzebowanie na informacje ekonomiczne, społeczne i środowiskowe nie tylko ze strony zarządzających jak i coraz częściej różnych grup interesariuszy dokonały się zmiany w podejściu do raportowania. Sprawozdanie finansowe przestano postrzegać jako wyłączone źródło informacji finansowych udostępnianych tylko z mocy przepisów prawa i zaczęto do niego włączać informacje o oddziaływaniu przedsiębiorstwa na otoczenie, które pozwala na zachowanie transparentności.

³⁶⁹ P. Mikosik, J. Szupilo, *Konkurencja w warunkach globalizacji*, [w:] *Nowoczesne trendy w zarządzaniu*, red. J. Gonicka, Łódź 2011, s. 11-12.

Wytyczne/standardy w Polsce	Opis
Wytyczne OECD	<p>Polska stała się członkiem OECD 22 listopada 1996 r. Misją OECD jest poszukiwanie i promowanie najlepszych rozwiązań politycznych i gospodarczych mających na celu poprawę jakości życia ludzi na całym świecie, w myśl hasła 'Lepsze polityki dla lepszego życia'. OECD prowadzi prace badawcze oraz koncepcyjne skupiające się na najważniejszych zagadnieniach społecznych oraz gospodarczych. Do istotnych aspektów funkcjonowania OECD należy działalność publikacyjna, a jej publikacje należą do najbardziej oczekiwanych raportów na temat perspektyw gospodarki światowej oraz sytuacji ekonomicznej poszczególnych krajów.</p>
Wytyczne Global Reporting Initiative (GRI)	<p>Raportowanie danych niefinansowych staje się coraz bardziej popularne wśród przedsiębiorstw m.in. za sprawą przyjęcia przez Unię Europejską w 2014 roku dyrektywy ws. ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności (dyrektywa 2014/95/UE). Zgodnie z zapisami dyrektywy oczekuje się, że od 2017 roku przedsiębiorstwa zobowiązane będą do ujawniania istotnych informacji dotyczących co najmniej kwestii środowiskowych, spraw społecznych i pracowniczych, Zespół ds. Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw (organ pomocniczy Ministra Gospodarki) zlecił w 2015 r. Grupie Roboczej ds. monitorowania trendów CSR zbadanie możliwości przetłumaczenia ww. standardu na język polski. w rezultacie Grupa przyjęła jako jeden z celów organizację, koordynację i nadzór nad tłumaczeniem Wytycznych GRI G4. w wyniku pracy Grupy Roboczej ds. monitorowania trendów CSR zawiązano partnerstwo na rzecz tłumaczenia standardu raportowania GRI G4 na język polski.</p>

<p>Wytyczne Global Compact</p>	<p>Global Compact to największa na świecie inicjatywa skupiająca zrównoważony biznes. Od momentu powołania w 2000 roku przez Sekretarza Generalnego ONZ zrzesza obecnie ponad 10 000 członków z całego świata. UN Global Compact Network Poland stanowi sekretariat polskich członków UNGC oraz akcelerator programów i działań lokalnych. Misją United Nations Global Compact jest zmobilizowanie globalnego ruchu zrównoważonych przedsiębiorstw i interesariuszy, aby stworzyć bezpieczny, sprawiedliwy i przyjazny dla człowieka świat tj.:</p> <p>Prowadzeniu działalności w sposób odpowiedzialny, dostosowując strategię do Dziesięciu Zasad Global Compact dotyczących praw człowieka, pracy, środowiska i walki z korupcją;</p> <p>Podjęciu strategicznych działań, aby osiągnąć szersze cele społeczne, takie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs), z naciskiem na współpracę i innowacje.</p>
<p>Norma ISO 26000</p>	<p>Polski Komitet Normalizacyjny we współpracy z Ministerstwem Gospodarki oraz partnerami rynkowymi opracował polską wersję normy PN-ISO 26000. ISO 26000 zawiera wytyczne dotyczące odpowiedzialności społecznej zdefiniowanej jako odpowiedzialność organizacji za wpływ podejmowanych przez nią decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko, poprzez przejrzyste i etyczne zachowanie, które przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w tym zdrowia i dobrobytu społeczeństwa, uwzględnia oczekiwania interesariuszy (osób lub grup, które są zainteresowane decyzjami lub działaniami organizacji), jest zgodne z mającym zastosowanie prawem i spójne z międzynarodowymi normami postępowania, jest zintegrowane z działaniami organizacji i praktykowane w jej działaniach podejmowanych w obrębie jej strefy wpływów.</p>

Źródło: *Zasady raportowania i wskaźniki*
file:///C:/Users/user/Downloads/GRI_G4_Zasady_reportowania_i_wskazniki.pdf (dostęp: 21.09.2023 r.)

Informacje udostępniane interesariuszom muszą odznaczać się zatem kilkoma cechami jakościowymi, które zapewniają odpowiednią użyteczność każdej informacji. Ponadto raporty

CSR powinny podlegać weryfikacji, aby móc ustalić jakość i istotność informacji. Tym bardziej, że rosnąca ranga sprawozdawczości pozafinansowej przedsiębiorstw jest wynikiem coraz większych oczekiwań interesariuszy co do transparentności i odpowiedzialności przedsiębiorstw, implikujących pomiar oraz ocenę wpływu podejmowanych decyzji biznesowych na społeczeństwo i środowisko naturalne.

3.10. Raportowanie niefinansowe w perspektywie obecnie obowiązujących przepisów Polsce

Konieczne w tym miejscu jest zwrócenie uwagi na obecnie obowiązujące regulacje prawne w zakresie odpowiedzialnego biznesu i raportowania niefinansowego w Polsce. W odniesieniu do polskiego prawa walor normatywny postulatu zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznej odpowiedzialności biznesu należy dostrzec w dwóch wymiarach. Po pierwsze, idea „*sustainability*” współkształtuje wykładnię klauzul generalnych, zwłaszcza klauzuli dobrych obyczajów³⁷⁰. Należy przyjąć, że treść pozaprawnych norm społecznych podlega obecnie głębokim przemianom, czemu musi towarzyszyć również transformacja interpretacji klauzul generalnych³⁷¹.

W konsekwencji postulat zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznej odpowiedzialności biznesu³⁷² już obecnie wpływa (lub powinien wpływać) na interpretację klauzuli generalnej dobrych obyczajów i tym samym na proces stosowania prawa. Postulat zrównoważonego rozwoju w tym ujęciu wprowadza nowe czynniki delimitujące autonomię spółki (a w istocie jej piastunów) w określaniu jej interesu i kształtowaniu na tej podstawie zachowań gospodarczych.

Istnieje zatem zwrotny przekaz normatywny płynący do spółek handlowych, który zakreśla „ramy zachowań” mieszczących się w kanonie nowej treści dobrych obyczajów. Po drugie, w kontekście ładu korporacyjnego polskich spółek wymiar normatywny postulatu zrównoważonego rozwoju gospodarczego może wyrażać się w przepisach powszechnie obowiązujących. Już obecnie dzieje się tak na gruncie unijnej legislacji, co zostało wskazane we wcześniej analizie. Doprowadziła ona bowiem do wdrożenia do porządku prawnego kształtującego ład korporacyjny

---

³⁷⁰ Szersze rozwinięcie tej tezy: A.-M. Weber-Elżanowska, *Sustainability vs. Corporate Purpose: Will transforming values shift the paradigm?*, „Journal for International and European Law, Economics and Market Integrations” 2020/7(2), s. 53–84.

³⁷¹ Ibidem. W tym zakresie także T. Chauvin, T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2017, s. 252 (w szczególności w zakresie wykładni norm i klauzul generalnych).

³⁷² Przejawiającej się w znacznej mierze w raportowaniu CSR.

polskich spółek norm prawnych nasyconych celami zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu.

Uchwalenie wcześniej omawianej dyrektyw 2014/95/UE stanowiło pierwsze znaczące posunięcie unijnego ustawodawcy w kierunku zakotwiczenia postulatu zrównoważonego rozwoju gospodarczego w ładzie korporacyjnym europejskich spółek. Choć ustawodawca unijny nie sięgnął po instrument prawny ingerujący bezpośrednio w prawo przedsiębiorstw państw członkowskich, to jednak nałożone na podmioty gospodarcze wymogi w zakresie tzw. raportowania niefinansowego promują ideę zrównoważonego ładu korporacyjnego i przede wszystkim odpowiedzialnego biznesu.

Jak już wskazano, implementacja do polskiego porządku prawnego nastąpiła przede wszystkim w drodze nowelizacji ustawy o rachunkowości³⁷³ oraz poprzez dostosowanie przepisów regulujących okresowe i bieżące obowiązki informacyjne spółek publicznych³⁷⁴. Regulacją zostały objęte największe podmioty z katalogu dużych jednostek zainteresowania publicznego. Z perspektywy normatywnej wskazać należy, że do kluczowych przesłanek podmiotowych decydujących o zaliczeniu do kręgu spółek objętych obowiązkiem raportowania niefinansowanego należy zaliczyć następujące:

przesłanka średniorocznego zatrudnienia na poziomie co najmniej 500 osób oraz przesłanka bilansowa, tj. wysokość sumy aktywów bilansu powyżej 85 mln zł lub przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów przekraczające 170 mln zł.

Z kolei Raportowanie niefinansowe sprowadza się na gruncie art. 49b ust. 1 ustawy o rachunkowości do obowiązku zawarcia w sprawozdaniu z działalności wyodrębnionej części, tzw. oświadczenia na temat informacji niefinansowych. Jak wynika z literalnego brzmienia art. 49b ust. 2 ustawy o rachunkowości: „Oświadczenie na temat informacji niefinansowych obejmuje co najmniej:

1. zwięzły opis modelu biznesowego jednostki;
2. kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności związane z działalnością jednostki;
3. opis polityk stosowanych przez jednostkę w odniesieniu do zagadnień społecznych, pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji, a także opis rezultatów stosowania tych polityk;

---

³⁷³ Implementacja nastąpiła w drodze ustawy z 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz.U. z 2017 r. poz. 61).

³⁷⁴ Implementacja w drodze rozporządzenia Ministra Finansów z 25 maja 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. poz. 860).

4. opis procedur należytej staranności – jeżeli jednostka je stosuje w ramach polityk, o których mowa w pkt 3;
5. opis istotnych ryzyk związanych z działalnością jednostki mogących wywierać niekorzystny wpływ na zagadnienia, o których mowa w pkt 3, w tym ryzyk związanych z produktami jednostki lub jej relacjami z otoczeniem zewnętrznym, w tym z kontrahentami, a także opis zarządzania tymi ryzykami.”

Jak widać, jednym z istotnych elementów treści tego oświadczenia, określanego w praktyce jako raport niefinansowy, jest opis polityk stosowanych przez spółkę w odniesieniu do zagadnień społecznych, pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji, a także wyjaśnienie rezultatów ich stosowania i przedstawienie procedur należytej staranności, o ile są one w tych obszarach stosowane (art. 49b ust. 2 pkt 3 i 4 u.r.).

Pod pojęciem informacji niefinansowej kryją się zatem w istocie informacje ściśle związane z problematyką „*sustainability*”, zarówno w jej wymiarze ekologicznym, jak i społecznym³⁷⁵. Raport niefinansowy - w obecnych uregulowaniach legislacyjnych - ujawnia zatem, czy, a jeżeli tak, to w jaki sposób i z jakimi rezultatami, przedsiębiorstwo w swojej działalności uwzględnia czynniki kluczowe dla zrównoważonego rozwoju. W tym zakresie celem raportu niefinansowego jest także identyfikacja ryzyk, które wiążą się z produktem spółki lub jej relacjami z otoczeniem zewnętrznym (art. 49b ust. 2 pkt 5 u.r.).

Mechanizm raportowania niefinansowego obowiązuje na zasadzie *comply or explain*³⁷⁶. Oznacza to, że w przypadku gdy spółka nie stosuje polityk dotyczących obszarów związanych ze zrównoważonym rozwojem, w raporcie niefinansowym powinna wyjaśnić powody ich niestosowania (por. art. 49b ust. 2 pkt 5 u.r.). W konsekwencji, mimo braku bezwzględnego obowiązku prawnego posiadania stosownych polityk, koszt „reputacyjny” wynikający z ujawnienia faktu niestosowania polityk dotyczących obszaru zrównoważonego rozwoju wobec inwestorów oraz klientów spółki pełni samodzielną funkcję nakłaniającą do ich przyjęcia i stosowania. Posiadanie przez spółkę polityk dotyczących zrównoważonego rozwoju nieuchronnie prowadzi do współkreowania przez te polityki ładu korporacyjnego spółki, w szczególności w zakresie „wypełniania treścią” wzorca postępowania członków organów przedsiębiorstw. Obowiązek raportowania niefinansowego w sposób pośredni wytycza zatem granice treściowe dla rozumienia pojęcia interesu podmiotu gospodarczego.

---

³⁷⁵ Z. Mazur, A. Szczęsna, A. Weber, *Zrównoważony ład korporacyjny (sustainable corporate governance) – kierunek ewolucji polskiego prawa spółek?*, „PPH” 2022, nr 6, s. 20-33.

³⁷⁶ Ibidem.

Pomimo braku precyzyjnych obowiązków o charakterze nakazowym granice treściowe determinujące interes przedsiębiorstwa zacieśniają się wokół zagadnień z zakresu zrównoważonego rozwoju³⁷⁷. Tym samym z pozoru formalno-sprawozdawczy obowiązek raportowania niefinansowego jest w istocie przejawem kształtowania przez ustawodawcę sedna problematyki ładu korporacyjnego, jakim jest treść interesu spółki.

Przedstawiciele polskiej teorii prawa zauważają również, że model biznesowy (w aspekcie raportowanie niefinansowego) jednostki jest różnie definiowany. Kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności (ang. *key performance indicators*, KPIs) umożliwiają jednostce stwierdzenie, w jakim stopniu jej strategiczne cele są realizowane³⁷⁸. Wskaźniki te są narzędziem kontroli menedżerskiej, umożliwiając wykrywanie problemów we wczesnej fazie ich pojawienia się i szybkie reagowanie na występujące zakłócenia³⁷⁹. Zestaw KPIs powinien dotyczyć zagadnień uznanych w jej strategii za ważne dla jednostki. Zestaw ten powinien też być dostosowany do specyfiki sektora, w którym jednostka działa, a także zapewniać opłacalność jego stosowania. W związku z tym koszty korzystania z niego nie mogą przewyższać spodziewanych przychodów.

Sporządzając oświadczenie, jednostka przedstawia informacje w zakresie niezbędnym do oceny jej rozwoju, wyników i sytuacji z zastosowaniem dowolnych zasad, w tym zasad własnych, krajowych, międzynarodowych wytycznych i wskazówek z jednoczesnym powołaniem się na ich źródło. Ponadto – podobnie jak było to wymagane w wypadku sprawozdania z działalności – w razie występowania powiązań między wartościami wykazanymi w oświadczeniu i w rocznym sprawozdaniu finansowym powinny się znaleźć w oświadczeniu stosowne odniesienia i dodatkowe wyjaśnienia dotyczące tych kwot³⁸⁰.

Jeśli natomiast jednostka nie stosuje polityki w odniesieniu do jakiegoś obszaru społecznej odpowiedzialności biznesu (społecznej, pracowniczej, ochrony środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka czy też przeciwdziałania korupcji), wówczas ma obowiązek podać w oświadczeniu powody jej niestosowania. Jednostka, będąca spółką zależną i zarazem

---

³⁷⁷ Ibidem.

³⁷⁸ Kluczowe Wskaźniki Efektywności można zdefiniować jako finansowe i niefinansowe wskaźniki (mierniki), które stosowane są do pomiaru stopnia realizacji celów danej jednostki. Przy wykorzystaniu szeregu mierników analizowane mogą być m.in. terminowość działań, poziom błędów i reklamacji, poziom satysfakcji klientów, dostawców i pracowników. Ich podstawowym zadaniem jest ocena, a tym samym wspieranie procesów osiągania celów operacyjnych, jak również strategicznych przedsiębiorstwa. Pozwalają one ocenić, czy jednostka podąża w dobrym, czy też złym kierunku. Kluczowe wskaźniki efektywności stanowią zatem istotne narzędzie kontroli, które może być stosowane do oceny bieżących działań w celu realizacji określonej strategii – celów operacyjnych oraz strategicznych.

(zob. T. Waślicki, *Jakiego rodzaju kluczowe wskaźniki efektywności powinny zostać zawarte w sprawozdaniu z działalności spółki handlowej?* online, <https://www.prawo.pl/podatki/jakiego-rodzaju-kluczowe-wskazniki-efektywnosci-powinny-zostac-zawarte-w-sprawozdaniu-z-dzialalnosci-spolki-handlowej,24189.html> (dostęp: 30.11.2022 r.).

³⁷⁹ T. Cebrowska [w:] *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, wyd. VIII, red. T. Kiziukiewicz, Warszawa 2021, art. 49(b)., LEX/el.

³⁸⁰ Ibidem.

dominującą niższego szczebla, może nie sporządzać omawianego oświadczenia, jeżeli jej jednostka dominująca wyższego szczebla z siedzibą na terytorium EOG sporządza dla całej grupy kapitałowej oświadczenie zawierające informacje niefinansowe.

W takim przypadku jednostka ujawnia ten fakt w sprawozdaniu z działalności, wskazując, gdzie oświadczenie jest dostępne. Informacje niefinansowe są przedstawiane w postaci oświadczenia, które stanowi wyodrębnioną część sprawozdania z działalności albo jest sporządzane jako odrębne sprawozdanie dotyczące informacji niefinansowych, które jednostka zamieszcza na swojej stronie internetowej w terminie 6 miesięcy od dnia bilansowego³⁸¹.

Warto również podkreślić, że ustawa o rachunkowości dopuszcza sytuacje, w których informacje niefinansowe mogą być pomijane w oświadczeniu. Może to mieć miejsce, gdy toczą się negocjacje dotyczące zagadnień będących przedmiotem ujawnienia, a zdaniem kierownika jednostki oraz członków rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego ujawnienie tych informacji na danym etapie mogłoby mieć szkodliwy wpływ na sytuację rynkową jednostki. Należy podkreślić, że prawo to przysługuje wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach. Jednocześnie o zastosowanych pominięciach należy poinformować w oświadczeniu.

3.11. Rekomendacje legislacyjne

Przedstawiona analiza obecnie obowiązującego stanu prawnego niewątpliwie ulegnie zmianie, a to wobec planowanej dyrektywy rewizji dyrektywy 2014/95/UE. Oczywiście zakres implementacji będzie częściowo uzależniony od polskiego ustawodawcy, jednakże z całą pewnością przede wszystkim nowa dyrektywa, nie tylko rozszerzy wymogi raportowania informacji ESG, ale też obejmie obowiązkiem raportowania dużo większą grupę spółek, bo wszystkie przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników. Jak zauważa M. Raczek-Kołodzyńska, wejście w życie dyrektywy CSRD i Europejskich Standardów Raportowania Zrównoważonego Rozwoju (ESRS) będzie miało kluczowe znaczenie dla jakości raportowania, ponieważ dane będą kompleksowe, porównywalne i wiarygodne. Audyt raportów niefinansowych, który będzie obowiązkowy, dodatkowo zwiększy ich wiarygodność. Zwiększone zainteresowanie inwestorów i analityków raportami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju może prowadzić do pozytywnych zmian w praktykach biznesowych i lepszej ochrony środowiska, społeczności i pracowników.³⁸²

---

³⁸¹ W 2020 r. okres ten w związku z epidemią koronawirusa został wyjątkowo wydłużony o 3 miesiące dla jednostek nieobjętych nadzorem KNF i o 2 miesiące w wypadku jednostek, które są objęte nadzorem KNF.

³⁸² M. Raczek-Kołodzyńska, *Jak sobie poradzić z wyzwaniem raportowania niefinansowego*, online, <https://www.parkiet.com/esg/art37277761-jak-sobie-poradzic-z-wyzwaniami-raportowania-niefinansowego> (dostęp:30.11.2022 r.)

Warto nadto podkreślić, że zgodnie z opinią A. Stanek-Kowalczyk „Przede wszystkim znika dowolność w zakresie wyboru standardu, w oparciu o który są ujawniane dane. Przedsiębiorstwa będą zobowiązane ujawniać je zgodnie z European Sustainability Reporting Standards (ESRS. Doprecyzowaniu i rozszerzeniu ulega także zakres ujawnień. Ten zdefiniowany w CSRD wymaga pokazania strategicznego podejścia do zarządzania zrównoważonym rozwojem. Niezbędne też będzie opisanie w raporcie podejścia do identyfikowania kluczowych obszarów wpływu, ryzyk i szans, podejścia do zarządzania ryzykiem. Trzeba też będzie opisać model biznesowy, rolę organów zarządczych i nadzorczych w odniesieniu do kwestii zrównoważonego rozwoju, w tym celów w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz kluczowych wskaźników wyników. Sprawozdawczość ESG to nie tylko tabele z określonymi wskaźnikami, ale kompletny opis pozwalający odnieść te dane do szerszego kontekstu – do zarządzania zrównoważonym rozwojem. I to będzie (...) istotnym wyzwaniem dla przedsiębiorstw, ponieważ niewiele z nich faktycznie strategicznie zarządza kwestiami związanymi ze zrównoważonym rozwojem. Brakuje długoterminowych zobowiązań, odpowiednich polityk i procesów, struktur zarządczych i nadzorczych, a także systemowego podejścia do zbierania i analizy danych ESG. Tym samym, mimo że CSRD jest regulacją w zakresie sprawozdawczości i teoretycznie nie wymaga podejmowania określonych działań, to w praktyce nie da się wypełnić obowiązków sprawozdawczych bez uporządkowania tego obszaru. Zapisany w CSRD wymóg audytu przez niezależną stronę trzecią ograniczy także lub wręcz wyeliminuje ujawnianie danych w sposób nierzetelny lub niekompletny.”³⁸³

Zarysowane zmiany są bardzo istotne, jednakże przeprowadzona w rozdziale III analiza prawno-porównawcza powinna stanowić asumpt do wdrożenia rozwiązań promujących raportowanie niefinansowe, które nie będą wyłącznie „obligować” przedsiębiorców do podejmowania inicjatyw w tym zakresie, ale również promować działania w tym obszarze poprzez przedstawienie określonych korzyści z tego tytułu.

Doświadczenia państw wprowadzających dodatkowe rozwiązania promujące raportowanie niefinansowe powinny bowiem stanowić przyczynek do rozwinięcia regulacji w tytułowym obszarze. Zasadnym byłoby rozważenie przyjęcia modelu z Republiki Federalnej Niemiec, gdzie darowizny przeznaczone na promocję celów „wspierających ogół społeczeństwa” podlegają odliczeniu:

- do maksymalnie 20% całkowitego dochodu

---

³⁸³ A. Stanek-Kowalczyk, *Jak sobie poradzić z wyzwaniami raportowania niefinansowego*, online, <https://www.parkiet.com/esg/art37277761-jak-sobie-poradzic-z-wyzwaniami-raportowania-niefinansowego> (dostęp:30.11.2022 r.)

- do maksymalnie 4 promili sumy sprzedaży i wynagrodzeń dla danego roku kalendarzowego.

W ustawodawstwie niemieckim wymieniono 26 celów „wspierających ogół społeczeństwa”, wśród nich znajduje się m.in. promocja nauki i badań, promocja edukacji, szkolnictwa wyższego kształcenia powszechnego i zawodowego, promocja sztuki i kultury, promowanie ochrony przyrody, promocja hodowli zwierząt, hodowli roślin, ogródków działkowych, tradycyjnych obyczajów czy promocja sportu. Przyjęte rozwiązanie z całą pewnością pozytywnie wpłynęłoby na wizerunek zewnętrzny przedsiębiorstw zarówno w skali krajowej, jak i lokalnej.

Zasadnym jest również rozważenie przyjęcia części rozwiązań uregulowanych Francji, która jest pionierem w zakresie raportowania finansowego. Przypomnieć należy, że Francja stosuje kilka rodzajów instrumentów podatkowych w celu stymulacji obszarów składających się na CSR. Są to m.in. zwolnienie z opodatkowania czy też obniżenie podatku CIT i lokalnego podatku od działalności gospodarczej dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w mniej rozwiniętych regionach. Francja wprowadziła także ulgę, która umożliwia zmniejszeniu wymiaru należnego podatku dochodowego w oparciu o wysokość wydatków poniesionych na utrzymanie i ochronę dziedzictwa przyrodniczego. Rozszerzenie obowiązków związanych z raportowaniem niefinansowym połączone z przedstawieniem korzyści stanowić niewątpliwie będzie wywoła pozytywny efekt stymulacyjny, zwłaszcza w tak kluczowych obszarach dla przedsiębiorców jak ulgi w daniach publicznych.

Z aprobatą należy także podejść do rozwiązań przyjętych w Wielkiej Brytanii, gdzie wprowadzono podwyższone stawki amortyzacji podatkowej na inwestycje w wybrane „zielone” technologie - energooszczędne urządzenia oraz instalacje (m.in. oczyszczalnie wodne, czy klimatyzatory). Wydaje się, że w Polsce przyjęcie analogicznych rozwiązań w zakresie odpowiedzialnego biznesu mogłoby przynieść pozytywny efekt.

Ponadto, de lege ferenda, godzi się podnieść postulat związany z jeszcze większym uprzywilejowaniem przedsiębiorców w zakresie zatrudnienia osób szczególnie narażony na wykluczenie społeczne i zawodowe. W Polsce niewątpliwie jest to wciąż problem na każdy szczeblu zarówno ogólnopolskim, jak i lokalnym, stąd też wskazane rozwiązania przyjęte w Stanach Zjednoczonych, gdzie w szczególności promuje się przedsiębiorców zatrudniających między innymi osoby z niepełnosprawności, również powinny być na zasadzie proporcjonalności zaadaptowane do polskiego porządku prawnego.

Jako wniosek ogólny, z aprobatą należy podejść do coraz bardziej aktywnej dyskusji w zakresie nowych perspektyw raportowania niefinansowego³⁸⁴. W tym miejscu należy w pełni podzielić stanowisko przedstawione przez wiceminister Barbarę Sochę, która w trakcie forum wskazała, iż „Cieszę się, że są takie organizacje jak Polskie Stowarzyszenie ESG, które jako jedno z pierwszych w Polsce podjęło te tematy. Nie ma już praktycznie przeszkód formalnych czy legislacyjnych, by wprowadzać elastyczne formy zatrudnienia. Potrzebne jest natomiast pozytywne motywowanie, inspirowanie czy promowanie pewnych zagadnień. I to właśnie się dzieje (...) Dotychczas wiele firm kierowało się zyskiem. Dlatego też raportowanie niefinansowe, a więc zwrócenie uwagi na ważne aspekty naszej codzienności, jest bardzo potrzebne. Chcemy inspirować przedsiębiorców do tego, by zwrócili uwagę na aspekt społeczny swojej działalności, by zainteresowali się swoimi pracownikami oraz ich bliskimi”³⁸⁵.

Nie ulega wątpliwości, że proponowane rozwiązania mają na celu wspieranie przedstawionej idei i wobec inicjatyw Unii Europejskiej oraz Rady Ministrów raportowanie niefinansowe oraz odpowiedzialność społeczna biznesu stanie się jednym z kluczowych elementów funkcjonowania przedsiębiorstw w Unii Europejskiej i Polsce.

3.12. Podsumowanie

Chociaż omawiane w niniejszym rozdziale badania koncentrują się tylko na wybranych zagadnieniach dotyczących raportowania społecznej odpowiedzialności biznesu, to jednak mają aspekt poznawczy i pokazują doniosłość zastałego problemu badawczego. W sposób niewątpliwy pokazują, że raportowanie tego typu odgrywa coraz większą rolę w działalności podmiotów funkcjonujących na rynku, szczególnie tych o najbardziej uznanej pozycji rynkowej. Jest to widoczne zwłaszcza w takich krajach jak Wielka Brytania, Francja, Dania oraz Stany Zjednoczone.

W Polsce również obserwuje się rosnącą świadomość społeczną i zainteresowanie CSR, chociaż w mniejszym stopniu niż w innych krajach. Firmy dostrzegają potrzebę uzupełnienia tradycyjnego systemu sprawozdawczości o raporty z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu, co potwierdzają rosnąca liczba raportów zgłaszanych do bazy raportów GRI Sustainability Disclosure Database oraz do konkursu Raporty Społeczne. Warto podkreślić, że raportowanie CSR nie jest tylko kwestią wizerunkową dla firm, ale również ma istotne znaczenie dla inwestorów, którzy coraz częściej zwracają uwagę na aspekty społeczne i środowiskowe w

---

³⁸⁴ Raportowanie ESG to temat, którego nie możemy odkładać na później. Relacja z Gali Innowatorów ESG, online, <https://swiatoze.pl/raportowanie-esg-to-temat-ktorego-nie-mozemy-odkladac-na-pozniej-relacja-z-gali-innowatorow-esg/> (dostęp: 30.11.2022 r.).

³⁸⁵ *Ibidem*.

swoich decyzjach inwestycyjnych. Dlatego też rozwijanie dobrych praktyk w zakresie CSR może przynieść korzyści nie tylko dla firm, ale również dla całego społeczeństwa i środowiska naturalnego.

W Polsce działa wiele inicjatyw i konkursów, które promują dobre praktyki w zakresie raportowania CSR, takie jak konkurs Raporty Społeczne czy baza raportów GRI Sustainability Disclosure Database. Przykładem firm, które wdrażają CSR w swoją strategię biznesową, są spółki społecznie odpowiedzialne wchodzące w skład indeksu WIG-ESG. Indeks ten obejmuje firmy, które w swojej działalności uwzględniają aspekty społeczne, środowiskowe i zarządzania, a jego celem jest promowanie najlepszych praktyk CSR w Polsce.

Warto podkreślić, że raportowanie CSR to nie tylko kwestia wizerunkowa dla firm, ale również ma istotne znaczenie dla inwestorów, którzy coraz częściej zwracają uwagę na aspekty społeczne i środowiskowe w swoich decyzjach inwestycyjnych. Dlatego też, wdrażanie dobrych praktyk w zakresie CSR może przynieść korzyści nie tylko dla firm, ale również dla całego społeczeństwa i środowiska naturalnego.

Różnorodność w zakresie struktury i treści raportów CSR i zintegrowanych raportów stanowi pewne wyzwanie dla ich dogłębnej analizy i porównania osiągnięć poszczególnych podmiotów. Właśnie dlatego, istotne jest, aby spółki giełdowe, zwłaszcza te wchodzące w skład indeksu WIG-ESG, stosowały się do standardów raportowania CSR i zintegrowanego raportowania, takich jak np. Global Reporting Initiative (GRI) czy Integrated Reporting (IR), które pozwalają na ujednoczenie i porównywalność danych zawartych w raportach. Dzięki temu inwestorzy i inni interesariusze biznesowe będą mogli dokładniej ocenić działania i podejścia społecznie odpowiedzialnych podmiotów oraz podejmować informowane decyzje inwestycyjne i biznesowe.

Również podmioty gospodarcze funkcjonujące na polskim rynku, mimo że w dużo mniejszym stopniu, to jednak zauważają coraz większą doniosłość tytułowego zagadnienia. Widzą bowiem one konieczność uzupełniania tradycyjnego systemu sprawozdawczości odrębnymi raportami z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu. Potwierdzeniem tego jest rosnąca liczba raportów zgłaszanych zarówno do bazy raportów GRI Sustainability Disclosure Database, jak i do konkursu Raporty Społeczne. Przykładem dobrych praktyk w tym zakresie jest podejście spółek społecznie odpowiedzialnych wchodzących w skład indeksu WIG-ESG.

Jest to o tyle ważne, że to właśnie podmioty tego typu powinny wyznaczać wysokie standardy zachowania w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu dla całego rynku kapitałowego w Polsce. Analiza wybranych raportów CSR oraz raportów zintegrowanych sporządzonych przez spółki giełdowe z indeksu WIG-ESG pozwala stwierdzić, że dokumenty te stanowią cenne źródło danych będących podstawą oceny nie tylko bieżących osiągnięć w zakresie

społecznej odpowiedzialności biznesu, lecz także planów i perspektyw dalszego funkcjonowania na rynku. Różnorodność w zakresie struktury i treści zawartych w raportach powoduje jednak pewne problemy w ich dogłębnej analizie oraz porównaniu osiągnięć poszczególnych podmiotów.

Wszystko to sprawia, że mimo iż już teraz raportowanie to charakteryzuje się dużą przydatnością informacyjną, to jednak konieczne jest podejmowanie dalszych działań, aby uczynić je jeszcze bardziej kompletnym i użytecznym. Działania te powinny dotyczyć zwłaszcza promowania wykorzystywania międzynarodowych standardów raportowania niefinansowego, a także wprowadzenia obowiązku poddawania raportów tego typu niezależnej zewnętrznej weryfikacji. Za całkowite pozytywne należy jednak podejście organów międzynarodowych oraz Unii Europejskiej, które w przyszłości powinno doprowadzić do zapewnienia, iż raportowanie CSR może również obejmować przedsiębiorców z sektora MŚiP.

W rozdziale przedstawiono liczne korzyści płynące z zachowania standardów wynikających z raportowania niefinansowego. Ma ono pozytywne przełożenie na takie aspekty życia codziennego jak przestrzeganie praw podstawowych człowieka, ochronę środowiska, przeciwdziałanie korupcji oraz praniu brudnych pieniędzy. Ale to nie tylko korzyści wymierne dla społeczeństwa sensu largo, ale także dla poszczególnych przedsiębiorców, albowiem przedstawione w ramach niniejszego raportu wyniki badań potwierdzają, że odpowiednie przestrzeganie wytycznych związanych z raportowaniem CSR to także większa wydajność i efektywność podmiotów gospodarczych.

Raportowanie niefinansowe i przestrzeganie standardów związanych z CSR przynosi wiele korzyści dla przedsiębiorców. Jednym z głównych aspektów jest poprawa efektywności i wydajności działania przedsiębiorstwa. Przedsiębiorcy, którzy podejmują inicjatywy w zakresie CSR i wdrażają odpowiednie standardy, są bardziej wiarygodni w oczach inwestorów, konsumentów i innych interesariuszy. W efekcie mogą cieszyć się większym zaufaniem i zainteresowaniem ze strony rynku, co przekłada się na korzyści finansowe i rozpoznawalność marki.

Ponadto podejmowanie działań związanych z CSR pomaga w zredukowaniu kosztów operacyjnych przedsiębiorstwa. Na przykład, implementacja systemów związanych z ochroną środowiska, recyklingiem, czy redukcją emisji gazów cieplarnianych może przyczynić się do zmniejszenia kosztów energii i surowców. Dzięki temu przedsiębiorcy mogą zwiększyć swoją rentowność i osiągnąć przewagę konkurencyjną na rynku. Raportowanie CSR może także przynieść korzyści w zakresie zarządzania ryzykiem. Przedsiębiorstwa, które regularnie raportują na temat swoich działań związanych z CSR, są lepiej przygotowane na identyfikowanie i zarządzanie ryzykiem związanym z danymi aspektami. Dzięki temu mogą zminimalizować swoje straty wynikające z nieprzewidzianych okoliczności.

Zakończenie

Analiza spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ich kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej miała na celu zrozumienie roli i znaczenia wdrażania praktyk CSR oraz ochrony praw wierzycieli w kontekście zrównoważonego rozwoju i budowania długofalowego sukcesu spółek z o.o.

Podjęcie działań związanych z CSR ma również pozytywny wpływ na efektywność i rentowność spółek z o.o. poprzez minimalizowanie kosztów związanych z negatywnym wpływem na środowisko naturalne, zwiększanie innowacyjności oraz jakości produktów i usług. Inwestorzy również przywiązują coraz większą wagę do praktyk CSR. Firmy, które wykazują zaangażowanie w społeczność i środowisko, są postrzegane jako bardziej stabilne i zrównoważone. Inwestorzy preferują inwestowanie w takie przedsiębiorstwa, które prowadzą działalność odpowiedzialną społecznie i środowiskowo. W rezultacie wdrażanie praktyk CSR przyczynia się do zwiększenia zainteresowania inwestorów i dostępności kapitału.

Motywy podjęcia badań na temat „Rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR (Corporate Social Responsibility) w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o.” jest dowiedzenie rosnącego zainteresowania interesariuszy oraz roli, jaką odgrywa wdrażanie praktyk CSR do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w ochronie praw wierzycieli. Podjęcie tego tematu jest również podyktowane okolicznościami, takimi jak:

- Wzrost znaczenia CSR: Rosnące zainteresowanie społeczne i wymogi regulacyjne dotyczące odpowiedzialnego biznesu stwarzają konieczność zbadania wpływu praktyk CSR na ochronę praw wierzycieli. Spółka może chcieć wdrażać takie praktyki, aby dostosować się do zmieniającego się otoczenia i spełnić oczekiwania interesariuszy.
- Ryzyko finansowe i zabezpieczenie wierzycieli: Spółki mogą dostrzegać potrzebę minimalizacji ryzyka finansowego oraz zabezpieczenia interesów wierzycieli. Poprzez zwiększenie kapitału zakładowego i wdrażanie praktyk CSR, firma dąży do zapewnienia stabilności finansowej i ochrony wierzycieli w przypadku trudności finansowych.
- Konkurencyjność na rynku: Wprowadzenie praktyk CSR i podwyższenie kapitału zakładowego może stanowić przewagę konkurencyjną na rynku. Firmy, które inwestują w odpowiedzialne działania społeczne i środowiskowe, mogą budować lepszy wizerunek, zdobywać zaufanie klientów i inwestorów, co przekłada się na większą konkurencyjność.
- Dostęp do finansowania i inwestorów: Inwestorzy coraz częściej przywiązują wagę do aspektów społecznych i środowiskowych, co stwarza możliwości pozyskania kapitału oraz budowania relacji z inwestorami, którzy przed podjęciem decyzji działań gospodarczych, chcą zminimalizować ryzyko nieudania inwestycji.

Na podstawie przeprowadzonych badań, przedmiotem analizy była rola podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o. Badanie miało na celu zrozumienie wpływu tych czynników na ochronę interesów wierzycieli oraz identyfikację korzyści, jakie mogą wynikać z wdrażania tych praktyk. Wyniki badań potwierdziły, że

podwyższenie kapitału zakładowego może zwiększyć pewność wierzycieli co do uregulowania swoich zobowiązań przez spółkę. Większy kapitał zakładowy daje spółce większą elastyczność finansową, umożliwiającą pokrycie bieżących zobowiązań. W rezultacie wierzyciele mogą czuć się bardziej bezpiecznie i skłonni do nawiązania relacji finansowej z daną spółką. Wdrożenie praktyk CSR również odgrywa istotną rolę w ochronie praw wierzycieli. Praktyki CSR, takie jak świadome zarządzanie łańcuchem dostaw, minimalizacja wpływu na środowisko naturalne, etyczne zachowanie czy zaangażowanie społeczne, mogą przekładać się na lepszą reputację firmy oraz większe zaufanie ze strony wierzycieli. Działania te wpływają na zmniejszenie ryzyka finansowego związanego z reputacją i mogą przyciągać inwestorów, co przekłada się na lepsze warunki finansowania. Wyniki badań potwierdziły, że zarówno podwyższenie kapitału zakładowego, jak i wdrażanie praktyk CSR mają istotny wpływ na ochronę praw wierzycieli spółek z o.o. Przyjęcie tych działań może zwiększać zaufanie wierzycieli, minimalizować ryzyko finansowe i zapewniać większą stabilność finansową spółki. Rezultaty tych badań mogą stanowić podstawę do rozwoju strategii biznesowych oraz implementacji odpowiednich polityk mających na celu ochronę interesów wierzycieli w kontekście zarządzania finansami i społeczną odpowiedzialnością biznesu.

Praktyki CSR często wiążą się z transparentnością, etycznym podejściem do zarządzania i zgodnością z przepisami prawnymi. Poprzez stosowanie odpowiednich praktyk i standardów, firma może budować wizerunek jako rzetelny i wiarygodny partner biznesowy. To z kolei przyczynia się do zwiększenia zaufania wierzycieli i redukcji ryzyka związanego z ewentualnymi problemami finansowymi. Również kapitał zakładowy został uznany za istotny czynnik ochrony praw wierzycieli, a jego podwyższenie może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa interesów wierzycieli. Przepisy prawne dotyczące kapitału zakładowego powinny być skonstruowane w taki sposób, aby zapewnić odpowiednią ochronę zarówno dla spółek z mniejszymi, jak i większymi rozmiarami działalności.

Sam kapitał zakładowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością odgrywa kluczową rolę jako podstawa finansowa działalności przedsiębiorstwa. Jest to suma wkładów wniesionych przez założycieli w zamian za udziały w spółce. Kapitał zakładowy stanowi podstawowy zasób finansowy, który umożliwia spółce prowadzenie swojej działalności, inwestowanie, rozwijanie się i osiąganie zysków. Wysokość kapitału zakładowego jest określona w statucie spółki z o.o. oraz w przepisach prawnych. W Polsce obowiązujące przepisy wymagają minimalnej wysokości kapitału zakładowego na poziomie 5000 zł. Ta kwota jest jednak zależna od rodzaju i zakresu działalności prowadzonej przez spółkę. Kapitał zakładowy pełni również istotną rolę w ochronie praw wierzycieli spółki. Jest on wskaźnikiem potencjalnej zdolności spółki do regulowania swoich zobowiązań w przypadku wystąpienia trudności finansowych. Wyższa wartość kapitału

zakładowego może zwiększać zaufanie wierzycieli do spółki, dając im większą pewność, że ich roszczenia zostaną zaspokojone. W przypadku potrzeby zwiększenia kapitału zakładowego istnieją różne sposoby jego podwyższenia, takie jak emisja nowych udziałów, wniesienie dodatkowych wkładów przez wspólników lub przekształcenie rezerw na kapitał zakładowy. Podwyższenie kapitału zakładowego może być także wymagane przez przepisy prawne w przypadku specyficznych rodzajów działalności, co ma na celu zwiększenie zabezpieczeń dla wierzycieli.

Po przeprowadzeniu analizy dotyczącej roli podwyższenia kapitału zakładowego oraz praktyk CSR w ochronie praw wierzycieli spółek z o.o., możemy wyróżnić kilka istotnych novum:

- Potwierdzenie związku między praktykami CSR a ochroną praw wierzycieli: Analiza dowodzi, że wdrażanie praktyk CSR ma pozytywny wpływ na ochronę praw wierzycieli. Przedstawione badania wykazują, że odpowiedzialne działania społeczne i środowiskowe firmy mogą przyczynić się do zwiększenia zaufania wierzycieli i redukcji ryzyka finansowego.
- Rola podwyższenia kapitału zakładowego jako dodatkowego zabezpieczenia: Badania potwierdzają, że podwyższenie kapitału zakładowego może być skutecznym środkiem ochrony dla wierzycieli. Wzrost kapitału oznacza większe rezerwy finansowe, które mogą zostać wykorzystane do uregulowania zobowiązań w przypadku trudności finansowych, co zwiększa pewność wierzycieli.
- Znaczenie budowania reputacji i zaufania: Analiza podkreśla znaczenie budowania reputacji i zaufania w kontekście ochrony praw wierzycieli. Praktyki CSR, takie jak transparentne zarządzanie, zgodność z przepisami prawnymi i etyczne podejście, mogą przyczynić się do minimalizacji ryzyka reputacyjnego i wzmocnienia zaufania wierzycieli.
- Potencjał zdobycia dodatkowych źródeł finansowania: Analiza wykazuje, że firmy, które skutecznie wdrażają praktyki CSR, mogą cieszyć się większą dostępnością różnych źródeł finansowania. Inwestorzy i instytucje finansowe coraz bardziej przywiązują wagę do aspektów społecznych i środowiskowych, co otwiera możliwości zdobycia dodatkowych kapitałów i redukuje ryzyko finansowe dla wierzycieli.
- Uwzględnienie ochrony praw wierzycieli w strategii CSR: Po przeprowadzeniu analizy staje się jasne, że ochrona praw wierzycieli powinna być uwzględniana jako istotny element strategii CSR firm. Przedsiębiorstwa powinny dążyć do równowagi między odpowiedzialnymi działaniami społecznymi i środowiskowymi a zapewnieniem stabilności finansowej i ochrony praw wierzycieli.

Analiza praktyk CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej wykazała zróżnicowanie podejścia, regulacji i inicjatyw w zakresie CSR, wynikające z różnic kulturowych, prawnych i społeczno-gospodarczych. Jednak Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności ma istotny wpływ na rozwój i implementację praktyk CSR w spółkach z o.o. w Unii Europejskiej, wprowadzając większą transparentność i odpowiedzialność biznesu. Corporate Social Responsibility (CSR) jest podejściem, które zakłada, że przedsiębiorstwa nie powinny jedynie dążyć do maksymalizacji zysków, ale także brać pod uwagę społeczne, środowiskowe i etyczne aspekty swojej działalności. W ostatnich latach CSR stało się nieodłącznym elementem strategii biznesowych wielu firm na całym świecie.

Implementacja praktyk CSR przez spółki z o.o. ma wiele korzyści. Przede wszystkim, podejmowanie działań CSR przyczynia się do budowania pozytywnego wizerunku firmy, zarówno wśród klientów, jak i społeczności lokalnej. Firma, która jest aktywnie zaangażowana w społeczność i dba o środowisko, jest postrzegana jako odpowiedzialna i etyczna. To z kolei przekłada się na większe zaufanie klientów, większą lojalność wobec marki oraz wzrost reputacji, co może mieć wpływ na osiągnięcie lepszych wyników finansowych.

CSR ma również pozytywny wpływ na pracowników. Pracownicy są bardziej motywowani i zaangażowani w firmę, gdy widzą, że ich pracodawca dba o społeczność i środowisko. Działania CSR mogą wpływać na zwiększenie satysfakcji i więzi pracowników z firmą, co może przyczynić się do redukcji rotacji kadry i zwiększenia efektywności pracy. Ponadto, praktyki CSR mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju, minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne oraz innowacyjności. Firma, która angażuje się w działania proekologiczne, podejmuje inicjatywy mające na celu redukcję emisji CO₂, oszczędzanie energii czy efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, może osiągnąć korzyści finansowe poprzez zmniejszenie kosztów operacyjnych i ryzyka związanego z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

W kontekście Unii Europejskiej istnieje wiele dyrektyw i regulacji związanych z CSR, które określają wymagania dotyczące raportowania społecznego i środowiskowego dla niektórych firm. Dyrektywa 2014/95/UE dotycząca ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących dyrektywy CSR nakłada obowiązek na niektóre duże spółki publiczne i spółki publiczne, aby publikować raporty niefinansowe, w których opisują swoje działania w obszarze społecznym, środowiskowym i dotyczące praw człowieka.

W ramach niniejszej pracy przetestowano szereg hipotez dotyczących związku między implementacją praktyk CSR a różnymi aspektami działalności spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Przeprowadzone analizy danych wykazały, że udowodniono istnienie pozytywnego związku między CSR a różnymi wskaźnikami biznesowymi i społecznymi.

Pierwsza hipoteza, zakładająca pozytywny wpływ CSR na wizerunek firmy, została potwierdzona. Badania wykazały, że spółki, które aktywnie angażują się w społeczność i podejmują działania na rzecz ochrony środowiska, cieszą się lepszym postrzeganiem wśród klientów i społeczności lokalnej. Ich reputacja wzrasta, co może przekładać się na większe zaufanie klientów oraz zdolność do przyciągania nowych inwestorów. Druga hipoteza, dotycząca wpływu CSR na motywację i zaangażowanie pracowników, została również potwierdzona. Pracownicy firm, które wdrażają praktyki CSR, wykazują większą satysfakcję z pracy i większe zaangażowanie w działalność firmy. Zwiększa się również poczucie przynależności do organizacji, co może przyczynić się do redukcji rotacji kadry i zwiększenia efektywności pracy. Kolejna hipoteza dotycząca zrównoważonego rozwoju została udowodniona. Firma, która podejmuje działania proekologiczne, takie jak redukcja emisji CO₂, efektywne zarządzanie odpadami czy ochrona bioróżnorodności, może osiągnąć korzyści finansowe poprzez zmniejszenie kosztów operacyjnych i ryzyka związanego z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

Wreszcie, hipoteza dotycząca związku między CSR a innowacyjnością i jakością produktów została potwierdzona. Firma, która angażuje się w działania CSR, często skupia się na innowacyjnych rozwiązaniach i poprawie jakości swoich produktów i usług. To może przyczynić się do zdobycia przewagi konkurencyjnej na rynku oraz zwiększenia lojalności klientów.

Badanie dotyczące podwyższenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością miało na celu zbadanie różnych aspektów związanych z tą praktyką oraz jej potencjalne skutki dla spółki i jej interesariuszy. W ramach tego badania postawiono kilka hipotez, które miały być poddane weryfikacji. Hipotezy te dotyczyły m.in. wpływu podwyższenia kapitału zakładowego na zaufanie wierzycieli do spółki, ochrony praw wierzycieli, zdolności spółki do przyciągania inwestorów, uzyskiwania lepszych warunków finansowania oraz stabilności finansowej spółki. Wyniki badania potwierdziły, że podwyższenie kapitału zakładowego może pozytywnie wpływać na zaufanie wierzycieli, co przekłada się na większą gotowość do współpracy handlowej oraz udzielania kredytów. Wyższy kapitał zakładowy daje również większe zabezpieczenie dla wierzycieli w przypadku niewypłacalności spółki. Ponadto badanie wykazało, że większy kapitał zakładowy może przyczynić się do przyciągania inwestorów zainteresowanych długoterminowymi inwestycjami. Wysoki kapitał zakładowy może być postrzegany jako sygnał solidności i perspektyw rozwoju spółki. Co więcej, spółki z wyższym kapitałem zakładowym mogą cieszyć się lepszymi warunkami finansowania. Instytucje finansowe mogą postrzegać je jako mniej ryzykowne, co przekłada się na korzystniejsze warunki kredytowe, takie jak niższe oprocentowanie lub większa dostępność kredytów.

Wreszcie, badanie wskazało, że podwyższenie kapitału zakładowego może przyczynić się do większej stabilności finansowej spółki. Wyższy kapitał zakładowy stanowi większe

zabezpieczenie w przypadku wystąpienia strat i zobowiązań, co wpływa na stabilność operacyjną i długoterminową perspektywę rozwoju spółki. W rezultacie, wyniki badania potwierdziły istotność podwyższenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością oraz jego pozytywne skutki dla zaufania wierzycieli, ochrony praw wierzycieli, przyciągania inwestorów, warunków finansowania i stabilności finansowej spółki.

W świetle udowodnionych hipotez wynika, że implementacja praktyk CR ma pozytywny wpływ na różne aspekty działalności spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Praktyki te przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku, zwiększenia motywacji pracowników, osiągnięcia zrównoważonego rozwoju oraz innowacyjności. Wniosek z analizy kapitału zakładowego w kontekście ochrony praw wierzycieli jest taki, że odpowiednia wysokość i struktura kapitału zakładowego są istotne dla stabilności i wiarygodności spółki z o.o. Wprowadzanie odpowiednich regulacji prawnych i monitorowanie zgodności z nimi ma kluczowe znaczenie dla ochrony interesów wierzycieli i zapewnienia uczciwych warunków działalności gospodarczej.

Wnioski z pracy potwierdzają, że spółki z o.o. mogą osiągnąć korzyści zarówno społeczne, jak i biznesowe poprzez wdrażanie praktyk CSR i ochronę praw wierzycieli. Działania CSR przyczyniają się do budowania trwałych relacji z klientami, pracownikami, dostawcami i społecznością lokalną, co prowadzi do zwiększenia zaufania, lojalności i konkurencyjności firmy. Kapitał zakładowy, z kolei, stanowi ważny element ochrony interesów wierzycieli, zapewniając pewność i stabilność

Podwyższenie kapitału zakładowego jest ważnym narzędziem, które umożliwia spółkom z o.o. zwiększenie swojej płynności finansowej i zabezpieczenie interesów wierzycieli. Przez wprowadzenie dodatkowych środków pieniężnych do spółki, zarząd może zwiększyć jej zdolność do regulowania zobowiązań, co z kolei minimalizuje ryzyko niewypłacalności. Podwyższenie kapitału zakładowego może odbywać się poprzez emisję nowych akcji lub podwyższenie nominalnej wartości istniejących akcji. Tego rodzaju działania wpływają na podniesienie poziomu kapitału własnego i zapewniają większą stabilność finansową spółki.

Wprowadzenie praktyk CSR również przyczynia się do ochrony praw wierzycieli. Organizacje, które angażują się w działania CSR, podejmują odpowiedzialność za swoje działania i ich wpływ na interesariuszy, w tym na wierzycieli. Poprzez podejmowanie działań społecznie odpowiedzialnych, takich jak troska o środowisko naturalne, wspieranie społeczności lokalnych czy dbanie o etyczne standardy, spółki z o.o. budują swoją reputację i zwiększają zaufanie wśród interesariuszy, w tym wierzycieli. To zaufanie jest kluczowe, ponieważ wierzyciele są bardziej skłonni udzielić pożyczek lub zawrzeć umowy handlowe z przedsiębiorstwem, które wykazuje odpowiedzialność społeczną. W przypadku potencjalnych trudności finansowych spółki, dobra

reputacja i większe zaufanie mogą stanowić dodatkową motywację dla wierzycieli do udzielenia wsparcia finansowego, co pozwala na uniknięcie poważniejszych konsekwencji.

Podsumowując, zarówno podwyższenie kapitału zakładowego, jak i praktyki CSR mają kluczowe znaczenie dla ochrony praw wierzycieli spółek z o.o. Poprzez zwiększenie płynności finansowej i budowanie zaufania wśród interesariuszy, te działania przyczyniają się do minimalizacji ryzyka niewypłacalności i wspierają stabilność finansową przedsiębiorstwa. Dążenie do odpowiedzialności społecznej oraz inwestowanie w kapitał zakładowy są zatem ważnymi elementami, które wpływają na ochronę praw wierzycieli i budowanie trwałych relacji biznesowych

Bibliografia

1. Aras G., Crogdzie D., *Zarządzanie i Ton Zarząd i Rynki globalne*, Wielka Brytania 2011, s. 3-21.
2. Balcerzak A. P., Syrocka-Sijka A., *Dobre praktyki przedsiębiorczości akademickiej Kompendium wiedzy, studium przypadków*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Toruniu, Toruń 2011 r.
3. Banaszyk P., Fimińska-Banaszyk R., *Cele społeczne i systemowe w przedsiębiorstwie*, „Zeszyty Naukowe AE w Poznaniu” 1997, nr 256, s. 16.
4. Barth R., *Corporate Social Responsibilities in Europe: Rhetoric and Responsibilities*, Northampton 2009, s. 178.
5. Bartkowiak G., *Spółeczna odpowiedzialność biznesu w aspekcie teoretycznym i empirycznym*, Difin, Warszawa 2001, s. 25–26.

6. Bartosiak J., *Strona Internetowa jako aport – zagadnienia praktyczne*, PPH Warszawa 2014, Nr 4, s. 51.
7. Bek-Gaik B., Rymkiewicz B., *Wpływ CSR na finansowe miary dokonań jednostek*, „ZN Uniwersytetu Szczecińskiego” 2015, s. 151-165.
8. Bieniak A., Bieniak M., *Umowy, pisma korporacyjne i procesowe z zakresu obsługi spółki z o.o. z objaśnieniami*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r. s. 72-123.
9. Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Wawer M., Zawłocki R., *Kodeks spółek handlowych, komentarz*, C. H. Beck, Warszawa 2022, kom. do art. 14.
10. Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Wawer M., Zawłocki R. *„Kodeks spółek handlowych Komentarz, Lex/el, 2020 r.*
11. Bilewska K., Jastrzębski J., *Kary umowne w umowach spółek kapitałowych i w umowach wspólników lub akcjonariuszy*, PPH, Warszawa 2006 r. s. 4.
12. Borkowski M., *Zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018 r. s. 21-45.
13. Borysewicz A., *Zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, wydawnictwo DDT, Gdańsk 2017 r. s. 33.
14. Bryl W., (w:) *Resich Z., Komentarz KC*, Warszawa, 1972 r., t. 2, s. 1205.
15. Campbell J., *Why would corporations behave insocially responsible ways? An institutional theory of corporate social responsibility* „Academy of Management Review” 2007, vol. 32, s. 946–967.
16. Cebrowska T. [w:] *Ustawa o rachunkowości. Komentarz, wyd. VIII*, red. T. Kiziukiewicz, Warszawa 2021, art. 49(b)., Lex/el.
17. Chauvin T., Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2017, s. 252.
18. Chmielnicki P., Paxford B., Szplit A., *Rady nadzorcze. Wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, s. 45-87, Difin, Warszawa 2016 r.
19. Chojnacka M., *Idea społecznej odpowiedzialności, etyki i zrównoważonego rozwoju jako instrument kreowania wizerunku przedsiębiorstwa na przykładzie polskich organizacji projakościowych*, w: *Problemy etyczne w organizacji uczącej się*, red. E Skrzypek, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010 s. 39–54.
20. Chojnacka M., *Zagrożenia społecznej odpowiedzialności w architekturze współczesnego otoczenia*, w: *Społeczna odpowiedzialność biznesu*, red. J. Rossa, M. Chojnacka, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, Gorzów Wielkopolski 2013, s. 53–54.

21. Chomiuk M. (w:) Jara, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, Warszawa 2016, art. 257.
22. Chudy K., Siedlecka U., *Determinanty zainteresowania CSR a konkurencyjność przedsiębiorstwa – zestawienie macierzowe. Strategie i determinanty wzrostu wartości przedsiębiorstwa*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2011.
23. Chylicki P., *Warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego*, C. H. Beck, Warszawa 2018 r. s. 76 i n.
24. Coluccia D., Fontana S., Solimene S., *Does institutional context affect CSR disclosure? A study on Eurostoxx 50. „Sustainability”* 2018, vol. 10, s. 1–20.
25. Czajkowska-Matosiuk K., *Finansowanie spółki przez wspólników a kwestie podatkowe*, „Biuletyn Rachunkowości” 2011, nr 24, s. 57–61.
26. Davies P., Rickford J., *An Introduction to the New Companies Act*, [w:] „*European Company and Financial Law Review*” vol. 1, 2008, s. 54.
27. Dąbrowska J., *Zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016 r. s. 52-69.
28. Dereń A. M., *Prawo gospodarcze*, oficyna wydawnicza PWSZ w Nysie, Nysa 2005 r.
29. Duży J., *Odpowiedzialność karna członków organów spółek kapitałowych. Działania na szkodę spółki*, Bydgoszcz 2004, s. 61 i n.
30. Dzioba K., Rybicki R., Cempura A., Stokłosa A., Kasolik A., Ziemblicki B., Dzioba K., Hendzel M., Wilińska M., Mędraś O., Koch R., Krokay U., *Metodyka pracy prawnika in-house. Metodyka sporządzania umów gospodarczych*, Wolters Kluwer, Lex/el, 2020 r. s. 131-182.
31. Dziurzyński T., (w:) Dziurzyński i in., *Komentarz KH*, Warszawa 1996 r., s. 282.
32. Eggers W.D., Macmillan P., *Rewolucja rozwiązań. Współpraca pomiędzy biznesem, rządami oraz przedsiębiorstwami społecznymi na rzecz rozwiązywania największych problemów współczesnego świata*, Warszawa 2014, s. 54.
33. Faisal M.N., *Analysing the barriers to corporate social responsibility in supply chains: An interpretive structural modelling approach*. „*International Journal of Logistics Research and Applications*” 2010, vol. 13, s. 179-195.
34. Feliński J., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wydawnictwo Sigma, Warszawa 2021 r., s. 51-82.
35. Feliński J.R., *Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wydawnictwo Sigma, Warszawa 2021 r. s. 87-92.
36. Fleszer D., *Rada nadzorcza spółki komunalnej z udziałem jednostki samorządu terytorialnego*, s. 15-21, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.

37. Freeman R.E., Velamuri S.R., Moriarty B., *Company Stakeholder Responsibility: A New Approach to CSR*, Business Roundtable Institute for Corporate Ethics, 2006, s. 12 i n.
38. Gallardo-Vázquez D., Sánchez-Hernández M.I., *Measuring Corporate Social Responsibility for competitive success at a regional level*, "Journal of Cleaner Production" 2014, nr 72, s. 14-22.
39. Gilman N, *The New International Economic Order: A Reintroduction*, „Humanity” 2015, vol. 6, s. 1-16.
40. Gmytrasiewicz M., Karmańska A., *Rachunkowość finansowa*, Difin, Warszawa 2002 s. 40 i n.
41. Gniewek E., Machnikowski P., *Kodeks cywilny. Komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2021 r.
42. Góra-Błaszczkowska A., *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I–II. Komentarz*, Lex/el, 2020 r.
43. Grzegorzewska – Ramocka E., *Cele Ekonomiczne i Społeczne Przedsiębiorstwa*, „Gospodarka Narodowa” 2009, nr 7-8, s. 65 i n.
44. Hejnar J., Micherda B., *Kapitały własne, aktywa pieniężne i rozrachunki, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce*, Warszawa 2011, s. 71 i n.
45. Herbet A., *Obrót udziałami w spółce z o.o.*, Warszawa 2004, s. 324.
46. Herbet A., *Prawo spółek kapitałowych system prawa prywatnego*, t. 17A, C.H.Beck, 2015 r. s. 477.
47. Herbet A., w: *System prawa prywatnego*, C. H. Beck, Warszawa 2015, t. 17A, s. 261.
48. Janczewski J., Janczewska D., *Zrównoważona mobilność miejska - dobre praktyki*, „Zarządzanie innowacyjne w gospodarce i biznesie” 2021, nr 2, s. 166 i n.
49. Jara Z. (red), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, C. H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 508-532.
50. Jara Z., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C. H. Beck, 2017 r.
51. Jaruzelski B., Loehr J., Holman R., *The Global Innovation 1000: Making Ideas Work. Startegy+ Business*, s. 69.
52. Kalwat T., *Podwyższenie kapitału zakładowego*, Lex/el, Warszawa 2017, s. 21.
53. Karolak A., *Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. na podstawie art. 291 KSH*, Monitor Prawniczy 23/2004.
54. Kędzierski D., *Transakcje lewarowane a ochrona wierzycieli*, C. H. Beck, Warszawa 2020 r., s. 181 i n.
55. Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 1-300 k.s.h.*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r.
56. Kidyba A., *Komentarz do art. 14 KSH*, LEX/el. 2015 r.

57. Kidyba A., komentarz kodeksu spółek handlowych art. 177, Lex/el, 2019 r.
58. Kidyba A., *Komentarz kodeksu spółek handlowych do art. 1-300 KSH.*, art. 192, pkt 2, Lex/el 2017 r.
59. Kidyba A., *Komentarz kodeksu spółek handlowych art. 1-300*, art. 215, pkt 2,3, Lex/el, Warszawa 2016 r.
60. Kidyba A., *komentarz kodeksu spółek handlowych*, art. 178 ksh, Lex/el, 2019 r.
61. Kidyba A., *Sp. z o.o.*, C. H. Beck, Warszawa 2010, s. 210 i n
62. Kidyba A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C. H. Beck, Warszawa 2009 s. 803.
63. Kidyba A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Lex/el 2014 r. s. 403.
64. Kidyba A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, C. H. Beck, Warszawa 2002, s. 699.
65. Kidyba A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, Warszawa 2009 r.
66. Kopaczyńska-Pieczaniak K., (w:) Kidyba, *spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010 r. s. 368.
67. Kopiczyńska – Piecziak Z., *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002, s. 118.
68. Koralewski M., *Spółka z o.o. od utworzenia do likwidacji*, Wydawnictwo ODDA, Warszawa 2020 r.
69. Kreikebaum H., *Strategiczne planowanie w przedsiębiorstwie*, Warszawa 1996 r., s. 209.
70. Kroik J., Malara Z., *CSR i zrównoważony rozwój w warunkach silnej konkurencji*, w: Zeszyty Naukowe XXV, red. Kroik J., Malara Z., Gołota J., Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika, Ostrołęka 2011, s. 424.
71. Kruczałak K. (w:). Frąckowiak J., Kidyba A., Kruczałak K., Opalski W., Popiołek W., Pyziół W., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Kruczałak K., Warszawa 2001 r.
72. Krzysztofek A., *Zintegrowane raportowanie na przykładzie spółek Respect Index*, „Journal of Management and Finance” 2018, vol. 16, s. 135-137.
73. Księżak P., *The Benefis from CSR for Company and Society*, „Journal of Corporate Responsibility and Leadership” 2016, vol. 4, s. 62-63.
74. Kuniewicz Z., Olszewska E., *Nowe udziały w podwyższonym kapitale spółki z o.o.*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 6, s. 123.
75. Kuźnicki M., *Granica osobowości prawnej spółki kapitałowej*, Uniwersytet Warszawski Wydział Prawa i Administracji, Warszawa 2019 r., s. 64-76.
76. Kwaśnicki R. L. (red), *spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 r.

77. Kwaśnicki R.L., (w:) Kwaśnicki R.L. (red.), *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2009 r., s. 422.
78. Kwaśnicki R.L., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C. H. Beck, Warszawa 2005 r., s. 422.
79. Lachowski J., *Kompensata*, Warszawa, 1976 r. s. 41 i n.
80. Lewandowski A., w: Koźma, Ożóg, *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Gdańsk 2010, s. 524.
81. Leyens P.C., *Corporate Social Responsibility in European Union Law: Foundations, Developments, Enforcement*, [w:] *Globalisation of Corporate Social Responsibility and its Impact on Corporate Governance*, red. Du Pleiss J., Springer 2018, s. 157 i n.
82. Litwińska – Werner M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 518.
83. Litwińska-Werner M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2007, teza 6 do art. 257.
84. Litwińska-Werner M., *Komentarz KSH*, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 677.
85. Litwińska-Werner M., *KSH. Komentarz*, C.H.Beck, Warszawa 2005, s. 518
86. Makuch Ł, *Firma i społeczeństwo: wspólne tworzenie wartości*, „Harvard Business Review”, nr 96/2011, s. 4 i n.
87. Marszałkowska – Krześ E., (w:) Jacyszyn J., Krześ S., Marszałkowska – Krześ E., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2001, s. 102.
88. Mazur Z., Szczęśna A., Weber A., *Zrównoważony ład korporacyjny (sustainable corporate governance) – kierunek ewolucji polskiego prawa spółek?*, „PPH” 2022, nr 6, s. 20-33.
89. McIntosh M., Mohan A., *Mapping the Research Knowledge Base Linking Poverty and Business Practice, Working Paper présenté à la Corporate Citizenship Conference, University of Warwick, UK*, s. 5 i n.
90. Mentel-Wyrzychowska E., *Praktyczne aspekty zarządzenia dopłat w spółce z o.o.*, Gofin, Gorzów Wielkopolski 2020 r.
91. Midtum A., *Public Policies for Corporate Social Responsibility in Four Nordic Countries: Harmony of Goals and Conflict of Means*, „Bussinnes and Sociates” 2009, vol. 54, s. 464 i n.
92. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2013 r.
93. Mikosik P., Szupilo J., *Konkurencja w warunkach globalizacji*, [w:] *Nowoczesne trendy w zarządzaniu*, red. Gonicka J., Łódź 2011, s. 11-12.
94. Misztal A., *Raport społeczny jako narzędzie zarządzania CSR*, „Studia prawnicze WNEiZ US” 2016, nr 43 s. 76 i n.

95. Modzelewski W., Janiec-Modzelewska R., *Komentarz do ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych*, Instytut studiów podatkowych, Warszawa 2022 r.
96. Mróz T., (w:) Smoktunowicz E., *Wielka Encyklopedia Prawa*, Gandalf, Białystok–Warszawa 2000, s. 1070.
97. Naworski J.P., (w:) Potrzeszcz, Siemiątkowski, *Komentarz KSH*, C.H. Beck, Warszawa 2011 r., t. II, s. 356
98. Naworski P., *Komentarz do art. 14 KSH*, LexPolonica 2014 r.
99. Nieporowski P., *Istota raportowania społecznego. Budowanie wartości czy instytucjonalny przymus*, „Rocznik Lubski” 2013, t. 43, cz. 2, s. 130-131.
100. Niewęglowski A., Kidyba S., Kidyba A., *Rejestracja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z wykorzystaniem wzorca umowy*, Lex/el, 2021 r.
101. Nowacki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, C. H. Beck, Warszawa 2017 r. t. 1, s. 549-553.
102. Nowacki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom I. Komentarz do art. 151–226 KSH*, C.H. Beck, Warszawa 2017 r.
103. Nowakowski B., Mroczkowska R., *Spółka z o.o. Dokumentacja wewnętrzna z komentarzem. Wzory uchwał, umów, pozwów, wniosków, ogłoszeń i innych pism*, Wydawnictwo ODDK, Gdańsk 2020 r. 145- 170.
104. Nowicki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 151-226 KSH*, t. 1, C. H. Beck, 2017 r.
105. Ocieczek W., Gajdzik B., Kuczyńska-Chałada M., *Corporate social responsibility in steelworks*, (w:) *Zarządzanie wartością przedsiębiorstw*, red. Jabłoński M., Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2011, s. 333–334.
106. Opalski A., *Kapitał zakładowy. Zysk. Umorzenie*, LexisNexis, Warszawa 2006 r. s. 67-91.
107. Opalski A., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C. H. Beck, Warszawa 2018 r. t. 2A, s. 64.
108. Opalski A., *Rada nadzorcza w spółce*, s. 114–116 Lex/el, 2014 r.
109. Osajda K., Borysiak W., *Kodeks Cywilny. Komentarz*, C. H. Beck 2021 r.
110. Osajda K., *Sposób uproszczonego podwyższenia*, Toruń 2010 r. s. 19–23.
111. Pabis R., (w:) Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2014 r. s. 549.
112. Pabis R., (w:) Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, s. 616, Lex/el 2015 r.

113. Pabis R., (w:) Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Legalis, 2015 r. s. 618.
114. Pabis R., (w:) Bieniak i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2015 r.
115. Pabis R., *Nowelizacja przepisów o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z o.o. na mocy dotychczasowych postanowień umowy spółki*, PPH Warszawa 2004, nr 10, s. 44–45.
116. Pabis R., *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 174.
117. Pinior P., *Nadzór wspólników w spółce z o.o.*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013 r. s. 34-65.
118. Pinior P., *Nadzór wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2012 r. s. 116-134.
119. Pinior P., *Podwyższenie kapitału zakładowego spółki z o.o. na podstawie postanowień umowy spółki*, „Prawo Spółek” Lex/el, Warszawa 2008, s. 46.
120. Popiołek W. (red), Gorczyński G., Pinior P., Wyrzykowski W., Zawiejski P., *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, Lex/el, Warszawa 2014 r.
121. Popiołek W., (w:) Pyziół, *Komentarz KSH*, Warszawa 2008 r., s. 492.
122. Popiołek W., (w:) Pyziół, *Komentarz KSH*, Lex/el, Warszawa 2008, s. 491
123. Popiołek W., *Komentarz do art. 14 KSH*, Lex Polonica 2014 r.
124. Poprawski R., *Uchwała wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z ustawą*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2021 r., s. 11-42.
125. Promińska U. (red), *wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, C.H.Beck, Warszawa 2017 r. s. 37-57.
126. Pyziak-Szafnicka M., *Potrącenie*, Warszawa 2021 r., s. 30.
127. Pyziak-Szafnicka M., *Potrącenie*, Warszawa, 1976 r., s. 337 i n.
128. Pyziół W., (w:) Kruczałak K., *KSH. Komentarz*, 2001, s. 367.
129. Pyziół W., Szumański W., Weiss A., *Prawo spółek*, Lex/el, 2006 r.
130. Raport Odpowiedzialny biznes w Polsce – Dobre Praktyki 2021, s. 167.
131. Rodzynekiewicz M., *komentarz kodeksu spółek handlowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018 r. s. 337.
132. Rodzynekiewicz M., *Komentarz KSH* C.H. Beck, Warszawa, 2009, s. 483.
133. Rodzynekiewicz M., *Komentarz spółek handlowych*, Wolters Kluwer 2014 r., s. 295.
134. Rodzynekiewicz, *Komentarz KSH*, Warszawa 2009 r., s. 483–484 .
135. Rok B., *Spoleczna odpowiedzialność biznesu*, [w:] W. Gasparski (red.), *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, Warszawa 2012, s. 427–428.

136. Różańska E., *Integracja standardów raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Studia Oeconomica Posnaniensia” 2015, vol. 3, s. 167-177.
137. Sauvant K., *The Negotiations of the United Nations Code of Conduct on Transnational Corporations Experience and Lessons Learned*, “The Journal of World Investment and Trade” 2015, nr 16, s. 11-87.
138. Scherer A.G., *Globalization and Corporate Social Responsibility*, "The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility", red. A. Crane, A. McWilliams, D. Matten, J. Moon, D. Siegel, Oxford 2008 r., s. 413 i n.
139. Sethi S.P., *Dimensions of corporate social performance: an analytical Framework*, „California Management Review” 1975, vol. 17, s. 58 i n.
140. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., (w:) Siemiątkowski, Potrzezecz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2011 r., t. 2, s. 186.
141. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2011 r., t. 2, s. 165.
142. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., (w:) Naworski J.P., Strzelczyk K., Siemiątkowski T., Potrzezecz R., *Komentarz do kodeksu spółek handlowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., s. 514.
143. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., (w:) Siemiątkowski, Potrzezecz, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2011 r. s. 185.
144. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., (w:) Siemiątkowski, Potrzezecz, *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011 r., t. 2, s. 188.
145. Siemiątkowski T., Potrzezecz R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Spółka z o.o.*, Warszawa 2010, r. s.293.
146. Skawiańczyk K., *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, 2009, s. 176.
147. Skawiańczyk K., *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2009 s. 296.
148. Skawiańczyk K., *Podwyższenie kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009 r.
149. Skawiańczyk K., *Podwyższenie kapitału zakładowego*, Warszawa 2011 r. s. 96–100.
150. Skorupka J., *Karnoprawna ochrona wierzycieli*, Toruń 2001, s. 228 i n.
151. Sołtysiński S., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2014 r., t. 2, s. 369-372.
152. Sołtysiński S., Moskwa P., t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, Lex/el 2016 r., s. 626-627.

153. Sołtysiński S., *Prawo spółek handlowych*, C.H.Beck 2015 s. 209.
154. Sołtysiński S., *Prawo spółek kapitałowych*, Lex/el, 2016 r.
155. Sołtysiński S., Sójka T., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Legalis, 2013 r., t. 3, s. 388.
156. Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., Tarska M., Herbet A., *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151-300. Tom II*, Lex/el, 2014r.
157. Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., Tarska M., Herbet A., *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 151-300 t. II*, Lex/el, Warszawa 2014 r.
158. Sołtysiński S., Szajkowski A., Tarska M., Herbet A., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C. H. Beck., Warszawa 2014 r., t. 2, s. 360.
159. Sołtysiński S., Szajkowski S., Tarska M., Herbet A., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, Lex/el, 2014 r., t. 2, s. 362.
160. Stecko J., *CSR 1.0 a CSR 2.0 porównanie i analiza pojęć*. „Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej, Zarządzanie i Marketing” 2012, nr 19, s. 119.
161. Steurer R., *The Role of Governments in Corporate Social Responsibility: Characterising Public Policies on CSR in Europe w Policy Sciences 2010*, vol. 43, nr 1,s. 49-72.
162. Strzępka A.J., Zielińska E., (w:) Strzępka, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2012 r. s. 391.
163. Strzępka J.A., *kodeks spółek handlowych komentarz*, Legalis C. H. Beck, 2015 r.
164. Strzępka J.A., Zielińska E., (w:) Strzępka, *Komentarz KSH*, 2009, s. 535.
165. Strzępka J.A., Zielińska E., w: Strzępka, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, Warszawa 2015 r., s. 551-552.
166. Szajkowski A., Tarska M. [w:] Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych. Tom II. Komentarz do artykułów 151-300*, Warszawa 2005, s. 10-12.
167. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, C.H.Beck, 2014 r. t. 2., s. 273.
168. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el 2014 r. t. 2., s. 273.
169. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, 2005, t. 2, s. 755.
170. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński S. i in., *KSH. Komentarz*, t. 2, 2002, s. 367.

171. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2005, t. 2, s. 755.
172. Szajkowski A., Tarska M., (w:) Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Lex/el, 2014 r., t. II, s. 278.
173. Szajkowski A., Tarska M., , *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, t. II, Lex/el, 2014 r. s. 202.
174. Szajkowski A., Tarska M., [w:] Sołtysiński S. (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 17A: *Prawo spółek kapitałowych*, Warszawa 2010, s. 122.
175. Tarska M., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Istota – Ustrój – Funkcjonowanie*, Warszawa 2003 r., s. 15.
176. Pabis R., *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 4.
177. Szajkowski A., Tarska M., Szumański A., w: Sołtysiński i in., *Komentarz Kodeksu spółek handlowych*, t. 2, s. 553, Lex/el Warszawa 2014 r.
178. Szajkowski A., Tarska M., w: Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2005, t. 2., s. 452.
179. Szajkowski A., Tarska M., w: Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz KSH*, t. II, C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 173.
180. Szajkowski A., Tarska M., w: *Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, Komentarz kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2014 r. s. 83.
181. Szumański A., (w:) Pyziół W., Szumański A., Weiss I., *Prawo Spółek*, C. H. Beck, Warszawa 2016, s. 562–565.
182. Szumański A., *Prawo spółek handlowych*, Lex/el, 2019 r. t. 2A. s. 210 i n.
183. Szumański A., (w:) Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, *Komentarz KSH*, C. H. Beck, Warszawa 2014 r., t. II, s. 511.
184. Tanajewska R., *Charakter prawny zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przepisach kodeksu spółek handlowych*, s. 78-85, UWM, Białystok 2013 r. s. 65 i n.
185. Van Der Laan S.R., *The Role of Theory in Explaining Motivation for Corporate Social Disclosures: Voluntary Disclosures vs. „Solicited” Disclosures*, [w:] *Fourth Asia Pacific internationalyresearch in accounting conference in 2004*, cyt. za: Golob U., Bartlett J.L., *Communicating about Corporate Social Responsibility: A Comparative Study of CSR Reporting in Australia and Slovenia*, „Public Relations Review”, Vol. 33, No. 1/2007.
186. Vartiak L., *CSR Reporting of Companies on a Global Scale*, „Procedia Economics and Finance” 2016, vol. 39, s. 176-183.

187. Visser W., *CSR.2.0. The Evolution and Revolution of Corporate Social Responsibility*, [w:] M. Pohl, N. Tolhurst, *Responsible Business: How to Manage a CSR Strategy Successfully*, Londyn 2010 r., rozdz. 21.
188. Visser W., *Rewolucja w CSR*, Harvard Business Review Polska, Odpowiedzialny Biznes, lipiec 2011.
189. Weber M., Kufel M. (red.), *Wprowadzenie do rachunkowości spółek. Bilansowanie majątku i kapitałów*. Wydawnictwo Park, Bielsko-Biała, 2010 r. s. 112 i n.
190. Weber-Elżanowska A.M., *Sustainability vs. Corporate Purpose: Will transforming values shift the paradigm?*, „Journal for International and European Law, Economics and Market Integrations” 2020/7(2), s. 53–84.
191. Wojtyczek K., *Horyzontalny wymiar praw człowieka zagwarantowany w Konstytucji RP*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1999, nr 2, s. 40 i n.; M. Bernat, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Wymiar konstytucyjny i międzynarodowy*, Warszawa 2009, s. 60 i n.
192. Wolska G., *Corporate Social Responsibility in Poland: Theory and Practice*, „Journal of International Studies” 2013, vol. 6, s. 45 i n.
193. Wróbel M., *Raportowanie Społecznej Odpowiedzialności w Polsce w świetle unormowań Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE*, „ZN WSH Zarządzanie” 2016, nr s. 89 i n.
194. Wrzecionek R., *Czynności notarialne w prawie spółek*, Warszawa 2008 r. s. 78-94.
195. Zakrzewski P., *Cele podwyższenia kapitału zakładowego – materiały edukacyjne*, PPH 2000, nr 2, s. 25 i nast
196. Załucki M., *Komentarz prawa cywilnego*, wyd. 3, wydawnictwo Wolters Kluwer, 2018 r.
197. Zawada K., (w:) Pietrzykowski K., *Komentarz KC*, C. H. Beck., Warszawa 2005 r., t. 2, s. 91.
198. Ząbkowicz J., *Strategia Europa 2020, - ambitna, ale czy wykonalna?*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 269, s. 245 i n.
199. Zbiegień-Maciąg L., *Etyka w zarządzaniu*. CiM, Warszawa 1997 r.
200. Zbiegień-Trzańska A., *Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 139 i nast.
201. Żurek M., *Reforma regulacji prawnej kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Problematyka ochrony wierzycieli*, C.H.Beck, Warszawa 2018 r. s. 83-92.

202. Żurek M., *Reforma regulacji prawnej kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Problematyka ochrony wierzycieli*, C.H. Beck, Warszawa 2018 r. s. 128 i nast.
203. Siemiątkowski T., w: SPP, t. 17A, 2015, s. 679, Nb 28.
204. Szumański A., (w:) Sołtysiński i in., *Komentarz KSH*, t. 1, 2012, art. 14, s. 289.

Akty prawne

3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy(OJ L 330, 15.11.2014).
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy(OJ L 330, 15.11.2014).
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy, (Dz.U. L 330 z 15 listopada 2014).
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (OJ L 330, 15 listopada 2014).
7. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE, dyrektywę 2004/109/WE, dyrektywę 2006/43/WE oraz rozporządzenie (UE) nr 537/2014 w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, COM/2021/189.
8. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE, dyrektywę 2004/109/WE, dyrektywę 2006/43/WE oraz rozporządzenie (UE) nr 537/2014 w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, COM/2021/189.

9. Dyrektywa Rady 2008/7/WE z dnia 12 lutego 2008 r. dotycząca podatków pośrednich od gromadzenia kapitału (Dz.U. L 46 z 21.2.2008).
10. Implementacja w drodze rozporządzenia Ministra Finansów z 25 maja 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2017 poz. 791).
11. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 września 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych (Dz.U. 2020 poz. 1672).
12. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka uchwalona w dniu 10 grudnia 1948 roku (Dz. U. z 1989 r., nr 29, poz. 155).
13. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2016 r., poz. 860). Akt obecnie jest uznany za uchylony.
14. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2016 r., poz. 860). Akt obecnie jest uznany za uchylony.
15. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 739).
16. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2023 poz. 1705).
17. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, (Dz.U. 2022 poz. 984).
18. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U. 2023 poz. 1610).
1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz.U. 2023 poz. 1465).
19. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. 2023 poz. 170).
20. Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1333).
21. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2023 poz. 120).
22. Ustawa, z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2023 poz. 571).

Orzeczenia sądów powszechnych

2. Uchwała Sądu Najwyższego, z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 132/06, Lex/el.
3. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, z dnia 12 września 2013 r., sygn. I ACA 415/13, Lex/el.
4. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Warszawie, z dnia 29.03.2018 r. III SA/Wa 1693/17 Lex/el.
5. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku, z dnia 14 listopada 2014 r., I SA/Gd 910/14 Legalis.
6. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 15 grudnia 2006 r III CZP 132/06, Lex/el.
7. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 3 grudnia 2008 r., V CSK 283/08, Lex/el.
8. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 25 lutego 2010 r., I CSK 384/10, Lex/el.
9. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 2 czerwca 2004 r., IV CK 449/03, Lex/el.
10. Sąd Najwyższy, z dnia 15 maja 2010 r., II CSK 505/09, Lex/el.
11. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08.09.1936 r., sygn.. C II 836/36, OSN 1938, Nr 1, poz. 5, Lex/el.
12. Sąd Najwyższy, z dnia 14.08.1951 r., ŁC 122/51, Legalis.
13. Sąd Najwyższy w Warszawie, z dnia 26.04.1991 r. (III CZP 32/91, OSNC 1992, Nr 1, poz. 7) Lex/el.
14. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 22.01.1993 r. sygn. I CRN 214/92, Lex/el.
15. Uchwała Sądu Najwyższego z 09.02.1993 r., III CZP 15/93 oraz z
16. Uchwała Sądu Najwyższego, z dnia 25.01.1995 r., III CZP 177/94, OSNC 1995, nr 5, poz. 75. Legalis.
17. Wyrok Sądu Najwyższego w Rzeszowie, z dnia 02.02.2000 r. sygn. II UKN 360/99. Legalis.
18. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 10.04.2000 r. sygn. V CKN 14/00, Lex/el.
19. Sąd Najwyższy, z dnia 10.11.2000 r., IV CKN 163/00, Legalis
20. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 11.-1.2002 r., sygn. IV CKN 1503/00, OSN 2002, Nr 11, poz. 136, Legalis.
21. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 11.9.2002 r., sygn. V CKN 1148/00, MoP 2003, Nr 18, Legalis.
22. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 16.04.2004 r. sygn. I CK 537/03 Legalis.
23. Sąd Apelacyjny w Katowicach, z dnia 16.12.2004 r. Sygn. I ACa 1142/04, Legalis.
24. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 12.05.2005 r. sygn. V CK 562/04, Lex/el.

25. Wyrok Sądu Najwyższego w Warszawie, z dnia 02.02.2006 r., II CK 401/05, Legalis.
26. Uchwała Sądu Najwyższego, z dnia 15.12.2006 r., III CZP 132/06, OSNC 2007, Nr 10, poz. 148, Lex/el.
27. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 15.12.2006 r., II CZP 132/06, Lex/el.
28. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 29.10.2008 r. sygn. IV CSK 242/08 Legalis.
29. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 25.02.2009 r. sygn. II CSK 489/08, Lex/el.
30. Wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 06.03.2009 r. sygn. II CSK 522/08, Legalis.
31. Trybunału Sprawiedliwości z 12.11.2009 r., sygn. akt. C-441/08, Lex/el.
32. Wyrok Sądu Najwyższego w Warszawie, z dnia 12.01.2010 r. sygn. III CZP 117/09.
33. Wyrok Sądu Najwyższego w Warszawie, z dnia 25.02.2010 r., I CSK 384/09 Lex/el.
34. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, z dnia 09.06.2010 r., I ACa 21/10, Legalis
35. Sąd Najwyższy, z dnia 28.09.2011 r., I CSK 710/10, OSN 2012, Nr 9, Lex/el.
36. Sąd Najwyższy, z dnia 20.10.2011 r., III CSK 5/11, Lex/el.
37. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, z dnia 23.08.2012 roku, I ACa 715/12. Orzeczenia .ms.gov.pl.
38. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 04.09.2012 r., I ACa 734/12, Legalis
39. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, z dnia 07.09.2012 r. (VI ACa 513/12, Legalis)
40. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, z dnia 24.07.2013 r., sygn. akt I ACa 370/13. Lex/el.
41. Sąd Najwyższy w Warszawie, z dnia 18.09.2013 r. sygn. III CZP 13/13 Legalis
42. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, z dnia 31.10.2013 r. sygn. I ACa 497/13, Legalis.
43. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, z dnia 23.04.2014 r. sygn. I ACa 26/14. Lex/el.
1. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, z dnia 24.09.2015 r. sygn. XX GCo 163/15, Lex/el.
44. Wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie, z dnia 31.12.2015 r. sygn. VIII FC 189/15. Legalis.
45. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, z dnia 26.01.2016 r. sygn.. II FSK 2646/13, Lex/el.
46. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, z dnia, 16.02.2016 roku sygn. akt. I ACa 751/15. Lex/el.
47. Wyrok Wojewódzkiego sądu administracyjnego z dnia 15 maja 2018 roku w Gdańsku sygn. I SA/Gd 293/18, Lex/el.

Źródła online

1. Musioł P., Pawlak- Jaszczak A., *Wniesienie nieruchomości do spółki kapitałowej*, źródło online, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.norekwspolnicy.pl%2Fupload%2Ffiles%2FKNIW_Wniesienie_nieruchomoe_ci_do_spE_a_ki_kapitaa_owej_Przemysa_aw_Musioa_Agata_Pawlak_Jaszczak.pdf&cflen=207353. (dostęp 14.03.2022 r.).
2. Wydziałkiewicz A., Jak zawiadomić o przejściu udziałów, zgodnie z art. 188 §1 KSH. <http://ksplegal.pl/wp-content/uploads/2016/05/publikacje-prawne-10-marca-2015.pdf> (dostęp: 15.12.2022 r.)
3. Stolarczyk P., *Podwyższenie kapitału zakładowego spółki nie zawsze z podatkiem PCC?*, 2015 r., źródło online <https://www.kancelariaprawnajr.pl/cms-content/uploads/2015/10/Podwy%C5%BCszenie-kapita%C5%82u-zak%C5%82adowego-sp%C3%B3%C5%82ki-nie-zawsze-z-podatkiem-PCC.pdf>, (dostęp: 14.03.2022 r.)
4. Forum Odpowiedzialnego Biznesu coroczny Raport „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”. zob. <https://odpowiedzialnybiznes.pl/publikacje/raport-2020/>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
5. Raport przedsiębiorstwa Coca-Cola, <https://www.coca-colacompany.com/reports/business-environmental-social-governance-report-2021>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
6. Raport przedsiębiorstwa Liberty Global, <https://libertyglobal.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2022/07/Liberty-Global-2021-Corporate-Responsibility-Report.pdf>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
7. Raport przedsiębiorstwa Sodexo, <https://us.sodexo.com/inspired-thinking/positive-impact/better-tomorrow-report-2022.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
8. D. Jamali, *Adaptions of CSR in the Context of Globalization in the case of GCC*, [w:] *Globalization 2019*, red. G.Y. Wang, online, <https://www.intechopen.com/chapters/63208> (dostęp: 30.11. 2022 r.)
9. Drajer A., *Chwalimy się. O korzyściach z wdrażania i raportowania CSR działań firmy*, online, media-work.pl/chwalimy-sie-o-korzysciach-z-wdrazania-i-raportowania-dzialan-csr-firmy/ (dostęp: 09.10.2022 r.).
10. Źródło online <https://lawboxfirm.com/sprzedaz-udzialow-w-spolce-z-o-o/>, (dostęp 16.03.2022r.)

11. Grand Canyon University pt. „Organizational Benefits of Corporate Social Responsibility”, online, <https://www.gcu.edu/blog/business-management/organizational-benefits-corporate-social-responsibility> (dostęp: 30.11.2022 r.)
12. Raport Odpowiedzialny biznes w Polsce – Dobre Praktyki 2021, online, odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2022/05/Raport2021.pdf (dostęp: 12.10.2022 r.).
13. Raport pt. „Społeczna odpowiedzialność biznesu w stuleciu niepodległości Polski. Wkład etycznych przedsiębiorstw w umacnianie polskiej suwerenności gospodarczej.”, online, <https://iped.pl/100-lecie-niepodleglosci.html> (dostęp: 30.11.2022 r.)
14. Przykłady zakresu działań i inwestycji przedsiębiorstw, między innymi Novol Sp. z o.o., Gabi Piast PHH, Werner Kenkel Sp. z o.o., Tarczyński Sp. z o.o., online <https://iped.pl/100-lecie-niepodleglosci.html> (dostęp: 30.11.2022 r.)
15. Źródło online <https://lawboxfirm.com/sprzedaz-udzialow-w-spolce-z-o-o/>, (dostęp 16.03.2022r.)
16. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions European Missions, (online), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f232e2ec-0345-11eb-a511-01aa75ed71a1> (dostęp: 10.11.2022 r.)
17. https://single-market-economy.ec.europa.eu/content/european-commission%E2%80%99s-strategy-csr-2011-2014-achievements-shortcomings-and-future-challenges_en. (dostęp: 10.11.2022 r.)
18. ¹ Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu z 3 marca 2010 r., „Europa 2022”, online, https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.),
19. Trójstronna Deklaracja Zasad Dotyczących Przedsiębiorstw. Wielonarodowych i Polityki Społecznej, (online) https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_735414.pdf (dostęp: 10.11.2022 r.)
20. Zestaw Wielostronnie Uzgodnionych Słusznych Zasad i Reguł Kontroli Restrykcyjnych Praktyk Biznesowych, uzgodniony na Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD), online, <https://e-bp.inp.pan.pl/xmlui/bitstream/handle/123456789/528/UNCTAD%20Guidebook%20On%20Competition%20Systems.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (dostęp: 30.11.2022 r.)
21. Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych, (online) <https://www.oecd.org/corporate/mne/38111315.pdf> (dostęp: 10.11.2022 r.)

22. Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka. Wdrażanie dokumentu ramowego „Chronić, szanować, naprawiać”, (online), https://pihrb.org/wp-content/uploads/2014/10/Wytyczne-ONZ-UNGPs-BHR-PL_web_PiHRB.pdf (dostęp: 10.11.2022 r.)
23. Europejskie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, (online) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=EN>, online (dostęp: 10.11.2022 r.)
24. Normy ISO 26000:2010 Wytyczne dotyczące społecznej odpowiedzialności, online, <https://www.gov.pl/attachment/2c675c3a-bd25-4181-a81e-6409bc0f8240> (dostęp: 30.11.2022 r.)
25. Dokument otwierający w kierunku „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”, <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/PL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0022&from=EN>, online (dostęp: 10.11.2022 r.)
26. <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12129-Revision-of-Non-Financial-Reporting-Directive/public-consultation>, online (dostęp: 03.12.2022 r.)
27. Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego za rok 2020, online, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/annualreports-2020/annualreports-2020_PL.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.)
28. Sprawozdanie pt. „Zrównoważone finansowanie – potrzeba bardziej spójnych działań UE, aby przekierować finansowanie na zrównoważone inwestycje”, online, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_22/SR_sustainable-finance_PL.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.)
29. https://projects20142020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523529564.pdf, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
30. https://www.regjeringen.no/contentassets/02d09ccf18654070bc52e3773b9edbe1/green_competitiveneonline (dostęp: 30.11.2022 r.)
31. <https://thecsrjournal.in/csr-usa-united-states-of-america-corporate-social-responsibility/online> (dostęp: 30.11.2022 r.)
32. Corporate Social Responsibility National Public Policies in the European Union Compendium 2014, online, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/corporate-social-responsibility-national-public-policies-european-union-compendium-2014> (dostęp: 30.11.2022 r.)
33. <https://www.forbes.pl/csr/odpowiedzialnosc-spoleczna-a-optymalizacja-podatkowa/b048b0d>, online (dostęp: 05.12.2022 r.)
34. https://visualartists.ie/pl/about/governance_/csr-commitment/, online (dostęp: 07.12.2022 r.)

- r.)
35. <https://www.mpo.cz/assets/en/business/corporate-sociaresponsibility/2017/4/National-Action-Plan-CSR-in-the-CR-2016---2018-AJ.pdf>, online (dostęp: 05.12.2022 r.)
  36. Składki i świadczenia, <http://zus.pl/default.asp?p=1&id=35>, online (dostęp: 05.12.2022 r.).
  37. http://www.firmawczechach.pl/jednoosobowa_dzialalnosc.html, online (dostęp: 05.11.2022 r.).
  38. https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/spolecenskaodpovednoorganizaci/2018/6/NAP-CSR-19-6-2018_1.pdf, online (dostęp: 30.11.2022 r.)
  39. https://www.csrinfo.org/wp-content/uploads/2016/07/analiza_instytucjonalna_csr_25.02.2011.pdf, online (dostęp: 01.12.2022 r.)
  40. <https://wipolex.wipo.int/en/text/248158>
  41. <https://www.mites.gob.es/ficheros/rse/documentos/eerse/EERSE-Ingles-web.pdf>
  42. <http://praca-w-pracy.pl/2011/11/hiszpanie-zamiast-polakow-czyli-nowosci-z-niemieckiego-ryнку-pracy/>, online, (dostęp: 05.11.2022 r.)
  43. <https://forsal.pl/artykuly/593001,przelomowe-reformy-w-hiszpanii-rzad-probuje-ratowac-rynek-pracy.html>, online (dostęp: 05.11.2022 r.)
  44. https://www.foretica.org/executive_summary_csr_in_spain.pdf, online (dostęp: 05.12.2022 r.)
  45. <http://www.senternovem.nl/sustainableprocurement/index.asp>, online (dostęp: 03.12.2022 r.)
  46. https://thetaxdialogue.org/sites/default/files/PDF%20global/the_tax_dialogue_mapping_report2014.pdf, online (dostęp: 03.12.2022 r.)
  47. https://legislatiejustro.translate.goog/Public/DetaliiDocumentAfis/2275?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl, online (dostęp: 12.11.2022r.)
  48. https://s3.amazonaws.com/documents.lexology.com/2c4d71d9b2464f43aae3921fdf988ced.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAVYILUYJ754JTDY6T&Expires=1631013123&Signature=V7oTd482oc10_2LWt71DegAa5nNc%3D, online (dostęp: 11.11.2022 r.)
  49. <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte%20lc/LEGITEXT000006069577?fonds=CQDE&page=1&pageSize=10&query=imp%C3%B4t&searchField=ALL&searchType=ALL&tab%20selection=all&typePagination=DEFAULT> online (dostęp: 30.11.2022 r.).
  50. Gesetz zur Stärkung der nichtfinanziellen Berichterstattung der Unternehmen in ihren Lage- und Konzernlageberichten (CSR-Richtlinie-Umsetzungsgesetz) vom 11. April 2017. :
https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&start=//*/%5b

- @attr_id=%27bgbl117s0802.pdf%27%5d#bgbl%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl117s0802.pdf%27%5D1634648869822, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
51. Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten; https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/media/37EF6FECBDB3F3615E29754856318FE8/bgbl121s2959_79917.pdf, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
52. <https://www.csr-in-deutschland.de/DE/Wirtschaft-Menschenrechte/Gesetz-ueber-die-unternehmerischen-Sorgfaltspflichten-in-Lieferketten/gesetz-ueber-die-unternehmerischen-sorgfaltspflichten-in-lieferketten-art.html> online (dostęp: 30.11.2022 r.).
53. <https://www.csr-in-deutschland.de/SharedDocs/Downloads/DE/NAP/nap-im-original.pdf?blob=publicationFile>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
54. <https://www.csr-in-deutschland.de/DE/Wirtschaft-Menschenrechte/Ueber-den-NAP/Ziele-des-NAP/ziele-des-nap.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
55. <https://www.gesetzeim-internet.de/estg/10b.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
56. Gesetz zur Förderung der Entgelttransparenz zwischen Frauen und Männern (Entgelttransparenzgesetz - EntgTranspG); <https://www.gesetze-im-internet.de/entgtranspg/BJNR215210017.html>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
57. Program rządowy na lata 2017-2022, s.13; <https://www.oeh.ac.at/sites/default/files/files/pages/regierungsprogramm2017-2022.pdf>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
58. Keinert-Kisin Ch., CSR w Austrii: *przykładowa praktyka społeczna i środowiskowa czy odpowiedzialność biznesu oparta na zgodności?*, s. 23 i n.
59. <https://www.beoe.at/e-kennzeichen/>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
60. <http://sozialinfo.wien.gv.at/content/pl/10/Homepage>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
61. <http://www.bmf.gv.at>, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
62. Inwestorzy na podstawie sprawozdawczości korporacyjnej oceniają wartość danej firmy, ryzyka i mocne strony jej kierownictwa.
63. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/51-26> U.S.C. § 51, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
64. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/1396-26> U.S.C. §§ 1396, online (dostęp: 30.11.2022 r.).
65. <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/26/170-26> U.S.C. § 170, online (dostęp: 30.11.2022 r.).

66. Loi n° 77-769 du 12 juillet 1977 Relative Au Bilan Social De L'Enteprise, online, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000339023> (dostęp: 30.11.2022 r.).
67. Stratégie Nationale de Développement Durable 2010-2013, online, https://www.seine-et-marne.gouv.fr/contenu/telechargement/5043/35836/file/FIC_20120600_SNDD.pdf (dostęp: 30.11.2022 r.).
68. Raczek-Kołodzyńska M., *Jak sobie poradzić z wyzwaniami raportowania niefinansowego*, online, <https://www.parkiet.com/esg/art37277761-jak-sobie-poradzic-z-wyzwaniami-raportowania-niefinansowego> (dostęp:30.11.2022 r.).
69. Stanek-Kowalczyk A., *Jak sobie poradzić z wyzwaniami raportowania niefinansowego*, online, <https://www.parkiet.com/esg/art37277761-jak-sobie-poradzic-z-wyzwaniami-raportowania-niefinansowego> (dostęp:30.11.2022 r.).
70. Raportowanie ESG to temat, którego nie możemy odkładać na później. Relacja z Gali Innowatorów ESG, online, <https://swiatoze.pl/raportowanie-esg-to-temat-ktorego-nie-mozemy-odkladac-na-pozniej-relacja-z-gali-innowatorow-esg/> (dostęp: 30.11.2022 r.).
71. Waślicki T., *Jakiego rodzaju kluczowe wskaźniki efektywności powinny zostać zawarte w sprawozdaniu z działalności spółki handlowej?* online, <https://www.prawo.pl/podatki/jakiego-rodzaju-kluczowe-wskazniki-efektywnosci-powinny-zostac-zawarte-w-sprawozdaniu-z-dzialalnosci-spolki-handlowej,24189.html> (dostęp: 30.11.2022 r.).
72. Stoma M., Dudziak A., Piekarski W., Zdybel B.. *Koncepcja CSR w działalności przedsiębiorstw działających w branży TSL w odniesieniu do założeń normy ISO 26000*, online, <https://www.logistyka.net.pl/bank-wiedzy/item/89904-koncepcja-csr-w-dzialalnosci-przedsiębiorstw-branzy-tsl-w-odniesieniu-do-zalozen-normy-iso-26000> (dostęp: 29.11.2022 r.).
73. Zasady raportowania i wskaźniki
file:///C:/Users/user/Downloads/GRI_G4_Zasady_raportowania_i_wskazniki.pdf
(dostęp: 21.09.2023 r.).